

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย
การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา

โดย
นางพรรณิ ไหมประสิทธิ์กุล
หัวหน้าโครงการ

เมษายน 2562

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา

ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ ตั้งแต่ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 – วันที่ 30 เมษายน 2562

(ขยายเวลา 3 เดือน)

คณะผู้วิจัย

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	บทบาท
1.	นางพรรณณี ใหม่ประสิทธิกุล	รองผอ.กศน.จังหวัดพะเยา/พี่เลี้ยงรุ่น 1	หัวหน้าโครงการ
2.	นางวิลาวัลย์ ไชยมงคล	ผอ.กศน.ภูซาง/พี่เลี้ยงรุ่น 1	ทีมวิจัย
3.	นางสุภัทรา เกเย็น	ครูกศน.ตำบล อำเภอภูซาง/พี่เลี้ยงรุ่น 1	ทีมวิจัย
4.	นายอภิชาติ อำมาตย์มณี	ครูกศน.ตำบล อำเภอภูซาง/พี่เลี้ยงรุ่น 1	ทีมวิจัย
5.	นางดวงพร ใจชุ่ม	ครูกศน.ตำบล อำเภอภูซาง/พี่เลี้ยงรุ่น 1	ทีมวิจัย
6.	นางสาวลีลาวดี สีหพันธ์	ผอ.กศน.ปง/พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย
7.	นางสาวสายใจ สุขประसार	ครู กศน.ตำบล อำเภอปง/พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย
8.	นายชนัญชิต ภูติวุฒิสิริ	ครู กศน.ตำบล อำเภอปง/พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย
9.	นางวารณี วิชัยศิริ	ผอ.กศน.ภูกามยาว/พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย
10.	นางผ่องศรี เข็มขันธุ์	ครู กศน.ตำบล อำเภอภูกามยาว /พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย
11.	นายพชร วงศ์ปิ่นตา	ครู กศน.ตำบล อำเภอจุน/พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย
12.	นางสาวเนตรนภา ประเสริฐสังข์	ครู กศน.ตำบล อำเภอเมือง/พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย
13.	นายวสันต์ สุธรรมมา	ครู กศน.ตำบล อำเภอภูซาง/พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย
14.	นางวรรณัญญ์ สิงห์สุวรรณ	ครู กศน.ตำบล อำเภอภูซาง/พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย
15.	นางสาวพิมพ์ชนก กมลขัน	ครู กศน.ตำบล อำเภอเชียงคำ/พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย
16.	นางกานต์ชนา มีฉลาด	ครู กศน.ตำบล อำเภอจุน/พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย
17.	นายนิยม พรหมมา	เจ้าหน้าที่ กศน.จังหวัดพะเยา/พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย
18.	นางพะยอม วงศ์ไชยยา	นักวิจัยชุมชนบ้านสันป่าปาง อ.เมือง /พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย
19.	นายเจริญ ไชยลังกา	นักวิจัยชุมชนบ้านแม่จั่ว อ.ปง /พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย
20.	นายประเสริฐ รูปศรี	นักวิจัยชุมชนบ้านสันป่าส้าน อ.ภูกามยาว /พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย
21.	นายมนัส เวียงลอ	นักวิจัยชุมชนบ้านล่อ อ.จุน/พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย
22.	นางเฉลา มุลลิวัล	นักวิจัยชุมชนบ้านร่องसान อ.เชียงคำ /พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย

23. นายสมศักดิ์ ไหม่นา	นักวิจัยชุมชนบ้านสันป่าบาง อ.เมือง /พี่เลี้ยงรุ่น 2	ทีมวิจัย
24. นางสาวกมลฉัตร ดวงปิ่นตา	บรรณารักษ์	ผู้ช่วยนักวิจัย

ปริญางานวิจัย

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	บทบาท
1. นายสุรพล วงศ์หวั่น	ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย
2. ดร.สุชิน เพ็ชรรักษ์	นักวิชาการทางการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย
3. ผศ.ดร.สาวิตร มีจ้อย	นักวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลล้านนาลำปาง	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย
4. ดร.กนกวรรณ เอี่ยมชัย	นักวิชาการวิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนีนีพะเยา	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย
5. นางสาวภัทรา มาน้อย	ผู้ประสานงาน ศูนย์ประสานงานวิจัย เพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชน ได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป” กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การ เริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการ ปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหา ของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้ อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้ง เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็น วิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิก อบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่ม คนอื่น ๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะ ประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการ เรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้แล้วอาจจะทำ ใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้ กระทำโดย “ผู้ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัย อีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวตนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์ อย่างเป็นระเบียบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบา อาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ตามแนวคิดและหลักการ ดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วย การบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่ นักวิจัยเป็นอย่างมาก ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงได้ ปรับรูปแบบการเขียนรายงานวิจัย ให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนอออกมาในรูปแบบที่ นักวิจัยถนัดโดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของ รายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัย ให้มีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจน ยิ่งขึ้นคือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการ วิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความ

ร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด (สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น)

หลังจากที่ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ลำปาง ที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยการพัฒนา กลไกสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในพื้นที่จังหวัด พะเยา (กลไกพี่เลี้ยง) และต่อเนื่องด้วยโครงการวิจัยการสร้างพี่เลี้ยงเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา (กลไกพี่เลี้ยง 2) โดยมีรูปแบบการสร้างกลไกพี่เลี้ยง 1 ชุด ความรู้ บทเรียนที่ได้รับมาปรับใช้ในการสร้างระบบกลไกพี่เลี้ยง 2 โดยวิธีการ “ทำไป เรียนรู้ไป” โดยมีทีม กลไกพี่เลี้ยงซึ่งถูกคัดเลือกจากครู กศน. ผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็น นักวิจัยกลไกพี่เลี้ยง และได้รับการพัฒนาให้ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน แนะนำ วิเคราะห์ ประเมิน สถานการณ์ของชุมชน การสังเคราะห์การจัดกลุ่มประเด็นงานวิจัย ระบบฐานข้อมูล การพัฒนาโจทย์ งานวิจัยใหม่ 2 พื้นที่ในจังหวัดพะเยา และการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายโดยผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นแทนศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ลำปาง โดยทีมนักวิจัยกลไกพี่เลี้ยง ได้ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับ โครงการวิจัย(เก่า)ในพื้นที่ 2 โครงการ ได้รับการพัฒนาการของโครงการวิจัย เฉกเช่นเดียวกันกับที่ศูนย์ ประสานงานวิจัย(Node) ลำปางได้ทำมาก่อน เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างกลไกพี่เลี้ยง และนักวิจัย ซึ่ง ความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่มี คุณค่าที่สุด

อย่างไรก็ตามรายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและ เรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่(สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น)

โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

คำนำ

การวิจัย เรื่อง การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา เกิดขึ้นเพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา โดยมุ่งเน้นให้พี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ได้เรียนรู้และเข้าใจกระบวนการดำเนินงานวิจัย เกิดทักษะและความชำนาญเพื่อสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ผ่านแนวทางการบูรณาการงาน คน พื้นที่วิจัย และพื้นที่ปฏิบัติการของ กศน. โดยใช้กระบวนการวิจัยที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของคน ภายใต้อิทธิพลของความเชื่อที่ว่าคนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญเมื่อคนมีศักยภาพที่สูงขึ้น

กระบวนการดำเนินงานวิจัย ยังหนุนเสริมให้เกิดแนวทางพัฒนาศักยภาพพี่เลี้ยง แนวทางการพัฒนาระบบพี่เลี้ยง และแนวทางการประสานความร่วมมือของภาคีเครือข่าย ภายใต้อิทธิพลของกลไก เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้โครงการวิจัยครั้งนี้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งภาพรวมของกระบวนการดำเนินงานวิจัยมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของนักวิจัย เพื่อให้เกิดความชำนาญและสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปต่อยอดและเผยแพร่ให้กับชุมชนหรือท้องถิ่นต่อไป โดยใช้กระบวนการงานวิจัยเชิงพื้นที่เป็นตัวกลางของการพัฒนาศักยภาพคน ในมิติต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับฐานรากให้เกิดความยั่งยืนผ่านการบริหารจัดการและพึ่งตนเองในที่สุด

พรณี ไหม่ประสิทธิ์กุล และคณะ
เมษายน 2562

สารบัญ

	หน้า
คำนำบอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน	ก
คำนำ	ค
สารบัญ	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทคัดย่อภาษาไทย	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
1.3 คำถามงานวิจัย	7
1.4 วัตถุประสงค์	7
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	7
1.6 นิยามศัพท์	9
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	11
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน	
3.1 รูปแบบการวิจัย	28
3.2 ลำดับขั้นตอนการดำเนินงาน	28
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงาน	31
3.4 แผนการดำเนินงาน	33
บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน	
4.1 ข้อมูลพื้นฐาน	44
4.2 ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์	48
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการดำเนินงาน	57
5.2 การอภิปรายผล	73
5.3 ข้อเสนอแนะ	78
บรรณานุกรม	80

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. ภาพกิจกรรม	83
ภาคผนวก ข. การใช้ประโยชน์งานวิจัย	105
ภาคผนวก ค. ประวัตินักวิจัย	109
ภาคผนวก ง. กิจกรรมแต่ละเวที	122

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา” เกิดขึ้นและดำเนินการจนสำเร็จลุล่วงด้วยดีตามวัตถุประสงค์ทุกประการ ภายใต้ความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งทีมคณะผู้บริหาร ทีมครู กศน. และที่สำคัญนักวิจัยชุมชน ที่อนุเคราะห์พื้นที่สำหรับการเรียนรู้ให้แก่โครงการด้วยดีตลอดมา

ทั้งนี้ขอขอบพระคุณคณะผู้วิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) อนุมัติทุนสนับสนุนการวิจัยเป็นจำนวน 666,000 บาท (หกแสนหกหมื่นหกพันบาทถ้วน) และขอขอบพระคุณสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ได้จัดสรรงบประมาณ สนับสนุนอีก 110,600 บาท (หนึ่งแสนหนึ่งหมื่นหกร้อยบาทถ้วน) ตลอดจนขอบคุณสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา และชุมชนในพื้นที่เป้าหมายที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือร่วมใจกัน ขับเคลื่อนโครงการวิจัยนี้ จนเสร็จสมบูรณ์

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ศูนย์ประสานงานเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ที่ให้โอกาสและสนับสนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของศูนย์ประสานงานทุกท่าน ที่ได้ช่วยจัดการงานธุรการและการเงินของโครงการวิจัยนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่บุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่สนใจทั่วไปนำไปเป็นประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนต่อไป

พรรณี ไหมประสิทธิ์กุล และคณะ
เมษายน 2562

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา วัตถุประสงค์วิจัยหลัก เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์วิจัยย่อย 1) เพื่อหนุนสร้างรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ อำเภอดอกคำใต้ และอำเภอเมืองพะเยา 2) เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา 3) เพื่อประมวลองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2555 ถึง 2560 สู่การสร้าง ยุทธศาสตร์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา (กรณีพี่เลี้ยง กศน.จังหวัดพะเยา) และ 4) เพื่อเชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัด

กระบวนการทำการวิจัย ใช้วิธีการหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ผ่านระบบกลไกพี่เลี้ยง กศน. จังหวัดพะเยา โดยใช้เครื่องมือและกระบวนการทำงานวิจัยท้องถิ่น ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research - PAR) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เน้นให้บุคคลฝ่ายต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมตลอดกระบวนการวิจัย ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเสนอ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผลและประสานประโยชน์ร่วมกัน

ขอบเขตการศึกษาพื้นที่ในจังหวัดพะเยา มีดังนี้ 1) พื้นที่ติดตาม 2 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอเชียงม่วน และอำเภอแม่ใจ 2) พื้นที่โครงการใหม่ 2 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอดอกคำใต้ และอำเภอเมืองพะเยา และ 3) พื้นที่วิจัยที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ดังนี้ กศน.อำเภอภูซาง กศน.อำเภอเชียงคำ กศน.อำเภอเมืองพะเยา กศน.อำเภอจุน กศน.อำเภอภูพานยาว กศน.อำเภอปง (เพื่อประมวลความรู้) โดยขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) กลไกพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจำนวน 24 คน ประกอบด้วย ทีมผู้บริหารจังหวัด ทีมผู้บริหารอำเภอ ตัวแทนครู กศน.จาก 6 อำเภอและนักวิจัยชาวบ้าน 2) เครือข่ายหน่วยงานที่ทำงานด้านการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา 3) เครือข่ายด้านการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี และ 4) ชุมชนท้องถิ่น ผู้ด้อยโอกาส กลุ่มชาติพันธุ์ ที่ขาดโอกาสและได้รับผลกระทบจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม

สรุปผลจากการวิจัย พบว่า โครงการวิจัย การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา สร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา สู่การขับเคลื่อนเป้าหมาย “พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้” ที่มุ่งสร้าง “ชุมชนวิจัย รากฐานใหม่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ควรเป็นไปในลักษณะที่เชื่อมโยง ชุมชนองค์ความรู้เดิมและรูปแบบจากกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (พี่เลี้ยงกลไก 1) มาปรับใช้เพื่อสร้างทีมพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (พี่เลี้ยงกลไก 2) โดยนำบทเรียนที่ผ่านมามาทั้งที่เป็นบทเรียนที่ดีมาปรับใช้ และนำข้อเสนอแนะ ปัญหา อุปสรรค จาก โครงการ (พี่เลี้ยงกลไก 1) นำมาปรับให้เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ โดยเพิ่มเติมองค์ความรู้ ผ่านกระบวนการพัฒนา อบรมแบบมีส่วนร่วม มีการประสานงานกับภาคีเครือข่ายมากยิ่งขึ้น มีระบบการสื่อสารภายใน ทีมพี่เลี้ยงกลไก 2 มากยิ่งขึ้น มีการประชุมวางแผน การทำงานที่เป็นระบบ ทำให้ลดปัญหาและอุปสรรคในการทำงานได้ส่วนหนึ่ง ก่อให้เกิดเป็นภาพรวมของความสำเร็จที่เห็นได้ชัด

อีกทั้ง สำนักงาน กศน. จังหวัดพะเยา ยังได้รับการยอมรับจากภาคีเครือข่าย ทีมพี่เลี้ยงกลไก 2 นักวิจัย ครู กศน. นักวิจัยชุมชน มีความรู้ความเข้าใจ กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้แก้ไขปัญหา ของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครู กศน. สามารถนำองค์ความรู้มาบูรณาการกับกระบวนการจัดการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ผลการวิจัยเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ (RE) เชิงวิชาการและเชิงสาธารณะ ในการลงพื้นที่หนุนเสริมการเก็บข้อมูล พัฒนาระบบการ โดยใช้เครือข่ายร่วมพัฒนา ร่วมเรียนรู้ กระตุ้นเตือน และให้กำลังใจ พัฒนาศักยภาพทีมวิจัยชุมชนด้วยการฝึกอบรม การสาธิต การฝึกปฏิบัติ การศึกษาดูงาน และการเสวนากลุ่ม โดยพี่เลี้ยงใช้กระบวนการหนุนเสริมหลายรูปแบบได้แก่ ให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ กระตุ้นให้กล้าคิด กล้าแสดงออก มอบหมายงาน ให้การบ้าน จัดเวที สาธารณะ ประสานภาคีเข้าร่วมให้ความรู้ถ่ายทอดประสบการณ์ และให้ข้อคิด มีการเสริมแรงเพื่อสร้างความ

มั่นใจ และให้กำลังใจ กระตุ้นและสอนการคิดแบบองค์รวม การวิเคราะห์เชื่อมโยง การคิดเชิงเหตุผล การหนุนเสริมของทีมนักวิจัยใช้หลักยึดหยุ่น และหลักการบริหารที่เน้นผลลัพธ์ มีการประเมินผลกิจกรรม ทุกขั้นตอนเพื่อปรับปรุงตามระบบ PDCA

ได้ระบบกลไกพี่เลี้ยง ครู กศน.จังหวัดพะเยา เป็นระบบงานที่ช่วยเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ ให้สามารถขับเคลื่อนงานเป็นไปตามแผน ด้วยกระบวนการที่หลากหลาย ได้แก่ การเสริมองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การรับและการส่งต่อการเรียนรู้ เทคนิค กระบวนการ เครื่องมือ และรูปแบบ ให้กับนักวิจัยในพื้นที่ ให้สามารถขับเคลื่อนงานของพื้นที่ได้ เป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนการดำเนินให้เป็นไปตามแผนงาน โดยมีกระบวนการกำกับงาน ติดตามงาน ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายอย่างชัดเจน

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ที่ผ่านมาประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษา ในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด โดยเฉพาะการพัฒนาคนบนฐานการศึกษา และในปี 2561 รัฐบาลได้จัดทำแนวทางของประเทศในอนาคตที่ชัดเจน จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561- 2580) ซึ่งในยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว ได้กำหนดไว้ว่า ต้องมีการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพคนไทยให้เป็นคนที่มีคุณภาพ มีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ประกอบกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 กำหนดว่าหน่วยงาน องค์กร สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีการปรับแนวทาง โดยเฉพาะการปรับหลักสูตรการสอน การจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่เหมาะสมตามสภาพบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 กำหนดแนวทางเกี่ยวกับคนว่า ต้องมีการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ข้อที่ 1 การพัฒนาคนว่าต้องมีการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ทั้งนี้สำนักงาน กศน. มีนโยบายสอดคล้องกับยุทธศาสตร์แผนและนโยบายระดับประเทศ ตามบทบาทและภารกิจ กศน. คือภารกิจด้านการจัดการศึกษารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร และการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยมุ่งพัฒนาคนให้มีความพร้อมทั้งความรู้ ทักษะ และทัศนคติตามความต้องการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสม

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา มีนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาคนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการพัฒนาครู กศน. ให้เป็นครูมืออาชีพ (Good Teacher) ที่สามารถจัดกิจกรรมจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายน่าสนใจ สร้างบรรยากาศรวมทั้งการฝึกกำลังกับภาคส่วนในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ที่ผ่านมาจะสังเกตเห็นว่า การพัฒนาครู ส่วนใหญ่จะจัดในรูปแบบของการอบรม ประชุม สัมมนา การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลมีค่อนข้างน้อย ซึ่งไม่ตอบสนองต่อนโยบายและพันธกิจ กศน. ได้อย่างแท้จริง

รูปแบบการพัฒนาคนผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ที่ต้องจัดการศึกษาให้กับผู้เกี่ยวข้อง จากบทเรียนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดพะเยาในปี 2555 ซึ่งนำร่องในพื้นที่ กศน.อำเภอภูซาง ภายใต้ “โครงการค้นหารูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา” โดยการใช้แนวทางการงานวิจัยในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้ไม่รู้หนังสือของกลุ่มชาติพันธุ์ที่

หลากหลายในพื้นที่อำเภออุทราสาร สอดคล้องตามศักยภาพและความต้องการของกลุ่มผู้ไม่รู้หนังสือ จนเกิดแนวทางการพัฒนารูปแบบ และการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งจากการทดลองใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาให้กับกลุ่มเป้าหมายประชาชน ยังพบว่าบทเรียนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้สำหรับคนในชุมชน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาหรือวางแผนแก้ไขปัญหา ทำให้คนในชุมชนรู้จักทำงานร่วมกัน เข้าใจการวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ กล้าคิด กล้าทำ และกล้าในการจัดการชุมชนของตนเองอย่างเหมาะสม

การดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยาที่ผ่านมา มีองค์ประกอบหลักในการขับเคลื่อนจากสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีพะเยา ผ่านการดำเนินโครงการวิจัย โดยการสนับสนุนจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพทักษะการเป็นพี่เลี้ยง โดยสร้างให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการทำงานวิจัยในพื้นที่ ตั้งแต่วางแผนก่อนดำเนินงานวิจัย การพัฒนาโจทย์การวิจัย ซึ่งเน้นให้ความสำคัญเรื่องประเด็นการวิจัยที่มันักวิจัย และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน แนวทางการพิจารณาโครงการวิจัย ผ่านกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเรียนรู้เทคนิคทักษะในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการนำไปใช้ในพื้นที่ โดยการติดตามสนับสนุนการนำข้อมูลมาวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อให้ได้องค์ความรู้และการเขียนรายงานการวิจัย กระบวนการขับเคลื่อนงานที่ผ่านมาถือได้ว่ามีการพัฒนาบุคลากรในลักษณะ “ทำไปเรียนรู้ไป” ปรับระบบไปตามสถานการณ์จริงในแต่ละพื้นที่ ซึ่งเห็นว่า “พี่เลี้ยง” มีความจำเป็นในกระบวนการสร้างความรู้ เพื่อตอบสนองต่อการแก้ปัญหาของท้องถิ่นพร้อมทั้งแสดงให้เห็นว่า ที่ผ่านมาศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำปาง ได้ก้าวจากการเป็นพี่เลี้ยงในพื้นที่จังหวัดพะเยา ไปสู่การส่งเสริมให้ผู้มีประสบการณ์ในการทำ CBR แล้ว นักวิจัยครูพี่เลี้ยงก็เข้ามาเรียนรู้และทดลองทำหน้าที่ “พี่เลี้ยง” ด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อน “การศึกษาตามอัธยาศัยและขยายผลสู่การศึกษาตลอดชีวิต” ในพื้นที่จังหวัดพะเยาในอนาคต และจากชุดประสบการณ์การขับเคลื่อนงานกลไก การสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ปีที่ 1 ทำให้จังหวัดพะเยาเกิดฐานข้อมูลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา ซึ่งได้ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2555 จนถึงปัจจุบัน โดยดำเนินการวิจัยร่วมกับสำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา ศูนย์ กศน.อำเภอ และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีพะเยา เกิดจำนวนโครงการวิจัยทั้งสิ้น 16 โครงการ แบ่งได้เป็น 6 ประเด็น ได้แก่ การจัดการแหล่งน้ำและทรัพยากรทางน้ำ ความหลากหลายของการเรียนรู้ภายใต้พื้นที่พหุวัฒนธรรม เศรษฐกิจและกองทุนชุมชน ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อทิศทางอนาคต การจัดการสุขภาวะโดยชุมชน และงานวิจัยเส้นทางใหม่สู่การรู้หนังสือ

จากบทเรียนที่เกิดขึ้นภายใต้งานกลไกปีที่ 1 นำไปสู่การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการดำเนินงานในระยะที่ 2 พบว่า

จุดแข็ง (Strengths) ความสำเร็จของการดำเนินงานของบางพื้นที่ เกิดจากผู้บริหารให้การสนับสนุน และให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรโดยมีครู กศน.และนักวิจัยชุมชนที่มีประสบการณ์การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อช่วยหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ ที่มีประเด็นการสร้างการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านประวัติศาสตร์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ และทีมงานมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

จุดอ่อน (Weaknesses) การเรียนรู้ในงานวิจัย PAR เป็นการเรียนรู้แบบ Learning by doing เน้นให้ความสำคัญการเรียนรู้เชิงกระบวนการ ต้องใช้เวลาหากจะให้เห็นพัฒนาการของพี่เลี้ยงอีกประเด็นหนึ่งพี่เลี้ยงนักวิจัยเป็นครู กศน. มีภารกิจงานประจำมีข้อจำกัด ด้านเวลาไม่ตรงกัน ทำให้การเรียนรู้ต่อเนื่องไม่ครบกระบวนการทำงานงานวิจัย PAR ประกอบกับเพิ่มพูนทักษะและเทคนิคต่าง ๆ ในการทำงานกับพื้นที่ต้องอาศัยการทำซ้ำจนเกิดความชำนาญ เกิดทักษะโดยเฉพาะทักษะด้านการคิด ซึ่งพี่เลี้ยงนักวิจัยบางคนยังขาดประสบการณ์ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นส่งผลต่อการขาดการประมวลสรุปองค์ความรู้เชิงประเด็นที่หลากหลายอีกด้วย

โอกาส (Opportunities) การดำเนินโครงการได้รับการสนับสนุนทั้งงบประมาณและองค์ความรู้ด้านการวิจัย การฝึกปฏิบัติทักษะต่าง ๆ จากทีมงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ส่วนสำนักงานกศน. ส่วนกลาง และจังหวัดได้ให้ความสำคัญสนับสนุนทั้งงบประมาณ และเปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงานเข้าร่วมกิจกรรมโดยเชื่อมโยงกับ สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น นอกจากนั้นประเด็นต่าง ๆ ประกอบกับประเด็นในงานวิจัยยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเพื่อแก้ปัญหาของประเทศด้วยการสร้างการเรียนรู้แบบใหม่

ปัญหาและอุปสรรค (Threats)

1. ภาระงานในหน้าที่ผู้บริหารและครู กศน. มีมากอยู่แล้วประกอบกับนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่ต้องปฏิบัติ ทำให้ครู กศน. มีภาระงานเพิ่มมากขึ้นไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ครบทุกคนจึงทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการลงพื้นที่

2. การประสานงานกับภาคีเครือข่าย การสื่อสารและเวลา

3. แผนการปฏิบัติงานของแต่ละ ศูนย์ กศน. อำเภอ ไม่ตรงกัน

จากประเด็นการวิเคราะห์สำนักงาน กศน. จังหวัดพะเยาและเครือข่าย ยังพบว่าการเรียนรู้ในแบบ Learning by doing และได้ลงมือปฏิบัติการร่วมกันทั้งในบทบาทของ ครู กศน. และชุมชนยังมีความจำเป็น เพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบของการเรียนรู้ ที่จะนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการวิจัยในองค์กร กศน. การค้นหาวัฒนธรรมการศึกษาของ กศน. และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มผ่านการเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยอาศัยการขับเคลื่อนงานระยะที่ 2 ที่กำหนดเป้าหมายการขยายพื้นที่งานวิจัย และภาคีเครือข่าย ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานโดยสำนักงาน กศน. จังหวัดพะเยา จะเป็นหน่วยประสานการทำงานในการทำข้อตกลงการทำงานร่วมกัน ทั้งในส่วนของการกระบวนการทำงานและงบประมาณดำเนินการ (MOU/Co -funding) ศูนย์ กศน. อำเภอและหน่วยงานภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เป็นหน่วยขยายฐานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเต็มพื้นที่จังหวัดพะเยา และกำหนดเป็นเป้าหมายของการดำเนินงานทั้งในระยะสั้น และระยะยาวของระบบกลไกสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่ จังหวัดพะเยาปีที่ 2 ดังนี้

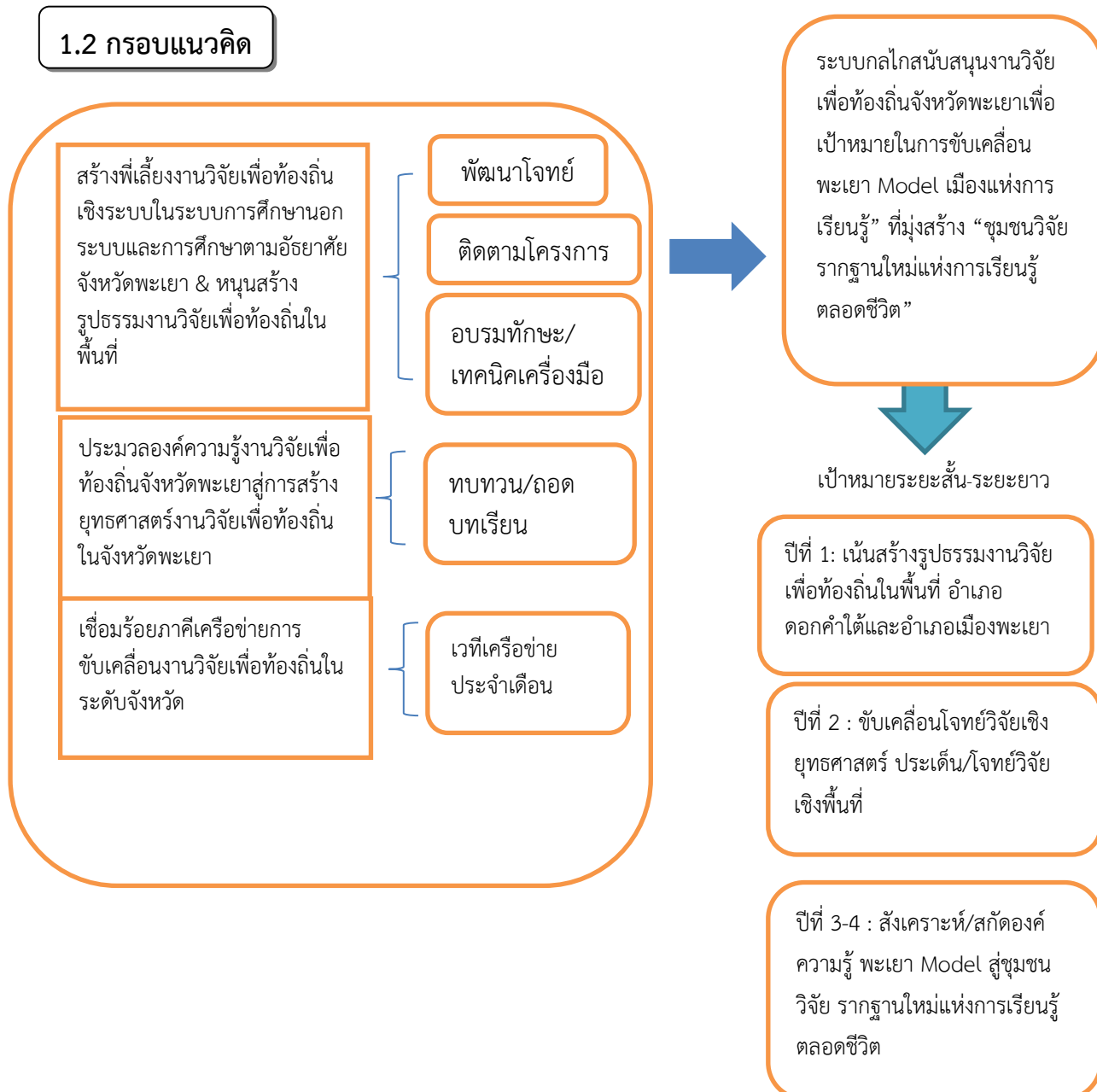
Time Line	Goal	Impact
ปีที่ 1	- ติดตามพื้นที่วิจัยเดิม - พัฒนาให้เกิดโจทย์วิจัยใหม่ในพื้นที่ 2 โครงการ - เวทีสาธารณะเพื่อสร้างการรับรู้ระดับจังหวัด - ประมวลชุดความรู้ CBR ระดับจังหวัด	- พี่เลี้ยงพะเยาเกิดทักษะและความชำนาญเพื่อสนับสนุนงาน CBR ผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning by doing) - แนวทางการบูรณาการงาน/คน/พื้นที่วิจัย และพื้นที่ปฏิบัติการของ กศน.

- การเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอนของครูกศน. ที่สอดคล้องกับแนวทางการใช้ชุมชนเป็นฐาน
 - จุดเริ่มต้นของการสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านงานวิจัยและการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาของ กศน. ผ่านงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- ปีที่ 2**
- กำหนดโจทย์วิจัยเชิงประเด็น เช่น งานพื้นที่ชายแดน เป็นการสร้างความรู้เฉพาะพื้นที่บนความหลากหลายของชาติพันธุ์ (อาจเป็นโจทย์ร่วมกันในแต่ละอำเภอพื้นที่จังหวัดพะเยา หรือพื้นที่จังหวัดพะเยาร่วมกับจังหวัดน่าน)
 - การรู้เท่าทันโลกเทคโนโลยี เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม “ดิจิทัลชุมชน”
 - ความร่วมมือของงานวิจัยชุดประเด็นที่เชื่อมโยงสู่เขตการศึกษาพิเศษพื้นที่ชายแดนและแนวทางในการขับเคลื่อนงานที่บูรณาการกับหน่วยงานในพื้นที่
 - การรู้เท่าทันโลกของเทคโนโลยีเพื่อสื่อสาร สาธารณะ จากการเชื่อมโยงข้อมูลบนฐานของงานดิจิทัลชุมชนจากองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยที่จัดกลุ่มไว้ใน 6 ประเด็น
- ปีที่ 3-4**
- การสังเคราะห์ และสกัดองค์ความรู้ชุดความรู้ โดยมองเป้าหมายใน 2 เรื่องคือ
 1. ในเชิงการบูรณาการให้สอดคล้องกับกระบวนการทำงานเพื่อให้เกิด
 - 1) การสร้างวัฒนธรรมการวิจัยในองค์กร กศน.
 - 2) สร้างนวัตกรรมการศึกษาของ กศน.
 - 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่ม
 2. ในเชิงประเด็นเพื่อนำไปสู่แนวทางการขับเคลื่อน “โจทย์เชิงประเด็น” จาก 6 กลุ่มประเด็นของงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดพะเยา
 - รูปแบบของการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
 - ความต่อเนื่องของการสร้างวัฒนธรรมด้านการบูรณาการงานวิจัยในองค์กร
 - การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีทักษะในการดำเนินชีวิตภายใต้ปรัชญา “คิดเป็น” และการพึ่งพาตนเองบนหลักเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายและผลกระทบ ที่จะเกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนกลไกการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ในระยะสั้น ภายในปี 2562 จะดำเนินการสร้างพี่เลี้ยงนักวิจัยผ่านการพัฒนาทักษะและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงโดยการบูรณาการงาน คน พื้นที่วิจัยให้เป็นพื้นที่ปฏิบัติการของ กศน. โดยสร้างการเรียนรู้ให้สอดคล้อง กับแนวทางของการศึกษาใช้ชุมชนเป็นฐาน ผ่านงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่เป็นโจทย์วิจัยเบื้องต้น ในการแสวงหาแนวทางของการเรียนรู้ หรือโจทย์วิจัยเชิงประเด็น ผ่านการประมวลความรู้ 6 ประเด็นและสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านงานวิจัยและการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาของ กศน. ผ่านงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระยะยาวในปี 2563-2564 เกิดเป็นนวัตกรรมของการจัดการศึกษา เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชุมชนในแนวทางของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผ่านการเรียนรู้ เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านการบูรณาการ

งานวิจัย สู่องค์กรที่เป็นหลักสำคัญของการจัดการศึกษา ที่สอดคล้องกับแนวทางของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อเตรียมคนให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อการพัฒนาประเทศซึ่งกระบวนการดังกล่าว จะนำไปสู่การสร้าง “พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้” ที่มุ่งสร้าง “ชุมชนวิจัย รากฐานใหม่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ต่อไปในอนาคต

1.2 กรอบแนวคิด

1.3 คำถามวิจัย

คำถามวิจัยหลัก

การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยาสู่การขับเคลื่อนเป้าหมาย “พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้” ที่มุ่งสร้าง “ชุมชนวิจัย รากฐานใหม่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ควรเป็นไปในลักษณะใด ?

1.4 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์วิจัยหลัก

เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์วิจัยย่อย

1. เพื่อหนุนสร้างรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา
2. เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา
3. เพื่อประมวลองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2560 สู่การสร้างยุทธศาสตร์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา (กรณีพี่เลี้ยง กศน.จังหวัดพะเยา)
4. เพื่อเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัด

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ด้านงานพัฒนา

1. พี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยาเกิดทักษะและความชำนาญเพื่อสนับสนุนงาน CBR ผ่านแนวทางการบูรณาการงานในพื้นที่วิจัยและพื้นที่ปฏิบัติการของ กศน.
2. ได้พื้นที่โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา
3. ได้ภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัด ตั้งแต่ ผู้บริหาร ครู กศน. และภาคีเครือข่าย ในพื้นที่จังหวัดพะเยา
4. ชุมชนสามารถขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มุ่งเน้นประเด็นปัญหาของชุมชนตนเองและแก้ไขปัญหาโดยชุมชน

ด้านงานวิจัย

1. องค์ความรู้เรื่อง ทักษะการเป็นพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา
2. องค์ความรู้เรื่อง การสร้างภาคีเครือข่ายเกิดการเรียนรู้ด้านงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยาและเกิดแนวทางร่วมกันในการหนุนเสริมการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน

3. ได้ยุทธศาสตร์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา (กรณีพี่เลี้ยง กศน.จังหวัดพะเยา)

ตัวชี้วัดในการดำเนินงาน

ตัวชี้วัดในระยะปีที่ 1 (ภายใต้การดำเนินงาน)

1. มีโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกิดขึ้นภายใต้รูปแบบของการพัฒนาพี่เลี้ยงและการพัฒนาระบบกลไกและความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดพะเยาอย่างน้อย จำนวน 2 โครงการ
2. ติดตามโครงการวิจัยที่ดำเนินงานในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน อำเภอแม่ใจ ให้เกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของโครงการ
3. สามารถประมวลความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ในประเด็นที่สามารถใช้เป็นแนวทางการขับเคลื่อนงานระดับจังหวัด 6 ประเด็น
4. เพื่อเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัด เพื่อจะหนุนเสริมการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน มีแนวทางในการยกระดับโครงการวิจัยในประเด็น การศึกษาพื้นที่พิเศษชายแดน การจัดการเศรษฐกิจชุมชน การศึกษาสำหรับเขตเมือง การจัดการป่าและน้ำ ประวัติศาสตร์ชุมชน และความหลากหลายของชุมชนในพื้นที่พหุวัฒนธรรม

ตัวชี้วัดในระยะยาว

1. สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้กลไกการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในพื้นที่จังหวัดพะเยา ประเด็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา แนวทางการพัฒนาระบบพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และแนวทางการประสานความร่วมมือของภาคีเครือข่าย ภายใต้ระบบกลไกการหนุนเสริมซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ องค์ความรู้ด้านวิธีการ เครื่องมือวิจัยที่พัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้เป็นพี่เลี้ยง (Methodology) องค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการระบบโครงสร้าง และองค์ความรู้เฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงการศึกษาตามอัธยาศัย
2. สามารถสังเคราะห์ เป็นองค์ความรู้เชิงประเด็นภายใต้งานวิจัยในพื้นที่จังหวัดพะเยา ตามแนวทางของ 6 ประเด็นที่ได้ประมวลไว้ข้างต้น
3. ชุมชนรับผิดชอบการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเอง และเป็นไปเพื่อพึ่งพาตนเอง บนฐานของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น พัฒนา CBR ที่เหมาะกับคนและงาน กศน.
4. หน่วยงานของ กศน. มีรูปแบบในการพัฒนาการศึกษาตามอัธยาศัยได้หลากหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น
5. มีการปรับระบบโครงสร้างหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการของ กศน. ด้วยวัฒนธรรมการวิจัย และการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย พัฒนาหลักสูตรพื้นฐานการศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การสอนผู้ไม่รู้หนังสือ ฯลฯ

1.6 นิยามศัพท์

พี่เลี้ยง หมายถึง ผู้ที่ให้คำแนะนำและคอยช่วยเหลือนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา เป็นผู้ที่มิประสบการณด้านการเป็นนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาก่อน มีทักษะในการใช้เครื่องมือ

งานวิจัย มีความสามารถในการเป็นวิทยากรกระบวนการ และมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลได้

กลไกพี่เลี้ยง หมายถึง ทีมพี่เลี้ยงในพื้นที่จังหวัดพะเยา (ทีมพี่เลี้ยงผู้บริหาร ทีมพี่เลี้ยง ครู กศน. และทีมพี่เลี้ยงชุมชน) จำนวน 6 อำเภอ และภาคีเครือข่ายทีมพื้นที่จังหวัดพะเยา เป็นกลุ่มบุคคลที่มีประสบการณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดพะเยา จำนวน 24 คน มาทำงานร่วมกันโดยใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาครู กศน. จังหวัดพะเยา

ระบบกลไกสนับสนุน หมายถึง การขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาศักยภาพพี่เลี้ยงงานวิจัย เพื่อท้องถิ่นให้เกิดเป็นรูปธรรม การประมวลองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นระดับจังหวัด

พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้ หมายถึง การขับเคลื่อน “พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้” ที่มุ่งสร้าง “ชุมชนวิจัย รากฐานใหม่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยการพัฒนาบุคลากรของ กศน.จังหวัดพะเยาในรูปแบบใหม่ ที่ใช้หลักการ “ทำไปเรียนรู้ไป”

รูปแบบงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยชุมชนในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอดอกคำใต้ และอำเภอเมืองจังหวัดพะเยา

ยุทธศาสตร์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น หมายถึง การนำองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 - 2560 ในพื้นที่จังหวัดพะเยา ใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนพะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิต

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา” มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ได้รวบรวมเพื่อใช้ประกอบเป็นข้อมูลพิจารณาใช้ในงานวิจัย ดังนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561 - 2580) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
2. นโยบายและจุดเน้นการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในปีงบประมาณ 2561 นโยบายต่อเนื่องข้อที่ 6 ด้านบุคลากรระบบการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
3. แนวคิดการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
4. งานวิจัยท้องถิ่นใน (Community Based Research ; CBR) ในจังหวัดพะเยา
5. กระบวนการพัฒนาทักษะพี่เลี้ยง
6. เทคนิคที่ใช้เป็นเครื่องมือหนุนเสริมนักวิจัย

1. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2561) การวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นปัจจัยสำคัญในการนำพาประเทศไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้วซึ่งเป็นเป้าหมายในอีก 20 ปีข้างหน้า โดยคนไทยในอนาคตต้องเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีความพร้อมทั้ง กาย ใจ สติปัญญา สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ผู้การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรมนักคิด และผู้ประกอบการ บนฐานของการรู้คุณค่าความเป็นไทย มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย ความรับผิดชอบต่อสังคม และมีสุขภาวะที่ดี ซึ่งการที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนา เพื่อรองรับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยต้องมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญทั้งในส่วนของการปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรมเพื่อให้คนมีความดีอยู่ใน “วิถี” การดำเนินชีวิต และมีจิตสำนึกร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่ และมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉมในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครูการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่อง แม้จะออกจาก

ระบบการศึกษาแล้วรวมถึงพัฒนาส่งเสริม และรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของประเทศให้มีจำนวนเพียงพอที่จะผลักดันการเติบโตบนฐานเทคโนโลยี นวัตกรรม และการปฏิรูประบบเสริมสร้างความรอบรู้ และจิตสำนึกทางสุขภาพเพื่อให้คนไทยมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเองพร้อมกับการสร้างครอบครัวที่เข้มแข็งอบอุ่น ซึ่งเป็นการวางรากฐานการส่งต่อเด็กที่มีคุณภาพสู่การพัฒนาในช่วงอายุถัดไปโดยการส่งเสริมการเกิดที่มีคุณภาพ การสร้างครอบครัวที่เหมาะสมกับคนรุ่นใหม่การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างครอบครัวอบอุ่นเข้มแข็ง

การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่โดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “ครูฝึก” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” (Facilitator) ทำหน้าที่กระตุ้นแนะนำวิธีเรียนรู้ และวิธีจัดระเบียบการสร้างความรู้จากกิจกรรมให้เด็กเรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อผลสัมฤทธิ์ของเด็ก รวมทั้งปรับระบบการผลิต และพัฒนาครูตั้งแต่การดึงดูดคัดสรรผู้มีความสามารถสูง ให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพมีระบบการพัฒนาศักยภาพครูอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งเงินเดือนเส้นทางสายอาชีพ การสนับสนุนสื่อการสอนและสร้างเครือข่ายพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเน้นการจัดระบบการศึกษา และระบบฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูง และยืดหยุ่นผ่านการพัฒนาหลากหลายรูปแบบ อาทิเช่น การพัฒนาการศึกษาออนไลน์แบบเปิดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะ การรู้ดิจิทัล การมีระบบเทียบโอนประสบการณ์ระบบธนาคารหน่วยกิต (CreditBank) ครอบคลุมวุฒิแห่งชาติมาตรฐานการสูงใจให้คนเข้าสู่การ Up skill/Reskill การให้สถานประกอบการเพิ่มผลิตภาพแรงงานผ่านการพัฒนาความสามารถทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง(Continuous Professional Development : CPD) นอกจากนี้ต้องพัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชนให้เข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา การปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต

2. สำนักงาน กคศ. (2561) นโยบายและจุดเน้นการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ในปีงบประมาณ 2561 นโยบายต่อเนื่องข้อที่ 6 ด้านบุคลากรระบบการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 6 ด้านบุคลากรระบบการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ข้อ 6.1 การพัฒนาบุคลากร

1. พัฒนาศักยภาพทุกระดับทุกประเภท ให้มีสมรรถนะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งก่อนและระหว่างการทำงานตำแหน่ง เพื่อให้มีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานและบริหารจัดการการดำเนินงานของหน่วยงาน และสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ข้าราชการในสังกัดพัฒนาตนเอง เพื่อเลื่อนตำแหน่งหรือเลื่อนวิทยฐานะ โดยเน้นการประเมินวิทยฐานะเชิงประจักษ์

2. พัฒนาศึกษานิเทศก์ กศน.ให้มีสมรรถนะที่จำเป็นครบถ้วน มีความเป็นมืออาชีพสามารถปฏิบัติการนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อร่วมยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในสถานศึกษา

3. พัฒนาหัวหน้า กศน.ตำบล/แขวง ให้มีสมรรถนะสูงขึ้น เพื่อการบริหารจัดการ กศน.ตำบล/แขวงและการปฏิบัติงานตามบทบาทภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพโดยเน้นการเป็นนักจัดการความรู้และผู้อำนวยการความสะอาดในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

4. พัฒนาครู กศน.และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้สามารถจัดรูปแบบการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพโดยส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนการสอนการจัดกระบวนการเรียนรู้การวัดและประเมินผลและการวิจัยเบื้องต้น

5. พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่รับผิดชอบการบริการการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีความรู้ความสามารถและมีความเป็นมืออาชีพในการจัดบริการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน

6. ส่งเสริมให้คณะกรรมการ กศน.ทุกระดับและคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารการดำเนินงานตามบทบาทภารกิจของ กศน.อย่างมีประสิทธิภาพ

7. พัฒนาอาสาสมัคร กศน.ให้สามารถทำหน้าที่สนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. พัฒนาสมรรถนะและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรรวมทั้งภาคีเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ ในทุกระดับโดยจัดให้มีกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันในรูปแบบที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง

ข้อ 6.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและอัตรากำลัง

1. จัดทำแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและดำเนินการปรับปรุงสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้

2. บริหารอัตรากำลังที่มีอยู่ทั้งในส่วนที่เป็นข้าราชการพนักงานราชการและลูกจ้างให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงาน

3. แสวงหาความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการระดมทรัพยากร เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้มีความพร้อมสำหรับดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับประชาชน

3. การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ตามที่พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 ได้บัญญัติแนวคิดเรื่องการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยไว้ว่า การศึกษานอกระบบหมายความว่า กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ และวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัด และระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่น และหลากหลายตามสภาพความต้องการ และศักยภาพในการเรียนรู้ ของกลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับ ผลการเรียนรู้

การศึกษาตามอัธยาศัยหมายความว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาสความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลทั้งนี้ การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบให้ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาให้ประชาชน ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคน และสังคมที่ใช้ความรู้และภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิตตามแนวทางการพัฒนาประเทศ และส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายเกิดแรงจูงใจและความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษา การส่งเสริม และสนับสนุนการศึกษาด้านอัธยาศัย ได้ดำเนินการเพื่อเป้าหมาย ให้ผู้เรียนได้รับความรู้ และทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สาระที่สอดคล้องกับความสนใจและความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพชีวิต ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ และเทียบโอนผลการ เรียนกับการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ

ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล (2559) การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยในประเทศไทยและต่างประเทศมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต และความ ต้องการของกลุ่มเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตแนวทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยสำหรับประเทศไทยต้องคำนึง ถึงองค์ประกอบ 5 ประการ 1) กฎหมาย และนโยบายทางการ ศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ควรเป็นกฎหมาย และนโยบายเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ที่เปิดโอกาสให้เรียนรู้ได้ทุกรูปแบบ ทุกที่ทุกเวลาอย่างไม่มีเงื่อนไข ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน 2) โครงสร้างและ การกระจายอำนาจการศึกษา โดยกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นให้สามารถบริหารงาน ขับเคลื่อน และพึงพา ตนเองได้ 3) หลักสูตรและรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีความหลากหลาย ยืดหยุ่นและใช้ประโยชน์ได้จริง 4) การพัฒนาประชาชนให้เป็นบุคคลแห่งการ เรียนรู้ตลอดชีวิต มินิสัยใฝ่รู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ 5) การส่งเสริมภาคี เครือข่ายทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จากทุกภาคส่วนในสังคมให้มีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา

4. งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community Based Research ;CBR) ในจังหวัดพะเยา

กาญจนา แก้วเทพ (2553) สำหรับบริบทสังคมไทย ที่ให้กำเนิดต่องานวิจัยเพื่อท้องถิ่นนั้น เหตุผลหนึ่งที่น่าจะสืบเนื่องมาจากการรับรู้ของผู้คนทั่วไปในชีวิตประจำวันว่า วิธีการวิจัยเป็น กระบวนการที่น่าเชื่อถือในการแสวงหาความจริง แต่ทว่ากระบวนการวิจัยก็มีข้อเรียกร้องทางวิชาการ ที่เข้มงวด เช่น ต้องมีการอ่านงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล ต้องเขียน รายงานการวิจัย ข้อเรียกร้องเช่นนี้ ทำให้การทำงานวิจัยจำกัต้องอยู่แต่ในสถาบันการศึกษา โจทย์ของ CBR จึงมีอยู่ว่าหากกระบวนการวิจัยเป็นวิธีการที่ดีมีประสิทธิภาพในการแสวงหาความรู้ ทำอย่างไร จึงจะติดตั้งกระบวนการนี้ให้กับประชาชน/ชาวบ้านทั่วไป

คำตอบก็คือ จำเป็นต้องผ่อนปรน ความเข้มงวดทางวิชาการลงไป แต่ทว่าส่วนที่ผ่อนปรนนั้น ต้องเป็นระดับเปลือกและกระพี้เท่านั้น ส่วนแก่นของกระบวนการวิจัยนั้น ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยสายพันธุ์ใด ต้องรักษา DNA ส่วนนี้เอาไว้ โดยเฉพาะวิจัยที่เกิดขึ้นในสังคมไทย งานวิจัยสายพันธุ์ใหม่ CBR นี้ น่าจะเป็นลูกผสมที่มีพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ มาจาก 3 แหล่งนี้มาจากการงานวิจัยวิชาการ งานพัฒนา และวิถีแบบชาวบ้าน ซึ่งจะมาแสดงออกในวิถีวิทยาของ CBR

1. งานวิจัยวิชาการ งานวิจัย CBR ยังคงรักษาแก่นของขั้นตอนต่างๆที่จำเป็นของวิธีการทางวิทยาศาสตร์เอาไว้ โดยอาจจะมีการ ตัดออก/ลดทอน/ทดแทน/แปรรูป บางอย่างเข้าไปเช่น ในขณะที่นักวิจัยที่เป็นชาวบ้านจะไม่มีเตรียมฐานความรู้ด้วยการอ่านทบทวนวรรณกรรม (Review literature) แต่ CBR ก็ได้ใช้รูปแบบของ การจัดการความรู้ (Knowledge management) มาทดแทน เช่นรูปแบบการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง ผู้ที่มีประสบการณ์ร่วมกันอย่างมีการจัดระบบของการประชุม (Planned meeting) เป็นต้น

2. งานพัฒนา คือ การรักษาเป้าหมายที่จะนำเอา ความรู้ที่ค้นพบไปค้นคิดกิจกรรมเพื่อการปรับปรุง/แก้ไขสภาพแวดล้อม ให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีอย่างมีแผน/มีข้อมูล-ข้อเท็จจริงรองรับ (Planned change)

3. งานวิถีแบบชาวบ้าน เนื่องจากชาวบ้านผู้จะกลายมาเป็นนักวิจัย CBR มีวิธีการดำรงชีวิต และมีวิถีคิดที่แตกต่างไปจากทั้งนักวิชาการ/พัฒนา ดังนั้นในทุกขั้นตอนของวิถีวิทยา จึงต้องถูกกำกับด้วยวิถีแบบชาวบ้าน ทั้งนี้เพื่อให้ความรู้ที่เกิดจากงานวิจัยนั้นสามารถนำไปปฏิบัติจริง (applicable) ตัวอย่างวิถีคิดแบบชาวบ้านในเรื่อง การแก้ปัญหาหนี้สิน (ประเด็นเศรษฐกิจชุมชน) นั้นมีความหลากหลาย (diversity) และให้ทางเลือกที่มากกว่า (optional) มีวิถีคิดเป็น Spectrum/range/เป็น optional) เริ่มตั้งแต่ ปลดหนี้สินได้หมด ปลดหนี้สินบางส่วน ลดหนี้สินเป็นส่วนใหญ่ ไม่เพิ่มหนี้ ไปจนกระทั่งอยู่กับหนี้อย่างมีสติ เป็นต้น

บทเรียนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

สถาบัน กศน.ภาคเหนือ (2561) ได้ดำเนินการถอดบทเรียนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” กรณีศึกษาจังหวัดพะเยา ด้วยการจัดการศึกษาโดยใช้ฐานชุมชน (Community Based Education Management : CBEM) ในประเทศไทยหรือการศึกษารากแบบมีส่วนร่วมองค์กรในชุมชน นับเป็นทางเลือกหรือจุดเปลี่ยนประเทศไทย ที่จะเป็พื้นฐานสำคัญ ให้คนในชุมชนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านการลงมือปฏิบัติการ ผนวกความรู้จากฐานประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ที่ได้ลงมือทำ เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ลุ่มลึกและชัดเจน โดยหลักการแล้วการจัดการศึกษาดังกล่าว มีแนวโน้มที่สอดคล้องไปกับรูปแบบของ “การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย” กำหนดไว้ภายใต้พระราชบัญญัติ การส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 ที่จัดการศึกษา โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) เปิดกว้างให้ประชาชนสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา ที่มาจากชุมชน โดยเน้นแนวทางของการพัฒนาคนในชุมชน หรือสังคมให้เต็มศักยภาพ ในรูปแบบของการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคม ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

พัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทชุมชนในปัจจุบัน และพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพภายใต้ทิศทางที่กำหนดไว้ตามพันธกิจพบว่า ข้อสรุปของแนวทางในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในประเทศไทย ยังคงขาดความชัดเจนของทิศทางการจัดการศึกษา ที่จะกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่ หลักของการคิดแก้ปัญหา (Thinking by solvability) ที่จะทำให้ไม่ด่วนสรุป ตัดสินด้วยอารมณ์หรือขาดการพิจารณาอย่างใคร่ครวญ การแสวงหาความรู้ในแหล่งชุมชนของตนเอง หลักของการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self - Directed Learning) ที่สามารถดำรงตนเองในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีความสุข หลักของการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ (Learning by Doing) จากประสบการณ์ตรงที่ได้ลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้และเกิดความเข้าใจในกิจกรรมนั้นๆ และการเรียนรู้สามารถตอบสนองต่อชีวิตจริง (Authentic Learning) ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่บรรลุผล และสามารถใช้ความรู้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงได้

จากสถานการณ์ดังกล่าว งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงถูกนำมาทดลองสร้างการเรียนรู้ในกลุ่มของครู กศน.ในพื้นที่เล็กอย่าง กศน.อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา ในปี 2554 ซึ่งเป็นสถานการณ์ของการโยนหินถามทาง เพื่อการตัดสินใจ กศน.อำเภอกุฉินารายณ์จึงเข้าสู่เส้นทางของการเรียนรู้ โดยใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือนำทาง โดยเริ่มต้นจากการฝึกอบรมแนวคิดด้านวิจัย ทักษะ และเทคนิคพื้นฐานในการวิเคราะห์ชุมชนเป้าหมายโดยศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง (Node ลำปาง) จนกระทั่งเข้าสู่กระบวนการของการรับทุนสนับสนุนจาก สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นในปี 2555 ภายใต้บันทึกความร่วมมือการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นระหว่างสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จังหวัดพะเยาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยทำการบันทึกข้อตกลงขึ้นเพื่อ 1) สร้างการเรียนรู้ -พัฒนาบุคลากรกศน.และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่อำเภอกุฉินารายณ์ โดยผ่านกระบวนการจัดเวทีเสวนา และ Training of the Trainer ให้สามารถกำหนดทิศทางงานวิจัย ให้สอดคล้องกับพันธกิจของหน่วยงาน 2) สนับสนุนให้บุคลากรของ กศน.จังหวัดพะเยา ทำงานวิจัยแบบมีส่วนร่วม และเรียนรู้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มุ่งแก้ไขปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกับชุมชน

กระบวนการในการพัฒนาทักษะที่เลี้ยงในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของจังหวัดพะเยา มีการปรับปรุงและพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ ให้สอดคล้องกับการขยายพื้นที่วิจัยเพื่อท้องถิ่นไปสู่อำเภอต่าง ๆ ให้ครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดพะเยา โดยมีพี่เลี้ยงรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 และการหนุนเสริมจากพี่เลี้ยง สกว.ลำปางในพื้นที่เลี้ยงรุ่นที่ 1 เป็นระบบพี่เลี้ยงที่ประกอบด้วยกลุ่มบุคคล ที่มีความรู้ และประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน และมาจากที่ต่างกัน ประกอบด้วยทีม กศน. (ครูและผู้บริหาร) ทีมนักวิจัยชุมชน ทีมอาจารย์วิทยาลัยพยาบาลพะเยา และอาจารย์จากสถาบันการศึกษาในจังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นทีมที่ทำงานร่วมกันเป็นพี่เลี้ยงทีมนักวิจัย ในพื้นที่เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ในรูปแบบทำไปเรียนรู้ไป (Active Learning) และได้นำบทเรียนที่ได้จากการทำงาน ไปปรับระบบการทำงานของพี่เลี้ยงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง รวมทั้งการได้รับความรู้หนุนเสริมจากทีมพี่เลี้ยง สกว.ลำปาง ในพื้นที่เลี้ยงรุ่นที่ 2 ที่ประกอบด้วยทีมครู กศน.ทีมนักวิจัยชุมชน ที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพขึ้นมาเป็นพี่เลี้ยงขึ้นมาหนุนเสริมการทำงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดพะเยา ทั้งการพัฒนาโจทย์ในพื้นที่ใหม่และ

การหนุนเสริมการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่เดิม ลักษณะในการพัฒนาศักยภาพที่เลี้ยงใช้รูปแบบการทำไปเรียนรู้ไป (Active Learning) และมีการนำข้อมูลและประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำงานวิจัยมาสกัด และถ่ายทอดให้กับพี่เลี้ยงในรุ่นที่ 2 ทั้งนี้ทำให้ทิศทางการทำงานเป็นไปในลักษณะเกื้อกูลและเข้าใจในบริบทการทำงาน เพราะในพี่เลี้ยงในรุ่นที่ 2 ส่วนใหญ่เป็นพี่เลี้ยงจากทีม กศน. ซึ่งเป็นการลดช่องว่างและเกิดความเข้าใจระหว่างทีมพี่เลี้ยงและทีมนักวิจัยมากขึ้น

การสร้างนวัตกรรมในการออกแบบการจัดการศึกษา ที่ใช้ฐานของการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกศน. ทำให้เกิดรูปแบบของการศึกษา ที่สามารถนำไปสู่การยอมรับศักดิ์ศรีคุณค่าของคนในชุมชน สามารถสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนได้ เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ตามศักยภาพและความต้องการของตนเอง สามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนที่ตนอาศัย สร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว มีความภาคภูมิใจ ในการมีตัวตนของตนเอง ตลอดจนเห็นความสำคัญของการศึกษาที่นำไปสู่ “กระบวนการคิดเป็น” สร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ พะเยาโมเดล ให้เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

5. กระบวนการพัฒนาทักษะพี่เลี้ยง

สถาบัน กศน.ภาคเหนือ บทเรียนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (2561) กลไกพี่เลี้ยงและการติดตั้งระบบงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นใน กศน. พี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เนื่องจากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community Based Research-CBR) ใช้แนวทางการสนับสนุนให้ชุมชนเรียนรู้กระบวนการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาชุมชนด้วยตนเอง กระบวนการเหล่านี้ต้องอาศัยพี่เลี้ยง ที่คอยให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางการดำเนินงานหนุนเสริมทักษะ ตลอดจนเป็นเพื่อนร่วมคิด ให้กำลังใจ ร่วมเรียนรู้ไปกับทีมวิจัยเพื่อช่วยเพิ่มขีดความสามารถ (empowerment) ให้กับนักวิจัยและโครงการวิจัย

พี่เลี้ยง ในความหมายของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเทียบเคียงกับ ผู้เอื้ออำนวยความสะดวกให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ (Facilitator- Fa) หลังจากที่สำคัญงาน กศน.จังหวัดพะเยา เริ่มต้นการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในปี 2554 ยุคแรก พี่เลี้ยงยังคงเป็น เจ้าหน้าที่จากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง (Node ลำปาง) ที่ไปร่วมพัฒนาโจทย์ ในพื้นที่ร่วมกับครู กศน.อำเภอภูซางและวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะเยา ในช่วงแรกมุ่งเน้นการบ่มเพาะแนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับผู้ร่วมกระบวนการทั้งผู้บริหาร กศน.อำเภอ ครู กศน. นักวิชาการ ร่วมกับคนในชุมชนโดยสอดแทรกการฝึกวิเคราะห์โจทย์ และพัฒนาทักษะ เทคนิคกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปพร้อมกัน ต่อมาเป็นยุคของการฝึกและทดลองสร้างพี่เลี้ยงจากชุดประสบการณ์ ของการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ส่งผลต่อมุมมองการจัดการศึกษาที่มาจากโจทย์ของชุมชน จนนำไปสู่การแก้โจทย์ด้วยการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด การมองโลกการเรียนรู้แบบใหม่ของชุมชน และตัวครู กศน.จนทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการขยายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นไปยัง กศน.อำเภอในจังหวัดพะเยา จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาพี่เลี้ยงที่เป็นคนในพื้นที่แบบคู่ขนานไปกับ Node ลำปาง ผ่านโครงการพัฒนาพี่เลี้ยงพะเยา รุ่นที่ 1 การพัฒนากลไกสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในพื้นที่จังหวัดพะเยา โดยใช้รูปแบบการสร้างพี่เลี้ยงแบบ Learning by doing ทำให้ดูแล

ลงมือปฏิบัติจริงผ่านการพัฒนาโจทย์ พื้นที่ใหม่ ติดตามโครงการ และการเขียนรายงานการวิจัย จะเป็นตัวประเมินผลงานที่เลี้ยงไปพร้อมกัน

การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา จากบทเรียนในสร้างพี่เลี้ยงรุ่นที่ 1 พบความท้าทายที่มากกว่าการพัฒนาศักยภาพครู กศน.ให้เป็นพี่เลี้ยงงานวิจัย ยังมีข้อค้นพบเชิงประเด็นที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ทั้งมิติเศรษฐกิจ ทรัพยากร ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ความหลากหลายของชาติพันธุ์ เหล่านี้เป็นฐานข้อมูลที่จะนำมาสร้างนวัตกรรมการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้วยงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายใต้บทบาทของ กศน.ซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษา หรือสร้างการเรียนรู้ให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย โดยโครงการจะขับเคลื่อนต่อไปโดยการสร้างรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยมีพี่เลี้ยงจาก กศน.รุ่นที่ 1 รุ่นที่ 2 เป็นพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา เพื่อสะดวกในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อที่จะพัฒนาทักษะของพี่เลี้ยง โดยใช้เทคนิค Learning by doing ทำให้ดูและลงมือปฏิบัติจริงผ่านการพัฒนาโจทย์ ในพื้นที่ใหม่ทั้ง 2 อำเภอ และการติดตามโครงการเฝ้ารวมทั้งทักษะ และกระบวนการการเขียนรายงานการวิจัยอีกด้วย

6. เทคนิคที่ใช้เป็นเครื่องมือหนุนเสริมนักวิจัย

การเพิ่มขีดความสามารถนักวิจัย (Empowerment) ทีมพี่เลี้ยงเข้าไปหนุนเสริมการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้กับนักวิจัยในพื้นที่จังหวัดพะเยา พี่เลี้ยงที่เป็นครูกศน.มีความเข้าใจในบริบทและการทำงาน ของนักวิจัยในพื้นที่ รวมทั้งมีความใกล้ชิดและทำงานร่วมกับชุมชนโดยผ่านการจัดการศึกษาของกศน..ในด้านต่างๆ ภายใต้การบริหารจัดการของสำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา การนำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาพัฒนาบุคลากร ครูกศน.โดยการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษาของกศน.ได้มีการนำเครื่องมือมาใช้เป็นสื่อกลางในจัดกระบวนการ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและความคิดเห็นของชุมชนโดยเครื่องมือที่นำมาใช้ในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมี ดังนี้

1. Time line คือเป็นแผนผังแสดงการพัฒนาหรือลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับเวลา โดยขึ้นอยู่กับหัวข้อที่สนใจ และช่วงเวลาที่น่าสนใจ ทีมกลไกพี่เลี้ยงใช้ Time Line ในการดึงข้อมูลการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงเวลาให้เห็นภาพการดำเนินงานที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทำให้สามารถนำข้อมูลมาเขียนรายงานได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

2. ปฏิทินฤดูกาล เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลในเรื่องของช่วงเวลาในการทำกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งมีอิทธิพลต่อความเชื่อที่ส่งต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

3. Mind map แผนที่ความคิด เป็นวิธีการที่ทีมกลไกพี่เลี้ยงใช้บันทึกความคิดเพื่อให้เห็นภาพของความคิดที่หลากหลายมุมมอง ที่กว้าง และที่ชัดเจน โดยยังไม่จัดระบบระเบียบความคิดใดๆ ทั้งสิ้นเป็นการเขียนตามความคิด ที่เกิดขึ้นขณะนั้นการเขียนมีลักษณะเหมือนต้นไม้แตกกิ่งก้านสาขา

ออกไปเรื่อยๆ ทำให้สมองได้คิดได้ทำงานตามธรรมชาติ และมีการจินตนาการกว้างไกลหรือใช้ในการประมวลองค์ความรู้เพื่อหาข้อสรุปในแต่ละกิจกรรม

4. SWOT Analysis เป็นเครื่องมือที่ทีมกลไกพี่เลี้ยงใช้วิเคราะห์ข้อมูลจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ ใช้ในการประเมินสถานการณ์ สำหรับทีมวิจัย พื้นที่ หรือโครงการ ซึ่งช่วยให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

5. Smart box เป็นเครื่องมือเพื่อใช้ดึงข้อมูล ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) ผลกระทบ (Impact) หลังจากการจัดกิจกรรมทุกครั้ง ทำให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงมองเห็นข้อมูลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning : CBL)
2. การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning)
3. ปรัชญาคิดเป็น
4. Active Learning

1. การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning CBL)

กล้า ทองขาว (2555) แนวคิดเรื่อง การจัดการศึกษาโดยองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วม เป็นแนวความคิดที่มีมานานแล้ว รูปแบบที่คุ้นเคยคือ การจัดการศึกษาโดยความร่วมมือระหว่าง บ้าน - วัด - โรงเรียน หรือที่เรียกย่อๆ ว่าบวร ผลของการจัดการศึกษาโดยความร่วมมือขององค์กรหลักทั้งสามของชุมชนแบบนี้ส่วนดีคงมีอยู่บ้าง โดยเฉพาะประเด็นการตอบสนองความต้องการในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชน และประเด็นการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนา อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการนำแนวคิด และหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – based Management) ตามแนวปฏิรูปการศึกษาไปใช้ในการจัดการแต่สาระของกระบวนการเรียนรู้ (Educational Substance Process) ก็ยังคงเหมือนเดิม จุดหมายหรือผลของการศึกษาก็ไม่ได้แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งนายแพทย์ประเวศ วะสี เห็นว่า เป็นเพราะสภาพแนวคิด ที่ฝังแน่นในการจัดการเรียนรู้ยังเป็นการเอาเนื้อหาวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่ได้เอาความจริงของชีวิต และการอยู่ร่วมกัน หรือเอาสังคมเป็นตัวตั้งทำให้การศึกษาอยู่นอกสังคม ไม่เข้าใจว่าสังคมมีปัญหาอะไร การศึกษาไม่ได้ร่วมทุกข์ร่วมสุข ไม่ร่วมแก้ปัญหา อ่อนแอทางปัญญาทั้ง ๆ ที่สังคมปัจจุบันเป็นระบบที่ซับซ้อน เชื่อมโยง เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วยากต่อความเข้าใจ และยากต่อการจัดการให้เกิดความก้าวหน้าอย่างสมดุล และประเทศไทยยังไม่มีสมรรถนะเพียงพอที่จะเผชิญกับความซับซ้อน และความยากของปัญหาสังคมปัจจุบัน เรื่องที่ยากและซับซ้อนจะต้องใช้ความรู้และปัญญาเข้าไปแก้ไข การสร้างสังคมความรู้และสังคมภูมิปัญญา คือ แนวทางสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2552) แต่สังคมภูมิปัญญา และสังคมความรู้ที่แท้จริงควรมาจากฐานรากของสังคม และการพัฒนาอย่างบูรณาการต้องเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง เพราะชุมชน คือ ฐานรากของประเทศ ถ้าชุมชน

ทั้งหมดเข้มแข็งทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา ประชาธิปไตย ประเทศไทยก็จะมั่นคง ประเวศ วะสี (2555: 2) ข้อเสนอ (proposition) การจัดการศึกษาโดยใช้ฐานชุมชน (Community-based Education Management = CBEM) หรือการจัดการศึกษาฐานชุมชน มีเป้าหมาย และขอบเขตการเรียนรู้กว้างขวาง เป็นการเรียนรู้การสร้างความรากของชีวิตให้มั่นคง เพิ่มพูนความรู้ รักษาความดี ยึดหลักทำเพื่อส่วนรวม หมั่นฝึกหัดฝึกฝน ไม่ทำร้ายตนเอง ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเองและผู้อื่น แม้ในช่วงชีวิตจะล้มลุกคลุกคลาน แต่หารากฐานมั่นคง การก่อร่างสร้างตัวคงมิใช่เรื่องเกินเอื้อม (นฤตย์ เสกธีระ 2555 : 13) การจัดการศึกษาโดยใช้ฐานชุมชน หรือการศึกษาฐานรากแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน นับเป็นทางเลือกจุดเปลี่ยนประเทศไทย

พิณสุตา สิริธรรังศรี (2555) ว่าด้วยแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาฐานชุมชนหรือการจัดการศึกษาโดยใช้ฐานชุมชน มีแนวความคิดต่อประเด็นพัฒนาการของการจัดการศึกษาในระบบของไทยว่าโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นแหล่งผลิตขนาดใหญ่ สถานศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศให้ก้าวทันโลก การศึกษาทำให้คนไทยรู้เท่าทัน ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าและในสังคมแข่งขัน คนไทยให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และใช้ความรู้เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถใช้ความรู้จัดการตนเองได้เพิ่มมากขึ้น แต่ในทางกลับกัน แบบแผนการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาได้แยกคนออกจากชุมชน สังคม วัฒนธรรม จิตวิญญาณของความเป็นท้องถิ่น จนลืมหากเหง้า วิถีชีวิต และความเป็นตัวตนเกือบสิ้นเชิง แยกการศึกษาออกจากครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น วัด ศาสนสถาน ที่มีบรรพบุรุษ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและคุณธรรมศีลธรรมเป็นกลไกเชื่อมโยงคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

การจัดการศึกษาฐานชุมชน เป็นระบบการศึกษาทางเลือกของภาคประชาชนที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งที่ฐานราก ที่จำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งระบบ โดยให้ความสำคัญกับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น สถาบันศาสนา เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่นของประชาชน เติมเต็มการจัดการศึกษาที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันเพื่อนำไปสู่สุขภาวะของคนไทย ทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม

2. การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

(Lifelong Learning, Policy Brief, Organization for Economic Co – operation and Development : OECD, 2004) แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในฐานะที่เป็นยุทธศาสตร์การศึกษาเกิดขึ้นเมื่อประมาณกว่า 30 ปีมาแล้ว ภายใต้ความพยายามของ OECD UNESCO และสภายุโรป (Council of Europe) เป็นการสนองต่อความบกพร่องที่เกิดขึ้นในอดีต ในขณะที่บุคคลเรียนรู้ตลอดเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่ โอกาสทางการศึกษามีขีดจำกัดในช่วงเริ่มแรกของชีวิต ที่ครอบงำโครงการศึกษาที่เป็นทางการ (Formal Education) จึงมีความจำเป็นที่จะให้โอกาสที่สอง แก่คนที่ไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาในช่วงวัยเด็ก และวัยรุ่นการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่เพียงหมายถึงการศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education) เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมการเรียนรู้ทุกระดับตลอดช่วงชีวิตอีกด้วย

คุณลักษณะพิเศษของแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องมีมุมมองแบบองค์รวม (Comprehensive View) ที่ครอบคลุมกิจกรรมการเรียนรู้ทุกด้าน โดยมีเป้าหมายที่จะปรับปรุงความรู้ และความสามารถในการแข่งขันของบุคคล ที่ปรารถนาเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้คุณลักษณะ 4 ประการของแนวทางการเรียนรู้ ได้แก่

มีมุมมองอย่างเป็นระบบ สิ่งนี้คือคุณลักษณะที่พิเศษที่สุดของการเรียนรู้ตลอดชีวิต กรอบแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของอุปสงค์(Demand) และอุปทาน(Supply) ของโอกาสการเรียนรู้ที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบที่มีความเชื่อมโยงกัน ซึ่งครอบคลุมวงจรชีวิตทั้งหมด และประกอบด้วยรูปแบบต่าง ๆ ของการเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีการเปลี่ยนจากมุ่งเน้นด้านอุปทาน (Supply) เป็นศูนย์กลางในรูปแบบการจัดการศึกษาเชิงสถาบันที่เป็นทางการ ไปสู่ด้านอุปสงค์ (Demand) ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก

มีแรงจูงใจที่จะเรียนซึ่งเป็นพื้นฐานที่จำเป็น สำหรับการเรียนรู้ที่มีความต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งนี้ต้องมุ่งเน้นที่จะพัฒนาขีดความสามารถในการเรียนรู้ที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ที่ตนเองเป็นผู้ชี้นำ

มีวัตถุประสงค์ของนโยบายการศึกษา ที่หลากหลายมุมมองวงจรชีวิตที่ให้ความสำคัญกับเป้าหมายการศึกษาที่หลากหลาย อาทิ การพัฒนาบุคลิกภาพ การพัฒนาความรู้ วัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมและการจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์เหล่านี้ อาจเปลี่ยนไปในแต่ละช่วงชีวิตของคนคนหนึ่ง

3. ปรัชญาคิดเป็น

โกวิท วรพิพัฒน์ (2513) ปรัชญาคิดเป็น ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในกลุ่มนักวิชาการศึกษามาไม่น้อยกว่า 20 ปีแล้ว โดย โกวิท วรพิพัฒน์ ได้ประยุกต์ปรัชญาคิดเป็น มาเป็นเป้าหมายสำคัญในการให้บริการการศึกษาผู้ใหญ่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 เป็นต้นมา เช่น การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ โครงการรณรงค์ เพื่อการรู้หนังสือ เป็นต้น การจัดกิจกรรมเน้นในเรื่องการเรียนรู้ด้วยแก้ปัญหาโดยใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และจากนั้นเป็นต้นมา การศึกษานอกระบบก็ได้ยึดปรัชญาคิดเป็น มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมมาโดยตลอดปรัชญาคิดเป็น อยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่า ความต้องการของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน แต่ทุกคนมีจุดรวมของความต้องการที่เหมือนกัน คือ ทุกคนต้องการความสุข คนเราจะมีมีความสุขเมื่อเราและสังคมสิ่งแวดล้อมประสมกลมกลืนกันได้ โดยการปรับปรุงตัวเราให้เข้ากับสังคมหรือสิ่งแวดล้อมหรือโดยการปรับปรุงสังคมและสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตัวเรา หรือปรับปรุงทั้งตัวเราและสังคมสิ่งแวดล้อมให้ประสมกลมกลืนกัน หรือเข้าไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับตน คนที่สามารถทำได้เช่นนี้ เพื่อให้ตนเองมีความสุขนั้น จำเป็นต้องเป็นผู้มีความคิดสามารถคิดแก้ปัญหา รู้จักตนเองและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม จึงจะเรียกได้ว่าผู้นั้นเป็นคนคิดเป็น หรืออีกนัยหนึ่งปรัชญาคิดเป็น มาจากความเชื่อพื้นฐานตามแนวพุทธศาสนา ที่สอนให้บุคคลสามารถ

พันทุกข์ และพบความสุขได้ด้วยการค้นหาสาเหตุของปัญหา สาเหตุของทุกข์ ซึ่งส่งผลให้บุคคลผู้นั้นสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความหมายของปรัชญาคิดเป็น โกวิท วรพิพัฒน์ ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับ “คิดเป็น” ว่า “บุคคลที่คิดเป็นจะสามารถเผชิญปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีระบบ บุคคลผู้นี้จะสามารถพิจารณาสาเหตุของปัญหาที่เขากำลังเผชิญอยู่ และสามารถรวบรวมข้อมูลต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับทางเลือก เขาจะพิจารณาข้อดีข้อเสียของแต่ละเรื่อง โดยใช้ความสามารถเฉพาะตัว ค่านิยมของตนเองและสถานการณ์ที่ตนเองกำลังเผชิญอยู่ ประกอบการพิจารณา” โกวิท วรพิพัฒน์ ได้ประยุกต์แนวความคิด “คิดเป็น” มาเป็นเป้าหมายสำคัญในการให้บริการการศึกษาผู้ใหญ่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2513 เป็นต้นมา โดยมีหลักการที่เป็นหัวใจสำคัญดังนี้ การวิเคราะห์ปัญหาและแสวงหาคำตอบหรือทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา คิดอย่างรอบคอบโดยอาศัยข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคม สิ่งแวดล้อมและข้อมูลทางวิชาการ ประกอบการตัดสินใจ แก้ปัญหาหรือหาทางเลือก เพื่อนำไปปฏิบัติ รู้จักคิดเพื่อแก้ปัญหา ด้วยการกระทำอย่างเหมาะสมและพอดี

การ “คิดเป็น” เป็นการคิด เพื่อแก้ปัญหาคือ มีจุดเริ่มต้นที่ปัญหาแล้วพิจารณาย้อนไตรตรงถึงข้อมูล 3 ประเภท คือ ข้อมูลด้วยตนเอง ชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม และข้อมูลวิชาการ ต่อจากนั้นก็ลงมือกระทำถ้าหากสามารถทำให้ปัญหาหายไป กระบวนการก็ยุติลง แต่ถ้าหากบุคคลยังไม่พอใจแสดงว่ายังมีปัญหาอยู่ บุคคลก็จะเริ่มกระบวนการพิจารณาทางเลือกใหม่อีกครั้ง และกระบวนการนี้ยุติลงเมื่อบุคคลพอใจ และมีความสุขดังนั้น การคิดเป็นจึงเป็นกระบวนการคิดที่ผ่านการวิเคราะห์และทบทวนด้วยเหตุผลโดยใช้ข้อมูลทั้ง 3 ด้าน คือด้านตนเอง ด้านสังคม และด้านวิชาการและตั้งอยู่บนพื้นฐานระบบที่ถูกต้อง และนำพาตนเองไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและไม่ทำให้ใครหรือสังคมเดือดร้อน

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล (2552) ได้กล่าวว่า “คิดเป็น” เป็นการคิดแบบพอเพียง พอประมาณ ไม่มาก ไม่น้อยเป็นทางสายกลาง สามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผล พร้อมทั้งจะรับผลกระทบที่เกิดโดยมีความรอบรู้ในวิชาการที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง สามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ได้ มีคุณภาพใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการบูรณาการเอาการคิด การกระทำ การแก้ปัญหา ความเหมาะสมและความพอดี มารวมไว้ในคำว่า “คิดเป็น” คือ การคิดเป็นทำเป็นอย่างเหมาะสมจนเกิดความพอดี และแก้ปัญหาได้ด้วย 1) กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์จากปัญหาและความต้องการของตนเอง 2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ 3) เรียนรู้จากการอภิปรายถกเถียงในประเด็นที่เป็นปัญหา 4) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกระบวนการกลุ่ม มีการใช้ข้อมูลหลาย ๆ ด้าน 5) เรียนรู้จากวิถีชีวิตจริง จากการทำงาน 6) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำโครงการ 7) เรียนรู้จากการศึกษา กรณีตัวอย่างเพื่อการแก้ปัญหาชุมชน 8) ผู้เรียนต้องรู้จักใช้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง ผูกตัดสินใจด้วยระบบข้อมูลที่เพียงพอและเชื่อถือได้ 9) นำเวทีชาวบ้านมาเป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการคิดแก้ปัญหา 10) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจในการแก้ปัญหาบนพื้นฐานของข้อมูลตนเอง ชุมชน สิ่งแวดล้อม และวิชาการ

4. Active Learning

Bonwell (2534) Active Learning คือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ และได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้ สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการคือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

Active Learning เป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง แปลตามตัวก็คือเป็นการเรียนรู้ ผ่านการปฏิบัติ หรือ การลงมือทำซึ่ง " ความรู้ " ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียง อย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการอ่าน, การเขียน, การโต้ตอบ, และการ วิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์, การสังเคราะห์, และ การประเมินค่า รูปแบบวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning การจัดการเรียนรู้ที่เน้น บทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning) ครอบคลุมวิธีการจัดการเรียนรู้หลากหลาย วิธี เช่น

1. การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning)
2. การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning)
3. การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)
4. การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning)
5. การเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning)
6. การเรียนรู้การบริการ (Service Learning)
7. การเรียนรู้จากการสืบค้น (Inquiry-Based Learning)
8. การเรียนรู้ด้วยการค้นพบ (Discovery Learning)

อย่างไรก็ตาม รูปแบบ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหล่านี้ มีพื้นฐานมาจากแนวคิดเดียวกัน คือ ให้ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการเรียนรู้ของตนเอง และสร้างองค์ความรู้ใหม่ (Constructivist) ด้วยตนเอง

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กาญจนา ทองทั่ว (2555) รูปแบบในการขับเคลื่อน หนุนเสริมงานวิจัย เพื่อท้องถิ่นในระบบ การทำงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ภูมิศึกษา : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

รูปแบบการขับเคลื่อน หนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับเจ้าหน้าที่กองส่งเสริมการวิจัย การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภายหลังการทำสัญญาความร่วมมือ (MOU.)แล้วได้มีการดำเนินการ หนุนเสริมโดยมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายหลักอยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอาจารย์ นักวิชาการ และ กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มของเจ้าหน้าที่กองส่งเสริมการวิจัย เสนอผลการขับเคลื่อนงานกับ ทีมเจ้าหน้าที่ของกองส่งเสริม การวิจัยซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลระบบงานวิจัยในมหาวิทยาลัย อุบลราชธานี เป็นหลัก พบว่า จากการลงนามในสัญญาความร่วมมือนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ เจ้าหน้าที่ของกองส่งเสริมการวิจัย

ได้เข้าร่วมเป็นทีมงานในการขับเคลื่อนงานหนุนเสริมในรูปแบบ ต่างๆ พร้อมกับทีมพี่เลี้ยงที่ดูแลโดย ศูนย์ประสานงานชุดนักวิชาการจังหวัดอุบลราชธานี ตลอด ระยะเวลา 15 เดือนมีการติดตามหนุนเสริมในหลายรูปแบบ เช่น การจัดเวทีต่างๆรวมทั้งการลงพื้นที่ ติดตามงานของทีมนักวิชาการเป็นระยะๆ การเก็บข้อมูลในส่วนนี้ทีมพี่เลี้ยงได้ใช้การถอดบทเรียน ประเมินความรู้สึก สังเกตอย่างมีส่วนร่วมโดยใช้การพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ และบางครั้งใช้การพูดคุยระหว่างการเดินทางกลับจากการลงพื้นที่วิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลที่ได้มากำหนด บทบาท ภาระงาน และการขับเคลื่อนในลำดับต่อไป

รูปแบบการหนุนเสริมศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่ ในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นงานใหม่ที่เจ้าหน้าที่กองส่งเสริมการวิจัยไม่คุ้นเคย เนื่องจากการทำงานวิจัยที่เน้นการปฏิบัติการในพื้นที่เพื่อแก้ปัญหา จึงมีการเสริมศักยภาพให้กับ เจ้าหน้าที่ที่ควบคู่ไปกับทีมนักวิชาการโดยเป็นการจับมือทำ (training by doing) เป็นส่วนใหญ่ ในหลากหลายกิจกรรมดังนี้ การลงพื้นที่พัฒนาโจทย์วิจัยเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในการจับคู่ หามุม ปรับความคิด มุมมองของทั้งคนในคือ เจ้าของปัญหา ความต้องการในพื้นที่วิจัย และคนนอก คือ นักวิชาการ ทีมหนุนเสริมจำเป็นต้องใช้ เทคนิคการพูดคุยคำถามในการพูดคุยกับทั้งคนนอกและคนในให้เห็นประเด็นในการทำงานร่วมกัน ผลที่เกิดขึ้นเจ้าหน้าที่มีความเข้าใจ และเห็นความสำคัญเนื่องจากที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ไม่เคยรับทราบหรือ เห็นกระบวนการขึ้นโจทย์วิจัยอย่างมีส่วนร่วมจากพื้นที่วิจัย คุณสุภาวดี โสวรรณ เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมงานวิจัย สะท้อนถึงความสำคัญของขั้นตอนนี้ว่า “เป็นขั้นตอนที่ยากและต้องใช้ทักษะของ พี่เลี้ยงเป็นอย่างมาก นักวิจัยหน้าใหม่ที่จะเข้ามาทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอาจหาปัญหา ความต้องการ ของพื้นที่วิจัยได้ยาก ต้องฝึกการตั้งคำถามและการเชื่อมโยงประเด็นให้ได้ จึงจะเห็นโจทย์วิจัย”

เพ็ญประภา ภัทรานุกรม (2559) บทบาทของมหาวิทยาลัยในการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยมีกระบวนการในการสร้างนักวิจัยชาวบ้าน เพื่อหาความรู้ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยไปใช้แก้ปัญหาเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนได้จริงอย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลง เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อการพัฒนาจากงานวิจัยซึ่งนับได้ว่างานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกิดขึ้น จากข้อค้นพบของชุมชนเองและสามารถนำไปพัฒนาสู่นวัตกรรมที่เหมาะสมเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ การพัฒนางานวิจัยเพื่อท้องถิ่นนี้ส่งผลต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) หรือภาคที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาในเชิงบวกทุกภาคส่วนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม กล่าวคือ ชุมชนเกิดนักวิจัยชาวบ้านในชุมชน และได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยและเกิดองค์ความรู้ในการพัฒนาชุมชนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยได้ผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ได้จริงในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม อาจารย์ได้พัฒนาความรู้ใหม่จากการทำวิจัย รวมถึงสามารถบูรณาการการวิจัยกับการเรียนการสอน การบริการวิชาการ และการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการนำผลงานวิจัยไปขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัยก็บรรลุเป้าหมายในการสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยทำงานวิจัยในชุมชนที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และที่สำคัญว่านั่นก็คือมหาวิทยาลัยต้องทำให้ชุมชนเกิดนักวิจัยที่สามารถพัฒนาโครงการงานวิจัยและเข้าถึงแหล่งทุนได้ด้วยตนเอง สามารถนำผลการวิจัยมาเป็นฐานในการพัฒนาชุมชน ตนเอง ตามแนวทางวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงนับเป็น

ประโยชน์ที่คุ้มค่าต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทย 4.0 ต่อไป

สาวิตร มีจ้อย (2560) โครงการวิจัยการพัฒนากลไกสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในพื้นที่จังหวัดพะเยา) ในระบบการศึกษาเป็นกลไกพื้นฐานของการพัฒนาคน เป็นสิ่งที่สังคมหวังพึ่งพา ให้เป็นเครื่องมือในการเตรียมคนให้พร้อมกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ในพื้นที่จังหวัดพะเยา ที่มีเป้าหมายสร้างการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับบริบทแต่ละท้องถิ่น จึงได้ใช้ “กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น” เป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้เกิดกระบวนการความคิด เป็นเหตุเป็นผลอย่างเป็นระบบบนฐานของความรู้ ข้อมูล และความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งนำไปใช้ในการพัฒนาเป็นหลักสูตร เพื่อแก้ปัญหาที่พบในชุมชน โดยใช้ความรู้และข้อมูลที่ถูกต้อง ตลอดจนเป็นการสร้างโอกาสให้ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์และร่วมวางแผนแก้ปัญหาของตนไปพร้อมกันทั้งนี้ “งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น” นอกจากถือได้ว่าเป็นภาระงานโดยตรงของ กศน. แล้วยังถือว่าเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพของ “คน” เพื่อให้เกิดกระบวนการจัดการชุมชนของตนเองได้อย่างเหมาะสม และยั่งยืนโดยแท้จริง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงาน

3.1 รูปแบบการวิจัย

โครงการวิจัย การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research - PAR) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เน้นให้บุคคลฝ่ายต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในตลอดกระบวนการวิจัย โดยเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมเสนอ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผลและร่วมรับประโยชน์มีวัตถุประสงค์วิจัยหลัก 1) เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา วัตถุประสงค์วิจัยย่อย 1) เพื่อหนุนสร้างรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา 2) เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา 3) เพื่อประมวลองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2555 ถึง พ.ศ. 2560 สู่การสร้างยุทธศาสตร์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา (กรณีพี่เลี้ยง กศน. จังหวัดพะเยา) 4) เพื่อเชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัด

3.2 ลำดับขั้นตอนการดำเนินงาน

3.2.1 ขอบเขตพื้นที่

ขอบเขตการศึกษาพื้นที่ในจังหวัดพะเยา มีดังนี้

- พื้นที่ติดตามที่ยังดำเนินการอยู่ 2 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอเชียงม่วน และอำเภอแม่ใจ
- พื้นที่โครงการใหม่ 2 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอดอกคำใต้ และอำเภอเมืองพะเยา
- พื้นที่วิจัยที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว กศน.อำเภอภูซาง กศน.อำเภอเชียงคำ กศน.อำเภอเมืองพะเยา กศน.อำเภอจุน กศน.อำเภอภูกามยาวและกศน.อำเภอปง(เพื่อประมวลความรู้)

3.2.2 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

1. กลไกพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจำนวน 24 คน ประกอบด้วย ทีมผู้บริหารจังหวัด ทีมผู้บริหารอำเภอ ตัวแทนครู กศน.จาก 6 อำเภอ และนักวิจัยชาวบ้าน
2. เครือข่ายหน่วยงานที่ทำงานด้านการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา
3. เครือข่ายด้านการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี
4. ชุมชนท้องถิ่น ผู้ด้อยโอกาส กลุ่มชาติพันธุ์ ที่ขาดโอกาสและได้รับผลกระทบจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ประเภทนักวิจัย/ โครงการ	ผู้บริหาร	ครู กศน.	นักวิจัย/ ชุมชน	เครือข่าย	ที่ปรึกษา
กลไกพี่เลี้ยง	4	13	6	1	5
อำเภอเชียงม่วน	1	10	12	1	3
อำเภอแม่ใจ	1	11	7	2	2
อำเภอดอกคำใต้	1	7	33	4	
อำเภอเมืองพะเยา	1	4	44	3	

3.2.3 ระยะเวลาในการดำเนินงาน

ระยะเวลาในการดำเนินงาน 1 ปี (12 เดือน) 1 กุมภาพันธ์ 2561 - 31 มกราคม 2562

3.2.4 กระบวนการที่ใช้ในการดำเนินงาน

1) โครงการสร้างการทำงาน

เป็นการทำงานของกลุ่มกลไกพี่เลี้ยงรุ่นที่ 1 รุ่นที่ 2 (ทีมพี่เลี้ยงผู้บริหาร ทีมพี่เลี้ยงครู กศน. ทีมพี่เลี้ยงชุมชน) ที่ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบในการเป็นพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่จังหวัดพะเยา โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจน กล่าวคือ กลุ่มพี่เลี้ยงพื้นที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงหลักของทีมวิจัยโดยให้คำแนะนำปรึกษา ให้กำลังใจฝึกสอนการวิจัยในวิจัยในพื้นที่ชุมชน สำหรับกลุ่มพี่เลี้ยงผู้บริหารทำหน้าที่ อำนวยความสะดวก หนุนเสริม ขับเคลื่อน ควบคุมแผนการทำงานของกลุ่มพี่เลี้ยง กศน. และทีมนักวิจัย กศน.ในพื้นที่ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

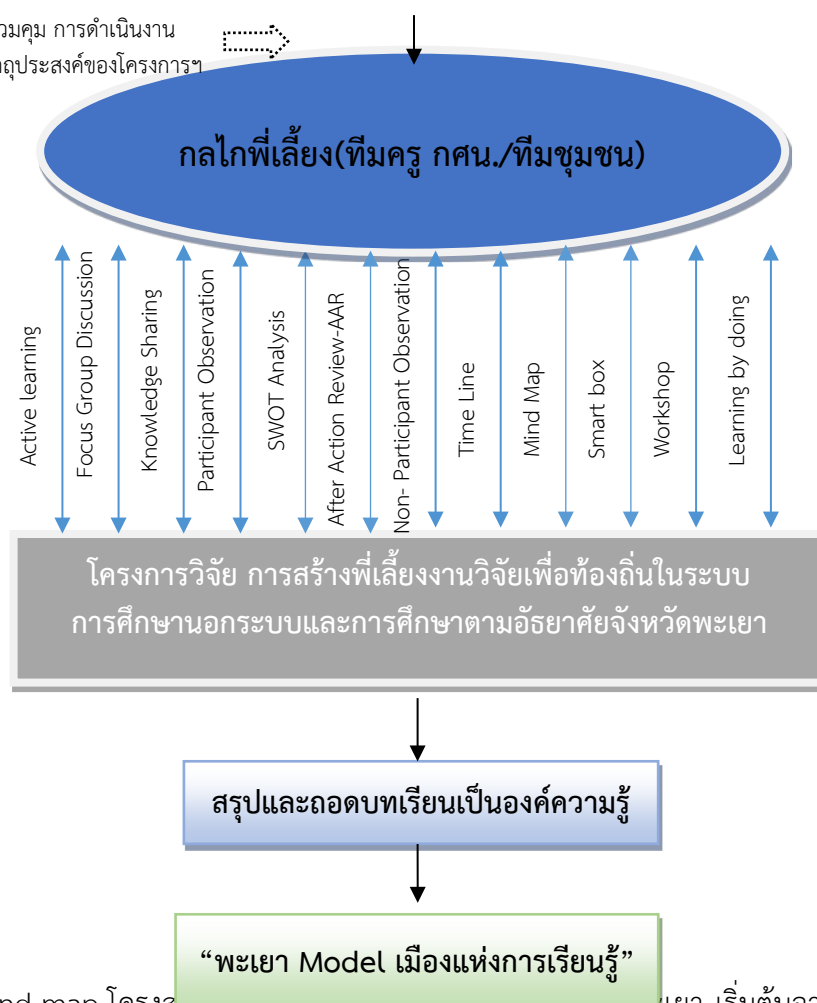
มีรูปแบบการทำงานของพี่เลี้ยง โดยนำชุดองค์ความรู้ที่ได้จากโครงการ “การวิจัยการพัฒนากลไกสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย” ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาทีมกลไกพี่เลี้ยงรุ่นที่ 1 จังหวัดพะเยา ปี 2560 มาถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับทีมกลไกพี่เลี้ยงรุ่นที่ 2 เพื่อสร้างทีมกลไกพี่เลี้ยงในพื้นที่จังหวัดพะเยาซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะนำไปสู่การสร้าง “พะเยาโมเดล เมืองแห่งการเรียนรู้” ที่มุ่งสร้าง “ชุมชนวิจัย รากฐานใหม่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ให้รองรับกับการขยายพื้นที่โดยการพัฒนาโจทย์วิจัยใหม่ อำเภอดอกคำใต้ อำเภอเมืองพะเยาและติดตามโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่เดิม คือ อำเภอเชียงม่วน และอำเภอแม่ใจ โดยมีการเพิ่มเติมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถือว่าทำให้เกิดการเรียนรู้แบบ Active learning นั่นเอง นอกจากนี้ยังจัดการสนทนากลุ่มพี่เลี้ยงเฉพาะ (Focus Group Discussion) แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมทั้งได้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ในการจัดกิจกรรมตลอดจนใช้วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) และทบทวนหลังการทำงานหรือปฏิบัติงาน (After Action Review - AAR) เพื่อประมวลข้อมูลและถอดบทเรียนการปฏิบัติงานของพี่เลี้ยงในแต่ละกลุ่ม

ดังนั้นโครงสร้างการทำงานระบบกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา จึงเกิดผลทั้งการพัฒนาตนเองและพัฒนากระบวนการพี่เลี้ยงในพื้นที่ เป็นรูปภาพได้ดังนี้

โครงสร้างการทำงานระบบกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา

ขับเคลื่อน สนับสนุน ส่งเสริม ควบคุม การดำเนินงาน
วิจัยเพื่อท้องถิ่นให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ

จาก Mind map โครงสร้างของพะเยา เริ่มต้นจากแนวคิดของทีมผู้บริหาร กศน.จังหวัดพะเยา ที่อยากจะพัฒนาครู กศน. โดยใช้กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นนำไปขับเคลื่อน ไปสู่การสร้าง “พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้” ที่มุ่งสร้าง “ชุมชนวิจัย รากฐานใหม่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยกระบวนการงานวิจัยดังกล่าว เน้นใช้เครื่องมือการวิจัยและการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ 1) Active learning 2) Focus Group 3) Discussion 4) Knowledge Sharing 5) Participant Observation 6) SWOT Analysis 7) After Action Review-AAR 7) Learning by doing 8) Time Line 9) Mind Map 10) Smart box และ 11) Workshop เพื่อดึงข้อมูล สรุปและถอดบทเรียนเป็นองค์ความรู้ โดยมีความคาดหวังว่า บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่ จากกระบวนการทำงานวิจัย จะสามารถนำมาปรับใช้บูรณาการการจัดกระบวนการเรียนรู้ในระบบการศึกษานอกระบบของ กศน.จังหวัดพะเยา ต่อไป

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงาน

3.3.1 การเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริง (Active learning) เน้นกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทีมกลไกพี่เลี้ยงต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้กลไกพี่เลี้ยงได้การเรียนรู้โดยการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูงได้แก่การวิเคราะห์การสังเคราะห์และการประเมินค่า

3.3.2 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยจัดกลุ่มสนทนาระหว่างทีมกลไกพี่เลี้ยงเพื่อวางแผน วิเคราะห์ สรุป หรือ และแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน

3.3.3 วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการสังเกตการณ์ที่ทีมวิจัยกลไกพี่เลี้ยงเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและจดบันทึกสิ่งที่ได้จากการสังเกตปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยทีมวิจัยกลไกพี่เลี้ยงเข้าไปมีส่วนร่วมในปรากฏการณ์นั้นด้วยเช่น ทีมวิจัยกลไกพี่เลี้ยงลงไปร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับประชาชนในหมู่บ้าน แล้วสังเกตการณ์ไปด้วย เป็นต้น

3.3.4 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) เป็นการสังเกตการณ์ที่ทีมกลไกพี่เลี้ยง ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยสังเกตเหมือนเป็นคนข้างนอก เช่น กลไกพี่เลี้ยงสังเกตการทำกิจกรรมของประชาชนในหมู่บ้าน โดยที่ตนเองไม่ได้เข้าไปร่วมทำกิจกรรมด้วย เป็นต้น

3.3.5 วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) โดยทีมกลไกพี่เลี้ยงร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างความเข้าใจหรือพัฒนาแนวปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ ร่วมกัน

3.3.6 ทบทวนหลังการทำงานหรือปฏิบัติงาน (After Action Review - AAR) ทีมกลไกพี่เลี้ยงได้ทบทวนและวิเคราะห์ว่าหลังจากจัดกิจกรรมแล้วเกิดเหตุอะไร สาเหตุของการเกิดมาจากไหน และจะสามารถดำเนินการให้ดีกว่าเดิมได้อย่างไร โดยเอาบทเรียนจากความสำเร็จและความล้มเหลวของการทำงานที่ผ่านมา เพื่อนำมาซึ่งการพัฒนาหรือการปรับปรุงการทำงาน การทำ AAR รูปแบบของกลุ่มทำงานที่สะท้อน ความมีส่วนร่วมในการทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น อะไรคือสิ่งที่เกิดขึ้นจริง สาเหตุของการเกิดและสิ่งที่ได้เรียนรู้คืออะไร

3.3.7 SWOT Analysis เป็นเครื่องมือที่ทีมกลไกพี่เลี้ยงใช้วิเคราะห์ข้อมูลจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ ใช้ในการประเมินสถานการณ์ สำหรับทีมวิจัยพื้นที่ หรือโครงการ ซึ่งช่วยให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

3.3.8 Mind Map หรือ แผนที่ความคิด เป็นวิธีการที่ทีมกลไกพี่เลี้ยงใช้บันทึกความคิดเพื่อให้เห็นภาพของความคิดที่หลากหลายมุมมอง ที่กว้าง และที่ชัดเจน โดยยังไม่จัดระบบระเบียบความคิดใด ๆ ทั้งสิ้นเป็นการเขียนตามความคิด ที่เกิดขึ้นขณะนั้นการเขียนมีลักษณะเหมือนต้นไม้แตกกิ่งก้านสาขาออกไปเรื่อย ๆ ทำให้สมองได้คิดได้ทำงานตามธรรมชาติ และมีการจินตนาการกว้างไกล หรือใช้ในการประมวลองค์ความรู้เพื่อหาข้อสรุปในแต่ละกิจกรรม

3.3.9 Time Line เป็นแผนผังแสดงการพัฒนาหรือลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับเวลา โดยขึ้นอยู่กับหัวข้อที่สนใจ และช่วงเวลาที่น่าสนใจ ทีมกลไกพี่เลี้ยงใช้ Time Line ในการดึงข้อมูลการ

จัดกิจกรรมในแต่ละช่วงเวลาให้เห็นภาพการดำเนินงานที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทำให้สามารถนำข้อมูลมาเขียนรายงานได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

3.3.10 Smart box เป็นเครื่องมือเพื่อใช้ดึงข้อมูล ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) ผลกระทบ (Impact) หลังจากการจัดกิจกรรมทุกครั้ง ทำให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงมองเห็นข้อมูลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ข้อค้นพบและบทเรียนใหม่ ได้อย่างชัดเจน

3.3.11 Workshop เป็นประชุมเชิงปฏิบัติการหรือการประชุมเชิงวิชาการเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือการอบรมแบบเข้มโดยใช้ระยะเวลา 2 - 3 วัน เป็นกระบวนการที่ทำให้กลไกพี่เลี้ยงได้ลงมือเขียนรายงานวิจัยและร่วมกันแสดงความคิดเห็นโดยมีวิทยากรผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการเขียนรายงานวิจัยมาให้ความรู้ แนะนำในการเขียนรายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์

3.3.12 Learning by doing คือการเรียนรู้จากการกระทำขั้นนี้เป็นการลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือการได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่มีความหมายต่อตนเองแล้วสร้างเป็นองค์ความรู้ของตนเองขึ้นมา

3.4 แผนการดำเนินงาน

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา/ สถานที่
กิจกรรมที่ 1 พัฒนาโครงการก่อนการอนุมัติ จำนวน 2 โครงการ (อำเภอ ดอกคำใต้และอำเภอ เมืองพะเยา) ครั้งที่ 1 การเตรียมความพร้อม ชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางในการดำเนินงานร่วมกัน และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยให้ไปในทิศทางเดียวกัน	- เพื่อสร้างความเข้าใจกับทีมวิจัย - เพื่อเตรียมความพร้อมของทีมวิจัยในส่วนของทีมครู กศน. - เพื่อวางแผนกำหนดบทบาทหน้าที่การดำเนินการวิจัย	- ทีมนักวิจัย 12 คน	วันที่ 29 มีนาคม 2561 สนง.กศน.จังหวัดพะเยา
ครั้งที่ 2 เวทีพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย (ใหม่) ในพื้นที่อำเภอ ดอกคำใต้(1)	เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์งานวิจัย เพื่อท้องถิ่นและแลกเปลี่ยนกระบวนการ ระหว่างทีมกลไกพี่เลี้ยง ครู กศน.อำเภอ ดอกคำใต้ และวางแผนการดำเนินงานและ	ทีมกลไก 13 คน ครู กศน.อำเภอ ดอกคำใต้ 7 คน ชุมชน 33 คน เครือข่าย 4 คน	วันที่ 30 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2561 ณ กศน.อำเภอ ดอกคำใต้

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา/ สถานที่
	แบ่งบทบาทหน้าที่ ให้กับครู กศน.อำเภอดอกคำใต้		
ครั้งที่ 3 พื้นที่อำเภอดอกคำใต้ (2)	เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่าง นักวิจัยครู ชุมชน และส่งเสริม สนับสนุนครู กศน.อำเภอ ดอกคำใต้ และชุมชนในการ สืบค้นข้อมูลพื้นฐานและปัญหา ความต้องการของชุมชน	ทีมกลไก 13 คน ครู กศน.อำเภอดอก คำใต้ 7 คน ชุมชน 33 คน เครือข่าย 4 คน	วันที่ 28 พฤษภาคม 2561 ณ บ้านสันป่าตอง อ.ดอกคำใต้
ครั้งที่ 4 พื้นที่อำเภอเมือง พะเยา (1)	-เพื่อประชุมวางแผน สร้างความ เข้าใจในการลงพื้นที่จัดกิจกรรม -เวทีพัฒนาข้อเสนอโครงการ	- ทีมนักวิจัยครู 7 คน - ทีมกลไก 13 คน - พี่เลี้ยง 3 คน รวมทั้งหมดยี่ 49 คน	วันที่ 8 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2561 ณ ห้อง ประชุม กศน. อำเภอเมืองพะเยา และ บ้านตุน ตำบลบ้านตุน อำเภอเมืองพะเยา
ครั้งที่ 5 พื้นที่อำเภอเมือง พะเยา (2)	เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่าง ครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา ชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนการสืบค้นข้อมูล พื้นฐาน และปัญหาความต้องการ ของชุมชน	ทีมกลไกพี่เลี้ยง 7 คน ครู กศน.อำเภอเมือง พะเยา 4 คน ชุมชน 30 คน	วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ณ ศาลาหน้าวัด บ้านตุนใต้ อำเภอ เมืองพะเยา
ครั้งที่ 6 พื้นที่อำเภอ ดอกคำใต้ (3)	เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการสืบค้น ข้อมูลพื้นฐานและปัญหาความ ต้องการของชุมชน ในการพัฒนา โจทย์วิจัยเพื่อท้องถิ่นบ้านฝางหมื่น หมู่ 4 ตำบลดอกคำใต้ อำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา	ทีมกลไกพี่เลี้ยง 16 คน ครู กศน.อำเภอ ดอกคำใต้ และ ชุมชน 40 คน รวม จำนวน 56 คน	วันที่ 31 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ณ วัดบ้าน ฝางหมื่น หมู่ที่ 4 ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้
ครั้งที่ 7			

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา/ สถานที่
พื้นที่อำเภอเมือง(3)	เพื่อสืบค้นข้อมูลพื้นฐานและ ปัญหาความต้องการของชุมชน และพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อท้องถิ่น บ้านต้นไต้ หมู่ 1 ตำบลบ้านต้น อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา	ทีมกลไกพี่เลี้ยง 12 คน ครู กศน.อำเภอ เมืองพะเยาและ ชุมชน 48 คน รวม 60 คน	วันที่ 3 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2561 ณ วัดบ้าน ต้นไต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านต้น อำเภอเมืองพะเยา
ครั้งที่ 8 พื้นที่อำเภอดอกคำใต้ (4)	- เพื่อสืบค้นข้อมูลพื้นฐานและ ปัญหาความต้องการของชุมชน และ - เพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยบ้านฝ่ง หมื่น ม.4 ตำบลดอกคำใต้	นักวิจัยกลไก 16 คน นักวิจัยครู กศน. อำเภอดอกคำใต้และ ชุมชน 40 คน รวม 56 คน	วันที่ 22 ตุลาคม 2561 ณ วัดฝ่ง หมื่น หมู่ที่ 4 บ้านฝ่งหมื่น อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา
ครั้งที่ 9 อำเภอเมืองพะเยา(4)	เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่าง นักวิจัยครูและชุมชน และเพื่อ พัฒนาโจทย์วิจัยบ้านต้นไต้ หมู่ 1 ตำบลบ้านต้น อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา	ทีมชุมชน จำนวน 30 คน ทีมครูกศน. อำเภอเมืองพะเยา จำนวน 10 คน และ ทีมกลไกพี่เลี้ยง จังหวัดพะเยา จำนวน 16 คน	วันที่ 25 ตุลาคม 2561 ณ ศาลา อเนกประสงค์บ้าน ต้นไต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านต้น อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
กิจกรรมที่ 2 เวที ติดตามสนับสนุน (เก่า) สัญญาปี 60 จำนวน 2 โครงการ โครงการพื้นที่ อ.แม่ ใจ/อ.เชียงม่วน ครั้งที่ 1 การประชุม เชิงปฏิบัติการการ เขียนรายงานความ ก้าวหน้าระยะที่ 1	เพื่อพัฒนาการเขียนรายงาน โครงการวิจัยในรูปแบบรายงาน ความก้าวหน้าและเพื่อให้ทีมวิจัย ในพื้นที่สามารถนำแนวทางที่ได้ ไปปรับใช้ในการเขียนรายงาน ความก้าวหน้าได้เครื่องมือที่ใช้ Time line และ smart box	ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 12 คนและ ทีมวิจัยในพื้นที่ จำนวน 21 คน	วันที่ 23 - 24 เมษายน 2561 เวลา 08.00 - 16.00 ณ ห้อง ประชุมปัญญา สำนักงาน กศน. จังหวัดพะเยา
ครั้งที่ 2 การประชุม เชิงปฏิบัติการการ เขียนรายงานความ ก้าวหน้าระยะที่ 1	เพื่อติดตามรายงานความก้าวหน้า ระยะที่ 1 และปรับแก้การเขียน รายงานความก้าวหน้า	ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 12 คนและ ทีมวิจัยในพื้นที่ จำนวน 21 คน	วันที่ 17 - 18 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.00 - 16.30 ณ ห้อง

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา/ สถานที่
	ระยะที่ 1 ของทีมวิจัยในพื้นที่ กศน. อำเภอเชียงม่วน และกศน. อำเภอแม่ใจ เครื่องมือที่ใช้ Mind mapping และกระบวนการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้		ประชุมปัญหา สำนักงาน กศน. จังหวัดพะเยา
ครั้งที่ 3 พื้นที่อำเภอแม่ใจ(1)	-เพื่อติดตามสนับสนุนการเขียน รายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 -เพื่อเติมเต็มเนื้อหาความรู้และ ทักษะทางวิชาการให้ครบถ้วน สมบูรณ์	ทีม สกว. 2 คน ทีมกลไกพี่เลี้ยง 5 คน ทีมวิจัยในพื้นที่ จำนวน 12 คน	วันที่ 12 กรกฎาคม 2561 ณ โรงเรียน บ้านหนองบัว ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ
ครั้งที่ 4 พื้นที่อำเภอเชียงม่วน (1)	-เพื่อติดตามสนับสนุนการเขียน รายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 -เพื่อเติมเต็มเนื้อหาความรู้และ ทักษะทางวิชาการให้ครบถ้วน สมบูรณ์	ทีม สกว. 2 คน ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 7 คน ทีมวิจัยในพื้นที่ จำนวน 11 คน	วันที่ 13 กรกฎาคม 2561 ณ กศน.อำเภอ เชียงม่วน
ครั้งที่ 5 พื้นที่อำเภอเชียงม่วน (2)	-เพื่อติดตามสนับสนุนการเขียน รายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 -เพื่อเติมเต็มเนื้อหาความรู้และ ทักษะทางวิชาการให้ครบถ้วน สมบูรณ์	ทีมกลไกพี่เลี้ยง 4 คน ทีมวิจัย กศน.อำเภอ เชียงม่วน จำนวน 7 คน	วันที่ 25 กรกฎาคม 2561 ณ กศน. อำเภอเชียงม่วน
ครั้งที่ 6 พื้นที่อำเภอแม่ใจ (2)	-เพื่อถอดองค์ความรู้นักวิจัยใน พื้นที่ในการทำงานวิจัยในระยะ ที่ 1 -เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการใน งานวิจัยให้แก่นักวิจัยในพื้นที่	ทีมกลไกพี่เลี้ยง 14 คน ทีมวิจัยพื้นที่ 20 คน	วันที่ 28 มกราคม 2562 ณ โรงเรียน บ้านหนองบัว อ.แม่ใจ จ.พะเยา
ครั้งที่ 7 พื้นที่อำเภอเชียงม่วน (3)	-เพื่อถอดองค์ความรู้นักวิจัยใน พื้นที่ในการทำงานวิจัยในระยะ ที่ 1 -เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการใน งานวิจัยให้แก่นักวิจัยในพื้นที่	ทีมวิจัยครู กศน.อำเภอ เชียงม่วน 10 คน ทีม กลไกพี่เลี้ยง จำนวน 16 คน	วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2562 ณ กศน.อำเภอ เชียงม่วน
ครั้งที่ 8 พื้นที่อำเภอเชียงม่วน	-เพื่อถอดองค์ความรู้และการ หนุนเสริม การเขียนรายงานวิจัย	ทีมนักวิจัย 22 คน และชุมชน 20 คน	วันที่ 17-18 เมษายน 2562 ณ

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา/ สถานที่
(4)	เพื่อท้องถิ่น(สกว.) ฉบับสมบูรณ์ โครงการ “กลไกทางวัฒนธรรมที่ เหมาะสมกับการขับเคลื่อนวิถี ชีวิตชุมชนไทลื้อบ้านป่าแขม หมู่ ที่ 4 ตำบลบ้านม่วง อำเภอ เชียงม่วน จังหวัดพะเยา”	พี่เลี้ยงกลไกจำนวน 14 คน	ห้องประชุม กศน. อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา
กิจกรรมที่ 3 การ พัฒนาศักยภาพทีม พี่เลี้ยงผ่านการ ฝึกอบรม ครั้งที่ 1 เวทีอบรม หลักสูตรการบริหาร จัดการโครงการและ งบประมาณโครงการ จังหวัดลำปาง	- เพื่อสร้างความเข้าใจและเรียนรู้ ในการบริหารจัดการงบประมาณ โครงการ - เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นเชิงระบบในระบบ การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด พะเยา	สกว. 2 คน กลไกพี่ เลี้ยง 1 คน ผู้ช่วย นักวิจัย 1 คน นักวิจัยพื้นที่อำเภอ แม่ใจ 2 คน นักวิจัย พื้นที่อำเภอเชียงม่วน 1 คน	วันที่ 7 - 8 พฤษภาคม 2561 จังหวัดลำปาง
ครั้งที่ 2 เวทีเติมเต็ม ความเข้าใจ เรื่อง งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น นักวิชาการภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่	- เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นเชิงระบบในระบบ การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด พะเยา	ทีมกลไกพี่เลี้ยง 5 คน ผู้ช่วยนักวิจัย 1 คน	วันที่ 21 - 22 กรกฎาคม 2561 ณ โรงแรมศิรินาศ การ์เด็น อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ครั้งที่ 3 เวทีเชิง ปฏิบัติการการถอด องค์ความรู้โครงการ การสร้างพี่เลี้ยง งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นใน ระบบการศึกษานอก ระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย จังหวัด พะเยา	- เพื่อให้ นักวิจัยโครงการการสร้าง พี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นใน ระบบการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด พะเยา เกิดความชำนาญในการ เขียนรายงานความก้าวหน้า เพื่อให้ได้รูปเล่มรายงาน ความก้าวหน้า ระยะที่ 1 โครงการการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัย เพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย จังหวัดพะเยา	ผู้เข้าร่วม 20 คน ที่ ปรึกษา 2 คนและทีม นักวิจัยกลไก จำนวน 18 คน	วันที่ 4 สิงหาคม 2561 เวลา 08.30 น. ณ ห้องประชุม ปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัด พะเยา

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา/ สถานที่
ครั้งที่ 4 เวทีการเขียนรายงานความก้าวหน้างานวิจัยเพื่อท้องถิ่น	- เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการเขียนรายงานความก้าวหน้างานวิจัยเพื่อท้องถิ่น - เพื่อปรับแก้การเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 ของโครงการการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยาให้ถูกต้อง	ทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา จำนวน 8 คน	วันที่ 9 พฤศจิกายน 2561 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา
ครั้งที่ 5 เวทีพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและพี่เลี้ยงผ่านกระบวนการ CBR กิจกรรมการเรียนรู้เครื่องมือกระบวนการลงพื้นที่พัฒนาโจทย์วิจัย	- เพื่อเรียนรู้กระบวนการเพื่อปรับวิธีคิด การกระตุกความคิด กระตุ้นจินตนาการ - เครื่องมือในการประเมินชุมชนและวิเคราะห์ หาด้านทุนชุมชน (รู้ทุน รู้ตัวเอง รู้เรื่องราวดี) - แนวคิดการทำงานชุมชนแบบมีส่วนร่วม เรียนรู้เทคนิค ทักษะเครื่องมือ วิเคราะห์ชุมชน อย่างมีส่วนร่วม	ทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา จำนวน 8 คน ทีมวิทยากร จากศูนย์ประสานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำปาง จำนวน 3 คน	วันที่ 25 -26 กุมภาพันธ์ 2562 ณ ภูคลองฮิลล์ รีสอร์ท ต.บ้านต๋อน อ.เมืองพะเยา จ.พะเยา
ครั้งที่ 6 เวทีการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์	- เพื่อเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ของโครงการการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา	ทีมพี่เลี้ยงกลไกจังหวัดพะเยา 17 คน ทีมวิจัยครู กศน. เชียงม่วน 11 คน	ระหว่างวันที่ 10-11 เมษายน 2562 ณ โรงแรม KM กว๊านพะเยา จังหวัดพะเยา
ครั้งที่ 7 เวทีเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์	- เพื่อเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ของโครงการการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยาถูกต้อง	ทีมพี่เลี้ยงกลไกจังหวัดพะเยา จำนวน 14 คน	วันที่ 23 เมษายน 2562 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน. จังหวัดพะเยา

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา/ สถานที่
ครั้งที่ 8 เวทีเขียน รายงานฉบับสมบูรณ์	- เพื่อให้ความรู้ในการจัดทำ รายงานฉบับสมบูรณ์	ทีมพี่เลี้ยงกลไก จังหวัดพะเยา จำนวน 12 คน	วันที่ 25 เมษายน 2562 ณ ห้อง ประชุมปัญญา สำนักงาน กศน. จังหวัดพะเยา
กิจกรรมที่ 4 เวที ประชุมประจำเดือน ร่วมกับเครือข่าย งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในจังหวัดพะเยา (งานสื่อสารด้าน สาธารณะ) ครั้งที่ 1 เวที แลกเปลี่ยนและให้ แนวทางการทำงาน วิจัยเพื่อท้องถิ่นใน จังหวัดพะเยา	-แลกเปลี่ยนและให้แนวทางการ ทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัด พะเยา	ทีม สกว. 2 คน ทีม สำนักงาน กศน. 1 คน ทีมสำนักงาน กศน.จังหวัด 3 คน ทีมนักวิจัยกลไก 16 คน ทีมนักวิจัยครู กศน./ชุมชน 30 คน	วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561 ณ โบราณสถาน เวียงลอ อ.จุน จ. พะเยา
ครั้งที่ 2 เวที แลกเปลี่ยนและให้ แนวทางการทำงาน วิจัยเพื่อท้องถิ่นใน จังหวัดพะเยา	-แลกเปลี่ยนและให้แนวทางการ ทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัด พะเยา	ทีม สกว. 2 คน ทีม สำนักงาน กศน. 1 คน ทีมสำนักงาน กศน.จังหวัด 3 คน ทีมนักวิจัยกลไก 5 คน ทีมนักวิจัยครู กศน./ชุมชน 16 คน	วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561 ณ ศาลา อเนกประสงค์ บ้านฮวก ต.ภูซาง อ.ภูซาง จ.พะเยา
ครั้งที่ 3 เวทีนำเสนอ รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย พื้นที่ จังหวัดลำปางและ จังหวัดพะเยา	-เพื่อเรียนรู้การนำเสนอ รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย พื้นที่จังหวัดลำปาง และจังหวัดพะเยา	ทีมโครงการวิจัย 5 โครงการ จำนวน 30 คนผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน	วันที่ 27 มีนาคม 2561 ณ ห้อง ประชุมทองกวาว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏลำปาง จังหวัดลำปาง
ครั้งที่ 4 เวทีหารือ เรื่อง“กลไก CBRN”	-เพื่อประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “กลไก CBRN”	ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 3 คน	วันที่ 14 พฤษภาคม 2561 ณ โรงแรม

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา/ สถานที่
			ฮอริเดย์ การ์เด็นส์ อ.เมือง จ.เชียงใหม่
ครั้งที่ 5 เวทีประชุม ประจำเดือนร่วมกับ เครือข่าย	-เพื่อหนุนเสริมและแลกเปลี่ยน การดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น	ทีมนักวิจัยกลไก 14 คน ทีมสกว. 4 คน นักวิจัย อ.เชียงใหม่ 3 คน นักวิจัย อ.แม่ใจ 3 คน	วันที่ 13 มิถุนายน 2561 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน. จังหวัดพะเยา
ครั้งที่ 6 จัด นิทรรศการสัมมนา วิชาการ ร่วมกับ เครือข่าย	เผยแพร่ เรื่อง กระบวนการวิจัย เพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการ เรียนรู้ตลอดชีวิต”สู่พะเยา Model แห่งการเรียนรู้ ใน นิทรรศการสัมมนาวิชาการ ภาคเหนือ กศน.จังหวัดพะเยา ได้นำเสนอผลงานที่เป็นเลิศ (งานสื่อสารสาธารณะ)	ทีมกลไกจำนวน 18 คน	วันที่ 21 - 22 มิถุนายน 2561 ณ มหาวิทยาลัยแม่ ฟ้าหลวง จังหวัด เชียงราย
ครั้งที่ 7 เวทีประชุม “การพัฒนาโจทย์ กลไกและประชุม เครือข่ายผู้ ประสานงานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่น ภาคเหนือ”	การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ ของการพัฒนาโจทย์กลไกและ ประชุมเครือข่ายผู้ประสานงาน วิจัยเพื่อท้องถิ่น ภาคเหนือ เพื่อให้สอดคล้องนโยบาย ยุทธศาสตร์ประเทศ ยุทธศาสตร์ สกว.และแผนการดำเนินงานของ ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น	ผู้เข้าร่วมเวทีจำนวน 3 คน	วันที่ 15 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ณ โรงแรม ฮอริเดย์การ์เด็น จังหวัดเชียงใหม่
ครั้งที่ 8 เวทีประชุม ประจำเดือนร่วมกับ เครือข่ายงานวิจัย (งานสื่อสารด้าน สาธารณะ)	วัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่และ ประชาสัมพันธ์งานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่น สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด พะเยา ต่อสาธารณะชน	ผู้ว่าราชการจังหวัด พะเยา หัวหน้าส่วน ราชการ คณะกรรมการ สถานศึกษา องค์กร ภาครัฐและเอกชน ทีมกลไกพี่เลี้ยง นักวิจัย ครู กศน. และนักวิจัยชุมชน	วันที่ 14 มีนาคม 2562 ณ ห้องประชุม ปัญญา สำนักงาน กศน. จังหวัด พะเยา

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา/ สถานที่
ครั้งที่ 9 นิทรรศการ วันรักการอ่าน (งานสื่อสารด้าน สาธารณะ)	เพื่อจัดนิทรรศการ วันรักการอ่าน กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สู่พะเยา Model”	ทีมกลไกพี่เลี้ยง จังหวัดพะเยา จำนวน 9 คน	วันที่ 2 เมษายน 2562 ณ เทศบาล เมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
กิจกรรมที่ 5 เวที ทบทวนผลการ ดำเนินงานระบบ การพัฒนากลไกพี่ เลี้ยงงานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นที่เหมาะสม ครั้งที่ 1 เวทีทบทวน ผลการดำเนินงาน ระบบการพัฒนา กลไกพี่เลี้ยงการเขียน รายงานความก้าวหน้า ระยะที่ 1	วัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อให้ นักวิจัยโครงการการสร้างพี่เลี้ยง งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบ การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด พะเยาเกิดความชำนาญในการ เขียนรายงานความก้าวหน้า 2 เพื่อให้ได้รูปเล่มรายงาน ความก้าวหน้า ระยะที่ 1 โครงการการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัย เพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย จังหวัดพะเยา	ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 15 คน	วันที่ 28 - 30 สิงหาคม 2561 ณ โรงแรม เคเอ็ม จังหวัดพะเยา
ครั้งที่ 2 เวทีทบทวน ผลการดำเนินงาน ระบบการพัฒนากลไก พี่เลี้ยงการเขียน รายงานความก้าวหน้า ระยะที่ 1	เพื่อร่วมกันเขียนรายงาน ความก้าวหน้า ระยะที่ 1 ของ โครงการ	ผู้เข้าร่วม 12 คน	วันที่ 27 - 28 เดือน กันยายน พ.ศ. 2561 ณ ห้องประชุม ปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัด พะเยา
ครั้งที่ 3 เวทีทบทวน ผลการดำเนินงาน ระบบกลไกพี่เลี้ยง จังหวัดพะเยา	- เพื่อทบทวนผลการดำเนินงาน ระยะที่ 2 - เพื่อนำข้อมูลสู่การเขียนรายงาน ฉบับสมบูรณ์	ทีมกลไกพี่เลี้ยง จังหวัดพะเยา จำนวน 9 คน	วันที่ 1 เมษายน 2562 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน. จังหวัดพะเยา

บทที่ 4

ผลการดำเนินงาน

4.1. ข้อมูลพื้นฐาน

จังหวัดพะเยา เป็นจังหวัดชายแดน ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดเชียงราย ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดลำปาง และจังหวัดแพร่ ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดน่าน และแขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดลำปาง จังหวัดพะเยา แบ่งพื้นที่การปกครอง 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองพะเยา ดอกคำใต้ เชียงคำ ปง แม่ใจ ภูซางและเชียงม่วน มีทั้งหมด 68 ตำบล 780 หมู่บ้าน มีจำนวน ประชากร 30,655 คน (สำนักงาน กกต. ข้อมูล ปี 2562) ภูมิประเทศ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดพะเยา เป็นที่ราบสูงและภูเขา มีระดับความสูงตั้งแต่ 300-1,500 เมตรจากระดับน้ำทะเล มีเทือกเขาอยู่ทางทิศตะวันตก ตะวันออกเฉียงเหนือ ตะวันออกเฉียงใต้และตอนกลางของพื้นที่จังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ 6,335.06 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,959,412 ไร่ มีพื้นที่ขนาดใหญ่เป็นลำดับที่ 15 ของภาคเหนือ ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมี ข้าวหอมลำไย และลิ้นจี่ เป็นสินค้าการเกษตรที่สำคัญและมีชื่อเสียง ของจังหวัดพะเยา

ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ส่วนใหญ่มีภูมิสำเนาอยู่เหมือนกัน มีลักษณะความเป็นอยู่ที่ไม่แตกต่างกัน มีครอบครัวเป็นครอบครัวที่อยู่กันแบบเครือญาติ พี่พาคอาศัยกัน และคนในชุมชนรู้จักกันหมดทุกครัวเรือน การประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะเป็น การรับจ้าง เกษตรกรรม เมื่อมีเวลาว่าง และมีการรวมกลุ่มของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมร่วมกัน ลักษณะของคนในชุมชนในเรื่องความเชื่อ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีการตั้งศาลพระภูมิไว้เป็นที่ปกป้องรักษาครอบครัวของตนเอง ทางด้านโอกาสทางการศึกษา ชาวบ้านได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อเป็นเหมือนกับคนล้านนาทั่วไป และมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยมีบนพื้นที่สูงอาศัยอยู่กระจัดกระจายตามบริเวณเทือกเขาสูง ได้แก่ เผ่าเย้า เผ่าม้ง เผ่าลีซอ เผ่าลื้อ (เผ่าถิ่น) และไทยลื้อเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมกระจายตามพื้นที่

โดยโครงการ “การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา” มีขอบเขตการศึกษาพื้นที่ในจังหวัดพะเยา ดังนี้ 1) พื้นที่ติดตาม 2 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอเชียงม่วน และอำเภอแม่ใจ 2) พื้นที่โครงการใหม่ 2 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอดอกคำใต้ และอำเภอเมืองพะเยา และ 3) พื้นที่วิจัยที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ดังนี้ อำเภอภูซาง อำเภอเชียงคำ อำเภอเมืองพะเยา กศน.อำเภอจุน อำเภอภูกามยาว และอำเภอปง (เพื่อประมวลความรู้) โดยขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) กลไกพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจำนวน 24 คน ประกอบด้วย ทีมผู้บริหารจังหวัดทีมผู้บริหารอำเภอ ตัวแทนครู กศน.จาก 6 อำเภอและนักวิจัยชาวบ้าน 2) เครือข่ายหน่วยงานที่ทำงานด้านการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา 3) เครือข่ายด้านการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี และ 4) ชุมชนท้องถิ่น ผู้ด้อยโอกาส กลุ่มชาติพันธุ์ ที่ขาดโอกาสและได้รับผลกระทบจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม

4.1.1 การพัฒนาโจทย์วิจัยใหม่ จำนวน 2 พื้นที่อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา

การพัฒนาโจทย์วิจัยใหม่ จำนวน 2 พื้นที่อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา เป็นวิวัฒนาการของการขับเคลื่อนการทำให้วิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยาโดย เริ่มจาก กศน. อำเภอภูซาง โครงการแรก ในปี พ.ศ. 2555 จนถึงปัจจุบัน และขับเคลื่อนขยายผลสู่อำเภออื่น ๆ จนครอบคลุมทั้ง 9 อำเภอ ในจังหวัดพะเยา โดยแบ่งเป็น 6 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดการแหล่งน้ำ และทรัพยากรทางน้ำ 2) ความหลากหลายของการเรียนรู้ภายใต้พื้นที่พหุวัฒนธรรม 3) เศรษฐกิจและกองทุนชุมชน 4) ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อทิศทางอนาคต 5) การจัดการสุขภาวะโดยชุมชน และ 6) งานวิจัยเส้นทางใหม่สู่การรู้หนังสือ ที่ครอบคลุมโจทย์ และผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครู กศน.และนักวิจัยชุมชน ภายใต้ภารกิจงานของ กศน. ที่สามารถขับเคลื่อนไปสู่ “พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้”

การพัฒนาโจทย์วิจัยใหม่ โดยการลงพื้นที่ เพื่อศึกษาข้อมูล บ้านฝิ่งหมื่น หมู่ที่ 4 ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ประกาศจัดตั้งเป็นหมู่บ้านเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2522 โดยมีนายพัน พรหมธิดาช เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ในจำนวนทั้งหมด 8 คน คนปัจจุบันคือนายสุรเดช ขจรคำ บ้านฝิ่งหมื่นอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอดอกคำใต้ ประมาณ 10 กิโลเมตร ลักษณะหมู่บ้านจะปลูกที่อยู่อาศัยตามฝั่งแม่น้ำสายตาหรือแม่น้ำอิง และอยู่ห่างจากตัวเมืองพะเยาเพียง 2 กิโลเมตร โดยทิศใต้ติดกับบ้านแม่ตำเมืองชุมเป็นชุมชนที่ขึ้นตรงกับเทศบาลเมืองพะเยา ทิศเหนือติดกับบ้านสันกะเงาะ หมู่ที่ 14 ตำบลท่าวังทอง ทิศตะวันตกติดกับศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพะเยา ทิศตะวันออกติดกับบ้านสันจกปก หมู่ที่ 6 ตำบลดอกคำใต้ ประชากรส่วนใหญ่ย้ายถิ่นฐานมาจากบ้านแม่ตำเมืองชุม และพื้นที่ใกล้เคียง มีจำนวนทั้งสิ้น 141 หลังคาเรือน เพศชาย 171 คน เพศหญิง 172 คน รวม 343 คน เนื่องจากบ้านฝิ่งหมื่นไม่มีโรงเรียนเด็กส่วนใหญ่เข้าเรียนโรงเรียนเทศบาล 3 (หลายอิงราษฎร์บำรุง) โรงเรียนอนุบาลพะเยา และโรงเรียนบุญธิษฐวิทยา ด้านการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างตามบริษัท ห้างร้านต่างๆ ในตัวเมืองพะเยา อาชีพรองลงมาคือค้าขาย ทำการเกษตรและหาปลาตามลำดัดจากการลงพื้นที่ ของนักวิจัย ครู กศน.เมือง นักวิจัยชุมชนและทีม

กลไกพี่เลี้ยง ได้หัวข้อวิจัยเรื่อง “เส้นทางประวัติศาสตร์ วิถีธรรม วิถีชีวิต ของคนต้นน้ำอิง บ้านฝั่งหมิ่น ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา”

จากการลงพื้นที่ เพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยใหม่ บ้านต้นใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านต้นใต้ หมู่ 1 ตำบลบ้านต้น อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ได้ข้อมูล จำนวนครัวเรือน 112 ครัวเรือน มีประชากร 301 คน เป็นชาย 130 คน หญิง 171 คนอาชีพหลัก คือการทำนาเป็นชุมชนพออยู่พอกินมีกลุ่มออมทรัพย์ที่เข้มแข็ง มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีศูนย์สามวัยแหล่งศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียง (บ้านพอแผ่นดิน เครือสาร และลุงสนั่น) บ้านไม้โบราณ โรงสีชุมชน ศูนย์ถ่ายทอดศิลปะพื้นบ้านของอาจารย์จัญญะ รวมถึงแหล่งเรียนรู้ตระกูลช่างต่าง ๆ มีช่างไม้ช่างจักสาน บ้านตาเป็งมีช่างทำกลอง กระบวย ไช และะ มีกลุ่มทางสังคมกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน โรงเรียน ภูมิปัญญาชุมชน ฌญาชุมชน การประกอบอาชีพ คือ ส่วนใหญ่คือประกอบอาชีพการทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ รวมถึงการปลูกผักสวนครัว หลังจากฤดูเก็บเกี่ยวก็จะมีปลูกหอม การจักสานกระเปาะผักตบชวา การสานไซ สานชะจากสภาพทั่วไปของชุมชนบ้านต้นใต้ ที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองในด้านต่าง ๆ แต่การพัฒนาที่ผ่านมาไม่สามารถที่จะพัฒนาชุมชนให้อยู่ได้และเข้มแข็ง ซึ่งคนในชุมชน ต้องการที่จะพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นเลิศในด้านต่างๆ และตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในปัจจุบัน การที่ชุมชนจะเข้มแข็ง คนในชุมชนรวมถึงกระบวนการทำงาน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนคือปัจจัยสำคัญ ที่แม้จะมีข้อมูลแต่ยังไม่มีโอกาสที่คนในชุมชนจะได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการคิด วิเคราะห์ หาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งยั่งยืนได้ด้วยตนเอง จึงมีการทบทวนและวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ โดยใช้ข้อมูลใน 5 ประเด็นดังนี้ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี 3) ด้านทรัพยากร 4) ด้านการศึกษา และ 5) ด้านสังคมชุมชนคุณธรรม จากการลงพื้นที่ ของนักวิจัย ครู กศน.เมือง นักวิจัยชุมชนและทีมกลไกพี่เลี้ยง ได้หัวข้อวิจัยเรื่อง “การสืบสานวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนบ้านต้นใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านต้นใต้ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา”

4.1.2 ติดตามสนับสนุนโครงการปี 2560 พื้นที่อำเภอเชียงม่วนและอำเภอแม่ใจ

พื้นที่ติดตาม 2 โครงการดังนี้

โดยโครงการ “การจัดการความรู้เพื่อการบริหารจัดการอาชีพเลี้ยงวัวของกลุ่มผู้เลี้ยงวัวบ้านหนองบัว หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา” และ โครงการ กลไกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการขับเคลื่อนวิถีชีวิตชุมชนไทยล้านนาป่าแขมหมู่ที่ 4 ตำบลบ้านมาง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ซึ่งได้รับการอนุมัติแล้วและกำลังอยู่ระหว่างดำเนินการวิจัยในพื้นที่ โดยมีทีมกลไกพี่เลี้ยงคอยหนุนเสริม กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานวิจัย พื้นที่จังหวัดพะเยา ต่อไป

ด้วยบริบทบ้านหนองบัว หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เป็นชุมชนเล็ก ๆ มีพื้นที่อยู่บริเวณที่ราบลุ่มติดภูเขา มีหนองน้ำที่อุดมสมบูรณ์ เดิมเป็นพื้นที่ทำการเกษตรของชุมชน ในการทำสวน ทำไร่ เลี้ยงวัว ควาย หาลา ต่อมาราวปี พ.ศ. 2447 มีครอบครัวหนึ่งเข้ามา

“แสมวัวแสมควาย” และได้ชักชวนญาติมาอยู่รวมกันทั้งหมด 7 ครอบครัว จนกระทั่งถึงปัจจุบันมีครัวเรือนทั้งหมด 124 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 473 เป็นชาย 238 คน และหญิง 235 คน มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1800 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทางการเกษตรประมาณ 800 ไร่ พื้นที่สาธารณะ 8 ไร่ พื้นที่บ้านเรือน ชุมชน ประมาณ 158 ไร่ ที่เหลือเป็นพื้นที่ป่า อยู่ห่างจากอำเภอแม่ใจประมาณ 8 กิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา รับจ้าง และเลี้ยงสัตว์ ต่อมาได้ก่อตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่ราชการเข้ามาสนับสนุน เช่น กลุ่มเลี้ยงวัว ได้ก่อตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2557 เพื่อได้รับการสนับสนุนงบประมาณ และยาเวชภัณฑ์ ที่ผ่านมามีคนในชุมชนไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบ ไม่มีการวางแผนการทำงาน รวมถึงการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

ส่วนชุมชนบ้านป่าแหม หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านมาง ลักษณะพื้นที่บ้านป่าแหมส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา สลับเนินเขา และป่าไม้ มีพื้นที่ทำการเกษตร 1,274 ไร่ มีป่าชุมชนที่รับผิดชอบ ประมาณ 76 ไร่ มีประชากร 436 คน หรือ 134 ครัวเรือน ประชากรกว่า 90% เป็นคนไทลื้อย้ายมาจากแคว้นสิบสองปันนา ประเทศจีน เดิมทีบริเวณนี้เต็มไปด้วยหญ้าแหม ชาวบ้านจึงมักเรียกทั่วๆ ไปว่า “ทุ่งแหม” แต่เดิมมีชื่อเรียกว่า “บ้านห้วยทราย” ในปี พ.ศ. 2480 เกิดน้ำท่วมทำให้ที่อยู่อาศัยและไร่นาเสียหาย ต่อมาชาวบ้านมา โดยการนำของพ่อเลี้ยงวงศ์ มูลศรี พ่อเผ่ากันจينا มูลศรี ได้อพยพมาอยู่เป็นกลุ่มแรกและในปี พ.ศ. 2482 ได้มีกลุ่มพ่ออุ้ยอุ่น มูลศรี พ่ออุ้ยเสาร์ มูลศรี พ่อเผ่าอิน มูลศรี พ่อเผ่าสุข มูลศรี และครุฑะ เร่งเร็ว ได้อพยพมาสมทบเพิ่มมากขึ้น จึงให้ชื่อบ้านนี้ว่า บ้านป่าแหม จนกระทั่งปี พ.ศ. 2500 ทางหน่วยงานราชการเห็นว่าหมู่บ้านนี้ ได้มีราษฎรเพิ่มมากขึ้นและเพื่อสะดวกในการปกครองดูแลให้ทั่วถึง กระทรวงมหาดไทยจึงได้อนุมัติจัดตั้งให้เป็นหมู่บ้านบ้านป่าแหมขึ้นอย่างเป็นทางการโดยมีนายคำ มูลศรี เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ชาวไทลื้อบ้านป่าแหม มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นคือการใช้ภาษาไทลื้อและการแต่งกายของชาวไทลื้อ มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีคุณค่า ของชุมชนชาวไทลื้อ เป็นชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นมา ความผูกพันและวิถีชีวิต ชาวไทลื้อแห่งนี้ สันนิษฐานจากการที่มีเครื่องมือเก่า ๆ ที่หลงเหลืออยู่ เช่น กิ๋ทอผ้า ที่ปั่นด้าย มีวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีบวงสรวงเทวดาเมืองมาง, ประเพณีบวงสรวงผีปู่ย่า ประเพณีงานศพ การขึ้นบ้านใหม่แบบไทลื้อ งานแต่งงาน อาชีพส่วนใหญ่ของประชากรบ้านป่าแหมคือการทำเกษตร มีการดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย มีลักษณะของการเป็นเครือญาติ และเห็นความสำคัญช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันไม่ว่าจะเป็น กลุ่มอาชีพ การจัดตั้งกองทุนการเงิน การตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อระดมทุนและคืนประโยชน์ให้กับสมาชิก ได้แก่ กลุ่มกองทุนปั๊มน้ำมันชุมชนบ้านป่าแหม กลุ่มน้ำดื่มชุมชน กองทุนข้าวที่เข้มแข็งจนสามารถซื้อรถดูข้าวใช้เองได้ในชุมชนซึ่งชุมชนแวดล้อมของบ้านป่าแหมเป็นชาติพันธุ์ทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มคนเมือง กลุ่มคนไทลื้อ และกลุ่มชาวเขาเผ่าเย้าในระดับตำบลเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าแท้ที่จริงแล้วชุมชนบ้านป่าแหมยังคงรักษาเอกลักษณ์และสืบทอดวัฒนธรรมของตนเองไว้ และก้าวเข้าสู่การปรับตัวในการอยู่ร่วมกันกับชาวชาติพันธุ์ที่หลากหลายในชุมชน

4.2. ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์

สรุปข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์วิจัยหลัก

เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา และวัตถุประสงค์วิจัยย่อย 2) เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา พบว่า

การดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยาที่ผ่านมา มีองค์ประกอบหลักในการขับเคลื่อนจากสำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา ผ่านการดำเนินโครงการวิจัย โดยการสนับสนุนจาก สกว.จังหวัดลำปาง ผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพทักษะการเป็นพี่เลี้ยง โดยสร้างให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการทำงานวิจัยในพื้นที่ ตั้งแต่วางแผนก่อนดำเนินงานวิจัยการพัฒนาโจทย์การวิจัยซึ่งเน้นให้ความสำคัญเรื่องประเด็นการวิจัยที่มันักวิจัย และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน แนวทางการพิจารณาโครงการวิจัย ผ่านกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเรียนรู้เทคนิคทักษะในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการนำไปใช้ในพื้นที่ โดยการติดตามสนับสนุนการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้ได้องค์ความรู้และการเขียนรายงานการวิจัย กระบวนการขับเคลื่อนงานที่ผ่านมาถือว่ามีการพัฒนาบุคลากรในลักษณะ “ทำไปเรียนรู้ไป” ปรับระบบไปตามสถานการณ์จริงในแต่ละพื้นที่ ซึ่งเห็นว่า “พี่เลี้ยง” มีความจำเป็นในกระบวนการสร้างความรู้ เพื่อตอบสนองต่อการแก้ปัญหาของท้องถิ่นพร้อมทั้งแสดงให้เห็นว่า ที่ผ่านมา สกว.จังหวัดลำปาง ได้ก้าวจากการเป็นพี่เลี้ยงในพื้นที่จังหวัดพะเยา ไปสู่การส่งเสริมให้ผู้มีประสบการณ์ในการทำ CBR แล้ว นักวิจัยครูพี่เลี้ยงก็เข้ามาเรียนรู้และทดลองทำหน้าที่ “พี่เลี้ยง” ด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อน “การศึกษาตามอัธยาศัยและขยายผลสู่การศึกษาตลอดชีวิต” ในพื้นที่จังหวัดพะเยาในอนาคต

กลไกพี่เลี้ยงได้ทำหน้าที่ของพี่เลี้ยง ตามบทบาทของตนเองในการหนุนเสริมงานวิจัยในพื้นที่ มีการให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ให้คำปรึกษาในเรื่องของการเขียนรายงานความก้าวหน้าให้กับงานวิจัยในพื้นที่ อำเภอดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ กระบวนการดำเนินโครงการวิจัย ต้องอาศัยเครื่องมือรูปแบบวิธีการ และกลไก ที่หลากหลายในการขับเคลื่อนงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ คู่มือเอกสารการพัฒนา กลไกพี่เลี้ยง เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนกระบวนการลงเวที ได้แก่ Time Line Mind Map Smart Box Active learning การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non- Participant Observation) วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing), ทบทวนหลังการทำงานหรือปฏิบัติงาน (After Action Review-AAR), Work shop และ Learning by doing เพื่อให้พี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยาเกิดทักษะและความชำนาญเพื่อสนับสนุนงาน CBR ผ่านแนวทางการบูรณาการงาน/คน/พื้นที่วิจัยและพื้นที่ปฏิบัติการของ กศน. สามารถสร้างพื้นที่โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอดอกคำใต้และอำเภอดอกคำใต้ ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัด ตั้งแต่ผู้บริหาร และครู กศน.ภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดพะเยา เวทีการพัฒนาโครงการใหม่ของ กศน.อำเภอดอกคำใต้และกศน.อำเภอดอกคำใต้ กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา ที่ร่วมกันจัดทำเวทีเพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อหนุนสร้างรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอดอกคำใต้และอำเภอดอกคำใต้ จะเห็นว่ากระบวนการที่เกิดขึ้นมีความหลากหลาย สื่อให้เห็นรูปแบบวิธีการ เทคนิคและเครื่องมือมาช่วยในการพัฒนาโจทย์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทำให้พบว่า 1) การวางแผนเป็นสิ่งสำคัญ ก่อนการลงเวทีเป็นสิ่งที่กำหนดเนื้อหากระบวนการ หน้าที่ และเป้าหมาย สร้างวิถีในการทำงานของนักวิจัยให้รู้จักการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม 2) ความพร้อมของทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา การรู้จักพื้นที่ การทำการบ้าน การสื่อสาร และ

การวางแผนก่อนลงเวทีร่วมกับนักวิจัยในพื้นที่ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของพี่เลี้ยงในแต่ละด้านเป็นส่วนสำคัญที่จะคอยหนุนเสริม แก้ไขปัญหาบางอย่างให้กับทีมนักวิจัยและสร้างความมั่นใจให้กับทีมครู กศน. อำเภอเมืองพะเยา และกศน.อำเภอดอกคำใต้ 3) ความต้องการที่จะพัฒนาตนเองของทีมครู กศน.กศน. อำเภอเมืองพะเยาและอำเภอดอกคำใต้ ที่เห็นได้ชัดจากการพยายามที่จะปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น มาร่วมวิเคราะห์สถานการณ์ของแต่ละเวที เพื่อหาข้อสรุปให้ได้ กลไกพี่เลี้ยงจำเป็นต้องเตรียมข้อมูล แนวทาง ที่จะร่วมช่วยให้นักวิจัยสามารถคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นได้ 4) การทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย หน่วยงาน และชุมชนที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความชัดเจนสามารถสื่อให้เห็นถึงความเชื่อมั่น ความไว้วางใจระหว่างกลุ่มคน หน่วยงานได้ 5) การเปิดโอกาสให้ชุมชนเป็นผู้นำเสนอข้อมูล ความต้องการ สภาพปัญหา และความคาดหวังด้วยตนเอง เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาวิทยวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง สร้างความยอมรับ สร้างความเข้าใจได้อย่างเหมาะสม 6) การมีส่วนร่วมของชุมชนกับ ครู กศน.อำเภอ สามารถสะท้อนความใกล้ชิด ความเชื่อมั่นการทำงาน ความไว้วางใจของชุมชนที่มีต่อครู กศน. ช่วยให้การดำเนินงานสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับพี่เลี้ยงในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้

สิ่งที่สำคัญและเป็นบทเรียนที่ทำให้ทีมกลไกพี่เลี้ยง ประสบผลสำเร็จในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ก็คือ การวางแผนการปฏิบัติงาน (Session plan) ก่อนการลงเวทีเพื่อเป็นตัวกำหนดเนื้อหา เทคนิค กระบวนการ กำหนดบทบาทหน้าที่ การเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับเวทีและกลุ่มเป้าหมาย การกระตุ้นหนุนเสริมให้นักวิจัยชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย การถอดองค์ความรู้จากผู้ร่วมเวที ตลอดจนสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดเวที สามารถเป็นต้นแบบที่ดีให้กับครู กศน.ในการนำไปใช้ในการจัดการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดพะเยา เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมาย “พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้” ได้

สรุปข้อมูลที่ได้รับตามวัตถุประสงค์ย่อยข้อที่ 1 เพื่อหนุนสร้างรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอดอกคำใต้ และอำเภอเมืองพะเยา

จากกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์วิจัยย่อยข้อที่ 1 เพื่อหนุนสร้างรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จะเห็นได้ว่า ผู้บริหาร และครู กศน.มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อให้งานบรรลุผล แต่ในบริบทของแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ในการจัดกระบวนการงานวิจัยในแต่ละพื้นที่จึงมีความหลากหลายทั้งในกระบวนการและการ เลือกใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล พบว่า

งานวิจัยในพื้นที่อำเภอดอกคำใต้ บ้านฝางหมื่น หมู่ที่ 4 ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีแหล่งเรียนรู้ด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุ มีทุนทางสังคม มีภูมิปัญญาที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นได้ ทีมนักวิจัยครู กศน.อำเภอดอกคำใต้และทีมพี่เลี้ยง ได้ร่วมกันจัดกระบวนการวิจัยทำให้สามารถค้นหาโจทย์วิจัย ในพื้นที่หัวข้อวิจัยเรื่อง “เส้นทางประวัติศาสตร์ วิถีธรรม วิถีชีวิต ของคนต้นน้ำอิง บ้านฝางหมื่น หมู่ที่ 4 ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ซึ่งทางทีมนักวิจัย ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ ได้นำเสนอโจทย์งานวิจัยให้กับ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งโครงการไม่ได้รับการพิจารณาเนื่องจากโจทย์วิจัยไม่ตรงตามประเด็นหัวข้องานวิจัยตามนโยบายของ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยในการลงพื้นที่เพื่อค้นหาโจทย์วิจัยครั้งนี้ พบว่า ทีมครู กศน.อำเภอ

ดอกคำใต้ มีปัญหาการเลือกใช้เครื่องมือ การดึงข้อมูลจากชุมชนและการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการจัดกระบวนการ ซึ่งทีมกลไกพี่เลี้ยงจึงได้หนุนเสริม โดยใช้เทคนิค การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) การทำไปเรียนรู้ไป (Learning by doing) ทบทวนหลังการทำงานหรือปฏิบัติงาน (After Action Review-AAR) เพื่อสะท้อนปัญหาและหาวิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน และการให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการปฏิบัติงาน (Session plan)

งานวิจัยในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา บ้านตุนใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านตุน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า ชุมชนมีความพร้อม ในการทำงานวิจัยซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน หน่วยงานภาคีเครือข่าย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน ยอมรับการพัฒนาได้ร่วมกันจัดกระบวนการวิจัยทำให้สามารถค้นหาโจทย์วิจัย ในพื้นที่หัวข้อวิจัยเรื่อง “การสืบสานวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนบ้านตุนใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านตุน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา” ทีมนักวิจัย ครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา ส่วนใหญ่ได้ผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาแล้ว แต่ยังมีปัญหาในการเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ในการจัดกระบวนการเพื่อดึงข้อมูลเชิงลึกของชุมชน และการจับประเด็นเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งทีมกลไกพี่เลี้ยงจึงได้หนุนเสริม โดยการให้องค์ความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและใช้วิธีการวิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT) ของนักวิจัยครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา เพื่อค้นหาความถนัดเฉพาะด้านของบุคคล แล้วนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสม ในการจัดกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นครั้งต่อไป ซึ่ง ครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา ได้นำเสนอโจทย์งานวิจัยให้กับ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น แต่โครงการไม่ได้รับการพิจารณาเนื่องจากโจทย์วิจัยไม่ตรงตามประเด็นหัวข้องานวิจัยของ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

จากการลงพื้นที่ เพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยของทั้ง 2 พื้นที่ โดยทีมกลไกพี่เลี้ยงและทีมนักวิจัยครู กศน.จังหวัดพะเยา โดยการใช้ทักษะกระบวนการ วิธีการ เทคนิค องค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ให้เหมาะสมกับทีมวิจัยใหม่ที่ต้องการใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่ของตนเองรวมทั้งการขยายพื้นที่ในจังหวัดพะเยา เพื่อหนุนสร้างให้เกิดการใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นบูรณาการกับการจัดการศึกษาของ กศน.ในทุกพื้นที่ของจังหวัดพะเยา

จากวัตถุประสงค์ย่อยข้อที่ 3 เพื่อประมวลองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2560 ทางโครงการวิจัยกำหนดกิจกรรมที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ไว้จำนวน 1 กิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมที่ 4 ครั้งที่ 1,2,3,6

การเผยแพร่งานวิชาการ เรื่องกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น“นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต”สู่พะเยา Model แห่งการเรียนรู้ ในรูปแบบการจัดนิทรรศการและนำเสนอบทเรียนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดพะเยา สร้างภาพลักษณ์ที่ดีและน่าสนใจต่อผู้เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการ ทำให้มีความสนใจในงานวิจัย กศน.ในพื้นที่จังหวัดพะเยาและพื้นที่ กศน.ในเขตภาคเหนือ และมีคำถามหลายประเด็น ได้แก่ จังหวัดพะเยาทำอย่างไรถึงสามารถนำวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนงาน กศน.งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับงาน กศน.จริงหรือไม่ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นช่วยพัฒนาครู กศน.จริงหรือไม่อย่างไร ทุกประเด็นคำถามที่เกิดขึ้น กลไกพี่เลี้ยง

ช่วยตอบและแลกเปลี่ยนในชุมชนนิตการได้เป็นอย่างดี ซึ่งในการพัฒนาสร้างองค์ความรู้ บนพื้นฐานพื้นที่ที่หลากหลายของตนเอง

ผลที่เกิดขึ้นจากประมวลองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมามีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2560 สู่การสร้างยุทธศาสตร์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา พบว่า

1. องค์ความรู้ที่ประมวล สามารถแบ่งออกได้เป็น 6 ประเด็นได้แก่

1.1 กลุ่มประเด็น “การจัดการแหล่งน้ำและทรัพยากรทางน้ำ” ประกอบด้วยโครงการ 3 โครงการ คือ โครงการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านแม่จ๊วะ หมู่ที่ 10 ตำบลปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา (กศน.อำเภอปง) กับแนวทางการแสวงหาทางออกในการแบ่งสรรปันน้ำในช่วงฤดูแล้งให้สามารถกระจายไปยังพื้นที่การเกษตรได้อย่างทั่วถึง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ หากชุมชนได้รับการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอแล้ว จะนำไปสู่การขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเกษตรในชุมชนได้ตลอดทั้งปี ส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นลดการพึ่งพาจากป่า ลดการขยายพื้นที่การเกษตร ทำให้พื้นที่ป่าเพิ่มขึ้นเกิดแนวทางในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ และมีปริมาณน้ำเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอในวงจรการเกษตรแบบยั่งยืน โครงการแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำปนเปื้อนฟลูออไรด์เกินมาตรฐานที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชนบ้านสันป่าบางตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา(วพบ.พะเยา) โดยเป็นความพยายามของชุมชนในการค้นหาทางออกเรื่องน้ำกิน-น้ำใช้ ที่ปนเปื้อนฟลูออไรด์เกินมาตรฐานส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ซึ่งสามารถสื่อได้ชัดเจนว่าปัญหา “ฟลูออไรด์เกินมาตรฐาน” เป็นปัญหาที่ชุมชนต้องเดินหน้าเพื่อค้นหาทางเลือกหรือทางออกที่เหมาะสม แนวทางดังกล่าวได้สัมพันธ์ไปถึงประเด็นของสิทธิในการเข้าถึงแหล่งน้ำที่มีคุณภาพแหล่งใหม่ สวัสดิการขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ความรู้ในการสร้างระบบกรองน้ำที่ได้มาตรฐานจากการปนเปื้อนฟลูออไรด์ ระบบการบริหารจัดการน้ำในชุมชนที่เอื้อต่อคนในชุมชน และการใช้ข้อมูลเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสุขภาพและการดูแลรักษาผู้ได้รับผลกระทบ และ โครงการฟื้นฟูประมงพื้นบ้านริมกว๊านโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านสันหนองเหนียว หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา”(กศน.อำเภอเมือง) เมื่อสถานการณ์ของการทำประมงพื้นบ้านและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้เปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ และระบบนิเวศในกว๊านพะเยา พันธุ์ปลาพื้นเมืองลดลงสาเหตุจากการเพิ่มปริมาณของปลาต่างถิ่น รูปแบบการทำประมงพื้นบ้านที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศบริเวณกว๊านพะเยาในอนาคต

1.2 ประเด็น “ความหลากหลายของการเรียนรู้ภายใต้พื้นที่พหุวัฒนธรรม” ประกอบไปด้วย 4 โครงการคือ โครงการพัฒนากระบวนการผลิตผ้าผ่านกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านร่องล้าน หมู่ที่ 20 ตำบลร่มเย็น อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา”(กศน.อำเภอเชียงคำ) เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตผ้าผ่านการเรียนรู้และเชื่อมโยงความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มประชากรที่รัฐทำการจัดสรรพื้นที่ทำกินและต้องมาอาศัยอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งกับกลุ่มคนไทยอีสาน งานวิจัยใช้กลไกทางวัฒนธรรมว่าด้วยเรื่อง “ผ้า” จากภูมิปัญญาการเลี้ยงหม่อนและทอผ้าไหมของกลุ่มสตรีอีสาน และ ทักษะการปักผ้าของสตรีชาวม้ง ให้เกิดเป็นพื้นที่ความสัมพันธ์ของ “ผ้าไหมลายม้ง” ที่จะช่วยยึดโยงคุณค่าและสร้างพื้นที่การเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกันบนความแตกต่างทางวัฒนธรรม “โครงการรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา” (กศน.อำเภอภูซาง) โดยใช้แนวทางของ

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้ไม่รู้หนังสือของกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายในพื้นที่อำเภอภูซาง ที่สอดคล้องตามศักยภาพและความต้องการของกลุ่มผู้ไม่รู้หนังสือ จนเกิดแนวทางของการพัฒนา รูปแบบและการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่รู้หนังสือสำหรับครู กศน. อำเภอภูซาง **โครงการค้นหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมผ่านกระบวนการทาง วัฒนธรรมของชนเผ่าละว้าบ้านถิ่นไทย หมู่ที่ 6 ตำบลเชียงแรง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา**” (กศน. อำเภอภูซาง) เป็นการค้นหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชนเผ่าละว้าบ้านถิ่นไทย กลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพมาจากจังหวัดน่านและถูกจัดสรรพื้นที่ให้อยู่ร่วมกันกับคนท้องถิ่น บนความรู้สึก ที่ถูกจำกัดสิทธิและขาดโอกาสในการเข้าถึงความเท่าเทียมกันทางสังคม วัฒนธรรม การศึกษา และ ชีวิตความเป็นอยู่ทำให้ครู กศน.อ.ภูซาง ทดลองค้นหารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภายใต้วิถีชีวิตและ วัฒนธรรมที่สร้างความเป็นตัวตนและความภาคภูมิใจ จนเกิดเป็นแรงผลักดันในการก้าวข้ามความรู้สึก ที่ไร้ตัวตนจนสามารถเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาต่างๆ และ **โครงการแนวทางการพัฒนาศักยภาพ กลุ่มสตรีชาวลาวในพื้นที่ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา**” (กศน.อำเภอภูซาง) จากสภาพ พื้นที่ที่ติดกับชายแดนไทย-ลาว รูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับระบบภูมินิเวศ โดยเฉพาะกลุ่ม ของ สตรีชาวลาวที่เข้ามาพำนักอาศัยในฐานะคนต่างด้าวที่ไร้สิทธิในการเข้าถึงโอกาสต่างๆ ด้วยความ จำเป็นที่ต้องหนีความทุกข์ยากจากบ้านเกิดมาพึ่งพิงอาศัยอยู่ในประเทศไทยในฐานะ “สะไภ่ลาว” การดำเนินชีวิตอย่างไม่ไร้คุณค่า ไม่เป็นภาระ ตระหนักรู้ถึงปัญหาและภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นระหว่าง พื้นที่ชายแดนทั้ง ยาเสพติดและค้าประเวณี อีกทั้งการดำเนินชีวิตอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และเป็นที่ ยอมรับของคนในชุมชน แนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มสตรีชาวลาวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตบน ฐานของความรู้ความสามารถของตนเองจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการจัดการศึกษาของ กศน.ในพื้นที่ ที่จะนำไปสู่การค้นหารูปแบบการจัดการศึกษาในพื้นที่พิเศษได้อย่างเหมาะสม

1.3 ประเด็น “เศรษฐกิจและกองทุนชุมชน” ประกอบไปด้วย 2 โครงการ คือ **โครงการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการการเงินชุมชน โดยยึดหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านสันป่าส้าน หมู่ที่ 12 อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา**” (กศน.อำเภอภูซาง) ที่มีรูปแบบใน การค้นหาแนวทางการบริหารจัดการการเงินชุมชนที่มีความเหมาะสม ตามแนวคิด “กองทุนอยู่ได้ ชุมชนอยู่รอด” ภายใต้การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยดำเนินการปรับรูปแบบของ กองทุนที่มีอยู่ในชุมชน ตามข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัย และนำมาวิเคราะห์เป็นแนวทางใหม่ที่ สอดคล้องกับหลักการของกองทุนที่สามารถหนุนเสริมชุมชนได้ และ **โครงการจัดการความรู้เพื่อการ บริหารจัดการอาชีพเลี้ยงวัวของกลุ่มผู้เลี้ยงวัวบ้านหนองบัว หมู่ 2 ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา** (กศน.อำเภอแม่ใจ) ชุมชนทบทวนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการกลุ่ม อาชีพเลี้ยงวัวเพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน องค์ความรู้เดิมที่สามารถนำไปกำหนดเป็นแนวทางการบริหาร จัดการกลุ่มอาชีพเลี้ยงวัวของชุมชนโดยครอบคลุมตั้งแต่ผู้ผลิตจนถึงด้านการตลาดจนเกิดชุดความรู้ รูปแบบการเลี้ยงวัวของกลุ่มผู้เลี้ยงวัวบ้านหนองบัวที่ชุมชนสามารถพึ่งพารูปแบบเพื่อสร้างอาชีพใน ชุมชนได้อย่างยั่งยืน

1.4 ประเด็น “ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อทิศทางอนาคต” ประกอบด้วย 3 โครงการ คือ **โครงการสืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคนริมน้ำอิงโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เวียงลอ ตำบลลอ อำเภอจุน จังหวัดพะเยา**” (กศน.อำเภอจุน) โดยการสร้างกระบวนการสืบค้น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคนริมน้ำอิง และพัฒนารูปแบบของศูนย์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์สำหรับ

การศึกษาและพัฒนาชุมชน รวมถึงการผลักดันให้เกิดหลักสูตรท้องถิ่นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคนริมน้ำอิง โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน จากอดีตที่อาศัยข้อมูลจากคนนอกพื้นที่มาบอกเล่าประวัติศาสตร์ของชุมชน แต่คนในพื้นที่กลับไม่ลึกซึ้งและเข้าใจในประวัติศาสตร์การก่อเกิดความเป็นตัวตนของตนเอง ชุมชนห่างเหินกันไม่มั่นใจในความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่เล่าสืบกันมา คนรุ่นใหม่ไม่มีข้อมูลที่จะใช้สืบทอดต่อ แนวคิดการเขียนประวัติศาสตร์ด้วยตนเองและกำหนดอนาคตจึงเป็นกลไกที่ชุมชนกำหนดขึ้นเพื่อสร้างเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ร่วมกัน **โครงการกลไกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการขับเคลื่อนชุมชนไทลื้อบ้านป่าแหม หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านม่วง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา (กศน.อำเภอเชียงม่วน)** เพื่อวิเคราะห์กลไกทางวัฒนธรรมไทลื้อบ้านป่าแหมที่ขับเคลื่อนชุมชนในมิติต่างๆ และ ศึกษากลไกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการขับเคลื่อนวิถีชีวิตชุมชนไทลื้อบ้านป่าแหมเพราะกลไกทางวัฒนธรรมไทลื้อยังสามารถทำหน้าที่ยึดโยงคนในชุมชนได้ จึงนำมาสู่แนวทางการทบทวนกลไกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน โดยเชื่อมโยงไปยังลักษณะของกลไกทางวัฒนธรรมที่ยังคงไว้ซึ่งวิถีคิดเดิมแต่สามารถดำเนินการในรูปแบบใหม่ที่เหมาะสมกับปัจจุบัน รวมถึงฟื้นฟูวิถีวัฒนธรรมบางเรื่องให้กลับคืนมาเพื่อต่อยอดแนวคิดในอดีตที่เคยหลอมรวมกันเป็นกลุ่มก้อนของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีขนาดใหญ่ มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย พอเพียง รักใคร่สามัคคีกันเพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้ชุมชนสามารถนำไปสู่การค้นหารูปแบบที่เหมาะสมในพื้นที่ตนเองในปัจจุบัน

1.5 ประเด็น “การจัดการสุขภาวะโดยชุมชน” ประกอบด้วย 3 โครงการคือ **“แนวทางการจัดการสุขภาพเพื่อการพึ่งพาตนเองโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านเหล่า หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านต๋อน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา” (วพบ.พะเยา)** เพื่อให้เกิดแนวทางและกลยุทธ์ด้านการจัดการสุขภาพเพื่อการพึ่งพาตนเองโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เกิดการขยายผลไปสู่การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะระดับตำบลเรื่องการลดเหล้าและการจัดการขยะในชุมชน และการขยายผลการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงระดับตำบลบ้านต๋อน ในประเด็นของการลดใช้สารเคมีในการทำเกษตรกรรม **โครงการ “แนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำปนเปื้อนฟลูออไรด์เกินมาตรฐานที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชนบ้านสันป่าบาง หมู่ที่ 6 ตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา” (วพบ.พะเยา)** การค้นหาทางเลือกและแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำปนเปื้อนฟลูออไรด์เกินมาตรฐานที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชนที่ปรากฏในรูปแบบของอาการฟันเหลือง และกระดูกโป่ง โค้งงอ จนเกิดพลังของการขับเคลื่อนภายใต้กลุ่ม อสม.เพื่อแสวงหาทางออกของแหล่งน้ำใหม่หรือวิธีการปรับปรุงคุณภาพน้ำให้สามารถใช้ได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชนจนขยายผลไปสู่การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพของหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และ **โครงการวิจัยแนวทางการสร้างระบบสุขภาพชุมชนโดยใช้ปัญหาขยะเป็นกรณีศึกษาบ้านต๋อม หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา” (วพบ.พะเยา)** ดำเนินการทบทวนสถานการณ์ และสร้างระบบสุขภาพชุมชนโดยใช้ปัญหาขยะเป็นกรณีศึกษา ค้นหาต้นแบบในการปรับเปลี่ยนแนวทางการกำจัดขยะในชุมชนที่มาจากครัวเรือนและที่สามารถนำมารีไซเคิลได้เพื่อขยายแนวคิดสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากความเคยชินในการกำจัดขยะแบบเดิมที่ไม่เกิดประสิทธิภาพและส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมโดยรวม เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการกำจัดขยะครัวเรือนด้วยตนเองในรูปแบบที่ง่ายไม่ยุ่งยากจากการเลี้ยงไส้เดือนดินเพื่อย่อยสลายอินทรีย์วัตถุ และ

ขยายความเชื่อมั่นไปยังพื้นที่รอบข้าง จากครัวเรือนสู่งานในชุมชน ซึ่งอธิบายให้เห็นถึงระบบสุขภาพที่ชุมชนสามารถขับเคลื่อนได้ด้วยตนเอง

1.6 ประเด็น “งานวิจัยเส้นทางใหม่สู่การรู้หนังสือ” นักวิจัยชาวบ้านที่เปิดโลกของการเรียนรู้จากการเป็นนักวิจัยและพัฒนาตนเองจากผู้ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการรู้หนังสือจนสามารถพัฒนาตนเองและสร้างการเรียนรู้จากการศึกษาได้ จากตัวแทนของนักวิจัยโครงการ **นางอณ วงศ์จร** สตรีชาวลาวจากโครงการแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มสตรีชาวลาวในพื้นที่ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา **นางยุพิน ก้อนคำ** จากโครงการแนวทางการบริหารจัดการการเงินชุมชน โดยยึดหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบ้านสันป่าส้าน หมู่ที่ 12 อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา **นางย่า แซ่ย่าง** สตรีชาวม้ง จากโครงการ พัฒนาระบบการผลิตผ้าผ่านกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม โดยมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านร่องสำน หมู่ที่ 20 ตำบลร่มเย็น อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา **นางบุญศรี งานลอ** จากโครงการ “แนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำปนเปื้อนฟลูออไรด์เกินมาตรฐานที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชนบ้านสันป่าบาง หมู่ที่ 6 ตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มุ่งเน้นให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ มีรูปแบบที่ชัดเจน และมีแนวทางปฏิบัติที่สามารถยืดหยุ่นได้ ยึดหลักการตามปรัชญา “คิดเป็น” โดยมีชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่มุ่งเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง และงานวิจัยยังสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรยกระดับศักยภาพบุคลากร มีความเป็นมืออาชีพในการพัฒนางาน กศน. ให้มีประสิทธิภาพ

สรุปข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมตามวัตถุประสงค์วิจัยหลัก เพื่อสร้างพลังงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา วัตถุประสงค์ย่อย ข้อที่ 4) เพื่อเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัด ปรากฏว่าทางโครงการวิจัยกำหนดกิจกรรมที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ไว้จำนวน 5 กิจกรรม การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา เป็นการประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนตั้งแต่ชุมชน องค์กรส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน รวมทั้งการประสานความร่วมมือในระดับองค์กร ด้านเครือข่ายมีการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ตระหนักถึงการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ รวมถึงการสนับสนุนกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ จังหวัดพะเยา ให้เกิดการปฏิบัติจริงและคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมสู่พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้ โดยสำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา และบุคลากร กศน.จังหวัดพะเยา ได้รับคำชื่นชม จากสาธารณชนที่มีส่วนในการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนได้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยคนในชุมชนเอง ผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทั้งนี้จากการดำเนินงานวิจัยในโครงการนี้พบว่า มีกลยุทธ์ที่สำคัญซึ่งนำมาเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายเพื่อให้งานวิจัยที่ประสบความสำเร็จ คือ เทคนิคการทำงานแบบมีส่วนร่วม ร่วมวางแผน ร่วมพัฒนาโจทย์วิจัย ร่วมเก็บข้อมูล ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมคืนข้อมูลให้กับชุมชน ร่วมรับผลได้ผลเสีย ร่วมสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน

การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายต้องมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการแก้ปัญหาร่วมกันในการกำหนดแผนงานใหม่ๆ เพื่อสร้างความยั่งยืนในความสัมพันธ์ของทุกฝ่าย

ที่เข้าร่วมในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดผลดีต่อการขับเคลื่อนองค์กรหรือเครือข่าย ผู้ที่มีส่วนร่วมย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารโครงการ และที่สำคัญผู้ที่มีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนเครือข่ายที่ดีที่สุดและเกิดความร่วมมืออย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการดำเนินงาน

การดำเนินโครงการวิจัย มีหลักการทำงาน คือ “สร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา สู่การขับเคลื่อนเป้าหมาย “พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้” ที่มุ่งสร้าง “ชุมชนวิจัย รากฐานใหม่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ควร เป็นไปในลักษณะใด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ คือ **วัตถุประสงค์วิจัยหลัก** “เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัย เพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา”

กระบวนการดำเนินโครงการวิจัย ต้องอาศัยเครื่องมือรูปแบบ วิธีการ และกลไก ที่หลากหลายในการขับเคลื่อนงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ คู่มือเอกสารการพัฒนากลไกพี่เลี้ยง เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนกระบวนการลงเวที ได้แก่ Time Line Mind Map Smart Box Active learning การสนทนากลุ่มเฉพาะ(Focus Group Discussion) วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing), ทบทวนหลังการทำงานหรือปฏิบัติงาน (After Action Review -AAR), Work shop และ Learning by doing โดยมีกลุ่มเป้าหมาย พี่เลี้ยงงานวิจัย เพื่อท้องถิ่น จำนวน 24 คนประกอบด้วย ทีมผู้บริหารสำนักงาน กศน. จังหวัด ผู้บริหารสถานศึกษา ระดับอำเภอ ตัวแทนครู กศน.จาก 6 อำเภอและนักวิจัยชาวบ้านเครือข่ายหน่วยงานที่ทำงานด้านการ พัฒนาท้องถิ่น เครือข่ายการศึกษาชุมชนท้องถิ่น ผู้ด้อยโอกาส กลุ่มชาติพันธุ์ ที่ขาดโอกาสและได้รับ ผลกระทบจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม เพื่อให้พี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยาเกิดทักษะ และความชำนาญเพื่อสนับสนุนงาน CBR ผ่านแนวทาง การบูรณาการงาน/คน/พื้นที่วิจัยและพื้นที่ ปฏิบัติการของ กศน. สามารถสร้างพื้นที่โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอดอกคำใต้และอำเภอ เมืองพะเยา ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัดตั้งแต่ผู้บริหาร และครู กศน. ภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดพะเยา สนับสนุนให้ชุมชนสามารถขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นที่มุ่งเน้นประเด็นปัญหาของชุมชนตนเองและแก้ไขปัญหาโดยชุมชน โดยผ่านกระบวนการที่ ตอบสนองตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์วิจัยย่อย

- 1) เพื่อหนุนสร้างรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมือง พะเยา
- 2) เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา

3) เพื่อประมวลองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2555 - 2560 สู่การสร้างยุทธศาสตร์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นใน จังหวัดพะเยา (กรณีพี่เลี้ยง กศน. พะเยา)

4) เพื่อเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัด โดยได้ข้อสรุปตามกระบวนการวิจัย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิธีการสนับสนุนการสร้างรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา

ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ย่อยข้อที่ 1 เพื่อหนุนสร้างรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา เวทีพัฒนาโครงการวิจัย(ใหม่) ก่อนการอนุมัติ จำนวน 2 โครงการในพื้นที่ อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา

ข้อค้นพบ

จากการพัฒนาโครงการใหม่ ของ กศน.อำเภอดอกคำใต้ กศน.อำเภอเมืองพะเยา กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา ที่ร่วมกัน จัดทำเวทีเพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อหนุนสร้างรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา จะเห็นว่ากระบวนการที่เกิดขึ้นมีความหลากหลาย สื่อให้เห็นรูปแบบวิธีการ เทคนิคและเครื่องมือมาช่วยในการพัฒนาโจทย์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทำให้พบว่า 1) การวางแผนเป็นสิ่งสำคัญ ก่อนการลงเวทีการกำหนดเนื้อหา กระบวนการ หน้าที่ และเป้าหมาย สร้างวิถีในการทำงานของนักวิจัยให้รู้จักการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม 2) ความพร้อมของทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา การรู้จักพื้นที่ การทำการบ้าน การสื่อสาร และการวางแผนก่อนลงเวทีร่วมกับนักวิจัยในพื้นที่ เป็นส่วนสำคัญที่คอยหนุนเสริม ขจัดปัญหาบางเรื่องให้กับทีมนักวิจัยและสร้างความมั่นใจให้ของทีมครู กศน. ทั้งสองอำเภอ 3) ความต้องการที่จะพัฒนาตนเองของทีมครู กศน.ทั้งสองอำเภอ ที่เห็นได้ชัดจากการพยายามที่จะปรับปรุง แก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น มาร่วมวิเคราะห์สถานการณ์ของแต่ละเวที เพื่อหาข้อสรุปให้ได้ กลไกพี่เลี้ยงต้องเตรียมข้อมูล และแนวทาง ที่จะร่วมช่วยให้นักวิจัยสามารถคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นได้ 4) การทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย หน่วยงาน และชุมชนที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความชัดเจน สามารถสื่อให้เห็นถึงความเชื่อมั่น ความไว้วางใจระหว่างกลุ่มคน และหน่วยงานได้ 5) การเปิดโอกาสให้ชุมชนเป็นผู้นำเสนอข้อมูล ความต้องการ สภาพปัญหา และความคาดหวังด้วยตนเอง เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อท้องถิ่นเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง สร้างการยอมรับ สร้างความเข้าใจได้อย่างเหมาะสม 6) การมีส่วนร่วมของชุมชนกับ ครู กศน.อำเภอสามารถสะท้อนความใกล้ชิด ความเชื่อมั่นการทำงาน ความไว้วางใจของชุมชนที่มีต่อครู กศน. ช่วยให้การดำเนินงานสามารถลดปัญหา อุปสรรคบางประการได้

ความสำเร็จและความล้มเหลว

ด้านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทำให้ กศน.อำเภอดอกคำใต้ได้หัวเรื่องคือ “เส้นทางประวัติศาสตร์ วิถีธรรม วิถีชีวิตของชุมชนต้นน้ำอิง บ้านฝางหมื่น หมู่ที่ 4 ตำบลดอกคำใต้ อำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา” แต่อย่างไรก็ตามกว่า กศน.อำเภอดอกคำใต้ จะได้ประเด็นในการเรียนรู้ มีการเปลี่ยนพื้นที่สำหรับการพัฒนาโจทย์วิจัยหลายพื้นที่ แสดงให้เห็นว่า กศน.อำเภอดอกคำใต้ประสบ

ความล้มเหลวจากหลายพื้นที่ ก่อนที่จะประสบความสำเร็จในการเลือกประเด็นการเรียนรู้ร่วมกันที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

กศน.อำเภอเมืองพะเยา ได้พื้นที่ในการพัฒนาวิทยุวิจัยและประเด็นในการเรียนรู้ร่วมกันคือ “การสืบสานวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนบ้านต้นใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านต้นใต้ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา” จากการลงเวทีหลายครั้งทำให้รู้ว่าต้องอาศัยเวลาการเรียนรู้ร่วมกันกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นคือ การขาดการประสานงานที่ชัดเจนและการทำความเข้าใจร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองพะเยา ครู กศน.อำเภอเมืองพะเยาและทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา ทำให้หน่วยงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองพะเยา ไม่มีความชัดเจนในการเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้วิจัยเพื่อท้องถิ่น เนื่องจากงานของหน่วยงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองพะเยา มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนตามโครงการของต้นสังกัด

บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

ความตระหนักของหลักการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทีมเป็นสำคัญ การยอมรับฟังความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิด การวิเคราะห์ทุกความคิดเห็นและการหาข้อสรุปร่วมกัน ช่วยให้แต่ละเวทีบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ การเตรียมพร้อมของทีมกลไกพี่เลี้ยง การวางแผนร่วมกันของทีมกลไกพี่เลี้ยง เป็นสิ่งช่วยกำหนดให้การดำเนินกระบวนการในเวทีบรรลุเป้าหมายได้ การมีเป้าหมายร่วมกันช่วยทำให้ทีมเห็นผลลัพธ์ที่วางไว้ได้ง่ายขึ้น การสร้างความเข้าใจร่วมกันทำให้กระบวนการในเวทีเป็นไปอย่างราบรื่น สามารถลดปัญหาและอุปสรรคได้ การรู้จักตนเอง การรู้จักชุมชน และการทำการบ้านก่อนลงเวทีเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมความมั่นใจในการลงเวทีแต่ละครั้งได้

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ด้านกระบวนการทำงาน ทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา มีวิธีการทำงานที่ชัดเจนมากขึ้น เริ่มตั้งแต่ก่อนการวางแผน ต้องมีการประสานงานติดต่อระหว่างทีม เตรียมความพร้อมข้อมูล เตรียมความพร้อมของคน ส่วนขั้นตอนการวางแผน ต้องรวมทีมกลไกพี่เลี้ยง เพื่อวางแผนร่วมกัน กำหนดเป้าหมายของเวที กำหนดผู้เข้าร่วมเวที กำหนดหน้าที่แบ่งภาระงานให้ทีมรับผิดชอบ กำหนดลำดับขั้นตอน และกำหนดข้อแก้ไขปัญหากับที่อาจเกิดขึ้นล่วงหน้าในบางประเด็นได้แก่ ความหลากหลายด้านอายุ ด้านเพศของผู้เข้าร่วมเวทีของชุมชน ความชัดเจนของความต้องการและปัญหาที่มาจากชุมชน หรือมาจากหน่วยงาน การสรุปเวที ด้วยการ AAR และการวางแผนงานในครั้งต่อไป เพื่อแก้ไขปัญหของทีมกลไกพี่เลี้ยง เรื่องของเวลาและภาระงานประจำที่ต้องรับผิดชอบ

ด้านบุคคล ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา ปรับตัวให้เกิดความเป็นกันเองระหว่างทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา รับฟังข้อคิดเห็นแลกเปลี่ยน วิเคราะห์ทุกประเด็นร่วมกันอย่างเสมอภาค ครู กศน.ที่เป็นกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง ที่จะสร้างความเชื่อมั่น สร้างความไว้วางใจให้กับทีมกลไกพี่เลี้ยงและทีมนักวิจัยชุมชนทุกอำเภอ เพื่อให้เกิดความคลายกังวลของทีมนักวิจัยชุมชน ที่จะสามารถหนุนเสริมการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา และสามารถให้ความรู้ แลกเปลี่ยนทักษะประสบการณ์บางอย่างเพื่อจัดปัญหาได้ และนำพาทีมนักวิจัยชุมชนในพื้นที่จังหวัดพะเยาประสบ

ความสำเร็จในการจัดกระบวนการเรียนรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ คือ ให้ กศน.ดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยาสามารถพัฒนาโจทย์วิจัยได้

ด้านโครงสร้าง ทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย กลไกพี่เลี้ยงทีมผู้บริหาร การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา กลไกพี่เลี้ยง ทีมครู กศน.และทีมชุมชนรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 จำนวน 24 คน โดยมีรูปแบบการทำงานบนพื้นฐานองค์ความรู้จากโครงการวิจัยการพัฒนากลไก สนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา ปี พ.ศ. 2560 สร้างระบบทีมสำหรับการดำเนินงานโครงการวิจัย การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ. 2561 ที่มี หน้าที่ให้คำแนะนำ ปรีกษา ให้กำลังใจฝึกสอนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ชุมชน อำนวยความสะดวก เสริม ขับเคลื่อนและควบคุมแผนการทำงาน ให้สามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ ตลอดจนการคลี่คลายปัญหา อุปสรรค สถานการณ์ การส่งเสริมพัฒนาองค์ความรู้ที่รองรับการ เปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่เสมอ การเติมเต็มความรู้ การย้าคิดย้าทำ การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติด้วย ตนเอง มีเป้าหมายร่วมกัน คือ การสร้าง “พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้” และ สร้าง “ชุมชน วิจัย รากฐานใหม่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต”

ตอนที่ 2 แนวทางการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา

ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ย่อยข้อที่ 2 เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบใน ระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา เวทีติดตามสนับสนุน(เก่า) สัญญาปี 60 จำนวน 2 โครงการโครงการพื้นที่ อำเภอแม่ใจ และ อำเภอเชียงม่วน การพัฒนา ศักยภาพทีมพี่เลี้ยงผ่านการฝึกอบรม เวทีทบทวนผลการดำเนินงานระบบการพัฒนากลไกพี่เลี้ยง งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่เหมาะสม

ข้อค้นพบ

1. การวางแผนงานเป็นสิ่งสำคัญสร้างความพร้อมล่วงหน้า สามารถป้องกันความเสี่ยงและ ข้อผิดพลาดของการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง ซึ่งมีองค์ประกอบในรายละเอียด ได้แก่ กำหนดการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ เนื้อหา เวลา สถานที่ การแบ่งงาน เครื่องมือ การเตรียมของคนที่ได้รับหน้าที่ กลไกพี่เลี้ยง ที่ปรึกษางานวิจัย ชุมชน นักวิจัย ตลอดจนการประสานงาน ที่ถูกต้องและชัดเจน การวางแผนงานจะช่วยให้คำนึงถึง ลักษณะของงาน ลักษณะของคน และลักษณะของชุมชน ดังนี้ การรู้จักตนเอง ว่าถนัดด้านไหนหรือว่ามีจุดอ่อน ด้านความสามารถให้ตนเองเรียนรู้กระบวนการ และ เน้นหนักในเรื่องใด จะสามารถประสบความสำเร็จได้ การรู้จักชุมชน เป็นสิ่งสำคัญในการทำงานวิจัย เพื่อท้องถิ่น ต่อการวางแผนร่วมกัน การจับประเด็นที่ดี ควรมาจากคำถามที่เกิดจากกระบวนการ คิด ชวนคิด ชวนวิเคราะห์ ชวนให้คิดต่อ ชวนให้ร่วมกันทำต่อ กระบวนการเรียนรู้ที่เข้าใจ กระตุ้น อารมณ์ให้มีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญเมื่อจัดเวที การสร้างบรรยากาศ ความสบายใจ และคลายกังวล จะทำให้เวทีมีข้อมูล อย่างหลากหลาย การตั้งคำถามต้องมีความยืดหยุ่น มีความหลากหลาย และ ปรับให้เข้ากับชุมชน และสถานการณ์นั้นๆ การตั้งคำถามเพื่อให้เกิดความรู้ได้อย่างไร เกิดการเรียนรู้ อย่างไร จะทำให้ได้ข้อมูลอย่างหลากหลาย

2. เครื่องมือ เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดข้อมูลที่เหมาะสมที่คาดหวังตามเป้าหมาย จำเป็นต้องมีความเข้าใจ และสามารถใช้เครื่องมือได้อย่างถูกต้อง การสร้างโอกาสให้นักวิจัยได้ทดลองนำเครื่องมือในสถานการณ์จริง จะช่วยให้นักวิจัยเกิดความมั่นใจและรู้ข้อดี ข้อเสีย ของการใช้เครื่องมือได้เป็นอย่างดี

3. การพัฒนาศักยภาพของนักวิจัยและกลไกพี่เลี้ยง ยังต้องอาศัยการเรียนรู้ร่วมกัน การลองผิดลองถูกในสถานการณ์จริงในการจัดกระบวนการ มีการเติมเต็ม แนวทาง เทคนิค วิธีคิด และปรับปรุงแก้ไข ซึ่งกระบวนการนี้ทำให้นักวิจัย และกลไกพี่เลี้ยงเรียนรู้ที่จะแก้ไขและพัฒนา นำไปสู่กระบวนการป้องกันการผิดพลาดของการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งนักวิจัยและกลไกพี่เลี้ยง นักวิจัยยังต้องการความช่วยเหลือในทุก ๆ เรื่องของการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เนื่องจากเวทีอาจสามารถเปลี่ยนหรือมีสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด จำเป็นต้องอาศัยทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า จำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวและเรียนรู้การยอมรับ ฝึกให้ตนเองมีสติ สามารถรับมือกับทุกสถานการณ์ได้

4. การจัดการเก็บข้อมูล ช่วยในเรื่องการบันทึกความจำ และการจัดระบบข้อมูลช่วยให้สามารถดึงข้อมูลมาใช้ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถนำมาประมวล แยกประเด็นของข้อมูล สะดวกต่อการนำข้อมูลไปเขียนรายงานและการนำไปเผยแพร่ได้ง่ายขึ้น

5. กลไกพี่เลี้ยงโดย ครู กศน. จังหวัดพะเยา เป็นระบบงานที่ช่วยเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ ให้สามารถขับเคลื่อนงานเป็นตามแผน ด้วยกระบวนการที่หลากหลาย ได้แก่ การเสริมองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การรับและการส่งต่อการเรียนรู้ เทคนิค กระบวนการ เครื่องมือ และรูปแบบ ให้กับนักวิจัยในพื้นที่ ให้สามารถขับเคลื่อนงานของพื้นที่ได้

6. การยกระดับและการพัฒนาศักยภาพพี่เลี้ยง เป็นรูปแบบที่สนับสนุนแนวทางการดำเนินงานสามารถขับเคลื่อนงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดพะเยา ลดปัญหา แก้ไขปัญหา ร่วมกันหาทางออกให้กับนักวิจัยในพื้นที่ได้

7. ระบบงานและโครงสร้างงานราชการของ กศน.จังหวัดพะเยา ดำเนินงาน โดยผู้บริหาร การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากร กศน.และครู กศน. เป็นสิ่งขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงาน โดยมีกระบวนการกำกับงาน ติดตามงาน ตามบทบาทที่ที่ได้รับมอบหมาย

บทเรียนที่เกิดขึ้น

1. การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นนั้น พี่เลี้ยงกลไกได้ทำหน้าที่ของพี่เลี้ยง ตามบทบาทของตนเองในการหนุนเสริมงานวิจัยในพื้นที่ มีการให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ให้คำปรึกษาในเรื่องของการเขียนรายงานความก้าวหน้าให้กับงานวิจัยในพื้นที่ อำเภอเชียงม่วน อำเภอแม่ใจ ในรูปแบบของการอบรมเชิงปฏิบัติการ ผ่านเครื่องมือต่างๆ ทำให้นักวิจัยในพื้นที่มีแนวทาง มีเครื่องมือในการดึงข้อมูลเพื่อไปใช้ในการเขียนรายงานความก้าวหน้า ทำให้พี่เลี้ยงกลไกได้แสดงศักยภาพ และทำตามบทบาทหน้าที่ของตนเองจากประสบการณ์ตรง และจากการเติมเต็มองค์ความรู้จาก สกว.ลำปาง

2. การใช้เครื่องมือที่มีความเหมาะสม กับบริบทของงานวิจัย โดยการเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนจะทำให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมกับงานวิจัย เทคนิคในการจัดกระบวนการโดยใช้เครื่องมือ ในการจับและวิเคราะห์ประเด็น จะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นระบบ การใช้

เทคนิคการใช้เครื่องมือกลไ้วฒนธรรมมาใช้ในกรณีของชุมชนไทลื้อป่าแขม ควรมีการปรับกระบวนการ สร้างความรู้/ทักษะ/กระบวนการคิดให้นักวิจัยการใช้เครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือ และการจัดระบบข้อมูลภายใต้บริบทชุมชน การเขียนรายงานความก้าวหน้าของงานวิจัยในพื้นที่พะเยา ทีมกลไกพีเลียงได้มีส่วนช่วยหนุนเสริมสนับสนุน ให้คำแนะนำ การวางแผนและดำเนินงาน การจัดทำตามแผน การจับประเด็น และการลำดับข้อมูล ควรมีการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างทีมวิจัย เพื่อนำไปเขียนรายงานหรือดูข้อมูลก่อนที่จะส่งไปยัง สกว.ฝ่ายลำปาง ทำให้รายงานความก้าวหน้าของงานวิจัยในพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์

3. การเติมเต็มองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่ช่วยงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดพะเยามีประสิทธิภาพมากขึ้น กลไกพีเลียงมีองค์ความรู้ที่ถูกต้อง ได้รับการพัฒนาทักษะกระบวนการอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างความมั่นใจ สร้างความไว้วางใจจากทีมวิจัยชุมชนได้ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาทุกด้านและอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ นโยบายของต้นสังกัดและของประเทศต่อไป

4. สิ่งทีทีมควรคำนึงการดำเนินงาน ได้แก่ การวางแผนงาน การประสานงานระหว่าง ครู และชุมชน เพราะเวทีครั้งนี้ ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ ยังมีความสับสนและไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการจัดเวที ควรมีการเตรียมตัวและการเตรียมข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเชิงลึก ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านแหล่งเรียนรู้ ด้านวิถีชีวิต ควรมีส่วนร่วมกับกระบวนการมากยิ่งขึ้น และ ในการลงพื้นที่ควรมาก่อนเวลาสักเล็กน้อยเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับชุมชน

5. การเขียนรายงานการวิจัย ต้องมีความเข้าใจทั้งในรูปแบบและเทคนิคกระบวนการการเขียนรายงานที่ชัดเจน การจัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์จะทำให้การเขียนรายงานได้ถูกต้องชัดเจน และตอบโจทย์การวิจัย

6. เวทีติดตามพีเลียงมีการติดตาม อย่างสม่ำเสมอ โดยการใช้กระบวนการหนุนเสริมของทีมพีเลียงทำให้นักวิจัย กศน.เชียงม่วน เกิดความมั่นใจ มีความชัดเจน และมีทักษะ พร้อมที่จะพัฒนาตนเอง งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สามารถพัฒนาคน กศน.ได้อย่างแท้จริง ภายใต้กระบวนการงานวิจัยมีปลายทางเป็นแนวทางการศึกษาหรือการแก้ปัญหาของชุมชนโดยคนในชุมชนเอง

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

1. ทีมกลไกพีเลียง ทำงานเป็นทีมและมีการวางแผนร่วมกัน การให้การหนุนเสริมกับทีมวิจัย การติดตามงานวิจัย การให้ข้อเสนอแนะในการเขียนรายงานความก้าวหน้าของงานวิจัยในพื้นที่ ทำให้ทีมวิจัยในพื้นที่เกิดทักษะสำหรับการนำไปใช้ในกระบวนการวิจัย ส่งผลให้ทีมวิจัยมีความเข้าใจและชัดเจนกับข้อเสนอแนะมากขึ้น การให้โอกาสทีมกลไกพีเลียงได้รับพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ เรียนรู้รูปแบบ วิธีการ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ที่หลากหลาย เป็นการสร้างความมั่นใจในการทำงาน และมาพัฒนาทีมกลไกพีเลียงจังหวัดพะเยา ให้สามารถมีแนวทางการทำงานที่ถูกต้องและเหมาะสม ลดปัญหา อุปสรรคบางอย่างได้ดีขึ้น และยังส่งผลให้ทีมกลไกพีเลียงจังหวัดพะเยา เป็นแบบอย่างการนำ

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาพัฒนาคน กศน. จังหวัดพะเยา และชุมชนในพื้นที่จังหวัดพะเยา ที่มีความมุ่งหวังให้จังหวัดพะเยา เป็น “พะเยา Model เมือง แห่งการเรียนรู้”

2. การเขียนรายงาน ต้องเป็นไปตามแผน และตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ตัดข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับโครงการออกเพราะอาจทำให้เกิดประเด็นใหม่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยการตั้งประเด็นตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย การแบ่งหมวดหมู่ของข้อมูล อาจทำให้เห็นข้อมูลชัดเจนขึ้น

3. การดำเนินงานวิจัย ต้องดำเนินการตามแผนและสามารถตอบวัตถุประสงค์ของโจทย์การวิจัย มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ และการจับประเด็นทำให้งานเป็นระบบ สามารถทำงานตามแผนและตามวัตถุประสงค์ของโครงการ มี การปรับและเปลี่ยนแปลงรูปแบบ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้สามารถสร้างความเข้าใจในกิจกรรมได้อย่างชัดเจน เรียนรู้การเปิดใจยอมรับ และเรียนรู้ให้เข้าใจในเครื่องมือ เทคนิค และทักษะ จะสามารถช่วยให้ทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมีความสุข และงานที่ได้จะมีคุณค่า สามารถเตรียมรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา คำนึงการทบทวน การทำซ้ำบ่อย ๆ ในบทบาทหน้าที่ ให้เกิดความชำนาญ การถอดบทเรียนจากเวทีการพัฒนาไกลที่เลี้ยง นำไปใช้ในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในทุกเวทีได้

4. นักวิจัยชุมชน ได้รับการแนะนำการเขียนรายการวิจัย จากทีมกลไกที่เลี้ยง มีการนำข้อมูลทุกชุดข้อมูลที่มี มาประมวลการแบ่งหมวดหมู่ของข้อมูลอาจทำให้เห็นข้อมูลชัดเจนขึ้น เป็นไปในทิศทางเดียวกันผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการจัดเวทีที่ทีมวิจัยในพื้นที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีแนวทางในการเขียนรายงานความก้าวหน้า และมีเครื่องมือในการดึงข้อมูล ได้แก่ เครื่องมือ smart box และมีความเชื่อมั่นในการเขียนรายงานความก้าวหน้าได้ และทราบปัญหาว่าข้อมูลที่มีไม่เพียงพอต่อการนำมาเขียนรายงานความก้าวหน้า ซึ่งทางทีมวิจัยในพื้นที่จะออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและไปเก็บข้อมูลมาเพิ่มเติม จะเห็นว่า ครู กศน. เชียงม่วน กล้าแสดงออกในการนำเสนอผลการดำเนินงาน ในระยะที่ 1 กล้าที่จะแลกเปลี่ยนผลการดำเนินงาน มีความเข้าใจในงานวิจัยท้องถิ่น สามารถนำมาบูรณาการกับการทำงาน กศน.ได้ ถอดองค์ความรู้ที่ได้จากการทำงาน สะท้อนถึงปัญหา และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเองได้

จากข้อค้นพบ บทเรียนที่เกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ให้บรรลุ วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา ดังนี้

1. งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มุ่งเน้นให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ มีรูปแบบที่ชัดเจน และมีแนวทางปฏิบัติที่สามารถยืดหยุ่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาของ กศน. ที่ยึดหลักการตามปรัชญา “คิดเป็น”

2. มุ่งเน้นการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา สู่การขับเคลื่อนเป้าหมาย “พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้” ที่มุ่งสร้าง “ชุมชนวิจัย รากฐานใหม่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” รูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่าง พี่เลี้ยงงานวิจัย นักวิจัยครู และนักวิจัยชุมชน

3. เน้นกระบวนการเรียนรู้ การสร้างพี่เลี้ยงมืออาชีพ เป็นแบบอย่างให้นักวิจัยครู กศน. และนักวิจัยชุมชนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเลือกใช้เครื่องมือให้เหมาะสมกับแต่ละกิจกรรม

4. มีการขับเคลื่อนงานโครงการวิจัย การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยาภายใต้โครงสร้างการบริหารงาน สำนักงาน กศน. จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัด ผู้บริหารสถานศึกษาระดับอำเภอ บุคลากร กศน. และครู กศน.ในพื้นที่จังหวัดพะเยา

ตอนที่ 3 องค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2555 - 2560 สู่การสร้างยุทธศาสตร์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นใน จังหวัดพะเยา (กรณีพี่เลี้ยง กศน. พะเยา)

ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อประมวลองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2555 ถึง 2560 สู่การสร้าง ยุทธศาสตร์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา (กรณีพี่เลี้ยง กศน. พะเยา) เวทีประชุมประจำเดือนร่วมกับเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา(งานสื่อสารด้านสาธารณะ)

ข้อค้นพบ

กระบวนการและรูปแบบการเขียนรายงานความก้าวหน้า ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทีมกลไกพี่เลี้ยง พี่เลี้ยงงานวิจัยและนักวิจัย ได้กระบวนการ และทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลทักษะในการจับประเด็น ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติการได้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ สามารถนำรูปแบบของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของ กศน.จังหวัดพะเยา ไปพัฒนางานการจัดศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับ กศน.จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคเหนือ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

1. ด้านทีมกลไกพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและนักวิจัยชุมชน ได้แนวคิดและเทคนิค การสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้มองเห็นถึงปัญหาการวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชนและการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเพิ่มเติมข้อมูลให้สอดคล้องกับโจทย์วิจัย ทีมกลไกพี่เลี้ยงมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องของ CBR เป็นการวิจัยที่เกิดจากความต้องการและปัญหาของชุมชนและชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาได้โดยชุมชน โดยมีทีมกลไกพี่เลี้ยงและนักวิจัยชุมชนช่วยเหลือและให้การสนับสนุนในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ๆ นักวิจัยครู กศน.ได้เรียนรู้เทคนิคและกระบวนการการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่เป็นประโยชน์และสอดคล้องกับการศึกษาตลอดชีวิต ที่เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและนำไปใช้ในการขับเคลื่อนภารกิจงาน กศน.ได้รับการพัฒนาตนเองที่ผ่านกระบวนการงานวิจัย ส่งผลให้มีการทำงานอย่างเป็นระบบรู้จักคิดวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลชุมชนเป็นฐานและสามารถนำองค์ความรู้จากการถอดบทเรียนไปแลกเปลี่ยนข้อมูลกับนักวิจัยชุมชนพื้นที่อื่น ๆ ได้

2. ด้านชุมชนกลุ่มนักวิจัยสตรีชาวลาว มีความมั่นใจ สามารถแสดงความคิดเห็น มีปฏิสัมพันธ์และนำเสนอข้อมูลตนเอง ส่งผลให้ตนเองเกิดการพัฒนาในด้านทักษะ กระบวนการคิด วิเคราะห์

การฟัง การอ่าน และการเขียนหนังสือได้ ทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับครอบครัวและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนในชุมชนอย่างมีความสุข

3. ด้านเครือข่ายมีการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ตระหนักถึงการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ รวมถึงการสนับสนุนและการหนุนเสริมกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ จังหวัดในภาคเหนือ ให้เกิดการปฏิบัติจริง และคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม สู่พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้ ในบุชนิทรศการ สัมมนาเพื่อพัฒนางานวิชาการ กศน. ในเขตภาคเหนือ กศน.จังหวัดพะเยา ได้นำเสนอผลงานที่เป็นเลิศอยู่บนพื้นฐานการยกระดับไหนดในพื้นที่ให้มีศักยภาพการทำงาน สามารถขยายพื้นที่ การทำงาน ที่รองรับนโยบายและแผนงาน สกว.อย่างชัดเจน

บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

1. ทีมพี่เลี้ยงมีทักษะการใช้เครื่องมือในการเขียนรายงานความก้าวหน้า โดยนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมการเติมเต็มความเข้าใจ เรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น นักวิชาการ ภาคเหนือ จังหวัด เชียงใหม่ มาเป็นแนวทางในการเขียน

2. การเผยแพร่งานวิชาการ เรื่อง กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” สู่พะเยา Model แห่งการเรียนรู้ ในรูปแบบการจัดนิทรรศการและนำเสนอบทเรียนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดพะเยา สร้างภาพลักษณ์ที่ดีและน่าสนใจต่อผู้เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการ ทำให้มีความสนใจในงานวิจัย กศน.ในพื้นที่จังหวัดพะเยาและพื้นที่ กศน.ในเขตภาคเหนือ และมีคำถามหลายประเด็น ได้แก่ จังหวัดพะเยาทำอะไรถึงสามารถนำวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนงาน กศน.งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับงาน กศน.จริงหรือไม่ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นช่วยพัฒนาครู กศน.จริงหรือไม่อย่างไร ทุกประเด็นคำถามที่เกิดขึ้น กลไกพี่เลี้ยงช่วยตอบคำถามและแลกเปลี่ยนความรู้ ณ บุชนิทรศการได้เป็นอย่างดี ซึ่งในการพัฒนาสร้างองค์ความรู้ บนพื้นฐานพื้นที่ที่หลากหลายของตนเอง ต้องได้รับการหนุนเสริมจากหน่วยงาน สกว.ที่เป็นหน่วยงานหลักสนับสนุนของการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

ตอนที่ 4 การเชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัด

ดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อเชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัด

ข้อค้นพบ

จากการลงพื้นที่ทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของ สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา และบุคลากร กศน.จังหวัดพะเยา ได้รับคำชื่นชม จากสาธารณชนที่มีส่วนในการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนได้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยคนในชุมชนเอง โดยผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และได้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการโดยใช้การจัดการศึกษาของ กศน. ขึ้นเนื่องในวันรักการอ่าน 2 เมษายน ซึ่ง กศน. จัดเป็นเวทีสาธารณะเพื่อเผยแพร่งาน CBR ของ กศน. จังหวัดพะเยาโดยเป็นการบูรณาการการทำงาน กศน. กับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้เป็นเนื้องานเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ทีมกลไกพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ได้เทคนิควิธีการการถ่ายทอดองค์ความรู้ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ผ่านเวทีสาธารณะโดยใช้รูปแบบการส่งเสริมการอ่าน เนื่องในวันรักการอ่าน 2 เมษายน ซึ่ง กศน.จัดเป็นประจำทุกปี โดยเป็นการบูรณาการการทำงาน กศน. กับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ส่วนด้านเครือข่ายมีการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ตระหนักถึงการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ รวมถึงการสนับสนุนและการหนุนกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ จังหวัดพะเยา ให้เกิดการปฏิบัติจริงและคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมสู่พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้ ทำให้สาธารณชนได้รับรู้การดำเนินงานด้านการพัฒนางานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของสำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา

บทเรียนที่เกิดขึ้น

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สามารถพัฒนาคน พัฒนางานการจัดนิทรรศการ วันรักการอ่าน กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่พะเยา Model” ของ สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา ในรูปแบบการจัดนิทรรศการและนำเสนอบทเรียนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่ การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดพะเยา พบว่า ผู้เข้าร่วมงานมีความสนใจในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา เนื่องจากเป็นนวัตกรรมใหม่ที่คนจังหวัดพะเยาเห็นว่ามีประโยชน์ต่อ กระบวนการแก้ไขปัญหาของชุมชน ได้อย่างแท้จริง

การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 จนถึงปัจจุบัน เกิดการทำงานบูรณาการตั้งแต่ระดับชุมชน จนถึงระดับจังหวัด โดยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในเชิงระบบ กศน. ได้พัฒนาการทำงานร่วมกับเครือข่ายมาอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่เวทีในการพัฒนา วิทยุในพื้นที่ระดับชุมชน เช่น ผู้นำท้องที่ ท้องถิ่น อบต./เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และเอกชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับจังหวัดพะเยา มีเครือข่ายที่ร่วมบูรณาการในการใช้กระบวนการ CBR มาขับเคลื่อน การแก้ปัญหาในพื้นที่ โดยกระบวนการทำงานวิจัยดังกล่าวทำให้เกิดกระบวนการเชื่อมร้อยภาคีเครือข่าย ไปโดยอัตโนมัติ โดยการประสานความร่วมมือ ด้านองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ทรัพยากร งบประมาณ สถานที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีพะเยา พัฒนาชุมชนจังหวัดพะเยา เครือข่ายมีส่วนร่วมในการสนับสนุน เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ขุดองค์ความรู้ ที่เกิดจากนวัตกรรม งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่พะเยา Model” ของ สำนักงาน กศน.จังหวัด พะเยา ทำให้ภาคีเครือข่าย ยอมรับการใช้กระบวนการ CBR ในการจัดการศึกษา กศน. และส่งผลให้ สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยาได้รับการยอมรับจากภาคีเครือข่ายในระดับจังหวัด

สรุปจากตัวชี้วัดในระยะปีที่ 1 (ภายใต้การดำเนินงาน)

1. มีโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกิดขึ้นภายใต้รูปแบบของการพัฒนาพี่เลี้ยงและการพัฒนาระบบกลไกและความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดพะเยาอย่างน้อย จำนวน 2 โครงการ จากการพัฒนาวิทยุงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทั้ง 2 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา ซึ่งได้รับการหนุนเสริมจากทีมพี่เลี้ยงกลไก จนทำให้ได้วิทยุที่ถูกสกัดมาจากความสนใจและความต้องการของชุมชน คือ “เส้นทางประวัติศาสตร์ วิถีธรรม วิถีชีวิตของชุมชนต้นน้ำอิง บ้านฝางหมื่น หมู่ที่

4 ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา” และ “การสืบสานวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนบ้านตุนใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านตุนใต้ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา”

ซึ่งจากประชุม เวทีหารือเรื่อง“กลไก CBRN” ครั้งที่ 2 วันที่ 14 พฤษภาคม 2561 ณ โรงแรมฮอริเดย์การ์เดนส์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ข้อสรุปว่า การจะขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในอนาคต ควรจะมองย้อนหลังงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น 20 ปี ว่าสามารถสร้างคุณประโยชน์ ต่อประเทศชาติ ทั้งมิติสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมมากขนาดไหน โดยการถอดองค์ความรู้ ที่ผ่านมามา CBR เน้นการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม มีความความซื่อสัตย์กับการทำงานวิจัย มาวันนี้เราต้องมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจเพื่อให้ขับเคลื่อนและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อแก้ปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำของสังคม ร่วมทั้งการพัฒนาคนด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับภูมิสังคมและภูมิประเทศ

ซึ่งทั้งสองโจทย์นี้เป็นโจทย์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงวัฒนธรรมที่มาจากความต้องการของชุมชนได้นำเสนอโจทย์งานวิจัยให้กับ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น แต่โครงการไม่ได้รับการพิจารณาเนื่องจากโจทย์วิจัยไม่ตรงตามประเด็นหัวข้องานวิจัยของ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

2. ติดตามโครงการวิจัยที่ดำเนินงานในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน อำเภอแม่ใจให้เกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์โครงการ

จากโครงการวิจัยการพัฒนากลไกสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในพื้นที่จังหวัดพะเยา (พี่เลี้ยงกลไก 1) และต่อเนื่องด้วย โครงการวิจัย การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา (พี่เลี้ยงกลไก 2) ได้นำรูปแบบการสร้างกลไกพี่เลี้ยง 1 ชุดความรู้ บทเรียนที่รับได้มาปรับใช้ ในการกระบวนการสร้างกลไกพี่เลี้ยง 2 และกระบวนการงานวิจัย โดยวิธีการ “ทำไป เรียนรู้ไป” โดยพี่เลี้ยงกลไก 2 มีหน้าที่ สนับสนุน ส่งเสริม องค์ความรู้และเติมเต็มกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ให้กับพื้นที่อำเภอเชียงม่วน อำเภอแม่ใจ ตามที่ทีมพี่เลี้ยงกลไกเห็นสมควร โดยปรับตามความเหมาะสมหรือตามที่นักวิจัยพื้นที่อำเภอเชียงม่วน อำเภอแม่ใจ ต้องการ เพื่อให้การขับเคลื่อนกระบวนการทำงานวิจัย เกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์โครงการ จนได้กระบวนการทำงานวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์

3. สามารถประมวลความรู้วิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ในประเด็นที่สามารถใช้เป็นแนวทางการขับเคลื่อนงานระดับจังหวัด 6 ประเด็น

จากการประมวลองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ตั้งแต่โครงการแรก ในปี พ.ศ. 2555 จนถึงปัจจุบัน และการขับเคลื่อนขยายผลสู่อำเภออื่น ๆ จนครอบคลุมทั้ง 9 อำเภอ ในจังหวัดพะเยา โดยแบ่งเป็น 6 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดการแหล่งน้ำและทรัพยากรทางน้ำ 2) ความหลากหลายของการเรียนรู้ภายใต้พื้นที่พหุวัฒนธรรม 3) เศรษฐกิจและกองทุนชุมชน 4) ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อทิศทางอนาคต 5) การจัดการสุขภาวะโดยชุมชน และ 6) งานวิจัยเส้นทางใหม่สู่การรู้หนังสือ ที่ครอบคลุมโจทย์ และผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครู กศน. และนักวิจัยชุมชน ภายใต้ภารกิจงานของ กศน. ที่สามารถขับเคลื่อนไปสู่ “พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้” ที่มุ่งสร้าง “ชุมชนวิจัย รากฐานใหม่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต”

โครงการวิจัยนี้ ถูกนำเสนอเป็น Best practice ของ กศน.จังหวัดพะเยา ได้นำเสนอผลงานที่

เป็นเลิศ เรื่อง กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” สู่พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้ ในงาน “การสัมมนาพัฒนางานวิชาการ กศน.ในเขตภาคเหนือ” วันที่ 21 - 22 มิถุนายน 2561 ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สืบเนื่องจาก กศน.จังหวัดพะเยา ได้รับการคัดเลือกจากกลุ่มโซนอิงดอยให้เป็นตัวแทนในการนำเสนอ จำนวน 3 คน ดังนี้ 1) นายสุรพล วงศ์ หวัน ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา 2) นางวิลาวัลย์ ไชยมงคล ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอภูซาง และ 3) นายวสันต์ สุธรรมมา ครู กศน.ตำบล กศน.อำเภอภูซาง ได้นำเสนอการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมาและในอนาคต วิวัฒนาการของการขับเคลื่อนการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา โดยได้เผยแพร่ เรื่อง กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” สู่พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้ ในบุชนิทรรศการสัมมนาเพื่อพัฒนางานวิชาการเขตภาคเหนือ กศน.จังหวัดพะเยา ได้นำเสนอผลงานที่เป็นเลิศจัดทำโดย สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยาและทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา

การสัมมนาเพื่อพัฒนางานวิชาการ กศน.ในเขตภาคเหนือครั้งนี้ ส่งผลให้สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ของคน กศน. ในเขตภาคเหนือ นอกจากนี้สถาบัน กศน.ภาคเหนือได้ถอดบทเรียนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” กรณีศึกษาจังหวัดพะเยา เพื่อจัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยผ่านแนวคิด “งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ให้อะไรกับเรา” ที่ได้จากการถอดบทเรียนในหลากหลายมิติ ประกอบด้วยมุมมองของ ผู้บริหาร นักวิจัย ครู กศน. นักวิจัยชุมชน ทีมพี่เลี้ยงกลไก พื้นที่จังหวัดพะเยา

4. เพื่อเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัดเพื่อจะหนุนเสริมการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน มีแนวทางในการยกระดับโครงการวิจัยในประเด็น การศึกษาพื้นที่พิเศษชายแดน การจัดการเศรษฐกิจชุมชน การศึกษาสำหรับเขตเมือง การจัดการป่าและน้ำ ประวัติศาสตร์ชุมชน และความหลากหลายของชุมชนในพื้นที่พหุวัฒนธรรม

ในระดับจังหวัดพะเยา โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ถูกนำเสนอผ่านนิทรรศการและการสรุปผลการดำเนินงานโดย นางพรณี ใหม่ประสิทธิกุล รองผู้อำนวยการ สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา โดยมี **นายณรงค์ศักดิ์ โอสถธนากร ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา** เป็นประธานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา (กศน.) และภาคีเครือข่าย ครั้งที่ 1/2562 วันที่ 14 มีนาคม 2562 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน. จังหวัดพะเยา

ด้วยการพัฒนาครู กศน.โดยผ่านรูปแบบการพัฒนาคนผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพคน โดยจะเห็นได้จากข้อมูลและผลของการพัฒนาศักยภาพ ครู กศน. ได้จากบทเรียนการทำวิจัย งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยาในปี 2555 โดยนำร่องในพื้นที่ กศน.อำเภอภูซาง ภายใต้ “โครงการค้นหารูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา” เป็นโครงการแรก ได้บทเรียน คือ การใช้แนวทางการงานวิจัยในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้ไม่รู้หนังสือของกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายในพื้นที่อำเภอภูซาง ที่สอดคล้องตามศักยภาพและความต้องการของกลุ่มผู้ไม่รู้หนังสือ จนเกิดแนวทางของการพัฒนารูปแบบและการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมให้กับกลุ่ม ชาติพันธุ์ที่ไม่รู้หนังสือสำหรับครู กศน.อำเภอภูซาง โดยดำเนินไปพร้อมกับการสร้างความเข้าใจให้กับชุมชนชาติพันธุ์อื่น ๆ ด้วย ซึ่งจากการทดลองใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาให้กับกลุ่มเป้าหมายประชาชนในพื้นที่อำเภอภูซางดังกล่าว ทำให้

ทราบข้อมูล แนวทางที่เป็นประโยชน์ และค้นพบบทเรียนอันสำคัญยิ่ง คือพบว่าบทเรียนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้สำหรับคนในชุมชนที่กำหนดเป้าหมายจากความต้องการของท้องถิ่นและคาดหวังผลที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา หรือวางแผนแก้ไขปัญหาที่พบในชุมชน ทำให้คนในชุมชนรู้จักทำงานร่วมกัน เข้าใจการวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ กล้าคิด กล้าทำและกล้าแสดงออก ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพของ “คน” เพื่อให้เกิดกระบวนการจัดการชุมชนของตนเองอย่างเหมาะสมภายใต้การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานวิจัยในพื้นที่ ประกอบด้วยผู้บริหาร และครู กศน. และเครือข่ายจะได้รับการพัฒนาทักษะในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยการปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมภายใต้งานวิจัย ซึ่งในการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยาที่ผ่านมาของสำนักงานกศน.จังหวัดพะเยาและวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีพะเยา ได้เกิดกระบวนการช่วยเหลือคนในชุมชนในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาคนในชุมชนในส่วนของกลไกการสนับสนุนที่ผ่านภายใต้ภารกิจงานของสำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา และภาคีเครือข่ายยังได้รับการพัฒนาศักยภาพ ทักษะการเป็นพี่เลี้ยง โดยเกิดความเข้าใจในกระบวนการทำงานวิจัยในพื้นที่ ตั้งแต่วางแผนก่อนดำเนินงานวิจัย การพัฒนาโจทย์การวิจัย ซึ่งเน้นให้ความสำคัญเรื่องประเด็นการวิจัย ทีมนักวิจัยและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน แนวทางการพิจารณาโครงการวิจัยผ่านกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเรียนรู้เทคนิค ทักษะในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการนำไปใช้ในพื้นที่ โดยการติดตามสนับสนุนการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ความรู้ และการเขียนรายงานการวิจัยกระบวนการขับเคลื่อนงานที่ผ่านมาถือได้ว่าการพัฒนาบุคลากรในลักษณะ “ทำไป เรียนรู้ไป” ปรับระบบไปตามสถานการณ์จริงในแต่ละพื้นที่

ซึ่งเห็นว่า “พี่เลี้ยง” มีความจำเป็นในกระบวนการสร้างความรู้ เพื่อตอบสนองต่อการแก้ปัญหาของท้องถิ่นพร้อมทั้งแสดงให้เห็นว่าที่ผ่านมาศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ได้ก้าวจากการเป็นพี่เลี้ยงในพื้นที่จังหวัดพะเยา ไปสู่การส่งเสริมให้ผู้มีประสบการณ์ในการทำ CBR แล้วเข้ามาเรียนรู้ และทดลองทำหน้าที่ “พี่เลี้ยง” ด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อน “การศึกษาตามอัธยาศัยและขยายผลสู่การศึกษาตลอดชีวิต” ในพื้นที่จังหวัดพะเยาในอนาคต และจากชุดประสบการณ์การขับเคลื่อนงานกลไกการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ปีที่ 1 ทำให้จังหวัดพะเยาเกิดฐานข้อมูลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา ซึ่งการดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2555 จนถึงปัจจุบัน โดยได้ดำเนินการวิจัยร่วมกับสำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา ศูนย์ กศน.อำเภอและวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีพะเยา ร่วมขับเคลื่อนงานภายใต้ยุทธศาสตร์ “การยกระดับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่การใช้ประโยชน์ทางการศึกษา

การนำเสนอผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาในสังกัด รวม 9 อำเภอในรูปแบบนิทรรศการมีชีวิตกิจกรรมที่นำเสนอผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นต่อ คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา (กศน.) โดย นายณรงค์ศักดิ์ โอสธนากร ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาเป็นประธานกรรมการ ซึ่งการนำเสนอผลการดำเนินงานครั้งนี้ได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการและเครือข่าย อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะ ครูมุกดา อินต๊ะสาร ประธานเครือข่ายสร้างบ้านแปลงเมืองจังหวัดพะเยา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านพัฒนาสังคมและชุมชนของ สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา ได้ขอบคุณผู้บริหารและ ครู กศน.ที่สร้างการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนจังหวัดพะเยา ได้มีความรู้ มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และมีศักดิ์ศรี อยู่ในสังคมอย่าง

มีความสุข ซึ่งตนเองเห็นว่า การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของ กศน.เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม และตรงกับความต้องการของประชาชนจังหวัดพะเยา

นอกจากนี้ ในระดับพื้นที่ ในการจัดเวทีและกิจกรรมการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นทุก ครั้ง มีการประสานงานกับภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่ และได้รับการสนับสนุน บูรณการงานจากภาคี เครือข่าย ซึ่งเห็นได้ว่า กระบวนการงานวิจัยมีส่วนสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายในระดับพื้นที่ และ ระดับจังหวัดอย่างชัดเจน การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัด ยังส่งผลให้ กศน . อำเภอและ สำนักงาน กศน. จังหวัดพะเยา ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง จากภาคีเครือข่าย ทุกระดับ

จากการดำเนินการ โครงการวิจัย การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา บรรลุผลตามตัวชี้วัดของโครงการ ทั้ง 4 ข้อนี้ ซึ่งบ่งบอกว่า กระบวนการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการ ศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา (พี่เลี้ยงกลไก 2) ประสบความสำเร็จ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หลักของโครงการ เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา ซึ่งดำเนินงานภายใต้ วัตถุประสงค์ย่อย ทั้ง 4 ข้อ 1) เพื่อหนุนสร้าง รูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา 2) เพื่อสร้างพี่เลี้ยง งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา 3) เพื่อประมวลองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2555 ถึง 2560 สู่การสร้าง ยุทธศาสตร์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา (กรณีพี่เลี้ยง กศน. พะเยา) และ 4) เพื่อเชื่อมร้อย ภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัด ซึ่งตอบโจทย์ **คำถามวิจัยหลัก** สร้าง พี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา สู่การขับเคลื่อนเป้าหมาย“พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้” ที่มุ่งสร้าง “ชุมชนวิจัย รากฐานใหม่ แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ควรเป็นไปในลักษณะใด?

กล่าวคือ ควรเป็นไปในลักษณะที่เชื่อมโยง ชุดองค์ความรู้เดิมและรูปแบบจากกระบวนการ เพื่อท้องถิ่น (พี่เลี้ยงกลไก 1) มาปรับใช้ในโครงการนี้ เพื่อสร้างทีมพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (พี่เลี้ยง กลไก 2) โดยนำบทเรียนที่ผ่านมาทั้งที่เป็นบทเรียนที่ดีมาปรับใช้ และนำข้อเสนอแนะ ปัญหา อุปสรรค จาก โครงการ (พี่เลี้ยงกลไก 1) มาปรับให้เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ โดยเพิ่มเติม องค์ความรู้ ผ่านกระบวนการ พัฒนา อบรมแบบมีส่วนร่วม มีการประสานงานกับภาคีเครือข่ายมาก ยิ่งขึ้น มีระบบการสื่อสารภายใน ทีมพี่เลี้ยงกลไก 2 มากยิ่งขึ้น มีการประชุมวางแผน การทำงานที่เป็น ระบบ ทำให้ลดปัญหาและอุปสรรคในการทำงานได้ส่วนหนึ่ง ก่อให้เกิดเป็นภาพรวมของความสำเร็จที่ เห็นได้ชัด อีกทั้ง กศน.จังหวัดพะเยายังได้รับการยอมรับจากภาคีเครือข่าย ที่พี่เลี้ยงกลไก 2 นักวิจัย ครู กศน. นักวิจัยชุมชน มีความรู้ความเข้าใจ กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น สามารถ นำองค์ความรู้ที่ได้รับ ไปปรับใช้แก้ไขปัญหา ของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครู กศน. สามารถ นำองค์ความรู้มาบูรณาการกับกระบวนการจัดการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา สู่การขับเคลื่อนเป้าหมาย“พะเยาModel เมืองแห่งการเรียนรู้” ที่มุ่งสร้าง “ชุมชนวิจัย รากฐานใหม่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต”

5.2 อภิปรายผล

ในการดำเนินโครงการวิจัย มีหลักการทำงาน คือ “หลักสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา สู่การขับเคลื่อนเป้าหมาย “พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้” ที่มุ่งสร้าง “ชุมชนวิจัย รากฐานใหม่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ควรเป็นไปในลักษณะใด” เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ คือ **วัตถุประสงค์วิจัยหลัก** “เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา”

โดยมีวัตถุประสงค์วิจัยย่อย

1) เพื่อหาแนวสร้างรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา 2) เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา 3) เพื่อประมวลองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2555 - 2560 สู่การสร้างยุทธศาสตร์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นใน จังหวัดพะเยา (กรณีพี่เลี้ยง กศน. พะเยา) และ 4) เพื่อเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัด

วัตถุประสงค์ย่อยข้อที่ 1 เพื่อหาแนวสร้างรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ อำเภอ ดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา จะเห็นว่ากระบวนการที่เกิดขึ้นมีความหลากหลาย สืบให้เห็น รูปแบบวิธีการ เทคนิคและเครื่องมือมาช่วยในการพัฒนาโจทย์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทำให้พบว่า 1) การวางแผนเป็นสิ่งสำคัญ ก่อนการลงเวทีเป็นสิ่งที่กำหนดเนื้อหา กระบวนการ หน้าที่ และเป้าหมาย สร้างวิถีในการทำงานของนักวิจัยให้รู้จักการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม 2) ความพร้อมของทีมกลไก พี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา การรู้จักพื้นที่ การทำการบ้าน การสื่อสาร และการวางแผนก่อนลงเวทีร่วมกับ นักวิจัยในพื้นที่ เป็นส่วนสำคัญที่คอยหนุนเสริม จัดปัญหาบางอย่างให้กับทีมนักวิจัยและสร้างความ มั่นใจให้ทีมครู กศน. อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา 3) ความต้องการที่จะพัฒนาตนเองของ ทีมครู กศน.อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา ที่เห็นได้ชัดจากการพยายามที่จะปรับปรุง แก้ไข ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น มาร่วมวิเคราะห์สถานการณ์ของแต่ละเวที เพื่อหาข้อสรุปให้ได้ กลไกพี่เลี้ยง จำเป็นต้องเตรียมข้อมูล แนวทาง ที่จะร่วมช่วยให้นักวิจัยสามารถคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นได้ 4) การทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย หน่วยงาน และชุมชนที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความชัดเจน สามารถสื่อให้เห็นถึงความเชื่อมั่น ความไว้วางใจระหว่างกลุ่มคน หน่วยงานได้ 5) การเปิดโอกาสให้ ชุมชนเป็นผู้นำเสนอข้อมูล ความต้องการ สภาพปัญหาและความคาดหวังด้วยตนเอง เป็นสิ่งสำคัญที่ จะทำให้การพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อท้องถิ่นเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง สร้างความยอมรับ สร้างความเข้าใจได้ อย่างเหมาะสม 6) การมีส่วนร่วมของชุมชนกับ ครู กศน.อำเภอ สามารถสะท้อนความเชื่อมั่นการ ทำงาน ความไว้วางใจของชุมชนที่มีต่อครู กศน. ความใกล้ชิดช่วยให้การดำเนินงานสามารถลดปัญหา อุปสรรคบางประการได้ สอดคล้องกับไพศาล สุวรรณน้อย (2556) ที่กล่าวว่ากระบวนการจัดการ เรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งในการจัดทำคู่มือจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานครั้งนี้ ขอนำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐาน จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ ลักษณะของปัญหา ในการจัดการเรียนรู้ การเตรียมตัวของครูก่อนการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ การ ประเมินผลการเรียนรู้ และบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในบริบทของ กศน.จังหวัดพะเยา

ในการนำวิจัยเพื่อท้องถิ่น มาใช้ในกระบวนการจัดการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นรูปแบบที่พี่เลี้ยงกลไกจังหวัดพะเยา นำมาใช้ในการพัฒนาทักษะรวมทั้งหนุนเสริมนักวิจัยในพื้นที่ให้เกิดการเรียนรู้ในแบบทำไปเรียนรู้ไป แล้วนำบทเรียนที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงรวม ทั้งรูปแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่พี่เลี้ยงและนักวิจัยต้องมีการวางแผนก่อนการจัดเวที รวมทั้งการประเมินตนเองและบทบาทของพี่เลี้ยงหลังจากการจัดกิจกรรม และการเปิดโอกาสให้มีการทำงานร่วมกันของชุมชนและภาคีเครือข่ายล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วม ซึ่ง กล้า ทองขาว (2555) กล่าวว่า การจัดการศึกษาโดยองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแนวความคิดที่มีมานานแล้ว รูปแบบที่คุ้นเคยคือ การจัดการศึกษาโดยความร่วมมือระหว่าง บ้าน - วัด - โรงเรียน หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า **บวร** ผลของการจัดการศึกษาโดยความร่วมมือขององค์กรหลักทั้งสามของชุมชนแบบนี้ส่วนดีคงมีอยู่บ้าง โดยเฉพาะประเด็นการตอบสนองความต้องการในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชน และประเด็นการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนา การใช้วิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา มีความสอดคล้องกับแนวคิดนี้ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตั้งแต่ชุมชน ที่ต้องการแก้ปัญหาของชุมชน การทำงานของผู้นำในพื้นที่ ที่บูรณาการการทำงานร่วมกับภาครัฐและเอกชน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยสำนักงาน กศน. จังหวัดพะเยา ได้จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการนำกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ และการมุ่งเน้นการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งมีการพัฒนานักวิจัยเพื่อให้เกิดทักษะและองค์ความรู้รวมทั้งพัฒนาบทบาทของตนเองไปสู่การเป็นพี่เลี้ยงในองค์กรเดียวกัน ซึ่งเป็นการหนุนเสริม ให้ความเข้าใจในบริบท รวมทั้งอยู่ภายใต้การบริหารจัดการบุคลากรภายในองค์กรของสำนักงาน กศน. จังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์ข้อ 2) เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา

ในกระบวนการพัฒนาทักษะพี่เลี้ยง ชีวัน ชันธรรมและคณะ (2557) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพพี่เลี้ยงโดยทบทวนบทเรียนการพัฒนาศักยภาพที่ผ่านมาและประเมินศักยภาพ(ทุนเดิม) ของพี่เลี้ยงปัจจุบันการวิเคราะห์ศักยภาพการทำงานของพี่เลี้ยงนำข้อมูลการพัฒนาศักยภาพที่ผ่านมานำมาวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม พี่เลี้ยงรุ่นใหม่/รุ่นใหญ่ กลุ่มที่ต้องหนุนเสริมอย่างใกล้ชิด กลุ่มที่ต้องหนุนเสริมอย่างต่อเนื่อง และกลุ่มที่หนุนเสริมตามการร้องขอ ขณะเดียวกันก็สอบถามตามความต้องการของพี่เลี้ยง (Training need) เพื่อนำมาวิเคราะห์และออกแบบการพัฒนาศักยภาพซึ่งจะผสมผสานทั้งในเรื่องที่คณะกลไก เป็นผู้กำหนดและจากความต้องการของพี่เลี้ยงที่สำคัญ การพัฒนาศักยภาพจะมีการจำแนกให้สอดคล้องกับบทบาทและศักยภาพของพี่เลี้ยง (รุ่นใหญ่ - รุ่นใหม่ - ร่วมกัน) รวมทั้งมีการติดตามประเมินผล

กระบวนการพัฒนาทักษะพี่เลี้ยงในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา มีความสอดคล้องกับแนวคิดนี้ โดยมีการพัฒนาพี่เลี้ยงจากรุ่นเก่า สู่รุ่นใหม่โดยการหนุนเสริมอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง รวมทั้งการที่พี่เลี้ยงเข้าใจบริบทและรูปแบบการทำงานที่เป็นการทำงานภายใต้การบริหารจัดการของสำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา ทำให้เกิดนักวิจัยรุ่นใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ พร้อมทั้งจะได้รับการพัฒนาผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อเป็นพี่เลี้ยงในรุ่นใหม่ต่อไป

ทั้งนี้การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของ กศน. จังหวัดพะเยา มีปรัชญาที่ยึดและมุ่งเน้นการจัดการศึกษาให้เกิดกระบวนการ “คิดเป็น” โกวิท วรพิพัฒน์ ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับคิดเป็นว่า

บุคคลที่คิดเป็นจะสามารถเผชิญปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีระบบ บุคคลผู้นี้จะสามารถพิจารณาสาเหตุของปัญหาที่เขา กำลังเผชิญอยู่ และสามารถรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับทางเลือก เขาจะพิจารณาข้อดีข้อเสียของแต่ละเรื่อง โดยใช้ความสามารถเฉพาะตัว ค่านิยมของตนเองและสถานการณ์ที่ตนเองกำลังเผชิญอยู่ ประกอบการพิจารณา การ “คิดเป็น” เป็นการคิด เพื่อแก้ปัญหา คือ มีจุดเริ่มต้นที่ปัญหาแล้วพิจารณาย้อนไตรตรงถึงข้อมูล 3 ประเภท คือ ข้อมูลด้วยตนเอง ชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม และข้อมูลวิชาการ ต่อจากนั้นก็ลงมือกระทำถ้าหากสามารถทำให้ปัญหาหายไป กระบวนการก็ยุติลง แต่หากบุคคลยังไม่พอใจแสดงว่ายังมีปัญหาอยู่ บุคคลก็จะเริ่มกระบวนการพิจารณาทางเลือกใหม่อีกครั้ง และกระบวนการนี้ยุติลงเมื่อบุคคลพอใจ และมีความสุข ดังนั้น การคิดเป็นจึงเป็นกระบวนการคิดที่ผ่านการวิเคราะห์และทบทวนด้วยเหตุผล โดยใช้ข้อมูลทั้ง 3 ด้าน คือด้านตนเอง ด้านสังคม และด้านวิชาการและตั้งอยู่บนพื้นฐานระบบที่ต้องและนำพาตนเองไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข สอดคล้องกับการพัฒนาพิสัยงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยาที่มุ่งเน้นสร้างคนในองค์กรและนักวิจัยที่ผ่านการกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการจัดการศึกษาของ กศน. ให้เกิดทักษะกระบวนการคิดเป็น และการพัฒนาทักษะความสามารถของตนเอง รวมทั้งการบริหารจัดการดูแลโครงการภายใต้สำนักงาน กศน. จังหวัดพะเยา ที่ต้องมีการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ทั้งการบริหารคน เวลา งบประมาณ รวมทั้งการประสานงานกับภาคีเครือข่ายเพื่อให้เกิดแนวทางสู่การสร้างพะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้ ซึ่ง กศน. จังหวัดพะเยา มองว่าเป็นแนวทางที่สามารถนำมาบูรณาการการทำงานร่วมกับการจัดการศึกษาของ กศน. ได้อย่างแท้จริง

สถาบัน กศน.ภาคเหนือ (2561) ได้ดำเนินการถอดบทเรียนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” กรณีศึกษาจังหวัดพะเยา ด้วยการจัดการศึกษาโดยใช้ฐานชุมชน (Community Based Education Management : CBEM) ในประเทศไทยหรือการศึกษารากแบบมีส่วนร่วมองค์กรในชุมชนนับเป็นทางเลือกหรือจุดเปลี่ยนประเทศไทยที่จะเป็นฐานสำคัญให้คนในชุมชนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติการ ผนวกความรู้จากฐานประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้ลงมือทำ เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ลุ่มลึกและชัดเจน โดยหลักการแล้วการจัดการศึกษาดังกล่าวมีแนวโน้มที่สอดคล้องไปกับรูปแบบของ “การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย”

การสร้างนวัตกรรมในการออกแบบการจัดการศึกษาที่ใช้ฐานของการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของ กศน. ทำให้เกิดรูปแบบของการศึกษาที่สามารถนำไปสู่การยอมรับศักดิ์ศรี คุณค่าของคนในชุมชน สามารถสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนได้ เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ตามศักยภาพและความต้องการของตนเอง สามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนที่ตนอาศัย สร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว มีความภาคภูมิใจ ในการมีตัวตนของตนเอง ตลอดจนเห็นความสำคัญของการศึกษาที่นำไปสู่ “กระบวนการคิดเป็น” สร้างโอกาสในการเข้าถึง การศึกษาอย่างเท่าเทียมและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ พะเยาโมเดล ให้เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง โดยที่ ใช้วิจัยเพื่อท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ทำให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคนอย่าง

ประสบความสำเร็จ ภายใต้การสนับสนุนของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สอดคล้องกับบริบทของ กศน.จังหวัดพะเยา ที่มุ่งเน้น ให้เกิด Best practice ในพื้นที่จังหวัดพะเยา เพื่อสร้าง “พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้” ที่มุ่งสร้าง “ชุมชนวิจัย รากฐานใหม่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” โดยการนำกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาใช้เป็นกระบวนการพัฒนาทั้งคนละชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อ 3) เพื่อประมวลองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมามาตั้งแต่ปี 2555 - 2560 สู่การสร้างยุทธศาสตร์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นใน จังหวัดพะเยา (กรณีพิ่เลียง กศน. พะเยา) จากการประมวลองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมามาตั้งแต่ปี 2555 - 2560 ได้แนวคิดและเทคนิคการสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้มองเห็นถึงปัญหาการวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชนและการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเพิ่มเติมข้อมูลให้สอดคล้องกับโจทย์วิจัยที่มกลไกพิ่เลียง มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องของ CBR เป็นการวิจัยที่เกิดจากความต้องการและปัญหาของชุมชน และชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาได้โดยชุมชน โดยมีทีมกลไกพิ่เลียงและนักวิจัยชุมชนช่วยเหลือและให้การสนับสนุนในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ๆ นักวิจัยครู กศน. ได้เรียนรู้เทคนิคและกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่เป็นประโยชน์และสอดคล้องกับการศึกษาตลอดชีวิต ที่เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและนำไปใช้ในการขับเคลื่อนภารกิจงาน กศน.ได้และได้รับการพัฒนาตนเองผ่านกระบวนการงานวิจัย ส่งผลให้มีการทำงานอย่างเป็นระบบรู้จักคิดวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลชุมชนเป็นฐานและสามารถนำองค์ความรู้จากการถอดบทเรียนไปแลกเปลี่ยนข้อมูลกับนักวิจัยชุมชนพื้นที่อื่น ๆ ได้

แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตต้องมีมุมมองแบบองค์รวม (Comprehensive View) ที่ครอบคลุมกิจกรรมการเรียนรู้ทุกด้าน โดยมีเป้าหมายที่จะปรับปรุงความรู้และความสามารถในการแข่งขันของบุคคล ที่ปรารถนาเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ คุณลักษณะ 4 ประการของแนวคิดการเรียนรู้ ได้แก่ มุมมองอย่างเป็นระบบ สิ่งนี้คือคุณลักษณะที่พิเศษที่สุดของการเรียนรู้ตลอดชีวิตกรอบแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของอุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) ของโอกาสการเรียนรู้ที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบที่มีความเชื่อมโยงกัน ซึ่งครอบคลุมวงจรชีวิตทั้งหมดและประกอบด้วยรูปแบบต่าง ๆ ของการเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีการเปลี่ยนจากมุ่งเน้นด้านอุปทาน (Supply) เป็นศูนย์กลาง ในรูปแบบการจัดการศึกษาเชิงสถาบันที่เป็นทางการ ไปสู่ด้านอุปสงค์ (Demand) ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก มีแรงจูงใจที่จะเรียนซึ่งเป็นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ที่มีความต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งนี้ต้องมุ่งเน้นที่จะพัฒนาขีดความสามารถในการเรียนรู้ที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ที่ตนเองเป็นผู้ชี้นำมีวัตถุประสงค์ของนโยบายการศึกษาที่หลากหลายมุมมองวงจรชีวิตที่ให้ความสำคัญกับเป้าหมายการศึกษาที่หลากหลาย อาทิ การพัฒนาบุคลิกภาพ การพัฒนาความรู้ วัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมและการจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์เหล่านี้ อาจเปลี่ยนไปในแต่ละช่วงชีวิตของคนๆ หนึ่งสอดคล้องกับบริบทของการจัดการศึกษาของ สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา ที่มุ่งเน้นให้เกิดยุทธศาสตร์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการจัดการศึกษาแบบ กศน. ซึ่งนำมาใช้พัฒนาคนทั้งในองค์กร และพัฒนาคนในชุมชน ให้เกิดองค์ความรู้ซึ่งสามารถเรียนรู้และเกิดขึ้นด้วยตนเอง โดยผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น รวมทั้งการหนุนเสริมจากพิ่เลียง ที่พัฒนาขึ้นมาจากคน

ในองค์กรเดียวกัน ซึ่งการเรียนรู้เกิดขึ้นได้หลากหลายรูปแบบ ทั้งการเรียนรู้แบบทำไปเรียนรู้ไป การเติมเต็มจากกระบวนการพัฒนา

วัตถุประสงค์ข้อ 4) เพื่อเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัด พิณสุตา สิริธรรังศรี (2555) กล่าวว่า การจัดการศึกษาฐานชุมชน เป็นระบบการศึกษาทางเลือกของภาคประชาชนที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งที่ฐานราก ที่จำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งระบบโดยให้ความสำคัญกับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น สถาบันศาสนา เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่นของประชาชน เติบโตมาจากการจัดการศึกษาที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่สุขภาวะของคนไทย ทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคมซึ่งสอดคล้องกับบริบทของการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาใช้ในจังหวัดพะเยา เพื่อประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนตั้งแต่ชุมชน องค์กรส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน ทำให้เกิดการร่วมมือในทุกกิจกรรมที่ผ่านกระบวนการงานวิจัย คนในชุมชน ผู้นำ ผู้รู้ ครูอาจารย์จากสถานศึกษา พระ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เข้ามามีบทบาทในงานวิจัยของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งการประสานความร่วมมือในระดับองค์กร ทำให้การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ทุกประการ

5.3 ข้อเสนอแนะในมุมมองของชุมชน

นักวิจัยชุมชน/นักวิจัยครู กศน.

1. การสร้างความตระหนักและการให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับทีมวิจัย
2. ทีมนักวิจัยควรหมั่นศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
3. ทีมนักวิจัย ต้องการให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงสนับสนุนและส่งเสริม ให้ทีมวิจัยขับเคลื่อนงานวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยเพิ่มเติมองค์ความรู้ ให้ความร่วมมือในการประสานงาน และมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน

ทีมกลไกพี่เลี้ยง

1. ทีมกลไกพี่เลี้ยง พบว่า การดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมา มีปัญหาในการบริหารจัดการเวลา โดยทีมกลไกพี่เลี้ยง บางส่วนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ครบถ้วนเนื่องจากติดขัดเรื่องภาระงานหลักในหน้าที่ มีผลต่อการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ที่ขาดความต่อเนื่อง
2. ในการพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอดอกคำใต้ และอำเภอเมืองพะเยาได้ โจทย์วิจัยที่ตรงกับความต้องการของชุมชน แต่ไม่ตรงกับนโยบายของ สำนักงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (สกว.) ทำให้โจทย์งานวิจัยในพื้นที่ไม่ได้รับการอนุมัติ ส่งผลต่อการปฏิบัติงานในพื้นที่ ของ ครู กศน. และการดำเนินโครงการงานวิจัย ไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้
3. โจทย์วิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ อำเภอเมือง และอำเภอดอกคำใต้ ที่มาจากความต้องการและความสนใจที่แท้จริง แล้วไม่ได้รับการอนุมัติ จากสำนักงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น(สกว.) สมควรได้รับ

การส่งต่อและสนับสนุน จาก กศน.จังหวัดพะเยา และภาคีเครือข่าย เพื่อให้งานวิจัยในพื้นที่ ประสบความสำเร็จและสามารถ แก้ไขปัญหาชุมชนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะของหัวหน้าโครงการ

1. งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นพื้นที่จังหวัดพะเยา ควรมีการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาโจทย์อย่างต่อเนื่อง โดยการพัฒนาโจทย์ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นควรให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับสภาพบริบทประชาชนในพื้นที่ โดยกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานวิจัยที่ชัดเจน ที่เชื่อมโยงกับนโยบายระดับประเทศและการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เน้นการนำองค์ความรู้ที่ได้จากกระบวนการทำงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ ในเชิงเศรษฐกิจและเชิงวิชาการ ได้อย่างแท้จริง

2. ควรขยายผลพัฒนา ครู กศน. ให้เป็นนักวิจัยกลไกพี่เลี้ยงให้มากขึ้นเพื่อให้ได้มีโอกาสแสดงศักยภาพการทำงานและได้รับการเรียนรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจนเกิดการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ผู้การเป็นครูมืออาชีพ เป็นนักจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนพะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ

ผู้บริหาร สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา

1. งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา เริ่มต้นมาตั้งแต่ปี 2555 ในพื้นที่อำเภอภูซาง ได้พัฒนาและขยายผลเชิงพื้นที่มาอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้ง 9 อำเภอ เป็นคำตอบอย่างดีว่างานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาสังคมและชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาตลอดชีวิต ที่เน้นการจัดการศึกษาเพื่อบุคคล โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สอดคล้องกับภารกิจงาน กศน. สามารถตอบโจทย์ปัญหาและความต้องการของประชาชนและชุมชนได้ สำนักงาน กศน.จะดำเนินการขับเคลื่อนต่อไป โดยเอาปัญหาหรือคำตอบที่ได้รับจากชุมชนมาจัดทำเป็นหลักสูตร จัดกระบวนการเรียนรู้และนำผลการวิจัยคืนเป็นข้อมูลให้กับชุมชนเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในที่สุด

บรรณานุกรม

- กล้า ทองขาว.(2555). การจัดการศึกษาโดยองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วม สืบค้นจาก www.dpu.ac.th/ces/download.php?filename=1377584927.docx
- กาญจนา แก้วเทพ.(2553). คุณลักษณะ& ;วิธีวิทยางานวิจัยเพื่อท้องถิ่น.สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น. เชียงใหม่.
- กาญจนา ทองทั่ว. (2555). รายงานฉบับสมบูรณ์รูปแบบในการขับเคลื่อน หนุนเสริมงานวิจัย เพื่อท้องถิ่นในระบบการทำงานวิจัยของมหาวิทยาลัย กรณีศึกษา : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. อุบลราชธานี : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัอุบลราชธานี.
- การศึกษาตลอดชีวิต.(2555). การศึกษาตลอดชีวิต สืบค้นจาก http://mediathailand.blogspot.com/2012/05/blog-post_5750.html
- โกวิท วรพิพัฒน์.(2513). แนวคิด“คิดเป็น” สืบค้นจาก <http://nfethangam2.blogspot.com/2015/11/blog-post.html>
- ชนกนารถ บุญวัฒน์กุล.(2559).แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับประเทศไทย.วารสารวิชาการ ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม 2559 : มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ
- ประเวศ วะสี .(2555). จุดเปลี่ยนมหาวิทยาลัยไทย-จุดเปลี่ยนประเทศไทย , โพสต์ทูเดย์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 3463 ประจำวันที่ 31 กรกฎาคม 2555 (น.2).
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.(2551). สืบค้นจาก http://www.moe.go.th/moe/nipa/ed_law/p.r.g.edu31.pdf
- พินสุตา สิริธรรังศรี.(2555).“การศึกษาที่พึงเสียงประชาชน” ใน การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน การศึกษาฐานรากทางเลือกประเทศไทย, ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทางการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (น. 12-38).กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- เพ็ญประภา ภัทรานุกรม และคณะ.(2559). แนวทางการพัฒนาระบบและกลไกหน่วยวิจัยเพื่อชุมชนในมหาวิทยาลัยเกริก . กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยเกริก.
- สาวิตร มีจ้อย.(2560). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยการพัฒนากลไกสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในพื้นที่จังหวัดพะเยา. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น.กรุงเทพฯ
- สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ.(2561). บทเรียนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สู่ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” กรณีศึกษาจังหวัดพะเยา(น.3-4). ลำปาง.สถาบันพัฒนาการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ.
- สำนักงาน กศน.(2561).นโยบายและจุดเน้นการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ใน

ปีงบประมาณ 2561 นโยบายต่อเนื่องข้อที่ 6 ด้านบุคลากรระบบการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนสืบค้นจาก

<http://narathiwat.nfe.go.th/lbrangae/index.php/policy/102-policy>

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.(2561). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561-2580) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การ พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์สืบค้นจาก

http://www.ubu.ac.th/web/files_up/08f2018062111474984.pdf

อัญชลี ธรรมะวิสิฏฐ.(2552). คิดเป็น Khit- penสืบค้นจาก

<https://panchalee.wordpress.com/2009/05/17/khit-pen/>

Bonwell .(1991). Active Learning Retrieved from

<https://parnward8info.wordpress.com/2014/01/29/active-learning-%e0%b8%ab%e0%b8%a1%e0%b8%b2%e0%b8%a2%e0%b8%96%e0%b8%b6%e0%b8%87%e0%b8%ad%e0%b8%b0%e0%b9%84%e0%b8%a3/>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. ภาพกิจกรรม

ผลการดำเนินงานระยะที่ 1

เวทีการจัดทำแผนการลงพื้นที่งานวิจัยใหม่ในพื้นที่ บ้านสันป่าตอง ตำบลสันโค้ง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 29 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2561 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วม 12 คน

เวทีพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย (ใหม่) ในพื้นที่อำเภอดอกคำใต้ ในวันที่ 30 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2561 ภาคเช้าเวลา 08.30 น. - 12.00 น. ณ กศน.อำเภอดอกคำใต้ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทีมวิจัยกลไกพี่เลี้ยง 13 คน ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ 7 คน ในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและแลกเปลี่ยน กระบวนการ ระหว่างทีม กลไกพี่เลี้ยง ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ และวางแผนการดำเนินงานและแบ่งบทบาทหน้าที่ ให้กับ ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ ในการลงพื้นที่บ้านสันป่าตอง ตำบลสันโค้ง อำเภอดอกคำใต้

ภาคบ่ายเวลา 13.00 - 16.00 น. ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ตำบลสันโค้ง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาผู้เข้าร่วม - ทีมกลไก จำนวน 13 คน ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ จำนวน 7 คนชุมชน จำนวน 33 คน หน่วยงานเครือข่าย 4 คน

มีการชี้แจงวัตถุประสงค์โดยทีมกลไกพี่เลี้ยง และนำเสนอวิทัศน์ เกี่ยวกับความสำเร็จของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา เพื่อให้ชุมชนมองเห็นความสำคัญและผลที่ชุมชนได้รับจากงานวิจัยแล้วเข้าสู่กระบวนการสืบค้นข้อมูลบริบทชุมชน ปัญหาและความต้องการ โดยทีมกลไกพี่เลี้ยง โดยการชวนคุย ชักถาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีภาคีเครือข่าย เข้าร่วมเวที ได้แก่ กำนันตำบลสันโค้ง นายก อบต.สันโค้ง ผู้อำนวยการกองการสาธารณสุข อบต.สันโค้ง ปลัดอำเภอหัวหน้าฝ่ายบริหารงานปกครองอำเภอดอกคำใต้

เวทีพัฒนาข้อเสนอโครงการ อำเภอดอกคำใต้ ณ บ้านสันป่าตอง (ครั้งที่ 2 อ.ดอกคำใต้) เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2561 มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 59 คน ได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 14 คนและทีมวิจัยในพื้นที่ จำนวน 45 คน ในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างนักวิจัยครูและชุมชน และส่งเสริมสนับสนุน ครู กศน. อำเภอดอกคำใต้ และชุมชนในการสืบค้นข้อมูลพื้นฐานและปัญหาความต้องการของชุมชน

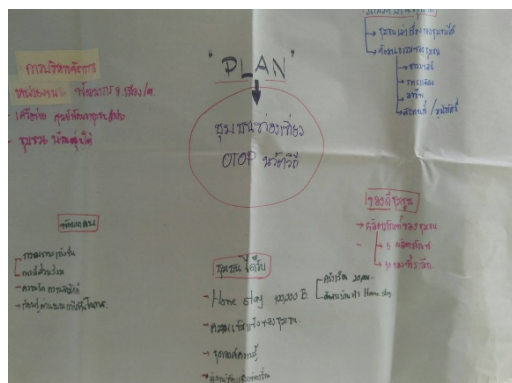

เวทีพัฒนาข้อเสนอโครงการ บ้านตุนใต้ ตำบลบ้านตุน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ครั้งที่ 1 วันที่ 8 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2561 เวลา 13.00 น. - 16.30 น. ณ บ้านตุนใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านตุน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 7 คน ทีมครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา จำนวน 4 คน ทีมชุมชน จำนวน 30 คนในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู กศน.อำเภอเมืองพะเยาชุมชนและส่งเสริมสนับสนุนการสืบค้นข้อมูลพื้นฐานและปัญหาความต้องการของชุมชน

เวทีพัฒนาข้อเสนอโครงการบ้านตุนใต้ (ครั้งที่ 2) วันที่ 4 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ณ ศาลาหน้าวัดบ้านตุนใต้ ตำบลบ้านตุน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยามีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 41 คน ได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 7 คน ครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา จำนวน 4 คน และชุมชน จำนวน 30 คน ในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา ชุมชนและส่งเสริมสนับสนุนการสืบค้นข้อมูลพื้นฐานและปัญหาความต้องการของชุมชน

เวทีพัฒนาจิตที่บ้านฝิ่งหมื่น อำเภอดอกคำใต้ (ครั้งที่ 3) วันที่ 31 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ณ วัดบ้านฝิ่งหมื่น หมู่ที่ 4 ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 56 คนได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง 16 คน ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ และชุมชน 40 คน ในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการสืบค้นข้อมูลพื้นฐานและปัญหาความต้องการของชุมชน ในการพัฒนาจิตวิทยวิจัยเพื่อท้องถิ่นบ้านฝิ่งหมื่น หมู่ 4 ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

เวทีพัฒนาโครงการวิจัย (ใหม่) ในพื้นที่อำเภอเมือง (ครั้งที่ 3) เมื่อวันที่ 3 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2561 เวลา 08.30 น. - 16.30 น. ณ วัดบ้านตุนใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านตุน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยามีผู้เข้าร่วม จำนวน 60 คน ได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง 12 คนครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา ชุมชน 48 คนในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสืบค้นข้อมูลพื้นฐานและปัญหาความต้องการของชุมชนและพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อท้องถิ่น บ้านตุนใต้ หมู่ 1 ตำบลบ้านตุน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

จัดเมื่อวันที่ 23 - 24 เมษายน 2561 เวลา 08.00 - 16.00 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 33 คน ได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 12 คน และ ทีมวิจัยในพื้นที่ จำนวน 21 คน มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการเขียนรายงานโครงการวิจัยในรูปแบบ รายงานความก้าวหน้าและเพื่อให้ทีมวิจัยในพื้นที่สามารถนำแนวทางที่ได้ไปปรับใช้ในการเขียน รายงานความก้าวหน้าได้เครื่องมือที่ใช้ Time line และ smart box

วันที่ 17 - 18 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.00 - 16.30 น. ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 33 คน ได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 12 คน และ ทีมวิจัยในพื้นที่ จำนวน 21 คน มีวัตถุประสงค์ เพื่อติดตามรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 และ ปรับแก้การเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 ของทีมวิจัยในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน และอำเภอแม่ใจ เครื่องมือที่ใช้ Mind mapping และกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

จัดเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2561 เวลา 08.00 - 16.30 น. ณ โรงเรียนบ้านหนองบัว ตำบล บ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 19 คน ได้แก่ ทีม สกว.จำนวน 2 คน ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 5 คน และทีมวิจัยในพื้นที่ จำนวน 12 คน มีวัตถุประสงค์ เพื่อติดตาม สนับสนุนการเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 และเพื่อเติมเต็มเนื้อหาความรู้และทักษะทาง วิชาการให้ครบถ้วนสมบูรณ์

เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2561 เวลา 08.00 - 16.30 สถานที่ ณ กศน.อำเภอเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมจำนวน 20 คน ได้แก่ ทีม สกว.จำนวน 2 คน ทีมกลไก พี่เลี้ยง จำนวน 7 คน และทีมวิจัยในพื้นที่ จำนวน 11 คน มีวัตถุประสงค์ เพื่อติดตามสนับสนุนการเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 และเพื่อเติมเต็มเนื้อหาความรู้และทักษะทางวิชาการให้ครบถ้วนสมบูรณ์

เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2561 เวลา 08.00 น. - 16.30 น.สถานที่ ณ กศน.อำเภอเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมจำนวน 11คน ได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 4 คน และ ทีมวิจัย กศน.อำเภอเชียงม่วน จำนวน 7 คน มีวัตถุประสงค์ เพื่อติดตามสนับสนุนการเขียนรายงาน ความก้าวหน้าระยะที่ 1 และเพื่อเติมเต็มเนื้อหาความรู้และทักษะทางวิชาการให้ครบถ้วนสมบูรณ์

เวทีเชิงปฏิบัติการการถอดองค์ความรู้โครงการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา วันที่ 4 สิงหาคม 2561 เวลา 08.30 น. ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา

เวทีประชุมประจำเดือน ร่วมกับเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (งานสื่อสารสาธารณะ) เวทีแลกเปลี่ยนและให้แนวทางการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา ณ โบราณสถาน เวียงลอ อ.จุน จ.พะเยา วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561 มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย ทีม สกว. จำนวน 2 คน ทีมสำนักงาน กศน. จำนวน 1 คน ทีมสำนักงาน กศน.จังหวัด จำนวน 3 คน ทีมนักวิจัย กลไก จำนวน 16 คน ทีมนักวิจัยครู กศน.และนักวิจัยชุมชน จำนวน 30 คน

เวทีแลกเปลี่ยนและให้แนวทางการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา ณ ศาลา อเนกประสงค์บ้านฮวก ต.ภูซาง อ.ภูซาง จ.พะเยา วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561 ณ ศาลา อเนกประสงค์บ้านฮวก ต.ภูซาง อ. ภูซาง จ.พะเยา มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย ทีม สกว. จำนวน 2 คน ทีมสำนักงาน กศน. จำนวน 1 คน ทีมสำนักงาน กศน.จังหวัด จำนวน 3 คน ทีมนักวิจัย กลไก จำนวน 5 คน ทีมนักวิจัยครู กศน.และนักวิจัยชุมชน จำนวน 16 คน

เวทีนำเสนอรายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัย พื้นที่จังหวัดลำปางและจังหวัดพะเยา วันที่ 27 มีนาคม 2561 ณ ห้องประชุมทองกวาว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จังหวัดลำปาง ผู้เข้าร่วมเวที ประกอบด้วย ตัวแทนจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง จำนวน 3 คน ตัวแทนจาก สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทนจากทีมที่ปรึกษาศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง จำนวน 2 คน ตัวแทนจากทีมโครงการวิจัย 5 โครงการ จำนวน 30 คน ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย ดร.อุทัย ดุลยเกษม และรศ.ดร.เพิ่มศักดิ์ มกรภิรมย์

เวทีหารือเรื่อง “กลไก CBRN” ครั้งที่ 2 วันที่ 14 พฤษภาคม 2561 ณ โรงแรมฮอว์ลีย์ การ์เดน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยงจำนวน 3 คน

เวทีประชุมประจำเดือนร่วมกับเครือข่าย วันที่ 13 มิถุนายน 2561 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย ทีมนักวิจัยกลไก จำนวน 14 คน ทีม สกว. จำนวน 4 คนนักวิจัย อ.เชียงใหม่ จำนวน 3 คน และนักวิจัย อ.แม่ใจ จำนวน 3 คน

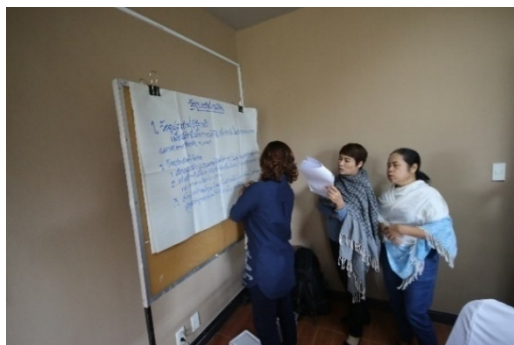
จัดนิทรรศการสัมมนาวิชาการร่วมกับเครือข่าย วันที่ 21 - 22 มิถุนายน 2561 ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 18 คน

วันที่ 21 - 22 กรกฎาคม 2561 ณ โรงแรมศิรินาถ การ์เด้น อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 6 คน ได้แก่ กอล์ฟเลี้ยง 5 คน ผู้ช่วยนักวิจัย 1 คน

เวทีพัฒนากลไกพี่เลี้ยงในการเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 ณ โรงแรมเคเอ็ม
พะเยา อ.เมืองพะเยา จังหวัดพะเยา วันที่ 28 - 30 สิงหาคม 2561 มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน
15 คน ได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 15 คน ในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์
1) เพื่อทบทวนกิจกรรมที่ผ่านมาในระยะที่ 1 2) เพื่อเขียนการเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1

เวทีพัฒนากลไกที่เลี้ยงในการเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา วันที่ 27 - 28 กันยายน 2561 มีผู้เข้าร่วมจำนวน 15 คน ได้แก่ ทีมกลไกที่เลี้ยง จำนวน 15 คน ในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบการเขียน รายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1

ผลการดำเนินงานระยะที่ 2

กิจกรรมที่ 1 เวทีพัฒนาโครงการ ฯ (ใหม่) ในพื้นที่อำเภอดอกคำใต้ โครงการการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา

วันที่ 22 ตุลาคม 2561 ณ วัดฝั่งหมิ่น หมู่ที่ 4 บ้านฝั่งหมิ่น ต.ดอกคำใต้ อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา
เป้าหมาย เพื่อสืบค้นข้อมูลพื้นฐานและปัญหาความต้องการของชุมชนและพัฒนาโจทย์วิจัย
บ้านฝั่งหมิ่น หมู่ 4 ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วม ทีมนักวิจัยกลไก
16 คน นักวิจัยครู กศน. ชุมชน 40 คน

กิจกรรมที่ 2 เวทีพัฒนาโครงการวิจัยพื้นที่ใหม่ บ้านตุนใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านตุน อำเภอ
เมืองพะเยา จังหวัดพะเยา วันที่ 25 ตุลาคม 2561 ณ ศาลาอเนกประสงค์บ้านตุนใต้ หมู่ที่ 1
ตำบลบ้านตุน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ทีมชุมชน ทีมครูกศน.
อำเภอเมืองพะเยาและทีมพี่เลี้ยงกลไกจังหวัดพะเยา ภาควิชาที่เข้าร่วม คือ พระครูวิสุทธิศีลากร
(เจ้าอาวาสวัดตุนใต้) นายรัฐภูมิชัย ใจกล้า (นายกอบต.บ้านตุน) เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างนักวิจัยครูและชุมชน และเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยบ้านตุนใต้ หมู่ 1 ตำบลบ้าน
ตุน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

กิจกรรม 3 เวทีการเขียนรายงานความก้าวหน้างานวิจัยเพื่อท้องถิ่น วันที่ 9 พฤศจิกายน 2561 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา

กิจกรรมที่ 4 เวทีติดตามสนับสนุน(เก่า)สัญญาปี 2560 บ้านหนองบัว ต.บ้านเหล่า อ.แม่ใจ จ.พะเยา วันที่ 28 มกราคม 2562 เวลา 09.00 – 16.00 น. ณ โรงเรียนบ้านหนองบัว ต.บ้านเหล่า อ.แม่ใจ จ.พะเยา จำนวนผู้เข้าร่วม ได้แก่ นักวิจัยชุมชน ที่ปรึกษาโครงการวิจัยชุมชนจากมหาวิทยาลัยพะเยา และนักวิจัยกลไกพี่เลี้ยง ซึ่งใช้เครื่องมือในการดำเนินงานคือ Mind mapping โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถอดองค์ความรู้ในท้องถิ่นในพื้นที่ในการทำงานวิจัยในระยะที่ 1 และ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการในงานวิจัยให้นักวิจัยในพื้นที่

กิจกรรมที่ 5 เวทีการติดตามสนับสนุน(เก่า) สัญญา 60 พื้นที่บ้านป่าแหม ตำบลบ้านมา
อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2562 เวลา 08.00 – 16.30 สถานที่ผู้เข้าร่วม
ได้แก่ ทีมวิจัยครู กศน.อำเภอเชียงม่วน ทีมพี่เลี้ยงกลไก กศน.จังหวัดพะเยา ณ กศน.อำเภอ
เชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

กิจกรรม ที่ 6 เวทีพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและพี่เลี้ยงผ่านกระบวนการ CBR กิจกรรมการเรียนรู้เครื่องมือกระบวนการลงพื้นที่พัฒนาโจทย์วิจัย วันที่ 25 -26 กุมภาพันธ์ 2562 ณ ภูกลองฮิลล์ รีสอร์ท ต.บ้านตุ่น อ.เมือง จ.พะเยา

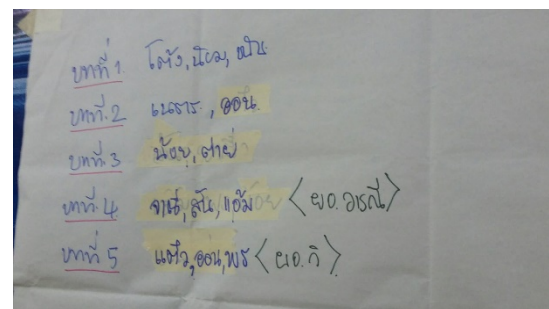
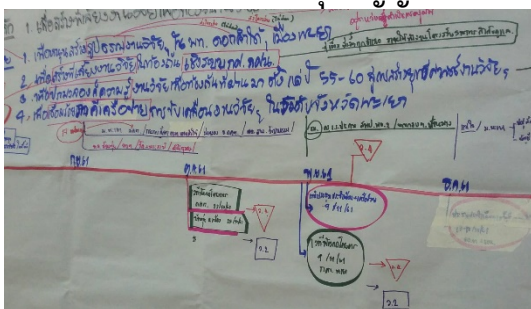

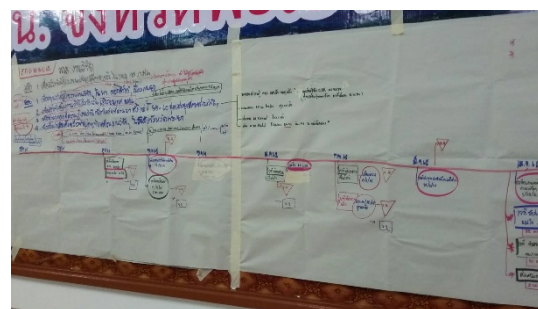
กิจกรรมที่ 7 เวทีประชุมประจำเดือนร่วมกับเครือข่ายงานวิจัย (งานสื่อสารสาธารณะชน) เป็นกิจกรรมเสริมที่ไม่ได้ระบุในแผนแต่มีความสอดคล้องกับการดำเนินการ สถานที่ ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา วันที่ 14 มีนาคม 2562 เวลา 08.00 – 16.30 ผู้เข้าร่วมเวทีได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา หัวหน้าส่วนราชการ คณะกรรมการสถานศึกษา องค์การภาครัฐและเอกชน ทีมกลไกที่เลี้ยง นักวิจัย ครู กศน.และนักวิจัยชุมชน

กิจกรรม ที่ 8 เวทีทบทวนผลการดำเนินงาน ระบบกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา วันที่ 1 เมษายน 2562 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา

กิจกรรมที่ 9 นิทรรศการ วันรักการอ่าน กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่พะเยา Model” เป็นกิจกรรมเสริมที่ไม่ได้ระบุแผนแต่มีความสอดคล้องกับการดำเนินการ วันที่ 2 เมษายน 2562 ผู้เข้าร่วมเวทีประกอบด้วย ทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา จำนวน 9 คน (งานสื่อสารสาธารณะ) ณ ลานจัดกิจกรรมหลังเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ภาคผนวก ข. การใช้ประโยชน์งานวิจัย

Bangkok post วีดีโอ วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561

เรื่อง ความช่วยเหลือสตรีชาวลาวที่อยู่พื้นที่ชายขอบ ไทย-ลาว บ้านฮวก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา ผ่านรูปแบบการพัฒนาศักยภาพ ด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

พื้นที่ชายขอบ ไทย-ลาว บ้านฮวก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา มีภูมิประเทศติดต่อกับแขวงไชยะบุรี สปป.ลาว ทำให้มีการอพยพของกลุ่มสตรีชาวลาว โดยเข้ามาหางานทำ และมาอยู่กับญาติฝั่งไทยจากนั้นก็แต่งงานกับสามีชาวไทยซึ่งถูกต้องตามประเพณีแต่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย คือไม่สามารถจดทะเบียนสมรสได้ สาเหตุที่กลุ่มสตรีชาวลาวออกมานั้นเนื่องจากสมัยก่อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ค่อนข้างที่จะลำบาก กฎหมายเคร่งครัด ไม่มีความเจริญทางด้านสาธารณสุข การคมนาคม และถ้ากลุ่มสตรีชาวลาวที่ออกมาอยู่ฝั่งไทยสักระยะหนึ่งแล้วไม่มีการเคลื่อนไหวฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ของ สปป.ลาว ก็จะทำให้เสียสิทธิ์ความเป็นพลเมืองลาวในที่สุด กลายเป็นบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร์ของไทย

การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มสตรีชาวลาว มีความคิดเริ่มต้นจาก กลุ่มสตรีชาวลาว อยากมีอาชีพ อยากมีงานทำ เพื่อลดภาระของสามีชาวไทย แต่เนื่องจากข้อจำกัด ทางสถานะทำให้มีข้อจำกัดด้านการประกอบอาชีพ

กศน.อำเภอกุฉินารายณ์ ซึ่งเป็นสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับกลุ่มผู้พลัด ชาติ ด้อยโอกาสทางการศึกษา และเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ จึงเล็งเห็นช่องทางที่จะพัฒนาศักยภาพของกลุ่มสตรีชาวลาวด้านต่างๆ โดยเน้นการส่งเสริมการไม่รู้หนังสือและการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ เพื่อเป็นทักษะพื้นฐานการต่อยอดด้านความคิดในมิติต่างๆ จากการใช้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือขับเคลื่อน โดยมีกลุ่มสตรีชาวลาวเป็นฐาน ผ่านกระบวนการคิดแบบมีส่วนร่วม ทำให้เกิดแนวทางด้านการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพ ได้แก่ อาชีพการเลี้ยงกบ อาชีพนวดแผนไทยและการทำลูกประคบ เพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยมีความคาดหวังว่า การพัฒนาทักษะอาชีพดังกล่าว จะแก้ปัญหาป้อนท้องและทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น

อีกทั้ง การส่งเสริมการรู้หนังสือไทย ยังทำให้เกิดความรักและหวงแหนแผ่นดินไทย ที่กลุ่มสตรีชาวลาวอาศัยอยู่ และการศึกษาช่วยพัฒนาทักษะชีวิต สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุข ภายใต้สังคม “พหุวัฒนธรรม” พื้นที่ชายขอบ ไทย-ลาว บ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เป็นการบริหารจัดการด้วยสังคมแบบมีส่วนร่วม ภายใต้ความแตกต่างระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกลุ่มสตรีชาวลาวที่อยู่บนผืนแผ่นดินไทยยังสามารถมีทางออกทั้งด้านอาชีพ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรม ไม่สร้างปัญหาหรือทำให้เกิดความขัดแย้งด้านลบ แต่กลับเป็นภาพที่สะท้อนถึงความภาคภูมิใจในตนเอง มีเวทีแสดงออกและแสดงความคิดเห็น เท่าที่สิทธิ ที่พึงมี และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ตาม “โครงการแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม“สตรีชาวลาว” ดังกล่าว

นางวรลัญจ์ สิงห์สุวรรณ
กศน.อำเภอภูซาง

ชื่อเรื่อง งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (สกว.) พัฒนางานวิชาการ กศน.ในเขตภาคเหนือ (RDG RD61N0013 การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเชิงวิชาการ)

โครงการวิจัย การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา วัตถุประสงค์วิจัยหลัก เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์วิจัยย่อย 1) เพื่อหนุนสร้างรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา 2) เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา 3) เพื่อประมวลองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2555 ถึง 2560 สู่การสร้าง ยุทธศาสตร์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา (กรณีพี่เลี้ยง กศน. พะเยา) และ 4) เพื่อเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัด

โครงการวิจัย ดังกล่าวถูกนำเสนอเป็น Best practice ของ กศน.จังหวัดพะเยา ได้นำเสนอผลงานที่เป็นเลิศ เรื่อง กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น“นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต”สู่พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้ ในงาน “พัฒนางานวิชาการ กศน.ในเขตภาคเหนือ” วันที่ 21 - 22 มิถุนายน 2561 ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สืบเนื่องจาก กศน.จังหวัดพะเยา ได้รับการคัดเลือกจากกลุ่มโซนอิงดอยให้เป็นตัวแทนในการนำเสนอ จำนวน 3 คน ดังนี้ 1) นายสุรพล วงศ์หวั่น ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา 2) นางวิลาวัลย์ ไชยมงคล ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอภูซาง และ 3) นายวสันต์ สุธรรมมา ครู กศน.ตำบล กศน.อำเภอภูซาง ได้นำเสนอการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมาและในอนาคต วิวัฒนาการของการขับเคลื่อนการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยาโดย เริ่มจาก กศน.อำเภอภูซาง โครงการแรก ในปี พ.ศ. 2555 จนถึงปัจจุบัน และขับเคลื่อนขยายผลสู่อำเภออื่น ๆ จนครอบคลุมทั้ง 9 อำเภอ ในจังหวัดพะเยา

โดยแบ่งเป็น 6 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดการแหล่งน้ำและทรัพยากรทางน้ำ 2) ความหลากหลายของการเรียนรู้ภายใต้พื้นที่พหุวัฒนธรรม 3) เศรษฐกิจและกองทุนชุมชน 4) ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อทิศทางอนาคต 5) การจัดการสุขภาวะโดยชุมชน และ 6) งานวิจัยเส้นทางใหม่สู่การรู้หนังสือ ที่ครอบคลุมโจทย์ และผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครู กศน.และนักวิจัยชุมชน ภายใต้ภารกิจงานของ กศน. ที่สามารถขับเคลื่อนไปสู่ “พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้”

กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ จังหวัดพะเยา เป็นการบูรณาการทุกภาคีเครือข่ายในจังหวัดพะเยา ที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบแก่ประชาชน จึงมีความสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะสำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยาเป็นหน่วยงานภาคการศึกษาที่ทำหน้าที่ประสานและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานอื่น ๆ และดำเนินการเองในพื้นที่ มีเป้าหมายประสงค์เพื่อสร้างการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น และขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในระดับท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและเกิดผลยั่งยืนโดยการ “ติดอาวุธทางปัญญา” (empowerment) ให้กับชุมชนเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาโดยใช้ความรู้และข้อมูลที่ถูกต้องเป็นกระบวนการที่สร้างโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ และวางแผนแก้ปัญหาที่เป็นอยู่ของตนเองมีกระบวนการความคิดเป็นเหตุเป็นผลที่เป็นระบบบนฐานของความรู้และข้อมูลรวม ทั้งรู้จักรวบรวมแยกแยะความรู้ที่ได้อย่างเป็นระบบและสรุปเป็นบทเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ได้ต่อไป โดยอาศัยศักยภาพชุมชน กระบวนการเรียนรู้และเครือข่ายพันธมิตร ที่ร่วมงานโดยมีเป้าหมายให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ซึ่งถือเป็นรูปแบบของ “การศึกษาตลอดชีวิต”

ผลการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยาที่ผ่านมา ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะพะเยาได้เกิดกระบวนการช่วยเหลือคนในชุมชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคนในชุมชน และในส่วนของกลไกการสนับสนุนที่ผ่านมามีงานของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในพะเยา และภาคีเครือข่าย ยังได้รับการพัฒนาศักยภาพทักษะการเป็นพี่เลี้ยง โดยเกิดความเข้าใจกระบวนการทำงานวิจัยในพื้นที่ ตั้งแต่วางแผนก่อนดำเนินงานวิจัยการพัฒนาโจทย์การวิจัย ซึ่งเน้นให้ความสำคัญเรื่องประเด็นการวิจัย ทีมวิจัย และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน แนวทางการพิจารณาโครงการวิจัยผ่านกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเรียนรู้เทคนิค และทักษะในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการนำไปใช้ในพื้นที่ โดยการติดตามสนับสนุนการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้ได้องค์ความรู้และการเขียนรายงานการวิจัยกระบวนการขับเคลื่อนงานที่ผ่านมา ถือว่ามีการพัฒนาบุคลากรในลักษณะ “ทำไปเรียนรู้ไป” ปรับระบบไปตามสถานการณ์จริงในแต่ละพื้นที่ ซึ่งเห็นว่า “พี่เลี้ยง” มีความจำเป็นในกระบวนการสร้างความรู้ เพื่อตอบสนองต่อการแก้ปัญหาของท้องถิ่นพร้อมทั้งแสดงให้เห็นว่าที่ผ่านมาถึงแม้ว่า Node ลำปาง ได้ก้าวจากการเป็นพี่เลี้ยงในพื้นที่จังหวัดพะเยาไปสู่การส่งเสริมให้ผู้มีประสบการณ์ในการทำ CBR แล้ว กลไกพี่เลี้ยงได้เข้ามาเรียนรู้และทดลองทำหน้าที่ “พี่เลี้ยง” ด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อน “การศึกษาตามอัธยาศัย” ในพื้นที่จังหวัดพะเยาในอนาคต โดยได้เผยแพร่ เรื่อง กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” สู่พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้ ในนิทรรศการสัมมนาวิชาการภาคเหนือ ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย กศน.จังหวัดพะเยาได้นำเสนอผลงานที่เป็นเลิศ จัดทำโดย สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา และทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา งานวิชาการในครั้งนี้ ส่งผลให้สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ของคน กศน. ในเขตภาคเหนือ และหน่วยงานเครือข่ายที่เข้าร่วม อีกทั้งสถาบัน กศน.ภาคเหนือได้ถอดบทเรียนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” กรณีศึกษาจังหวัดพะเยา เพื่อจัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยผ่านแนวคิด “งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ให้อะไรกับเรา” ที่ได้จากการถอดบทเรียนในหลากหลายมิติ

ประกอบด้วยมุมมองของ ผู้บริหาร นักวิจัย ครู กศน. นักวิจัยชุมชน ทีมพี่เลี้ยงกลไก พื้นที่จังหวัดพะเยา

นางวรรณลักษณ์ สิงห์สุวรรณ
กศน.อำเภอภูซาง

ภาคผนวก ค. ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ-สกุล นางพรรณิ ใหม่ประสิทธิ์กุล อายุ 59 ปี

เกิดวันที่ 20 พฤษภาคม 2502

ที่อยู่ปัจจุบัน : 178 หมู่ 3 ตำบลบุญเกิด อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

สถานที่ติดต่อได้ 178 หมู่ 3 ตำบลบุญเกิด อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

E-mail address : pannee1959@gmail.com

เบอร์โทร 06-19282699

อาชีพ : รับราชการ

ตำแหน่ง : รองผู้อำนวยการ สพนังงาน กศน.จังหวัดพะเยา

บทบาทในชุมชน : พี่เลี้ยงนักวิจัย

การศึกษา : ปริญญาโท (กศ.ม.) การศึกษามหาบัณฑิต

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

หัวหน้าโครงการแนวทางการพัฒนากลไกการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการศึกษานอกระบบและอัตราย้ายในพะเยา

2. ชื่อ-สกุล : นางวิลาวัลย์ ไชยมงคล อายุ 56 ปี
เกิดวันที่ : 2 พฤษภาคม 2506
ที่อยู่ปัจจุบัน : 359 ตำบลห้วยข้าวก่ำ อำเภोजุน จังหวัด เพเยา รหัสไปรษณีย์ 56150
สถานที่ติดต่อได้ : 359 ตำบลห้วยข้าวก่ำ อำเภोजุน จังหวัด เพเยา รหัสไปรษณีย์ 56150
E-mail address : Address WiLawan_c@nfe.go.th , wiLacmk_edu@hotmail.com
เบอร์โทรติดต่อ : 081-8848953
อาชีพ : รับราชการ
ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอภูซาง
บทบาทในชุมชน : พี่เลี้ยงนักวิจัย
การศึกษา : การศึกษามหาบัณฑิต (กศบ.) เอกบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวรพิษณุโลก
ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

1. โครงการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดพะเยา
2. การค้นหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมของชนเผ่า “ลัวะ” บ้านถิ่นไทยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน หมู่ที่ 6 ตำบลเชียง อำเภออุ้มผาง จังหวัดพะเยา
3. โครงการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม “สตรีชาวลาว” ในพื้นที่ตำบลอุ้มผาง อำเภออุ้มผาง จังหวัดพะเยา
4. แนวทางการพัฒนากลไกการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการศึกษานอกระบบและอภัยาศัย ในพะเยา

3. ชื่อ-สกุล : นางสุภัทรา เกเย็น อายุ 55 ปี
เกิดวันที่ : 16 มกราคม 2507
ที่อยู่ปัจจุบัน : 3 หมู่ที่ 2 ตำบลสบบง อำเภอกุซาง จังหวัดพะเยา 56110
สถานที่ติดต่อได้ : 3 หมู่ที่ 2 ตำบลสบบง อำเภอกุซาง จังหวัดพะเยา 56110
E-mail address : taew.02@hotmail.com
เบอร์โทรศัพท์ : 089-9978250
อาชีพ : รับราชการ
ตำแหน่ง : ครู กศน.ตำบล
บทบาทในชุมชน : พี่เลี้ยงนักวิจัย
การศึกษา : ปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.) สถาบันราชภัฏเชียงราย จังหวัด
ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

1. โครงการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา
2. การค้นหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมของชนเผ่า “ลัวะ” บ้านถิ่นไทยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน หมู่ที่ 6 ตำบลเชียง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา
3. โครงการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม “สตรีชาวลาว” ในพื้นที่ตำบลกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา
4. แนวทางการพัฒนากลไกการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการศึกษานอกระบบและอรรถาธิบาย ในพะเยา

.....

4. ชื่อ-สกุล : นายอภิชาติ อามาตย์มณี อายุ 47 ปี
เกิดวันที่ : 23 ก.ย. 2515
ที่อยู่ปัจจุบัน : 248 ถนน - ตำบลหย่วน อำเภอยางคำ จังหวัด พะเยา รหัสไปรษณีย์ 56110
สถานที่ติดต่อได้ : 248 ถนน - ตำบลหย่วน อำเภอยางคำ จังหวัด พะเยา รหัสไปรษณีย์ 56110
E-mail address : pupha286@hotmail.com
เบอร์โทรศัพท์ : 092-5286565
อาชีพ : รับราชการ
ตำแหน่ง : ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน
บทบาทในชุมชน : พี่เลี้ยงนักวิจัย
การศึกษา : ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน
1. โครงการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา
2. การค้นหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมของชนเผ่า “ลัวะ” บ้านถิ่นไทยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน หมู่ที่ 6 ตำบลเชียง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา
3. โครงการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม “สตรีชาวลาว” ในพื้นที่ตำบลกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา
4. แนวทางการพัฒนากลไกการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการศึกษานอกระบบและอรรถาธิบาย ในพะเยา

.....

5. ชื่อ-สกุล : นางดวงพร ใจชุ่ม อายุ 43 ปี

เกิดวันที่ : 30 พ.ย. 2519

ที่อยู่ปัจจุบัน : 12 หมู่ 1 ถนน - ตำบลเชียงแหว อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา รหัสไปรษณีย์ 56110

สถานที่ติดต่อได้ : 12 หมู่ 1 ถนน - ตำบลเชียงแหว อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา รหัสไปรษณีย์ 56110

E-mail address : dongporn19@gmail.com

เบอร์โทรศัพท์ : 085-2396376

อาชีพ : รับราชการ

ตำแหน่ง : ครู กศน.ตำบล

บทบาทในชุมชน : พี่เลี้ยงนักวิจัย

การศึกษา : ปริญญาตรี สถาบันราชภัฏจันทรเกษม

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

1. โครงการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

2. การค้นหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมของชนเผ่า “ลัวะ” บ้านถิ่นไทยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน หมู่ที่ 6 ตำบลเชียง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

3. โครงการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม “สตรีชาวลาว” ในพื้นที่ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

4. แนวทางการพัฒนากลไกการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการศึกษานอกระบบและอัยาศัย ในพะเยา

.....

6. ชื่อ-สกุล : นางสาวลีลาวดี สีหพันธ์ อายุ 40 ปี

เกิดวันที่ : 26 มิถุนายน 2522

ที่อยู่ปัจจุบัน : 128/1 หมู่ที่ 9 อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 56110

สถานที่ติดต่อได้ : 128/1 หมู่ที่ 9 อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 56110

E-mail address : leelawadee22@gmail.com

เบอร์โทรศัพท์ : 084-4872772

อาชีพ : รับราชการ

ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอ

บทบาทในชุมชน : พี่เลี้ยงนักวิจัย

การศึกษา : ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

การค้นหาแนวทางการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านแม่จัวะ หมู่ที่ 10 ตำบลปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา

.....

7. ชื่อ-สกุล : นางสาวสายใจ สุขประसार อายุ 52 ปี

เกิดวันที่ : 26 พฤษภาคม 2510

ที่อยู่ปัจจุบัน : 95 หมู่ที่ 1 ตำบลนาปรัง อำเภอบึง จังหวัดพะเยา 56140

สถานที่ติดต่อได้ : 95 หมู่ที่ 1 ตำบลนาปรัง อำเภอบึง จังหวัดพะเยา 56140

E-mail address : taynfe@gmail.com

เบอร์โทรศัพท์ : 081-7249590

อาชีพ : รับราชการ

ตำแหน่ง : ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน

บทบาทในชุมชน : พี่เลี้ยงนักวิจัย

การศึกษา : ปริญญาตรี ครุศาสตร์ (เอกการประถมศึกษา)

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

การค้นหานโยบายการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านแม่จัวะ
หมู่ที่ 10 ตำบลบึง อำเภอบึง จังหวัดพะเยา

.....

8. ชื่อ-สกุล : นายชนัญชิต ภูติวุธสิริ อายุ 40 ปี

เกิดวันที่ : 16 พฤศจิกายน 2522

ที่อยู่ปัจจุบัน : 157 หมู่ที่ 9 ตำบลขุนควร อำเภอบึง จังหวัดพะเยา 56140

สถานที่ติดต่อได้ : กศน.อำเภอบึง เลขที่ 286 หมู่ที่ 3 ตำบลบึง อำเภอบึง จังหวัดพะเยา 56140

E-mail address : anan.giff2522@gmail.com

เบอร์โทรศัพท์ : 087-1801250

อาชีพ : รับราชการ

ตำแหน่ง : ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน

บทบาทในชุมชน : พี่เลี้ยงนักวิจัย

การศึกษา : ปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์ (เอกการแนะแนว)

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

การค้นหานโยบายการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านแม่จัวะ
หมู่ที่ 10 ตำบลบึง อำเภอบึง จังหวัดพะเยา

.....

9. ชื่อ-สกุล : นางวารณี วิชัยศิริ

อายุ 55 ปี

เกิดวันที่ 1 มกราคม 2507

ที่อยู่ปัจจุบัน 84/1 ถนนประสาท อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

สถานที่ติดต่อ 23 หมู่ 17 กศน.อำเภอภูพานยาว ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูพานยาว จังหวัดพะเยา

E-mail address waranee12349@hotmail.com

เบอร์โทรศัพท์ 081-1114231

อาชีพ : รับราชการ

ตำแหน่ง : ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน

บทบาทในชุมชน : พี่เลี้ยงนักวิจัย

ประวัติการศึกษา ปริญญาโท มหาวิทยาลัยนเรศวร บริหารการศึกษา

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

1. รูปแบบส่งเสริมการอ่านเชิงรุกแบบเคาะประตูบ้าน (Door To Door) ให้กับประชาชนวัยเด็กก่อนเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตพื้นที่ให้บริการของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอภูพานยาวโดยใช้จิตวิทยาควบคู่กับแนวคิดการมีส่วนร่วมของภาคี เครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเมนูหนังสือ และถุงกระเป๋านักเรียน

2. แนวทางการบริหารจัดการการเงินชุมชน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านสันป่าส้าน หมู่ที่ 12 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูพานยาว จังหวัดพะเยา

.....

10. ชื่อ-สกุล : นางผ่องศรี เข็มขันธุ์ อายุ 46 ปี

เกิดวันที่ 7 มีนาคม 2516

ที่อยู่ปัจจุบัน 15 หมู่ 3 ตำบลบ้านสา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

สถานที่ติดต่อ 23 หมู่ 17 กศน.อำเภอภูพานยาว ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูพานยาว จังหวัดพะเยา

E-mail address Srikkemkhan@gmail.com

เบอร์โทรศัพท์ 088-2734278

อาชีพ : รับราชการ

ตำแหน่ง : ครู กศน.ตำบล

บทบาทในชุมชน : พี่เลี้ยงนักวิจัย

ประวัติการศึกษา ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

แนวทางการบริหารจัดการการเงินชุมชน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านสันป่าส้าน หมู่ที่ 12 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูพานยาว จังหวัดพะเยา

.....

11. ชื่อ-สกุล : นายพชร วงศ์ปิ่นตา อายุ 44 ปี

เกิดวันที่ : 28 เมษายน 2518

ที่อยู่ปัจจุบัน : 107 หมู่ 8 ตำบลห้วยข้าวก่ำ อำเภอจุน จังหวัดพะเยา 56150

สถานที่ติดต่อได้ : 107 หมู่ 8 ตำบลห้วยข้าวก่ำ อำเภอจุน จังหวัดพะเยา 56150

E-mail address : pudcha.wongpinta@gmail.com

เบอร์โทรศัพท์ : 089-9516228

อาชีพ : รับราชการ

ตำแหน่ง : ครู ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

บทบาทในชุมชน : พี่เลี้ยงนักวิจัย

การศึกษา : ปริญญาตรี : สถาบันราชภัฏลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

โครงการวิจัยการสืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคนริมน้ำอิงโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
เวียงลอ ตำบลลอ อำเภอลอง จังหวัดพะเยา

.....

12. ชื่อ-สกุล : นางสาวเนตรนภา ประเสริฐสังข์ อายุ 41 ปี

เกิดวันที่ : 18 กันยายน 2521

ที่อยู่ปัจจุบัน : 425 หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000

สถานที่ติดต่อได้ : 425 หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000

E-mail address : -

เบอร์โทรศัพท์ : 093-7950006

อาชีพ : รับราชการ

ตำแหน่ง : ครู กศน.ตำบล

บทบาทในชุมชน : พี่เลี้ยงนักวิจัย

การศึกษา : ปริญญาโท ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาภาษาอังกฤษ

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

โครงการวิจัยการฟื้นฟูประมงพื้นบ้านริมกว๊านพะเยาโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้าน
สันหนองเหนียวหมู่ที่ 3 ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

.....

13. ชื่อ-สกุล : นายสันต์ สุธรรมมา อายุ 32 ปี

เกิดวันที่ : 24 ตุลาคม 2530

ที่อยู่ปัจจุบัน : 19 หมู่ที่ 3 ตำบลป่าสัก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา 56110

สถานที่ติดต่อได้ : 19 หมู่ที่ 3 ตำบลป่าสัก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา 56110

E-mail address : siamsakon@gmail.com

เบอร์โทรศัพท์ : 085-0349906

อาชีพ : รับราชการ

ตำแหน่ง : ครู กศน.ตำบล

บทบาทในชุมชน : พี่เลี้ยงนักวิจัย

การศึกษา : ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต (สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ)

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

1. การค้นหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมของชนเผ่า “ลัวะ” บ้านถิ่นไทยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน หมู่ที่ 6 ตำบลเชียง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา

2. โครงการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม “สตรีชาวลาว” ในพื้นที่ตำบลกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา

.....

14. ชื่อ-สกุล : นางวรวัลย์ สิมสุวรรณ์

เกิดวันที่ : 14 ตุลาคม 2521

ที่อยู่ปัจจุบัน : 9/2 หมู่ที่ 3 ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 56110

สถานที่ติดต่อได้ : กศน.อำเภอกุฉินารายณ์ 118 หมู่ที่ 9 ตำบลเชียงแสน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา 56110

E-mail address : Worawalan1410@gmail.com

เบอร์โทรศัพท์ : 084-4801809

อาชีพ : รับราชการ

ตำแหน่ง : ครู กศน.ตำบล

บทบาทในชุมชน : พี่เลี้ยงนักวิจัย

การศึกษา : ปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

1. การค้นหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมของชนเผ่า “ลัวะ” บ้านถิ่นไทยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน หมู่ที่ 6 ตำบลเชียง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา

2. โครงการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม “สตรีชาวลาว” ในพื้นที่ตำบลกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา

.....

15. ชื่อ-สกุล : นางสาวพิมพ์ชนก กมลขัน

เกิดวันที่ : 28 มิถุนายน 2528

ที่อยู่ปัจจุบัน : 135 บ้านนาเจริญ หมู่ที่ 13 ตำบลอ่างทอง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา 56110

สถานที่ติดต่อได้ : 135 บ้านนาเจริญ หมู่ที่ 13 ตำบลอ่างทอง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา 56110

E-mail address : pkamonkhan@gmail.com

เบอร์โทรศัพท์ : 081-0207301

อาชีพ : รับราชการ

ตำแหน่ง : ครู กศน.ตำบล

บทบาทในชุมชน : พี่เลี้ยงนักวิจัย

การศึกษา : ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

โครงการพัฒนาระบบการผลิตผ้าผ่านกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านร่องสำน หมู่ที่ 20 ตำบลร่มเย็น อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

.....

16. ชื่อ-สกุล : นางสาวกานต์ชนา มีฉลาด อายุ 52 ปี
 เกิดวันที่ : 20 พฤษภาคม 2510
 ที่อยู่ปัจจุบัน : 215 หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยข้าวกล้า อำเภोजุน จังหวัดพะเยา 56150
 สถานที่ติดต่อได้ : 15 หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยข้าวกล้า อำเภोजุน จังหวัดพะเยา 56150
 E-mail address : noinfo20@gmail.com
 เบอร์โทรศัพท์ : 081-0207301
 อาชีพ : รับราชการ
 ตำแหน่ง : ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน
 บทบาทในชุมชน : พี่เลี้ยงนักวิจัย
 การศึกษา : ปริญญาโท กศ.ม.(บริหารการศึกษา) : มหาวิทยาลัยพะเยาอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
 ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน
 โครงการวิจัยการสืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคนริมน้ำอิงโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
 เวียงลอ ตำบลลอ อำเภोजุน จังหวัดพะเยา

.....

17. ชื่อ-สกุล : นายนิยม พรหมมา
 เกิดวันที่ : 25 มกราคม 2508
 ที่อยู่ปัจจุบัน : 125/2 หมู่ 4 ต.ท่าวังทอง อ.เมืองพะเยา จ.พะเยา
 สถานที่ติดต่อได้ : 125/2 หมู่ 4 ต.ท่าวังทอง อ.เมืองพะเยา จ.พะเยา
 E-mail address : plan.nfepyo@gmail.com
 เบอร์โทรศัพท์ : 0844895120
 อาชีพ : รับราชการ
 ตำแหน่ง : ลูกจ้างประจำ
 บทบาทในชุมชน : พี่เลี้ยงนักวิจัย
 การศึกษา : มัธยมศึกษาตอนปลาย
 ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน
 แนวทางการพัฒนาโครงการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการศึกษานอกระบบและ
 อัยาศัยในพะเยา

.....

18. ชื่อ-สกุล : นางพะยอม วงศ์ไชยยา อายุ 46 ปี
 เกิดวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2516
 ที่อยู่ปัจจุบัน 63 หมู่ที่ 6 ตำบลสันปาม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000
 สถานที่ติดต่อ 63 หมู่ที่ 6 ตำบลสันปาม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000
 E-mail.com address -
 เบอร์โทรศัพท์ 083-152229
 บทบาทในชุมชน ประธานอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน
 ประวัติการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
 อำเภอเมืองพะเยา

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

โครงการแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำปนเปื้อนฟลูออไรด์เกินมาตรฐาน
ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชนบ้านสันป่าบางตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

.....

19. ชื่อ-สกุล : นายเจริญ ไชยลังกา อายุ 66 ปี

เกิดวันที่ 9 เมษายน 2496

ที่อยู่ปัจจุบัน 20 หมู่ที่ 10 ตำบลปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา 56140

สถานที่ติดต่อ 20 หมู่ที่ 10 ตำบลปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา 56140

เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ 090-2074769

บทบาทในชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านแม่จ๊วะ

ประวัติการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

การค้นหาแนวทางการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านแม่จ๊วะ
หมู่ที่ 10 ตำบลปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา

.....

20. ชื่อ-สกุล : นายประเสริฐ รูปศรี อายุ 73 ปี

เกิดวันที่ 26 กันยายน 2487

ที่อยู่ปัจจุบัน 91 หมู่ 12 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา

สถานที่ติดต่อ 91 หมู่ 12 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา

เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ 083-0071669

บทบาทในชุมชน ประธานประชาคมหมู่บ้าน ประธานกองทุนหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน

ประวัติการศึกษา ปริญญาตรี

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

แนวทางการบริหารจัดการการเงินชุมชน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านสัน
ป่าส้าน หมู่ที่ 12 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา

.....

21. ชื่อ-สกุล : นายมนัส เวียงล่อ

อายุ 59 ปี

เกิดวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2503

ที่อยู่ปัจจุบัน 74 หมู่ที่ 11 ตำบลล่อ อำเภोजุน จังหวัดพะเยา 56150

สถานที่ติดต่อ 74 หมู่ที่ 11 ตำบลล่อ อำเภोजุน จังหวัดพะเยา 56150

เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ 081-7837294

อาชีพ : รับราชการ

ตำแหน่ง : ผู้ใหญ่บ้าน

บทบาทในชุมชน ประธานประชาคมหมู่บ้าน ประธานกองทุนหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน

ประวัติการศึกษา มัธยมศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภोजุน

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

โครงการวิจัยการสืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคนริมน้ำอิงโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
เวียงล่อ ตำบลล่อ อำเภोजุน จังหวัดพะเยา

.....

22. ชื่อ-สกุล : นางฉลา มูลลิวัล

ที่อยู่ปัจจุบัน : เลขที่ 157 บ้านร่องสำน หมู่ที่ 20 ตำบลร่มเย็น อำเภोजึงคำ จังหวัดพะเยา 56110

สถานที่ติดต่อ: เลขที่ 157 บ้านร่องสำน หมู่ที่ 20 ตำบลร่มเย็น อำเภोजึงคำ จังหวัดพะเยา 56110

เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ 084-8084980

บทบาทในชุมชน -

ประวัติการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น กศน.ตำบลร่มเย็น ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภोजึงคำ จังหวัดพะเยา

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

โครงการโครงการวิจัย การพัฒนากระบวนการผลิตผ้าผ่านการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของ
ชุมชนบ้านร่องสำน หมู่ที่ 20 ตำบลร่มเย็น อำเภोजึงคำ จังหวัดพะเยา

.....

23. ชื่อ-สกุล : นายสมศักดิ์ ไหม่นา อายุ 52 ปี

เกิดวันที่ 20 มิถุนายน 2510

ที่อยู่ปัจจุบัน 12 หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านตุน อำเภोजึงเมือง จังหวัดพะเยา 5600

สถานที่ติดต่อ 12 หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านต๋อน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 5600

เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ 089-7592517

บทบาทในชุมชน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 9 ตำบลบ้านต๋อน

ประวัติการศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย/งานพัฒนา/การทำงานกับชุมชน

โครงการแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำปนเปื้อนฟลูออไรด์เกินมาตรฐาน
ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชนบ้านสันป่าตองตำบลบ้านต๋อน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

.....

24. ชื่อ-สกุล : นางสาวกมลฉัตร ดวงปิ่นตา อายุ 27 ปี

เกิดวันที่ 20 เมษายน 2535

ที่อยู่ปัจจุบัน 62 หมู่ 3 ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

สถานที่ติดต่อ 62 หมู่ 3 ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

E-mail.com address : dewkamonchat01@gmail.com

เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ 083-5174420

ประวัติการศึกษา ปริญญาตรี นิเทศศาสตร์(การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์)

ตำแหน่ง ผู้ช่วยนักวิจัย

ภาคผนวก ง กิจกรรมแต่ละเวที

จากวัตถุประสงค์ย่อยข้อที่ 1 เพื่อหนุนสร้างรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ อำเภอดอกคำใต้และ
อำเภอเมืองพะเยาทางโครงการวิจัยกำหนดกิจกรรมที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ไว้จำนวน
1 กิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมที่ 1 ครั้งที่ 1-9 มีการจัดกิจกรรมตามแผน ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 เวทีพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น(ใหม่) 2 โครงการ (รออนุมัติสัญญา ปี 2562)

กิจกรรมที่ 1 ครั้งที่ 1 เวทีการจัดทำแผนการลงพื้นที่งานวิจัยใหม่ในพื้นที่ บ้านสันป่าตอง ตำบลสันโค้ง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 29 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2561 ณ ห้องประชุม ปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วม 12 คน ได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง ในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันปรึกษาหารือร่วมกันวางแผนในการลงพื้นที่วิจัยใหม่

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

กลไกพี่เลี้ยงได้ร่วมประชุมและวางแผนการดำเนินกระบวนการ เพื่อสร้างความเข้าใจ กำหนดเนื้อหาและกระบวนการทำงานของทีมวิจัย โดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลหลังจากการจัดเวทีครั้งที่ผ่าน มา และชี้แจงวัตถุประสงค์ของงานโครงการวิจัย “การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา” เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับทีมวิจัยของ ครู กศน.ดอกคำใต้ให้ไปในทิศทางเดียวกัน และเตรียมความพร้อมของนักวิจัย และวางแผนกำหนด บทบาทหน้าที่ของนักวิจัยกลไกพี่เลี้ยง

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการประชุมชี้แจงแนวทางและบทบาทหน้าที่นักวิจัย นักวิจัย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ไปในทางทิศทางเดียวกัน และมีความพร้อมในการ ดำเนินงานอย่างชัดเจน

ข้อค้นพบ

การประชุมขาดการวางแผนหรือการทำ Session plan ขาดการประสานงานและการสื่อสาร ที่ชัดเจน ส่งผลให้การเตรียมข้อมูลในการเข้าร่วมเวทีเพื่อเก็บข้อมูลเป็นไปด้วยความยากลำบาก ไม่ได้ ข้อมูลตามต้องการ

บทเรียนที่เกิดขึ้น

ก่อนการลงพื้นที่ ทีมนักวิจัย ครู กศน.ควรมีการประชุมเพื่อวางแผนการทำงาน (Session plan) และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ ทำให้การทำงานเป็นระบบทำให้ลดปัญหาและ อุปสรรคการทำงาน

กิจกรรมที่ 1 ครั้งที่ 2 เวทีพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย (ใหม่) ในพื้นที่อำเภอดอกคำใต้ ในวันที่ 30 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2561 ภาควิชาเวลา 08.30 น. – 12.00 น. ณ กศน.อำเภอดอกคำใต้ ผู้เข้าร่วม ทีมวิจัยกลไกพี่เลี้ยง 13 คนครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ 7 คน ในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและแลกเปลี่ยน กระบวนการ ระหว่างทีมกลไกพี่เลี้ยง ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ และวางแผนการดำเนินงานและแบ่งบทบาทหน้าที่ ให้กับครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ ในการลงพื้นที่บ้านสันป่าตอง ตำบลสันโค้ง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

ภาคเช้า เวลา 08.30 น. -12.00 น.ร่วมแลกเปลี่ยน ทศนคติเกี่ยวกับงานวิจัย ระหว่างทีม กลไกพี่เลี้ยงและทีมครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ โดยทีมกลไกพี่เลี้ยง ชี้แจงบทบาทหน้าที่และเป็น ผู้ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ (Facilitator) โดยนางพรรณิ ใหม่วรรณสิทธิ์ หัวหน้าโครงการฯ ได้ชี้แจงและอธิบายให้ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ เข้าใจในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ว่างานวิจัยเป็นการ พัฒนาค้นในพื้นที่ และให้ครูสะท้อนสภาพปัญหา และอุปสรรค ในการทำงานวิจัยในพื้นที่อำเภอดอก คำใต้ที่ผ่านมา โดยผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ Mind Mapping และใน

การจัดกระบวนการโดยให้ทีมกลไกพี่เลี้ยง ได้สร้างแรงจูงใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ บอกเล่าประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำงานวิจัยที่ผ่านมา ที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองและหน่วยงาน กศน.ในทุกๆ ด้าน

ภาคบ่าย เวลา 13.00 – 16.00 น. ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ตำบลสันโค้ง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ผู้เข้าร่วม ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 13 คน ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ จำนวน 7 คน ชุมชน จำนวน 33 คน หน่วยงานเครือข่าย 4 คน

เริ่มกระบวนการโดยนางสุภัทรา เกเย็น (กลไกพี่เลี้ยง) ทำหน้าที่เป็น Facilitator ชี้แจงวัตถุประสงค์ และนำเสนอวิธีทัศน์ เกี่ยวกับความสำเร็จของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา เพื่อให้ชุมชนมองเห็นความสำคัญและผลที่ชุมชนได้รับจากงานวิจัยแล้วเข้าสู่กระบวนการสืบค้นข้อมูลบริบทชุมชน ปัญหาและความต้องการ โดยทีมกลไกพี่เลี้ยง มีการชวนคุย ชักถาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในกระบวนการดังกล่าวมีภาคีเครือข่าย เข้าร่วมเวที ได้แก่ กำนันตำบลสันโค้ง นายก อบต.สันโค้ง ผู้อำนวยการกองการสาธารณสุข อบต.สันโค้ง ปลัดอำเภอดอกคำใต้ฝ่ายบริหารงานปกครองอำเภอดอกคำใต้ ในการลงพื้นที่ เพื่อจัดกระบวนการทีมกลไกพี่เลี้ยง เป็นผู้นำกระบวนการและ ครู กศน. อำเภอดอกคำใต้เป็นผู้สังเกตการณ์เรียนรู้เทคนิคกระบวนการ Facilitator ในการจัดเวที ว่ามีบทบาทหน้าที่สำคัญอย่างไร เช่น บทบาท ของ Facilitator บทบาท Co-Facilitator ผู้บันทึก ผู้บันทึกภาพ ผู้ประมวลผลของเวที ตลอดจนถึงรูปแบบการจัดเวที ที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การกระตุ้นให้ผู้ร่วมเวที เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเครื่องมือที่ใช้ คือ Mind Map สื่อวิธีทัศน์ และกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

จากการทำกิจกรรม ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรค ของครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ มองว่างานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ทำให้ไม่มีเวลา อีกทั้งระบบการบริหารจัดการของ กศน. อำเภอดอกคำใต้ เกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นไม่ชัดเจน ทำให้ความคิดเห็นไม่ตรงกัน ส่งผลต่อการให้ความร่วมมือของครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ ในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

จากการที่ทีมกลไกพี่เลี้ยงได้ถอดบทเรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ มีทัศนคติเกี่ยวกับงานวิจัยดีขึ้น และเห็นว่างานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นภาระกิจ ของงาน กศน. ทำให้การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จะเห็นได้ว่า ผู้บริหาร และครู กศน.มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อให้งานบรรลุผล การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำให้เกิดแรงจูงใจในทางที่ดีได้ เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการถอดองค์ความรู้ สามารถช่วยให้คนเกิดเจตคติที่ดีต่องานนั้นๆ ได้และ ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจากการปฏิบัติจริงโดยวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ทีมกลไกพี่เลี้ยงได้ทบทวนบทบาทหน้าที่กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและจากการที่ชุมชนได้เห็นตัวอย่างงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดพะเยา จึงทำให้เห็นความสำคัญของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นทำให้การจัดเวทีไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายไม่หลากหลาย ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมที่ไม่หลากหลายส่งผลต่อการนำเสนอข้อมูล ทำให้ได้ข้อมูลไม่ครอบคลุมสภาพปัญหาของชุมชน

ข้อค้นพบ

การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จะเห็นได้ว่า ผู้บริหาร และครู กศน.มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อให้งานบรรลุผล ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจากการปฏิบัติจริงโดยวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำให้เกิดแรงจูงใจในทางที่ดีได้

บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

ทีมกลไกพีเลียงได้ทบทวนบทบาทหน้าที่กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการถอดองค์ความรู้สามารถช่วยให้คนเกิดเจตคติที่ดีต่องาน ชุมชนได้เห็นตัวอย่างงานวิจัยในพื้นที่ จังหวัดพะเยา

กิจกรรมที่ 1 ครั้งที่ 3 เวทีพัฒนาข้อเสนอโครงการ อำเภอดอกคำใต้ ณ บ้านสันป่าตอง (ครั้งที่ 2 อำเภอดอกคำใต้) เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2561 มีผู้เข้าร่วมจำนวน 59 คน ได้แก่ ทีมกลไกพีเลียง จำนวน 14 คนและ ทีมวิจัยในพื้นที่ จำนวน 45 คน การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างนักวิจัยครูชุมชน และส่งเสริมสนับสนุนครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ และชุมชนในการสืบค้นข้อมูลพื้นฐานและปัญหาความต้องการของชุมชน

วิธีการและขั้นตอนการดำเนิน

ประชุมเตรียมการก่อนการลงพื้นที่ของทีมกลไกพีเลียง มีการประชุมวางแผนในการจัดกิจกรรมของ กศน.อำเภอดอกคำใต้ โดยแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการหนุนเสริมการจัดกิจกรรมของ กศน.อำเภอดอกคำใต้ โดยระบุขั้นตอนดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมให้กับครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ 2) การสังเกตการณ์ในดำเนินงานในกระบวนการเวที พร้อมที่จะคอยหนุนเสริม ในกระบวนการเวที 3) สะท้อนผลการดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกับ ครู กศน.ดอกคำใต้ 4) ทีมกลไกพีเลียงสรุปผลการทำงานตามบทบาทหน้าที่ สำหรับขั้นตอนการวางแผนการทำงานร่วมกับทีมครู กศน.อำเภอดอกคำใต้เพื่อเตรียมความพร้อมและทบทวนข้อมูลที่ได้จากการจัดกิจกรรมครั้งที่ผ่านมาและใช้ตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับ ที่สามารถบอกได้ถึงความชัดเจน ความถูกต้องของสภาพบริบทในพื้นที่ได้หรือไม่ เน้นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นได้แลกเปลี่ยน เรียนรู้ข้อมูล เพื่อให้ ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ได้เห็นแนวทางในการเสาะแสวงหาข้อมูลตามสภาพความต้องการ และปัญหาที่แท้จริงจากกลุ่มเป้าหมาย จากครั้งที่ผ่านมา โดยให้มีเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้น ระบุรายละเอียดขั้นตอนกระบวนการเวที เพิ่มเนื้อหาในประเด็นครั้งที่แล้ว ระบุเป้าหมายที่หลากหลาย ตลอดจนการแบ่งบทบาทหน้าที่ของครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ให้ชัดเจน พร้อมสร้างกำลังใจ สร้างและความมั่นใจให้กับทีมครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ ในการลงเวที โดยมีทีมกลไกพีเลียงคอยหนุนเสริมและช่วยเหลือในจัดกิจกรรมการลงพื้นที่ของ ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ ได้เริ่มกระบวนการตามแผนงาน โดยให้ทีมกลไกพีเลียงช่วยเสริมในการนำเข้าสู่กระบวนการจัดกิจกรรม โดยการทบทวนข้อมูลเดิม และให้กำลังใจในการทำงานกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น พร้อมกับสร้างความเข้าใจเบื้องต้นของการจัดกิจกรรมของทีม กศน.อำเภอดอกคำใต้ ตลอดจนกระบวนการจัดกิจกรรม ทีมกลไกพีเลียงได้สังเกตการณ์การจัดกระบวนการ และได้คอยเติมเต็มกระบวนการในการสืบเสาะหาประเด็นและข้อมูล ทีมกลไกพีเลียงคอยบันทึกข้อมูลและสังเกตพฤติกรรมของทีม ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ กลุ่มเป้าหมายและเครือข่ายที่เข้าร่วมกิจกรรม จนเสร็จสิ้นกระบวนการกระบวนการร่วมสะท้อนผลหลังการจัดกิจกรรม (After Action Review-AAR) โดยมีทีมกลไกพีเลียง ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ และชุมชน จะเห็นว่า ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ ได้สะท้อนประสบการณ์ที่จัดกิจกรรมพบ ปัญหา ความสำเร็จ ทักษะ และประสบการณ์การอย่างไร ตลอดจนสะท้อนความรู้สึก ทีมชุมชน ได้สะท้อนความรู้สึกมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น เกิดความต้องการที่จะพัฒนาชุมชน ทีมกลไกพีเลียงได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้แนวทางการแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นเพื่อคลี่คลายสถานการณ์นั้นๆ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจโดยใช้วิธีการยกจุดเด่นในทักษะการทำงานของครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ ที่ทำได้ดีในกระบวนการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเป็นวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) และเกิดความตระหนักรู้ว่างานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นหนึ่งในภารกิจของงาน กศน. ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาคนและชุมชนเป็นหัวใจสำคัญ โดยการเปิดใจให้ได้เรียนรู้จากชุมชน ด้วยตนเอง ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง และรู้จักชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้ไปเรียนรู้ไป (Active learning) เกิดแรงขับเคลื่อนในการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ข้อค้นพบ

ทีมกลไกพี่เลี้ยงได้เห็นกระบวนการทำงานของครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ ในด้านการวางแผน การเตรียมชุมชน การเก็บข้อมูล และบริบทพื้นที่ สรุปการจัดกิจกรรม ทบทวนการจัดกิจกรรม มีทักษะ ความสามารถ และประสบการณ์ของทีมครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ ที่ทำให้การจัดกิจกรรม บรรลุตามวัตถุประสงค์

บทเรียนที่เกิดขึ้น

การศึกษาข้อมูลชุมชนไว้ล่วงหน้าส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ และได้ข้อมูลที่ครอบคลุม

กิจกรรมที่ 1 ครั้งที่ 4 เวทีพัฒนาข้อเสนอโครงการ บ้านต้นไต้ ตำบลบ้านต้น อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ครั้งที่ 1 วันที่ 8 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2561

วิธีการและขั้นตอนการดำเนิน

ภาคเช้า เวลา 08.30 น. – 12.00 น. ณ ห้องประชุม กศน.อำเภอมะนังผู้เข้าร่วมประชุมทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 7 คน ทีมครู กศน.อำเภอมะนัง จำนวน 4 คนในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ เพื่อประชุมวางแผน สร้างความเข้าใจในการลงพื้นที่จัดกิจกรรมมีการประชุมวางแผนระหว่างทีมกลไกพี่เลี้ยงและครู กศน.อำเภอมะนัง เพื่อสร้างความเข้าใจและแนวทางในการจัดกิจกรรมร่วมกัน ก่อนลงพื้นที่ ส่งผลให้ ครู กศน.อำเภอมะนัง เกิดความเข้าใจรูปแบบกระบวนการจัดกิจกรรม

ภาคบ่าย เวลา 13.00 น. – 16.30 น. เวทีพัฒนาข้อเสนอโครงการ บ้านต้นไต้ ตำบลบ้านต้น อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ครั้งที่ 1 ณ บ้านต้นไต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านต้น อำเภอมะนัง จังหวัดยะลาผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 7 คน ทีมครู กศน.อำเภอมะนัง จำนวน 4 คนทีมชุมชน จำนวน 30 คนในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู กศน.อำเภอมะนัง ชุมชน และส่งเสริมสนับสนุนการสืบค้นข้อมูลพื้นฐานและปัญหาความต้องการของชุมชน

การประชุมทีมกลไกพี่เลี้ยง เตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่ ด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนแนวทางวิธีการที่จะใช้ในการจัดกิจกรรม พร้อมรับทราบข้อมูลชุมชน จุดเด่น จุดด้อย ความต้องการเบื้องต้น และสภาพปัญหา จากครู กศน.อำเภอมะนัง และแบ่งบทบาทหน้าที่ให้ทีมกลไกพี่เลี้ยง และ ครู กศน.อำเภอมะนัง ในการจัดกระบวนการจัดกิจกรรมในชุมชน การเตรียมสถานที่ การประสานงานหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทีมกลไกพี่เลี้ยง เข้าร่วมกระบวนการโดยมี

นายเทพ วงศ์สุภา พัฒนาการอำเภอเมืองพะเยาเป็นผู้ดำเนินการกระบวนการในการชี้แจง และสร้างความเข้าใจเบื้องต้น ผ่านกระบวนการเล่าเรื่องราวของชุมชนผ่านคนเข้าร่วมเวที โดยให้คนในชุมชนเป็นคนสะท้อนข้อมูลพื้นฐานชุมชน ข้อมูลด้านสังคมและวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ ด้านเศรษฐกิจ ผลงานรางวัลที่ชุมชนได้รับ ทำให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงและครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา ได้รับรู้ รับทราบข้อมูล สภาพบริบทชุมชน โดยทีมกลไกพี่เลี้ยงทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้ข้อมูลที่เกิดขึ้นและได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ สร้างความเข้าใจร่วมกัน การสร้างความคุ้นเคย ความไว้วางใจ ระหว่างชุมชนและทีมกลไกพี่เลี้ยง ครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา เข้าสู่กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ต่อไป

กระบวนการร่วมสะท้อนผลหลังการจัดกิจกรรม (After Action Review-AAR) ของทีมกลไกพี่เลี้ยง เห็นว่า ทีมชุมชนมีความต้องการชัดเจนในการเข้าร่วมกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เนื่องจากเห็นว่าชุมชนมีความคาดหวังที่จะได้รับการพัฒนา จากการจัดการกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นด้านงบประมาณ จากหน่วยงานราชการ ทำให้ทีมกลไก ต้องมีการปรับกระบวนการและวางแผนเพื่อสร้างความเข้าใจและแนวคิดใหม่ในการทำงานวิจัยกับชุมชนที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ความคาดหวังในการพัฒนาของชุมชนที่จะได้รับต่อไป

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

1. ครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา มีความเข้าใจรูปแบบกระบวนการจัดกิจกรรมที่เพิ่มขึ้น
2. ทีมกลไกพี่เลี้ยงจำเป็นต้องประชุมและปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงานวิจัยให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน และความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ด้วยการสร้างความเข้าใจในการทำงานวิจัย ให้ตระหนักถึงกระบวนการพัฒนาชุมชน โดยความต้องการของคนในชุมชนเอง

ข้อค้นพบ

ความพร้อมของชุมชน ถือเป็นหัวใจหลัก สะท้อนให้เห็นถึงความพร้อม ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน หน่วยงานภาคีเครือข่าย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน ยอมรับการพัฒนาผ่านกระบวนการงานวิจัยเรียนรู้ไปพร้อมกัน ความเข้มแข็งของชุมชน เป็นตัวช่วยที่สำคัญในการผลักดันให้ชุมชน อยากเข้าร่วมกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ถือว่าเป็นต้นทุนของชุมชนในการพัฒนาคน และชุมชน

บทเรียนที่เกิดขึ้น

ชุมชนมีความคาดหวังเรื่องการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยราชการ เพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องอาศัยการสร้างเข้าใจอย่างแท้จริง ในการพัฒนาคน ชุมชนผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

กิจกรรมที่ 1 ครั้งที่ 5 เวทีพัฒนาข้อเสนอโครงการบ้านต้นไต้ (ครั้งที่ 2) วันที่ 4 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2561 สถานที่ ณ ศาลาหน้าวัดบ้านต้นไต้ ตำบลบ้านต๋อน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยามีผู้เข้าร่วม จำนวน 41 คน ได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 7 คน ครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา จำนวน 4 คนและชุมชนจำนวน 30 คนในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา กับชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนการสืบค้นข้อมูลพื้นฐานและปัญหาความต้องการของชุมชน

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

กลไกพี่เลี้ยง ร่วมการวางแผนงาน เตรียมความพร้อมก่อนลงเวที ด้วยกระบวนการกลุ่มกลไกพี่เลี้ยง ในการทบทวนข้อมูลจากการจัดกิจกรรมครั้งที่ผ่านมามีความสมบูรณ์ของกระบวนการจัด

กิจกรรม มีความเหมาะสมหรือต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการ และเพิ่มเติมประเด็นข้อมูลให้เกิดความครอบคลุม แบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

กลไกที่เลี้ยงดำเนินการจัดกระบวนการชี้แจงวัตถุประสงค์ ทบทวนข้อมูลของการจัดกิจกรรมที่ผ่านมา และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เล่าถึงความสำเร็จของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การขยายพื้นที่ของการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และศักยภาพของชุมชนที่ผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น จัดกระบวนการเริ่มจากทบทวนข้อมูลของชุมชนแล้ว สืบค้นหาข้อมูล ปัญหา ความต้องการ ตามประเด็นดังนี้ ด้านเศรษฐกิจของชุมชน ด้านสังคม ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านการศึกษาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้วยการชวนพูด ชวนคุยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมเวที ได้นำเสนอเรื่องราว ข้อมูล และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นไปตามลำดับข้อมูลเนื้อหาที่สืบค้น มีการตรวจสอบข้อมูลในแต่ละด้าน มีการสรุปข้อมูลประเด็นต่าง ๆ ในแต่ละด้านกลไกที่เลี้ยง เป็นผู้ชวนพูด ชวนคุยให้ผู้นำชุมชน องค์กร และชุมชนในท้องถิ่นร่วมสะท้อนในการนำเสนอข้อมูล และแลกเปลี่ยนประสบการณ์สร้างบรรยากาศการเป็นกันเอง เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจ ในการเรียนรู้และยอมรับข้อมูลที่ชุมชนได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนในทุกด้าน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ทีมกลไกที่เลี้ยงปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดเวที เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนงานกิจกรรม มีการทบทวน สรุปข้อมูลกับชุมชน เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายไม่ใช่กลุ่มเดิมของการจัดกิจกรรมครั้งที่ผ่านมาเป็นกลุ่มเป้าหมายใหม่ จึงจำเป็นต้องมีการทบทวนก่อนและปรับแผนงานทำงาน เรื่องของการตรวจสอบข้อมูล ที่นำไปสู่การพัฒนาโจทย์การวิจัยเพื่อท้องถิ่น ตามความต้องการของชุมชนต่อไป

ข้อค้นพบ

การเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ต้องอาศัยการร่วมมือของทีมกลไกที่เลี้ยง และครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้เป็นตามแผนงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม เกิดข้อจำกัดเรื่องกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายเดิมในการจัดกิจกรรมครั้งที่ผ่านมา ทำให้ขาดความต่อเนื่องและขาดความเข้าใจที่เป็นไปในทิศทางของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และมีข้อจำกัด เรื่องของทีมวิจัยชุมชน ขาดความชัดเจน และล่าช้าในการพัฒนาโจทย์ของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ส่งผลให้ทีมกลไกที่เลี้ยงนำสถานการณ์ที่เกิดมาทบทวน ปรัชญา หาทางแนวทางแก้ไข ร่วมกันหาทางออกเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน เกิดการพัฒนาคนอย่างแท้จริง

บทเรียนที่เกิดขึ้น

การประสานงานระหว่าง หน่วยงานภาคีเครือข่าย และชุมชนที่ร่วมกระบวนการต้องมีความชัดเจน และเป็นระบบ สามารถตรวจสอบข้อมูล และมีการเตรียมความพร้อมของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายเดิม เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการให้ข้อมูล นำเสนอเรื่องราวของชุมชนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

กิจกรรมที่ 1 ครั้งที่ 6 เวทีพัฒนาโจทย์บ้านฝ่งหมื่น อำเภอดอกคำใต้ (ครั้งที่ 3) วันที่ 31 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ณ วัดบ้านฝ่งหมื่น หมู่ที่ 4 ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 56 คนได้แก่ ทีมกลไกที่เลี้ยง 16 คน ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ และชุมชน 40 คน การจัดกิจกรรมในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการสืบค้นข้อมูล

พื้นฐานและปัญหาความต้องการของชุมชน ในการพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อท้องถิ่นบ้านฝางหมื่น หมู่ 4 ตำบลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินการ

การวางแผนงาน เตรียมความพร้อมก่อนการจัดกิจกรรม ด้วยกระบวนการกลุ่ม กลไกพี่เลี้ยง แบ่งบทบาทหน้าที่ คอยหนุนเสริมกับทีม ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ในการจัดกิจกรรม

ทีมครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ โดยนายณอม โยวัง ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอดอกคำใต้ ชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดกระบวนการเวที งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สร้างความเข้าใจร่วมกัน สร้างความคุ้นเคยกับชุมชน ให้เกิดความสบายใจ ในการกระบวนการจัดเวที กลไกพี่เลี้ยงเพิ่มเติม ข้อมูลในการทำงานของ สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา เรื่องการได้รับคัดเลือกจาก กระทรวงศึกษาธิการให้ดำเนินการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ในชุมชน โครงการนี้เป็นงานที่สอดคล้องกับ กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญตัวเอง พร้อมรับการ พัฒนาชุมชนให้เป็นที่รู้จักกับคนทั่วไป บริบทของชุมชนบ้านฝางหมื่น มีโบราณสถานที่น่าสนใจ มีทุน ทางสังคม ทุนทางปัญญา สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นได้ หลังจากนั้น ครู กศน.อำเภอ ดอกคำใต้ ชวนพูดชวนคุยให้เล่าเรื่องราวของชุมชน โดยให้ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ เก็บข้อมูล สภาพ บริบท ปัญหา ความต้องการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาโจทย์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ต่อไป

กลไกพี่เลี้ยงและครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ จัดกระบวนการร่วมสะท้อนผลหลังการจัด กิจกรรม (After Action Review-AAR) ด้วยการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์บทบาทหน้าที่ในการ จัดกิจกรรมที่ได้รับ ประเมินผลการทำงานตนเอง รู้ถึงสภาพปัญหาของการทำงานของทีม และข้อมูล สภาพที่ได้รับจากชุมชน มีความถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสม เพียงพอหรือไม่ ควรมีการปรับเปลี่ยนหรือ รับฟังข้อเสนอแนะจากทีมกลไกพี่เลี้ยงอย่างไร

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบได้ชัดเจน มีการ เตรียมพร้อมเวทีสถานที่ การประสานกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ มีความกระตือรือร้น ในการเรียนรู้และ ร่วมกระบวนการมากขึ้น ทำให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อกระบวนการจัดกิจกรรม

ข้อค้นพบ

ทีมกลไกพี่เลี้ยงมีการเตรียมความพร้อม วางแผน วางเป้าหมายในการพัฒนาโจทย์วิจัย ทำให้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้มีการพัฒนาตนเอง และยอมรับการทำงาน ร่วมกับทีมกลไกพี่เลี้ยง ไปในทิศทางที่ดีขึ้น แบ่งบทบาทหน้าที่ รับผิดชอบอย่างชัดเจน เห็นความสำคัญของกระบวนการงานวิจัยที่ต้องทำร่วมกับชุมชน ตระหนักและเข้าใจความต้องการ และสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกันได้ ทำให้ได้ หัวเรื่อง คือ “เส้นทางประวัติศาสตร์ วิถีธรรม วิถีชีวิตของชุมชนต้นน้ำอิง บ้านฝางหมื่น หมู่ที่ 4 ตำบล ดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

บทเรียนที่เกิดขึ้น

จากบทเรียนในการพัฒนาโจทย์ของ ทีม กศน.อำเภอดอกคำใต้ ที่ผ่านมาในหลายพื้นที่ ทำให้ ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้มีประสบการณ์และเกิดทักษะในการแก้ปัญหา พร้อมรับคำชี้แนะแนวทาง จากทีมกลไกพี่เลี้ยงเพื่อให้กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประสบความสำเร็จตามความมุ่งหวัง แสดงให้ เห็นว่าทีม กศน.อำเภอดอกคำใต้มีความมั่นใจและเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานต่อไป

กิจกรรมที่ 1 ครั้งที่ 7 เวทีพัฒนาโครงการวิจัย (ใหม่) ในพื้นที่อำเภอเมือง (ครั้งที่ 3) เมื่อวันที่ 3 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2561 เวลา 08.30 น.– 16.30 น. ณ วัดบ้านตุนใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านตุน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยามีผู้เข้าร่วม จำนวน 60 คน ได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง 12 คน ครู กศน. อำเภอเมืองพะเยา ชุมชน 48 คนในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสืบค้นข้อมูลพื้นฐาน และปัญหาความต้องการของชุมชนและพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อท้องถิ่น บ้านตุนใต้ หมู่ 1 ตำบลบ้านตุน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินการ

การวางแผนงาน เตรียมความพร้อมก่อนจัดกิจกรรม ด้วยกระบวนการกลุ่มกลไกพี่เลี้ยง แบ่งบทบาทหน้าที่ ทำหน้าที่คอยหนุนเสริมกับทีม ครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา ในการจัดกิจกรรม ประสานงานกับชุมชน การจัดเตรียมสถานที่ ทีม ครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา มีการเตรียมความพร้อม และแบ่งบทบาทหน้าที่ โดยมีทีมกลไกพี่เลี้ยงคอยหนุนเสริม ตั้งแต่เริ่มกระบวนการ ด้วยการทบทวน ข้อมูลจากชุมชน คือกลุ่มเป้าหมายเดิม จากเวทีครั้งที่ 1 วันที่ 8 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2561 ข้อมูล พื้นฐานชุมชน ได้แก่ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ ด้านเศรษฐกิจ ผลงานรางวัลที่ชุมชน ได้รับ พร้อมตรวจสอบข้อมูล สภาพบริบท ความต้องการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาจากคนในชุมชน เอง นำไปสู่การพัฒนาโจทย์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยการเสริมกระบวนการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของกลไกพี่เลี้ยงให้สามารถดำเนินการตามแผนงานกิจกรรม เกิดบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สร้างความเชื่อมั่นให้กับทีม กศน.อำเภอเมืองพะเยา และชุมชนในการนำเสนอเรื่องราวของชุมชนเป็น อย่างดีจัดกระบวนการร่วมสะท้อนผลหลังการจัดกิจกรรม (After Action Review-AAR) การทำงาน ของกลไกพี่เลี้ยงและครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา มีการทำงานเป็นทีม มีการวางแผนงานล่วงหน้า มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันอย่างชัดเจน มีการกระตุ้นจากทีมกลไกพี่เลี้ยงให้ครู กศน.อำเภอเมือง พะเยาระหว่างการจัดกิจกรรม เกิดบรรยากาศการแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสพการณ์ ในกระบวนการ เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นด้านการนำเสนอข้อมูลจากชุมชนที่ยังขาดความกล้าแสดงออก และในการนำเสนอ ข้อมูลทำให้ครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา สามารถจัดกระบวนการและแก้ไขสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

กลไกพี่เลี้ยง มีความพร้อมที่จะช่วยเหลือและแนะนำในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการ ดำเนินงานกระบวนการ ทำให้ครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา มีการวางแผนก่อนการทำงาน มีการทบทวน และสรุปผลการทำงานในเวทีที่ผ่านมา เพื่อนำเป็นข้อมูลในการจัดเตรียมเวทีครั้งต่อไป มีการรับมือ กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดได้เป็นอย่างดี ทุกคนที่เข้าร่วมเวที มีส่วนร่วมในการพูดคุย แลกเปลี่ยนรู้ข้อมูลซึ่งกันและกันมากขึ้น ทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น

ข้อค้นพบ

ทีมกลไกพี่เลี้ยงมีการเตรียมความพร้อม วางแผน วางเป้าหมายในการพัฒนาโจทย์วิจัย ร่วมกันกับ ครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา ทำให้เกิดยอมรับและการเข้าใจระหว่างบุคคล ไปในทิศทางที่ดี ขึ้น แบ่งบทบาทหน้าที่ รับผิดชอบอย่างชัดเจน เห็นความสำคัญของกระบวนการงานวิจัยที่ต้องทำ ร่วมกับชุมชน ตระหนักและเข้าใจความต้องการและ สามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน เพื่อจะ นำไปสู่การพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกันได้ ทำให้ได้หัวเรื่อง คือ “การสืบสานวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชน บ้านตุนใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านตุนใต้ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา”

บทเรียนที่เกิดขึ้น

1.ชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีจำนวนมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถนำเสนอข้อมูลได้ครบถ้วน สมบูรณ์ เนื่องจากบางครั้งผู้ที่มีองค์ความรู้ใช้เวลาในการนำเสนอ ส่งผลทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเสียโอกาสในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ผู้นำกระบวนการไม่สามารถบริหารจัดการเวลาได้

2.ชุมชนต้องการได้รับพัฒนาให้เป็นที่รู้จัก และมีการสืบค้นประวัติของชุมชน เป็นเสมือนแรงขับเคลื่อนให้ชุมชนมีพลังในการเรียนรู้ที่จะสืบค้นข้อมูลของชุมชนเอง โดยมีหน่วยงานไปสนับสนุนวิธีการร่วมกระบวนการสืบค้นกับชุมชน โดยความร่วมมือของครู กศน.อำเภอเมืองพะเยา และทีมกลไกพี่เลี้ยง ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อท้องถิ่นโครงการ “การสืบสาน วิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชน บ้านต้นไต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านต้น อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา”

กิจกรรมที่ 1 ครั้งที่ 8 เวทีพัฒนาโครงการ ฯ (ใหม่) ในพื้นที่อำเภอดอกคำใต้ โครงการการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยาวันที่ 22 ตุลาคม 2561 ณ วัดฝางหมื่น หมู่ที่ 4 บ้านฝางหมื่น ต.ดอกคำใต้ อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา มีผู้เข้าร่วม นักวิจัยกลไก จำนวน 16 คน นักวิจัยครู กศน.อำเภอดอกคำใต้และชุมชน จำนวน 40 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อสืบค้นข้อมูลพื้นฐานและปัญหาความต้องการของชุมชนและเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยบ้านฝางหมื่น ม.4 ต.ดอกคำใต้ อ.ดอกคำใต้ จ.พะเยา

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

กลไกพี่เลี้ยงโดย นางพรณี ไหมประสิทธิ์กุล หัวหน้าโครงการ ได้ประชุมกลไกพี่เลี้ยงและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการลงพื้นที่ให้กับกลไกพี่เลี้ยงได้รับทราบ พร้อมทั้งวางแผนการลงพื้นที่เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ของกลไกพี่เลี้ยง หลังจากนั้นเริ่มจัดกระบวนการที่มีกลไกพี่เลี้ยงเป็นผู้สาคิดการ จัดกระบวนการ โดยมีนางสุภัทรา เกเย็น (กลไกพี่เลี้ยง) ทำหน้าที่ผู้นำกระบวนการ (Facilitator) ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีการใช้เครื่องมือ Time Line ในการสืบค้นประวัติความเป็นมา นางวรลัญญ์ สิงห์สุวรรณ (กลไกพี่เลี้ยง) ทำหน้าที่เป็นเลขากระบวนการ นายสันต์ สุธรรมมา (กลไกพี่เลี้ยง) ทำหน้าที่เป็นผู้บันทึกภาพทั้งภาพนิ่งและ VDO และกลไกพี่เลี้ยงทุกคนมีหน้าที่จดบันทึก พร้อมทั้งสังเกตการณ์มีส่วนร่วมของทีมวิจัย ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ การจัดกระบวนการครั้งนี้มี นายสุรเดช ขจรคำ ผู้ใหญ่บ้าน นายเจริญ แสงศรีจันทร์ มัคทายก นายน้อย หาญป้อ ผู้อาวุโสของชุมชน และนายสุรสิทธิ์ ป้อมภา ผู้อำนวยการกองการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลดอกคำใต้ เป็นผู้ร่วมให้ข้อมูล

จากการจัดกระบวนการโดยใช้เครื่องมือ Time Line ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาในการก่อตั้งหมู่บ้านฝางหมื่น ตั้งแต่ปี 2458 จนถึงปัจจุบัน ข้อมูลด้านการประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น การทำนา การทำประมงพื้นบ้านที่ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เรียกว่า เรือผีหลอก เป็นต้น และมีข้อมูลสำคัญๆที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้าน หลังจากเสร็จสิ้นการจัดกระบวนการ กลไกพี่เลี้ยงมีการ (After Action Review-AAR) ร่วมกับทีมวิจัยครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ เพื่อสะท้อนผลการดำเนินกิจกรรม และให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานครั้งต่อไป เช่น แนวทางการวางแผนการทำงาน วิธีการแก้ปัญหาในการลงพื้นที่ให้กับทีมนักวิจัยครูดอกคำใต้นำไปปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ในการจัดเวทีในครั้งนี้ กลไกพี่เลี้ยงใช้เทคนิควิธีการสาธิตการจัดกระบวนการให้ทีมวิจัยครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ ได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของการจัดกระบวนการ การเลือกใช้เครื่องมือ การตั้งคำถามเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลของชุมชน

ข้อค้นพบ

จากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ กลไกพี่เลี้ยง พบว่า การใช้วิธีการสาธิตการจัดกระบวนการ สามารถทำให้นักวิจัยชุมชนได้เรียนรู้ เทคนิคและวิธีการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

บทเรียน/บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

ในการจัดกระบวนการ เวที ควรให้ความสำคัญกับการจัดทำ Session plan เพราะมีผลกระทบต่อการจัดเวทีกลไกพี่เลี้ยง ควรให้ความรู้ ทักษะ กระบวนการในการจัดเวที ให้กับนักวิจัย กศน.อำเภอดอกคำใต้ ก่อนการลงพื้นที่จริง การประสานงานระหว่าง ครูและชุมชน เพราะเวทีครั้งนี้ ทำให้ ครู กศน.อำเภอดอกคำใต้ ยังมีความสับสนและไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการจัดเวที ควรมีการเตรียมตัวและการเตรียมข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเชิงลึก ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านแหล่งเรียนรู้ ด้านวิถีชีวิต ควรจัดรูปแบบเวที ที่มีความเหมาะสมเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในเวที ทุกคน เช่น การจัดแบบกลุ่มย่อย เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับชาวบ้านจะทำให้ได้ข้อมูลที่ได้รับความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่ 1 ครั้งที่ 9 เวทีพัฒนาโครงการวิจัยพื้นที่ใหม่ บ้านตุนใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านตุน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา วันที่ 25 ตุลาคม 2561 ณ ศาลาอเนกประสงค์บ้านตุนใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านตุน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย ทีมชุมชน จำนวน 30 คน ทีมครูกศน. อำเภอเมืองพะเยา จำนวน 10 คน และทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา จำนวน 16 คน ภาควิชาที่เข้าร่วม คือ พระครูวิสุทธิศีลากร (เจ้าอาวาสวัดตุนใต้) นายรัฐภูมิชัย ไชกล้า (นายกอบต.บ้านตุน) เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างนักวิจัยครูและชุมชน และเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยบ้านตุนใต้ หมู่ 1 ตำบลบ้านตุน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

กลไกพี่เลี้ยงพะเยา ทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์และคอยช่วยหนุนเสริมให้กับทีมกศน.อำเภอเมืองพะเยา โดยทีม ครูกศน.อำเภอเมืองพะเยาเป็นผู้ดำเนินการในการการจัดกระบวนการเวที มีนายวิชานัน วัฒนพัฒน์ พัฒใหม่ ครูกศน.อำเภอเมืองพะเยา เป็นผู้นำกระบวนการ (Facilitator) นางรัญญาภรณ์ คนใจบุญ เป็นผู้บันทึกหลักกระดาน นายภฤตกรณ์ ธนะแพทย์ เป็นผู้บันทึกหลักสมุด และนางวิมลพรรณ จันทร์ขาว ทำหน้าที่เป็นผู้ประมวลสรุปความรู้ และนายญาณพัฒน์ ชติยศ เป็นผู้บันทึกภาพ ก่อนเริ่มกระบวนการพระครูวิสุทธิศีลากร เจ้าอาวาสวัดตุนใต้ นำสวดมนต์ไหว้พระ ต่อจากนั้น นายวิชานัน วัฒนพัฒน์ พัฒใหม่ (Facilitator) ได้เรียนเชิญนางพรรณิ ใหมประสิทธิ์กุล หัวหน้าโครงการวิจัย พบปะและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดเวที แนะนำทีมกลไกพี่เลี้ยงและผู้เข้าร่วมเวทีทุกคน และเชิญนายรัฐภูมิชัย ไชกล้า นายกอบต.บ้านตุน พุดคุยแลกเปลี่ยนให้ความเห็นเรื่องงานวิจัยว่ามีประโยชน์กับชุมชนอย่างไรให้กับผู้เข้าร่วมเวที ต่อจากนั้น นายวิชานัน วัฒนพัฒน์ พัฒใหม่ (Facilitator) นำเล่นเกมเพื่อละลายพฤติกรรม “เล่นเกมแนะนำชื่อ วันนี้กินข้าวเข้ากับอะไร” จากกิจกรรมนี้ Fa สามารถชวนพุดคุยตอบคำถาม ให้ผู้ร่วมเวทีได้ตอบคำถามครบทุกคนและสร้างบรรยากาศ ความคุ้นเคยและสนุกสนาน โดยทุกคนมีส่วนร่วมกับเวที เพราะในการจัดเวทีครั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และเป็นกลุ่มใหม่ หลังจากนั้น Faได้คืนข้อมูลให้ชุมชน ภายใต้โจทย์ “การสืบสาน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ชุมชนบ้านตุนใต้” โดยใช้เครื่องมือเส้นเวลา หรือ Time Line ในหัวข้อความ

เป็นมาของหมู่บ้าน การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านต้นไต้ในสมัยก่อนจนถึงปัจจุบัน โดยมีพี่เลี้ยงคอยสังเกตการณ์ในการจัดเวทีซึ่งการจัดเวทีเป็นไปตาม session plan ที่วางไว้แต่มีการใช้เครื่องมือที่ไม่เหมาะสมในการถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญในแต่ละเดือน ควรเลือกใช้เครื่องมือเป็นปฏิทินฤดูกาลแทน Time Line หลังจากมีการสรุปและคืนข้อมูลให้กับชุมชน ทีมกลไกพี่เลี้ยงและทีมครูคน.เมืองพะเยาร่วมกระบวนการ AAR โดยผอ.วิลาวัลย์ ไชยมงคล ได้เป็นผู้นำกระบวนการ AAR โดยให้ทีมครูอำเภอเมืองพะเยาสะท้อนบทบาทหน้าที่ของตนเองก่อน โดยครูวิชานูวัฒน์ สะท้อนบทบาทการเป็น Facilitator ของตัวเองว่า วันนี้มีการหลุดประเด็นไปในช่วงแรกแต่พยายามปรับและควบคุมเวลาได้ตามแผน ครูธัญญาภรณ์ คนใจบุญ บันทึกกระดานได้ยังไม่ได้เพราะขาดทักษะการประมวลและเครื่องมือไม่ค่อยตรงกับการดึงข้อมูล ภาพรวมในการจัดเวทีวันนี้ทำตามแผนและมีการปรับตามความเหมาะสมและสถานการณ์ แต่ในฐานะที่เป็นผู้บันทึก ก็ยังขาดทักษะในการจับประเด็น ต่อจากนั้น ครูเนตรนภา ประเสริฐสงค์ พี่เลี้ยงงานวิจัย ได้ให้ข้อเสนอแนะ ว่าถ้ามีการวางแผนและมีการประชุมทำ session plan ก็จะทำให้การดำเนินเวทีลื่นไหล ซึ่งคน.เมืองทำได้ดีรวมถึงการทำหน้าที่ Fa ที่ถึงแม้จะทำหน้าที่ครั้งแรก แต่มีความมั่นใจและสามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ดีไม่มีสะดุด แต่ขาด Co-fa ทำให้ขาดคนคอยช่วยประสานกับ Fa และคนประมวลเป็นคนละคนกับคนที่บันทึกกระดาน ทำให้ยังทำหน้าที่ได้ไม่สมบูรณ์ ครูวสันต์ สุธรรมมา พี่เลี้ยงงานวิจัย ตั้งข้อสังเกต การลงเวทียังไม่สามารถดึงข้อมูลเชิงลบของชุมชนบ้านต้นไต้ เราควรมีการปรับวิธีการเจาะข้อมูลของชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลในทุกด้าน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ทีมวิจัยครูคน.เมืองพะเยา มีบทบาทในเวทีมากขึ้น มีการเตรียมข้อมูลโดยการทำ session plan จึงทำให้การจัดกระบวนการลื่นไหล ทีมกลไกพี่เลี้ยง คอยเติมเต็มและช่วยหนุนเสริมสร้างกำลังใจให้กับนักวิจัยครูคน.เมืองตลอดเวลา ทำให้เวทีเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ข้อค้นพบ

ในการจัดเวทีทีมครูคน.เมืองพะเยา ได้เลือกใช้เครื่องมือที่ไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับข้อมูลที่ต้องการ จึงทำให้ไม่สามารถดึงข้อมูลเชิงลึกในการจัดกระบวนการได้ ซึ่ง Fa ที่นำกระบวนการยังต้องฝึกทักษะและการแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น

บทเรียน/บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

การจัดทำ session plan ก่อนการจัดเวทีจะทำให้เราสามารถวางแผนการเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างครบถ้วนตรงตามวัตถุประสงค์

จากวัตถุประสงค์ย่อยข้อที่ 2 เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยท้องถิ่นเชิงระบบในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ทางโครงการวิจัยกำหนดกิจกรรมที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ไว้จำนวน 3 กิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมที่ 2 ครั้งที่ 1-8 กิจกรรมที่ 3 ครั้งที่ 1-8 และกิจกรรมที่ 5 ครั้งที่ 1-3 มีการจัดกิจกรรมตามแผน ดังนี้

กิจกรรมที่ 2 ครั้งที่ 1 การประชุมเชิงปฏิบัติการการเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 จัดเมื่อวันที่ 23 - 24 เมษายน 2561 เวลา 08.00 - 16.00 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน. จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมจำนวน 33 คน ได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 12 คนและทีมวิจัยในพื้นที่จำนวน 21 คน มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการเขียนรายงานโครงการวิจัยในรูปแบบรายงาน

ความก้าวหน้าและเพื่อให้ทีมวิจัยในพื้นที่สามารถนำแนวทางที่ได้ไปปรับใช้ในการเขียนรายงานความก้าวหน้าได้เครื่องมือที่ใช้ Time line และ Smart box

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

กระบวนการเริ่มจากในช่วงเวลา 09.00 - 12.00 น. มีการชี้แจงทำความเข้าใจ อธิบายแบบฟอร์มในการเขียนรายงานความก้าวหน้าตั้งแต่บทที่ 1 - บทที่ 5 และอธิบายการใช้เครื่องมือ smart box ในการดึงข้อมูลเพื่อเขียนรายงานความก้าวหน้าตามตารางที่ 1 - 6 ใน smart box โดยนักวิจัยทีมกลไกพี่เลี้ยงและมีเอกสารตัวอย่างแบบฟอร์มในการเขียนรายงานความก้าวหน้าเป็นสื่อประกอบการอธิบาย ซึ่งทางทีมกลไกพี่เลี้ยงได้แบ่งหน้าที่ในการเป็นผู้ให้ความรู้ หลังจากนั้นมีการแบ่งทีมวิจัยพื้นที่เป็น 2 กลุ่มตามพื้นที่ได้แก่ กลุ่ม 1 ทีมวิจัยพื้นที่อำเภอเชียงม่วน มีทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 6 คน กลุ่มที่ 2 ทีมวิจัยพื้นที่อำเภอแม่ใจ มีทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 6 คน ให้แต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติการใช้เครื่องมือ smart box ในการดึงข้อมูล โดยทีมกลไกพี่เลี้ยงในกลุ่มเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ปรีกษา และหนุนเสริมการใช้เครื่องมือ โดยให้เวลาในการลงมือปฏิบัติจนถึงเวลา 12.00 น. ของวันที่ 24 เมษายน 2561 เสร็จแล้วให้แต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางใน smart box ต่อมาทีมวิจัยพื้นที่ได้ดำเนินการนำเสนอข้อมูลที่ได้มาจากการใช้เครื่องมือเพื่อให้ทีมวิจัยพื้นที่ทั้งสองแห่งได้เห็นถึงกระบวนการนำข้อมูลมาเติมเต็มในกิจกรรม โดยมีทีมกลไกพี่เลี้ยงช่วยตั้งข้อสังเกต และเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (Out Put)

ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการจัดเวทีทีมวิจัยในพื้นที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจและมีแนวทางในการเขียนรายงานความก้าวหน้าและมีเครื่องมือในการดึงข้อมูลได้แก่เครื่องมือ smart box และมีความเชื่อมั่นว่าสามารถเขียนรายงานความก้าวหน้าได้ ถึงแม้ว่าข้อมูลที่มีอยู่อาจไม่เพียงพอต่อการนำมาเขียนรายงานความก้าวหน้าก็ตาม ซึ่งทางทีมวิจัยในพื้นที่ก็สามารถจะออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและไปเก็บข้อมูลมาเพิ่มเติม

ข้อค้นพบ

จะเห็นได้ว่ากระบวนการดังกล่าว ทีมพื้นที่ไม่สามารถดึงข้อมูลได้อย่างครบถ้วน เนื่องจากทางทีมวิจัยในพื้นที่มีข้อมูลในการจัดกิจกรรมไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ การทำ Session plan ในการลงพื้นที่ไม่ละเอียดมากพอและการเลือกใช้เครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลในการจัดเวทีของทีมวิจัยในพื้นที่ยังไม่สามารถออกแบบเครื่องมือให้สามารถจัดเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วน จึงทำทีมกลไกพี่เลี้ยงตระหนักและเห็นความสำคัญในการเลือกใช้เครื่องมือที่ดี และเหมาะสมกับการจัดเวที จะช่วยให้การเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วนและเป็นข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ในการเขียนรายงานความก้าวหน้าได้

บทเรียน/บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

การเลือกใช้เครื่องมือที่ดี เหมาะสมกับการจัดกระบวนการ จะช่วยให้การเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน

กิจกรรมที่ 2 ครั้งที่ 2 การประชุมเชิงปฏิบัติการการเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 วันที่ 17 - 18 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.00 - 16.30 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมจำนวน 33 คน ได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 12 คนและทีมวิจัยในพื้นที่ จำนวน 21 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 และปรับแก้การเขียนรายงาน

ความก้าวหน้าระยะที่ 1 ของทีมวิจัยในพื้นที่ กศน.อำเภอเชียงม่วน และ กศน.อำเภอแม่ใจ เครื่องมือที่ใช้ Mind mapping และกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

วันที่ 17 พฤษภาคม 2561 ผู้เข้าร่วมได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 12 คน เริ่มกระบวนการโดยการแบ่งกลุ่มทีมกลไกพี่เลี้ยงเป็น 2 กลุ่ม ตามพื้นที่วิจัยที่ได้รับผิดชอบ ซึ่งให้พี่เลี้ยงแต่ละคนได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติมที่ได้จากการอ่านรายงานความก้าวหน้าของงานวิจัยในพื้นที่ทั้งของกศน.อำเภอเชียงม่วน และกศน.อำเภอแม่ใจ ตั้งแต่บทที่ 1 จนถึง บทที่ 5

นางวารณี วิชัยศิริ ผู้อำนวยการ กศน.อ.อุทุมพรพิสัย (กลไกพี่เลี้ยง) ได้สร้างความเข้าใจ โดยการนำข้อเสนอแนะจากทีมกลไกพี่เลี้ยงและข้อเสนอแนะ จากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ต่องานวิจัยในพื้นที่ของจังหวัดพะเยา มาพูดคุย เพื่อสร้างความเข้าใจในกระบวนการทำงานของทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา และมีการแลกเปลี่ยน สะท้อนปัญหา และข้อสงสัยที่สำคัญในเรื่องของการเขียนรายงานความก้าวหน้า ซึ่งเป็นที่สงสัยในกระบวนการและวิธีการเขียนรายงานจากทีมพื้นที่ ในเรื่องของการแสดงความคิดเห็นและการนำข้อมูลที่ได้มาเขียนรายงานของทีมกลไกพี่เลี้ยง ซึ่งแต่ละคนก็ให้ข้อเสนอแนะไม่เหมือนกัน ทำให้ทีมวิจัยในพื้นที่ไม่รู้จะปรับแก้แบบไหน ซึ่งทีมกลไกพี่เลี้ยงต้องอธิบายให้ได้ว่าการนำข้อมูลมาเขียนรายงาน มีวิธีการและกระบวนการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลสามารถทำได้ด้วยวิธีไหนให้เป็นแนวเดียวกัน หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการนำข้อมูลมาเขียนรายงานแล้วปัญหาที่พบตามมาก็คือการส่งเอกสารรายงานความก้าวหน้า ที่มีการส่งต่อหลายขั้นตอนทำให้ล่าช้า ทำให้ทีมวิจัยในพื้นที่ต้องใช้เวลาแก้ไขหลายวันเช่น ส่งมาใช้ทางทีมพี่เลี้ยง พี่เลี้ยงดูแล้วส่งกลับให้พื้นที่แก้ไข แล้วพื้นที่ส่งมาให้กลไกพี่เลี้ยง กลไกพี่เลี้ยงส่งไปยังทีม สกว.ลำปาง ซึ่งมีหลายขั้นตอนเกินไป

วันที่ 18 พฤษภาคม 2561 ผู้เข้าร่วมได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 12 คน ทีมวิจัยในพื้นที่ อำเภอเชียงม่วนและอำเภอแม่ใจ รวมจำนวน 21 คน เริ่มกระบวนการโดยทีมกลไกพี่เลี้ยงชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดเวทีในวันนี้มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัยกลไกพี่เลี้ยง ดังนี้ นางวิลาวัลย์ ไชยมงคล ผู้อำนวยการ กศน.อำเภออุทุมพรพิสัย (กลไกพี่เลี้ยง) ชี้แจงทำความเข้าใจระบบและวิธีการส่งเอกสารรายงานความก้าวหน้า ระหว่างทีมวิจัยในพื้นที่ ทีมกลไกพี่เลี้ยงและ สกว.ลำปาง ดังนี้ นักวิจัยในพื้นที่ ส่งรายงานความก้าวหน้ามายังกลไกพี่เลี้ยง เพื่อให้ตรวจสอบข้อมูลความถูกต้อง ทีมกลไกพี่เลี้ยง ส่งต่อไปยังทีมโครงการฯ พะเยาและทีมโครงการฯ พะเยาส่งต่อไปยังศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง เมื่อศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปางได้ตรวจสอบหรือมีข้อเสนอแนะ ก็จะคืนข้อมูลผ่านมายังโครงการฯ พะเยา และส่งต่อมายังทีมกลไกพี่เลี้ยงที่รับผิดชอบงานวิจัยในพื้นที่เพื่อนำไปเสนอแนะ และเพิ่มเติมให้มีความถูกต้อง แล้วถึงส่งไปยังทีมพื้นที่ เพื่อให้ทีมพื้นที่ปรับแก้ไข นางดวงพร ใจชุ่ม ได้สร้างความเข้าใจในแบบฟอร์มการเขียนรายงานความก้าวหน้า การใช้พร้อมตัวหนังสือ การเลือกใช้ตัวเลข นางสาวพิมพ์ชนก กมลขันธ (กลไกพี่เลี้ยง) ได้ชี้แจงข้อสรุปจากการอ่านรายงานความก้าวหน้าในภาพรวมของทั้งสองพื้นที่ที่ทางทีมกลไกพี่เลี้ยงได้ วิเคราะห์ร่วมกันมา

ข้อสรุปที่ได้จากข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นจากการอ่านรายงานความก้าวหน้าของพื้นที่ กศน.อำเภอเชียงม่วน คือกรอบแนวคิดงานวิจัย ไม่มีเนื้อหาในงานวิจัย คำนิยามศัพท์ไม่ได้นิยามตามขอบเขตของงานวิจัย แนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยและไม่ได้มีอ้างอิงได้แนะนำให้หาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทลื้อ โดยเฉพาะวัฒนธรรมไทลื้อในเขต

ภาคเหนือเพิ่มเติม ส่วนพื้นที่ กศน.อำเภอแม่ใจ คำนิยามศัพท์ไม่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดงานวิจัย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมีมากเกินไป ไม่สอดคล้องกับประเด็นของหัวข้องานวิจัย และมีอายุมากกว่า 6 ปีขึ้นไป การใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษมีการสะกดผิดหลายแห่ง และในส่วนของบทที่ 4 ไม่ได้สรุปปิดท้ายว่ากิจกรรมที่ได้จัดไปทั้งหมดตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยหรือไม่ อย่างไร และในระยะ 2 จะทำอะไรต่อไปพื้นที่วิจัย กศน.อำเภอเชียงม่วน บทที่ 2 เรื่องของแนวคิดทฤษฎี ให้หาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลไกทางวัฒนธรรมไถลื้อ และอธิบายให้ชัดเจนตามที่นิยามศัพท์ไว้ ซึ่งต้องหาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับไถลื้อจริงๆ เพราะว่าในรายงานความก้าวหน้าไม่มีเนื้อหา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับไถลื้อเลย บทที่ 3 เนื้อหาและขอบเขตควรใช้กรอบแนวคิดของโครงการ ความหมายและกระบวนการที่ใช้มีแต่กิจกรรมไม่มีรายละเอียด ให้ยกกิจกรรมมาตอบวัตถุประสงค์ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ส่วนของพื้นที่วิจัย กศน.อำเภอแม่ใจ ในบทที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาเขียนในรายงานความก้าวหน้าเป็นงานวิจัยเก่ามากกว่า 6 ปีขึ้นไป และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยในพื้นที่ ในบทที่ 4 การเขียนรายงานความก้าวหน้ายังไม่สามารถบอกได้ว่าตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยข้อไหน อย่างไร และข้อมูลที่ได้ก็ไม่มีเป็นทิศทางเดียวกันกับกรอบแนวคิดงานวิจัย

หลังจากนั้นทางทีมกลไกพี่เลี้ยง ได้ให้ทีมวิจัยในพื้นที่ ได้สะท้อนความคิดเห็นเมื่อได้รับฟังข้อเสนอแนะ จากทีมกลไกพี่เลี้ยงในเรื่องของการเติมเต็มข้อมูลในการเขียนรายงานความก้าวหน้า โดยให้ตัวแทนนักวิจัยแต่ละพื้นที่ได้นำเสนอ ซึ่งสรุปเนื้อหาได้ดังนี้ เมื่อได้รับคำแนะนำจากทีมกลไกพี่เลี้ยง ทำให้เริ่มเข้าใจและสามารถนำไปปรับแก้ให้แล้วเสร็จได้ และจะกลับไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำมาเขียนรายงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของงานวิจัย พร้อมทั้งได้เรียนรู้และเข้าใจ การใช้สัญลักษณ์ ได้รู้หลักการ วิธีการในการทำงานวิชาการ และได้ให้ข้อคิดเห็นว่าการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การลงพื้นที่ควรเตรียมการให้ดี ควรมีการวางแผน การเตรียมเครื่องมือ หัวข้อที่จะลงพื้นที่ เพราะบางทีไปแล้วไม่ได้ข้อมูล ก็ไม่รู้ว่าจะเอาข้อมูลจากไหนมาเขียนรายงานวิจัย จึงทำให้การเขียนรายงานความก้าวหน้าได้ข้อมูลไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยหรือสอดคล้องกับกรอบแนวคิดงานวิจัย

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (Out Put)

การที่ทีมกลไกพี่เลี้ยงต่างคนต่างเสนอความคิดเห็นในการให้ข้อเสนอแนะในการเขียนรายงานความก้าวหน้าของงานวิจัยในพื้นที่ ทำให้ทีมวิจัยในพื้นที่มีความสับสน และมีความคลาดเคลื่อนในการปรับแก้งานวิจัย การส่งเคราะห์ข้อมูลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันก่อนที่จะส่งให้กับทีมวิจัยพื้นที่ส่งผลให้ทีมวิจัยพื้นที่มีความเข้าใจ และชัดเจนกับข้อเสนอแนะมากขึ้น

ข้อค้นพบ

ทีมกลไกพี่เลี้ยง ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่กับทีมวิจัยในพื้นที่ทุกพื้นที่ ทำให้การเติมเต็มข้อมูลไม่ชัดเจนและมีรายละเอียดไม่มากพอ

บทเรียน/บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

การเขียนรายงานความก้าวหน้าของงานวิจัยในพื้นที่ ทีมกลไกพี่เลี้ยงได้มีส่วนช่วยหนุนเสริมสนับสนุนให้คำแนะนำ หรือดูข้อมูลก่อนที่จะส่งไปยัง ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ทำให้รายงานความก้าวหน้าของงานวิจัยในพื้นที่มีความสมบูรณ์มากขึ้นและแก้ไขน้อยลง

กิจกรรมที่ 2 ครั้งที่ 3 การประชุมเชิงปฏิบัติการการเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 ครั้งที่ 3 จัดเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2561 เวลา 08.00 - 16.30 สถานที่ ณ โรงเรียนบ้านหนองบัว

ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมจำนวน 19 คน ได้แก่ ทีม สกว.จำนวน 2 คน ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 5 คนและทีมวิจัยในพื้นที่ จำนวน 12 คน มีวัตถุประสงค์ เพื่อติดตามสนับสนุนการเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 และเพื่อเติมเต็มเนื้อหาความรู้และทักษะทางวิชาการให้ครบถ้วนสมบูรณ์

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

นางสาวดารารัตน์ โพธิ์รักษา จากทีม สกว. แนะนำเรื่องการส่งรายงานความก้าวหน้าของโครงการ โดยศึกษาจากเนื้อหาและประเมินเนื้อหาว่ามีข้อมูลครบถ้วน เพื่อนำเสนอให้กับผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณา ในการรายงานความก้าวหน้าควรมีเนื้อหาอะไรบ้าง สิ่งที่เกิดขึ้นกับชุมชน เครือข่ายมีประสบการณ์ที่สะสมและความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ นำความรู้ทั้งหมดมารวบรวมจะทำให้เกิดความรู้ชุดใหม่เพื่อนำความรู้นั้นมาใช้แก้ปัญหา การเขียนรายงานความก้าวหน้าแบ่งเนื้อหาเป็น 3 บท คือบทนำ จะเป็นข้อเสนอโครงการ บทที่ 2 การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และบทที่ 3 วิธีการทำงานวิจัย ทุกขั้นตอนทำอะไรบ้าง4 ได้ผลอะไร สุดท้าย สรุปทั้งหมดที่ได้รายละเอียดในบทนำของเราควรจะทำอะไรบ้าง โดยมีกรอบในข้อเสนอโครงการวิจัย สามารถตั้งงบประมาณ เน้นเนื้อหาหลักการ ที่จะนำไปสู่สิ่งที่ทีมวิจัยกำหนดไว้ เพื่อแก้ปัญหาและมีความสัมพันธ์กับบทที่ 2 จะเป็นข้อมูลในเรื่องของบริบทชุมชนเช่นประวัติ ข้อมูลที่ได้มาจากชุมชนให้ข้อมูลมีความเป็นปัจจุบัน ข้อมูลมีการทบทวนการจัดการมีการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่สำคัญ ทำมาแล้วเกิดผลอย่างไร มีการบันทึกไว้ในบทที่ 3 การเขียนรายงานความก้าวหน้าและพิจารณาเนื้อหาการเปลี่ยนแปลงได้ทำกิจกรรมตามตารางกิจกรรม ทำตามแผนโครงสร้างและปฏิบัติอย่างไร เขียนให้ละเอียด การประสานงานชี้แจงและสอบถามว่าคนที่เข้าร่วมเข้าใจตรงกัน กิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องควรตัดออก กิจกรรมอันไหนที่มันขาดหายหรือเกี่ยวข้องก็ไปหาเพิ่มเติม สิ่งสำคัญของการทำกิจกรรมเพื่อที่จะนำมาเขียนรายงาน ให้เขียนจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา อุปสรรค กิจกรรมแรกชี้แจงโครงการให้ผู้เข้าร่วมทราบปัญหาที่เกิดขึ้นบทที่ 3 ขอรายละเอียดเพิ่มเติม เพื่อเป็นการเช็คกระบวนการ วิธีคิดที่จะแก้ปัญหา จะได้ว่าสภาพปัญหาที่ทำมาทั้งหมด เมื่อประมวลผลยังมีปัญหา คำถามเหมือนเดิมหรือได้แก้ปัญหาหรือเมื่อแก้ปัญหาแล้วและทีมวิจัยได้ร่วมแก้ปัญหาไปในทิศทางเดียวกัน ข้อมูลมีความสำคัญ 1.ข้อมูลทั้งหมดคืออะไร ในการนำข้อมูลมาเขียนก็จะเขียนตามวัตถุประสงค์ที่เรากำหนดไว้ทำเพราะโดยส่วนใหญ่ยึดหลักกระบวนการวิจัยหรือกระบวนการที่ทำช่วงแรกเน้นการเก็บข้อมูลนำความรู้ใหม่เข้ามาเป็นรายละเอียดของเนื้อหาเพราะช่วงที่ 2 เริ่มจากการแก้ความรู้ที่มีกับความรู้ที่ขาด ข้อมูลรายละเอียดการแก้ไขปัญหาของบทที่ 4 มีกิจกรรมอะไรบ้าง สุดท้ายบทที่ 5 กิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ 1,2,3 โดยรูปแบบการบริหารจัดการที่ออกมาจะได้เนื้อหาสภาพปัญหา สาเหตุ อุปสรรค ตามวัตถุประสงค์ ให้สังเกตจากส่วนของรายงานวิจัยที่กำหนดวัตถุประสงค์ใหญ่ก็ข้อ แต่เนื้อหาต้องมีรายละเอียด เพื่อที่จะนำไปบริหารช่วงเวลาที่ 2 ของโครงการสิ่งสำคัญก็คือ เราสามารถตอบคำถามที่ตั้งไว้ตามรายละเอียด นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ครั้งต่อไปในระยะที่ 2 แต่ถ้าเก็บข้อมูลไม่ครบ จะทำระยะเวลาไม่ตรงตามแผนฐานข้อมูลเรื่องการบริหารจัดการเรื่องการเงินของการเลี้ยงวัว ต้นทุนเท่าไร ถ้าเก็บข้อมูลยังไม่ละเอียด ก็การลงทุนไปเรื่อยๆ มันคุ้มหรือไม่คุ้ม ถ้าดูแลดีก็ลดต้นทุนการเลี้ยงวัวได้เอาความรู้เก่าตั้งไว้ผู้เลี้ยงวัวผสมผสานความรู้ของผู้เลี้ยงวัวคนเดิมกับผู้เลี้ยงวัวคนใหม่ ในส่วนของเนื้อหา ควรมีการบริหารเวลา แผนกิจกรรมในระยะที่ 2ต้องทำอะไรบ้างและเนื้อหาที่จะเขียนรายงานมีอะไรบ้าง ทีมนักวิจัยต้องอ่านและประเมินเนื้อหาบทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีหลักๆ ที่ทีมนักวิจัยนำมาจัดการความรู้ความหมายก็คือโครงการต้องการที่จะรู้ว่าการบริหารจัดการอาชีพเลี้ยงวัวเป็นอย่างไร ซึ่งหมายถึงว่าเรารู้เรื่องวัวขนาดไหน สิ่งที่จะนำมาเขียนต้องดูว่าสำคัญและเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เราจะศึกษาไหม หากไม่เกี่ยวข้องก็ไม่ต้องนำมาใช้ เช่น บริหารจัดการตั้งแต่การวิเคราะห์ต้นทุน รายได้คือหลักการบริหาร

ทั่วไปของเรามีอะไรบ้าง หากมีแล้วเนื้อหาทั้งหมดเอามาจากไหน ได้ไปแลกเปลี่ยนกับชุมชน ต้นทุนที่เรามีและต้นทุนที่เราค้นพบคืออะไรบ้าง 2. ต้นทุนไหนที่สามารถลดได้กับต้นทุนไหนที่ไม่สามารถลดได้เลยหมายถึง การบริหารจัดการครั้งแรกให้ต้นทุน 3. ถ้าคิดค่าแรงก็คือต้นทุน เน้นหัวใจสำคัญของโครงการนี้คือ “การบริหารจัดการ” ความรู้เรื่องการบริหารจัดการ หลักการบริหารจัดการอยู่ที่เราเมื่อถอดองค์ความรู้ออกมาแล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาใช้สิ่งสำคัญที่นำมาพิจารณาโครงการนี้ จะเป็นความรู้ที่ผู้ทรงคุณวุฒิ จะตั้งคำถามว่าเรามีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค/อุปทาน ซึ่งความหมายถึง จุดแข็ง จุดอ่อน ก็คือ ข้อดีและไม่ดีมีอะไรบ้าง ส่วนอุปสรรคคือความต้องการของตลาดว่า ต้องการมาตรฐานอะไรที่จะทำให้ราคาดีขึ้น การเลี้ยงวัวให้มีเนื้อเยอะได้อย่างไรสามารถหาข้อมูลได้จากปศุสัตว์ อุปทานคือ คนเลี้ยงสามารถเลี้ยงวัวได้ตอบสนองกับคนซื้อได้หรือไม่ ถ้าตอบสนองวัวจะมีราคาสูง นี่คือสิ่งที่สำคัญของการบริหารจัดการความรู้คือหัวใจสำคัญของโครงการ ข้อที่ 1. ค้นหาสาเหตุ ปัจจัย ทำอย่างไรให้เป็นข้อ 2. ทำอย่างไรให้การเลี้ยงวัวตอบอุปสงค์เพื่อสุดท้ายจะได้บทที่ 3 หลังจากโครงการจบ จะได้ว่าเราจะให้ได้วัวราคาดีขึ้น ปัจจัยไหนที่เป็นปัจจัยเสี่ยงป้องกันไม่ให้เกิดซึ่งแต่ละคนจะบริหารจัดการไม่เหมือนกันแต่หน้าที่ของเราคือทำอย่างไรให้ลดความเสี่ยงไม่ให้วัวเกิดโรค กระบวนการของแต่ละครอบครัวไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับทุนทรัพย์ ปัจจัยของแต่ละครอบครัว ถ้าย้อนกลับมาบทที่ 2 นอกจากแนวคิด ทฤษฎีมีงานพัฒนา มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องบางครั้งจะนำความรู้ไปเติม คนที่รู้ดีที่สุดเรื่องวัวก็คือปศุสัตว์ ความรู้ที่เราได้รับสามารถนำไปแก้ไขปัญหาได้ ถ้าหาไม่ถูกก็ต้องหาทางแก้ไขใหม่ ทีม กศน. มีข้อดีทางการเขียนรายงาน ทีม สกว. มีข้อดีคือมีงบประมาณ เพื่อช่วยในงานวิจัยในพื้นที่ ดำเนินการได้ เรามีข้อมูลอยู่นำข้อมูลมาปรับแต่งว่าข้อมูล และข้อมูลจากที่ไหน เมื่อได้ข้อมูลแล้วทฤษฎีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยให้นำมาใช้ ที่ไม่เกี่ยวข้องให้ตัดออก สิ่งสำคัญของทฤษฎีทุกอย่างเมื่อค้นหาแล้วทั้งข้อมูลทฤษฎี ข้อมูลงานวิจัย ทั้งข้อมูลพัฒนาต้องประมวลสรุปด้วยว่ามั่นคงกับโครงการการนำมาใช้ประโยชน์ เป็นการประมวลสรุปแนวคิดทฤษฎีวิจัย บทที่ 3 ซึ่งต้องลงรายละเอียดกิจกรรม วัตถุประสงค์ หลักของการเขียนที่ให้เขียนละเอียด จากการดำเนินการ 1) ถ้ามีปัญหาซ้ำเดิมแสดงว่ากระบวนการแก้ไขปัญหามี 2) ถ้าปัญหาจากเดิมมี 10 ข้อ และลดลงแสดงว่ากระบวนการมีส่วนร่วมหรือกระบวนการทำงานสามารถแก้ไขปัญหได้บทที่ 4 เนื้อหาที่มีและดูจากกิจกรรมที่นำมาใช้ ความรู้บางอย่างมีการเติมเต็มไม่ตรงกับเนื้อหา รายละเอียดบางอย่างนำไปใช้ในบทที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินงานนำไปใช้ในบทที่ 3 ตารางที่กำหนดกิจกรรม วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา ถ้าจะมาใส่กิจกรรมที่ 7 สรุปการดำเนินงานระยะที่ 1 ต้องมีวัตถุประสงค์ ผลการดำเนินงานเติมความรู้เรื่องอะไร ทำกิจกรรมอะไรบ้างอธิบายละเอียดกิจกรรม ตารางผล ซึ่งนำข้อมูลไปใช้สรุปในบทที่ 4 รายละเอียดจะถูกนำไปใช้ในอนาคตข้างหน้า บทที่ 5 เป็นบทประมวลเนื้อหาเป็นข้อๆ ว่าปัญหาอุปสรรคที่พบพบซ้ำๆ กิจกรรมที่ 1-10 แสดงว่าที่ทำไมมีปัญหา สรุปคืออุปสรรคสำคัญที่ 1) เรื่องการจัดการเวลา 2) บทบาทหน้าที่แบ่งกันไม่ถูก สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาคือต้องสอดคล้องกับปัญหาอุปสรรคเรื่องของการเวลาต้องปรับให้มีความยืดหยุ่น การบริหารเวลาร่วมและผลประโยชน์ร่วมโดยไม่ส่งผลกระทบต่อทีมวิจัย บทสรุปที่ 5 ขั้นตอนแนะนำให้ทำเป็นตาราง ผลสรุปของแต่ละกิจกรรมมาไว้ตอนท้ายเป็นผลการดำเนินกิจกรรมเป็นผลเชิงประจักษ์ อุปสรรคปัญหาของแต่ละกิจกรรมมาเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา สิ่งสำคัญที่ดูในตัวข้อมูลที่ตั้งข้อสังเกตก็คือว่าพบบทที่ 4 การดำเนินงานเขียนการทำงานไม่ครบเนื้อหาไม่ลงลึกให้เขียนเนื้อหาบทสรุป วิเคราะห์ วัตถุประสงค์ บทสรุปที่ 4 กลายเป็นบทที่ 5 และข้อมูลที่ไม่เห็นก็คือย้อนกลับไปดูข้อเสนอโครงการว่าเทคนิคควรเพิ่มเติม สิ่งที่จะดูคือสิ่งที่ชวนคิดคือแนวทางแก้ปัญหาการบริหารจัดการอย่างไรคือหัวใจ เป้าหมายปลายทางคือการที่จะแก้ปัญหาอะไรได้ต้องหาความรู้ อะไรบ้างเรื่องคนวัวและต้องการลงลึกในสิ่งที่เขียนมามีขั้นตอนการดำเนินงาน องค์ความรู้ การเลี้ยงวัว มาวิเคราะห์ปัจจัยรายละเอียดที่เป็นภาพภายใต้เงื่อนไข ที่นำมาแตกประเด็น ถ้าเราเอา

ความรู้เก่าที่เรามีและความรู้ใหม่มารวมกันแล้วจะเป็นความรู้ใหม่ที่จะทำอะไรให้เหมาะสม ข้อมูลทั้งหมดให้มาเติมในบทที่ 4 การทำงานระยะที่ 2 จะออกแบบบริหารจัดการอย่างไร ถ้ามีคนเลี้ยงวัว 10 คน ไปสอบถามข้อมูล 10 คนแต่พอเวลานำข้อมูลมาเขียนอย่างไร ข้อมูลที่ซ้ำให้ดึงมาเพียง 1 อัน ข้อมูลต่างกันให้แยกออก วิธีการจัดข้อมูลแบบที่ 1 แบบที่ 2 อาจเขียนรายละเอียดทั้ง 10 คน แล้วนำมาสรุปว่าสิ่งที่เป็นมาตรฐานเช่นการเลี้ยงเหมือนกัน หรือต่างกันอย่างไร การแก้ปัญหาจะไม่แก้คนที่ 1,2,3,4 แต่เกิดจากการเอาข้อมูลมารวมกัน และประมวลผลที่เหมือนกัน ความรู้ที่เราทำสามารถหยิบไปประยุกต์ใช้ได้ หลักการทำงานวิจัยก็คือ คิดวิเคราะห์ เชื่อมโยง ตัดสินใจหรือการแก้ปัญหาโดยใช้เหตุและผล ณ สถานการณ์ช่วงนั้นๆ ซึ่งความรู้นี้มีความเหมาะสมถ้าในอนาคตอาจมีความรู้ใหม่ หรือประสบการณ์เดิมอาจมีเครือข่ายเข้ามาเพิ่มเติมความรู้ใหม่ได้ โดยประสานงานภาคีเครือข่ายหรือเทคนิคการแตกประเด็น จะทำให้ลงลึกในรายละเอียด สิ่งสำคัญเรื่องของการแตกประเด็นต้องมีประเด็นหลักก่อนคืออะไร ก็คิดถึงกรอบการเขียน การเก็บข้อมูลว่า ก็เก็บข้อมูลเรื่องวัวเป็นหลัก ประเด็นหลัก - ประเด็นหลัก 1 - ประเด็นรอง 1 - หัวข้อย่อย 1- หัวข้อย่อยที่ 1.1-หัวข้อย่อย 1.2

แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเทคนิคการแตกประเด็นจับข้อมูล ลงกล่องและมีเทคนิคทำตามหลักของโครงการที่อบรม มีวิธีการเก็บข้อมูล เทคนิคที่ใช้เก็บข้อมูลก็คือการทำ Mind Map คล้ายกันกับแตกประเด็นเหมือนกัน ลักษณะทั่วไปจะเป็นก้างปลาจะมีรูปร่างแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับวิธีการใช้และการอธิบายแตกต่างกันตามความถนัดถ่ายทอดความรู้ของแต่ละคน คนเขียน Mind Map ต้องเข้าใจง่าย ไม่สับสน บางคนออกแบบเป็นก้างปลาเพราะสามารถอธิบายได้ง่าย หัว คือ หัวข้อท้ายระหว่างทาง ปลายหางคือข้อสรุป หรือจะมีเทคนิคต้นไม้เพื่อชีวิต ก็คือ รากคือ สาเหตุของปัญหา กลางลำต้นคือ ผลปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องส่งผลกระทบคือดอกผลถ้าไม่ออกผลก็คือผลทางลบจะมีหลักง่ายๆ มีวิธีการปรับโครงสร้างอย่างไร เช่น ถ้าสอนเด็กต้องสอนคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงจะทำให้เข้าใจและมีทักษะที่ทำให้เกิดวิธีคิด ลองดูว่าข้อมูลที่มีอยู่มาใส่ลงกล่องอย่างไรเพราะแยกไว้เป็น 2 กล่อง 1. วัว และ 2. คน ลองหาดูว่าอยู่ในตะกร้าไหน การนำข้อมูลมาใช้อย่างไรเพื่อให้ทันกับระยะเวลาที่กำหนด อันไหนที่เป็นข้อมูลโรงเรือนควรใช้ภาพประกอบการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบและวางแผนเพื่อแบ่งหน้าที่บทบาทในการทำงานของทีมวิจัย

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (Out Put)

ทีมครู กศน.อำเภอแม่ใจ เข้าใจการเขียนรายงานความก้าวหน้ามากขึ้นและรู้ว่าการเขียนรายงานต้องเป็นไปตามแผนและวัตถุประสงค์ของโครงการ ตัดข้อมูลที่ไมเกี่ยวข้องออกไปโครงการออกเพราะอาจทำให้เกิดประเด็นใหม่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การตั้งประเด็นตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย การแบ่งหมวดหมู่ของข้อมูลจะทำให้เห็นข้อมูลชัดเจนขึ้น

ข้อค้นพบ

การวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันระหว่างชุมชนและนักวิจัยทำให้เกิดความรู้ คิดวิเคราะห์ เชื่อมโยง ตัดสินใจหรือการแก้ปัญหา ตามหลักการทำงานวิจัยเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมทำให้ทีมวิจัยเกิดแนวทางของการสร้างการเรียนรู้ความเข้าใจร่วมกัน นำไปสู่การแก้ปัญหา

บทเรียน/บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

เทคนิคในการจัดกระบวนการแผนที่ความคิด (mind map) ทีมวิจัยมีทักษะในการคิด / วิเคราะห์อย่างเป็นระบบขึ้น

กิจกรรมที่ 2 ครั้งที่ 4 การติดตามสนับสนุนการเขียนรายงานความก้าวหน้าพื้นที่บ้านป่าแขม ตำบลบ้านมาง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2561 เวลา 08.00 - 16.30 สถานที่ ณ กศน.อำเภอเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมจำนวน 20 คน ได้แก่ ทีม สกว.จำนวน 2 คน ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 7 คนและทีมวิจัยในพื้นที่ จำนวน 11 คน มีวัตถุประสงค์ เพื่อติดตามสนับสนุนการเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 และเพื่อเติมเต็มเนื้อหาความรู้และ ทักษะทางวิชาการให้ครบถ้วนสมบูรณ์

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

นางสาวดารัตน์ โพธิ์รักษา ทีม สกว.ได้ให้ความรู้เรื่องเอกสารรูปแบบรายงานโครงการวิจัย โดยแนะนำปรับเพิ่มเติมข้อมูล เนื่องจากข้อมูลเอกสารมีน้ำหนักน้อยเกินไปซึ่งมีผลต่อการพิจารณาในการอนุมัติงบประมาณเงินงวดที่ 2 กลไกพี่เลี้ยง ได้แลกเปลี่ยนในเรื่องของการนำเครื่องมือและเทคนิค ในการเก็บข้อมูลซึ่งเครื่องมือที่ใช้ได้แก่ Time lineปฏิทิน แผนที่รอบใน รอบนอก ोंงชีวิต เครื่องมือ ในเรื่องของการเก็บข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์หรือเชิงวิทยาและผังเครือญาติยังไม่เคยใช้ แสดงว่าได้เทคนิค 4 ด้านถ้าเป็นลักษณะงานของเราเครื่องมือ Time line เป็นเครื่องมือที่ทางนักวิชาการสาย ประวัติศาสตร์เป็นคนใช้ โดยจะศึกษาประวัติศาสตร์ของเครื่องมือแต่ละอย่างซึ่งมีความจำเพาะเบื้องต้น ลึกเบื้องหลังของเครื่องมือแต่ละชนิด โครงการของเราเป็นโครงการกลไกวัฒนธรรมคำว่ากลไก วัฒนธรรมมีความหมายอย่างไร กลไกพี่เลี้ยงพะเยา ได้แลกเปลี่ยนกับทีมวิจัย ครู กศน.เชียงม่วน ในเรื่องของการใช้เครื่องมือในการจัดกระบวนการและเก็บข้อมูล นางดวงพร ใจชุ่ม (กลไกพี่เลี้ยง) ได้แลกเปลี่ยนและยกตัวอย่างว่ากลไกเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ทำให้ชุมชนบ้านป่าแขมได้ใช้ชีวิตอยู่ใน ภายใต้ง่อนไข ขนบธรรมเนียมประเพณี ดั้งเดิม แต่สามารถรับนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถ นำมาใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตแบบใหม่และแบบเก่า นายอุดร คำบุญเรือง (นักวิจัยครู กศน. อำเภอเชียงม่วน) กล่าวว่าเครื่องมือหรือแนวทางที่กระทำร่วมกัน เพื่อให้วัฒนธรรมประเพณี ระหว่าง คนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ได้ใช้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข คนรุ่นใหม่อยู่ได้คนรุ่นเก่าก็อยู่ได้นายไชยพจน์ สมภาร (นักวิจัยครู กศน.อำเภอเชียงม่วน) กล่าวว่าเครื่องมือหรือแนวทางจากการร่วมจัดกิจกรรม ชุมชนบ้านไทยลื้อ วัฒนธรรมเก่าๆ ดั้งเดิมได้หายไป จึงเกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี โดยคนรุ่น เก่าและคนรุ่นใหม่ให้มาอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข นางสาวกานต์ชนา มีฉลาด (กลไกพี่เลี้ยง) ประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาจากคนรุ่นเก่ามายังคนรุ่นใหม่ เป็นกลไกเพื่อให้ได้รู้ว่าจะถึงเวลาจะต้อง ปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน นางนงนภัส สมภาร (นักวิจัยครู กศน.อำเภอเชียงม่วน) กลไกเป็น เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของคนรุ่นเก่าซึ่งมีแนวทางปฏิบัติทางวัฒนธรรม ที่ปัดป้องคนรุ่นเก่า และรุ่นใหม่ให้ปฏิบัติตามกันมาเพื่อให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข มีแนวทางปฏิบัติ ทางวัฒนธรรมของชุมชน

นางสาวดารัตน์ โพธิ์รักษา ทีม สกว.ได้ให้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องกลไกวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ คำนึงถึงในการศึกษาชุมชน การเก็บข้อมูล กระบวนการเรียบเรียงข้อมูล เพื่อให้การนำเสนอได้ชัดเจน การนำข้อมูลมาเขียนรายงานเป็นกติกาของ สกว. ข้อมูลต้องถูกต้อง ผ่านการตรวจสอบจากทีมนักวิจัย กลไกพี่เลี้ยง และสกว. สามารถนำออกเผยแพร่ต่อสาธารณะ ต่อมาได้อธิบายและให้ข้อเสนอแนะใน การเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ ตั้งแต่บทที่ 1 ซึ่งเป็นบทนำและบทแรก ซึ่งไม่ค่อยพบปัญหาในการนำ ข้อมูลมาเขียน เนื่องจากยกมาจากข้อเสนอโครงการ ตั้งแต่ความสำคัญของปัญหาและขอบเขต การจัดเรียงข้อมูลก่อนหลัง ลำดับว่าเอกสารไหนสำคัญ แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือ รายละเอียดที่เพิ่มขึ้น จากข้อเสนอโครงการ กรณีโจทย์วิจัย วัตถุประสงค์ ขอบเขต พื้นที่มีการปรับเปลี่ยนนอกเหนือจากที่ ตกลงตามสัญญาซึ่งเปลี่ยนแปลงไม่ได้ หากมีการเปลี่ยนแปลงต้องตรวจสอบแผนการดำเนินงานและ

งบประมาณว่าสอดคล้องกันหรือไม่ ถ้าหากไม่สอดคล้อง ทีมวิจัยต้องทำหนังสือชี้แจง และขอปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานให้สัมพันธ์กับงบประมาณ

บทที่ 2 ในเรื่องของบริบทชุมชนควรมีรายละเอียด ภาพรวมของชุมชน จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างต่างกันอย่างใดในกรณีที่มีความแตกต่าง ได้มีการจัดการปัญหาที่ผ่านมาหรือไม่อย่างไร ถ้าในพื้นที่ไหนไม่มีงานวิจัยเข้ามาเลยตัวงานวิจัยที่เกี่ยวข้องก็จะมี แต่มีคนมาทำงานพัฒนาวิถีชีวิตหมายความว่างานวิจัยนี้มาจากงานพัฒนาของโครงการนี้ ในบทที่ 2 ควรมีการทบทวน ทฤษฎี วัฒนธรรม หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ความหมาย คือว่าถ้าทำโครงการเรื่องของกลไกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการขับเคลื่อนวิถีชีวิตของชุมชนบ้านป่าแหม หลักการก็คือถ้าจะทำวิจัยเกี่ยวกับกลไกวัฒนธรรม ต้องสรุปออกมาให้ได้ว่ากลไกวัฒนธรรมคืออะไร ความสำคัญจะอยู่ที่โจทย์ วิจัยกับวัตถุประสงค์ โครงการที่เกี่ยวกับกลไกทางวัฒนธรรมสิ่งที่จะต้องไปหา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกลไกวัฒนธรรม โดยเน้นกลไกวัฒนธรรมที่หล่อโดยตรงหรือที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎี ที่ไม่เกี่ยวข้องควรตัดออก และงาน กศน.ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น เรื่องกลไกวัฒนธรรมที่หล่อ ต้องเน้นตอบโจทย์วิจัย วัตถุประสงค์ การใช้ข้อมูลภายนอกมาประกอบ เช่นทางอินเทอร์เน็ต วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับชุมชน เพราะอาจจะไม่สอดคล้องกับ คำว่ากลไกทางวัฒนธรรม ที่หล่อบ้านป่าแหม สรุปได้ว่ากลไกทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่าและถ่ายทอดมายังคนปัจจุบัน และนำมาสรุปรวมกัน บทที่ 3 เป็นข้อมูลที่ต้องใส่รายละเอียดจริงตามแผนโดยมาจากข้อเสนอโครงการตามตารางปฏิบัติงาน แต่ต้องระบุรายละเอียดของกิจกรรม ชี้แจงรายละเอียดโครงการ วัตถุประสงค์บางส่วนมาจากข้อเสนอโครงการผู้ที่เกี่ยวข้องคือ ใคร การแบ่งบทบาทหน้าที่ ผลการดำเนินงานของกิจกรรม สรุปข้อมูลผลการดำเนินงานได้เนื้อหาที่ตอบโจทย์การวิจัย วัตถุประสงค์ นำมาวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค มีการสรุปบทเรียน งานวิจัยก็มีการสรุปตามการวางแผน กิจกรรมที่สำเร็จตามแผน และกิจกรรมที่ไม่เป็นไปตามแผน การปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม กิจกรรมต้องมีส่วนร่วมของชาวบ้านต้องวิเคราะห์ร่วมกันและเห็นแผนการทำงานร่วมกัน ผลที่คาดว่าจะได้รับระหว่าง กศน.และทีมชุมชนการทำตามแผนของการวิจัย ระยะที่ 1 บางกิจกรรมที่ไม่สามารถทำได้ตามช่วงเวลาให้ยกไปในช่วงที่ 2 นางพรรณิ ใหม่ประสิทธิ์กุล หัวหน้ากลไกไฟฟ้าเลี้ยง ได้เสริมทีมวิจัยว่าควรศึกษา เอกสารงานวิจัย เช่นจำนวนบท ถ้าดูตามแบบบันทึกที่ได้รับ เพื่อนำมาเขียนในบทที่ 5 เดิมอยากปรับให้เป็นบทที่ 6 และบทที่ 6 จะเป็นการวิเคราะห์ความเป็นมาจากการจัดกิจกรรมแล้วน่าจะมีเพียง 5 บท นางสาวดารารัตน์ โพธิ์รักษา (ทีม สกว.)เพิ่มเติมว่าการวางแผนการทำงานต้องเป็นไปตามที่ตั้งไว้ในแผนการดำเนินการตามกิจกรรม สิ่งสำคัญของการเขียนรายงานคือ จะเรียงระบบวิธีคิดการนำเสนอ ทำให้คนอ่านเข้าใจได้ง่าย การแตกประเด็น การจัดระบบข้อมูล ประเด็นหลัก ประเด็นรอง กรอบแนวคิด ที่สามารถตอบกลไกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมทั้งพื้นที่และ กศน. ทั้งบ้านป่าแหม คนที่หล่อประวัติศาสตร์ ประเพณี ความเชื่อ สังคม วิธีการดำเนินชีวิต การยึดโยงคนในชุมชนคนเก่าและคนใหม่ การเรียนรู้ร่วมกันต้องแตกประเด็นหลักมาเป็นประเด็นประเด็นรองที่จะต้องนำมาเขียน เพื่อเปรียบเทียบเรามีข้อมูล ถ้ามีประเด็นรองแล้วหลังจากนั้นสิ่งที่จะต้องทำคือหัวข้อย่อย เพราะสามารถตั้งคำถามเจาะลึกทำให้ได้รายละเอียด ตัวอย่างประเด็นหลักคือกลไกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสม ประเด็นรองคือประวัติศาสตร์ ชุมชนบ้านที่หล่อ แล้วคิดว่าหัวข้อย่อยของประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านที่หล่อ การดำเนินชีวิต ที่อยู่อาศัย หัวข้อย่อยควรเป็นการอพยพช่วงเวลา หากเขียนบรรยาย ควรมีภาพประกอบเพื่อเปรียบเทียบ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงให้เห็นภาพชัดเจน ข้อมูลที่มาจากชุมชนนำมาประกอบการสอบถามชุมชน ผู้สูงอายุที่สามารถเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ชุมชน การบันทึกเสียง ทำให้ได้มูลรายละเอียดครบถ้วน การศึกษาจากแหล่งอื่นๆ การศึกษาจากวรรณกรรมที่หล่อในประเทศไทย มีคนศึกษากลไกทาง

วัฒนธรรมไทลื้อใหม่ เช่นกลไ้วฒนธรรมไทลื้อจังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน เพื่อนำมาเป็นแนวทาง ในการศึกษาความหมายของกลไกไทลื้อบ้านป่าแขมเก็บข้อมูลทั้งหมดใช้เครื่องมืออะไรในการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ต้องมีความน่าเชื่อถือ เป็นวิทยาศาสตร์ ขั้นตอนและเทคนิคในการเก็บข้อมูลทำให้ข้อมูลน่าเชื่อถือการนำเอาข้อมูลอื่นมาปรับประยุกต์ใช้ เช่นแบบสอบถามแบบปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปข้อมูล ให้มีความเที่ยง เป็นที่ยอมรับให้เกิดความสอดคล้องกับคำว่ากลไ้วฒนธรรม บ้านป่าแขม การดำเนินงานในระยะที่ 2 ต้องเน้นการหาความหมายกลไ้วฒนธรรมไทลื้อป่าแขม เป็นองค์ประกอบของที่จะทำให้งานวัฒนธรรมเจริญงอกงาม การศึกษาประเพณี การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน บริบทที่สร้างแล้วเจริญงอกงามจึงเป็นความหมายของคำว่าวัฒนธรรม วิเคราะห์เชื่อมโยงคนชุมชนบ้านป่าแขม ครู กศน.อำเภอเชียงม่วน พี่เลี้ยง กศน.การแบ่งประเภทประเพณี การอนุรักษ์อนาคตข้างหน้าได้เห็นคือบันทึกภาพไว้ ข้อดีถ้าไม่มีใครอยู่หรือจำไม่ได้ก็นำมาเปิดดูได้ว่ามีอะไรบ้าง ใช้เทคนิค Time line จะเก็บข้อมูลเพิ่มประวัติศาสตร์ชุมชน ใช้เทคนิคปฏิทินวัฒนธรรมจะรู้ว่าในอดีตจะมีกิจกรรมประเพณีอะไร และหากแก้ไขข้อในบทเดิม บทที่ 3 - 4 จะมารวมกันหรือแยกก็ได้ ถ้าแยกก็คือว่าบทที่ 5 จากในเล่มเขียนเป็นบทสรุปต้องเพิ่มรายละเอียดข้อมูลก็คือประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ วิธีการดำเนินชีวิต บทที่ 5 เป็นบทสรุปที่ผ่านการวิเคราะห์ประเพณี ความเชื่อของบ้านไทลื้อมี 10 อย่าง ความเชื่อด้านการเกิดจะต้องมีการตัดสายสะดือ นี่คือการรายละเอียดในบทที่ 4 บทที่ 5 ตัวอย่าง เช่น ประเพณี ความเชื่อทางด้านการเกิดของคนปกากะญอ ได้แก่ 1. ประเพณีการตัดสายสะดือ 2. ประเพณีในเรื่องของการรักษาจิตวิญญาณ จะได้ 2 ข้อ เพราะรายละเอียดอยู่ในบทที่ 4 แล้ว แต่มาสรุปในบทที่ 5 ข้อมูลก็จะละเอียดขึ้น และจะโยงไปถึงข้อ 2 คือลักษณะกลไก ที่บอกว่าจะมีคุณสมบัติที่จะได้จากข้อมูลและการวิเคราะห์ เชื่อมโยงสุดท้ายคือลักษณะกลไ้วฒนธรรมที่เหมาะสมกับคนบ้านป่าแขมที่จะถ่ายทอดได้หนึ่งองค์ประกอบของคนต้องเป็นคนอย่างไร สองโครงสร้างต้องนึกถึงการบริหารจัดการสามโครงสร้างและบทบาทหน้าที่คืออะไร สี่คือกระบวนการถ่ายทอดคืออะไร ห้าสุดท้ายแล้วจะขยายผลไปได้ยังไง ขยายผลแบบการถ่ายทอดแบบเดิมและทำอย่างไรใช้วิธีเข้ามาช่วยจะได้รูปแบบการขยายผล ดังนั้นเครื่องมือด้านเทคนิค เอกสาร วิธีต่างๆ จะเป็นตัวช่วยที่จะนำไปถ่ายทอดต่อไปได้ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับชุมชนกับ กศน. เป็นต้น แต่กำลังเรียนรู้ร่วมกันว่าความเหมาะสมหรือไม่สุดท้ายแล้วลักษณะของการสร้างกลไกและการขยายผลของชุมชนไทลื้อบ้านป่าแขมมีกี่รูปแบบ การศึกษาชุมชนไทลื้อบ้านป่าแขม ต้องศึกษาจากข้อมูลจริงในพื้นที่ เช่น ภูมิปัญญาในท้องถิ่นด้านต่างๆ ข้อมูลที่มาจากอินเทอร์เน็ตเป็นเพียงส่วนประกอบ

สกว.ศึกษาเอกสาร บทที่ 3 ก็เพราะจะดูว่าการทำงานวิจัย กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ การดำเนินงานตามแผน ในตารางกิจกรรมดำเนินงาน สามารถตอบโจทย์วัตถุประสงค์อย่างไร ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นมีแนวทางการแก้ไขอย่างไร การสื่อสารระหว่างทีมกศน.ให้ชาวบ้านได้เข้าใจ ใช้ลำดับวิธีภาพ การสื่อสารระหว่างทีมพี่เลี้ยง หรือ สกว.อาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้งานวิจัยเป็นระบบมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (Out Put)

การดำเนินงานวิจัย ต้องเป็นไปตามแผนและสามารถตอบวัตถุประสงค์ของโจทย์การวิจัย ทีมวิจัยต้องรู้จักแบ่งบทบาทหน้าที่ และการจับประเด็นทำงานเป็นระบบและสามารถทำงานให้เป็นไปตามแผนและตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ตัดข้อมูลที่ไมเกี่ยวข้องข้องกับโครงการออกเพราะอาจ

ทำให้เกิดประเด็นใหม่ที่อาจไม่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยการตั้งประเด็นตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย การแบ่งหมวดหมู่ของข้อมูลอาจทำให้เห็นข้อมูลชัดเจนขึ้น

ข้อค้นพบ

ทีมวิจัยพื้นที่ควรมี Session Plan เพื่อการวางแผนและดำเนินงาน

บทเรียน/บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

การให้ความรู้และเทคนิคกับนักวิจัยพื้นที่ในการเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อใช้ในเรื่องการเก็บข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์หรือเชิงวิทยาและผังเครือญาติ การใช้เครื่องมือกลไกวัฒนธรรมไทลื้อป่าแขม ควรมีการปรับกระบวนการ ปรับสร้างความรู้ ทักษะ กระบวนการคิด และการจัดระบบข้อมูลภายใต้บริบทชุมชนให้มากขึ้น

กิจกรรมที่ 2 ครั้งที่ 5 การติดตามสนับสนุนการเขียนรายงานความก้าวหน้าพื้นที่ บ้านป่าแขม ตำบลบ้านนาง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2561 เวลา 08.00น. - 16.30 น. สถานที่ ณ กศน.อำเภอยางชุมน้อย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมจำนวน 11 คน ได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 4 คนและทีมวิจัย กศน.พะเยา จำนวน 7 คน มีวัตถุประสงค์ เพื่อติดตามสนับสนุนการเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 และเพื่อเติมเต็มเนื้อหาความรู้และทักษะทางวิชาการให้ครบถ้วนสมบูรณ์

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

ประเด็นที่หารือ แลกเปลี่ยน เพื่อติดตามปรับแก้งานวิจัยชี้แจงการเข้ามายังพื้นที่ของ ทีมกลไกพี่เลี้ยง เพื่อติดตามการเขียนรายงานความก้าวหน้างานวิจัยระยะที่ 1 มีการแลกเปลี่ยนระหว่างทีมกลไกพี่เลี้ยง ทีมนักวิจัยครูเชียงม่วน เกี่ยวกับการปรับแก้รายงานความก้าวหน้า ตามที่เจ้าหน้าที่ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จากส่วนกลาง ได้ให้ข้อเสนอแนะ รวมทั้งแนวทางในการเขียนรายงานวิจัยไว้ ดังนี้

ปรับแก้ในบทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปรับแก้ในบทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน

ปรับแก้ในบทที่ 4 ผลการดำเนินงาน

ปรับแก้ในบทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการแลกเปลี่ยน พบว่าได้มีการปรับแก้รายงานไปแล้วในบางบท เช่นบทที่ 4 โดยการปรับแก้กิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ตามแผนโครงการวิจัยในรูปแบบตารางหรือเขียนอธิบายกิจกรรมตามแผน เพื่อให้เห็นภาพของการทำงานวิจัยของทีมวิจัย ตามที่ได้แนะนำในการติดตามการเขียนรายงานครั้งที่ 1 บทอื่นๆ ยังไม่ได้ดำเนินการ ทีมกลไกพี่เลี้ยงได้ตรวจสอบผลการเขียนปรับแก้รายงาน ปรากฏว่าการเขียนรายงานยังไม่สมบูรณ์ เนื่องจากในเนื้อหารายงานยังไม่สื่อถึงกระบวนการทำงานวิจัย จึงได้แนะนำทีมวิจัยครูเชียงม่วน ไว้ดังนี้

1. ให้ดำเนินการปรับแก้ Session Plan ของแต่ละกิจกรรมให้ชัด โดยเริ่มตั้งแต่กิจกรรมที่ 1 ครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมที่ 3 และกิจกรรมที่ 4 แล้วใช้ Session Plan เป็นแนวทางแล้วเขียนอธิบายกิจกรรมย่อยที่ระบุใน Session Plan ทุกขั้นตอน พร้อมบทบาทของการนักวิจัยในเวที

2. ให้นำข้อมูลจากการจัดบันทึกของนักวิจัยครูและนักวิจัยชุมชน มาใช้ประกอบในการเขียนรายงานวิจัย

3. แบ่งงานให้นักวิจัยทีมครู กศน.เชียงใหม่ แบ่งบทบาทรับผิดชอบ การจัดทำ Session Plan ของแต่ละกิจกรรม พร้อมทั้งเขียนรายงานกิจกรรมให้ชัด โดยแบ่งให้จัดทำ ดังนี้

- ครูปิณฑล วงศ์กะโหล่ง รับผิดชอบปรับแก้ Session Plan กิจกรรมที่ 1 (ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2)
- ครูไพพจน์ สมภารและครูณงนภัส สมภารรับผิดชอบปรับแก้ Session Plan กิจกรรมที่ 2
- ครูพิภพ ทราคำและครูภัทรชนก อินธิยา รับผิดชอบปรับแก้ Session Plan กิจกรรมที่ 3
- ครูสุชาดา มั่งมูลและครูณิชาภัทร เชื้อหอม รับผิดชอบปรับแก้ Session Plan กิจกรรมที่ 4

หลังจากให้ลองปรับแก้ Session Plan แล้ว มีการสุมจับเพื่อนำเสนอ Session Plan โดยครูคำมีนำเสนอการปรับแก้ Session Plan กิจกรรมที่ 1 (ครั้งที่ 1) ซึ่งทีมครูพี่เลี้ยงได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับแก้ ทั้ง Session Plan การเขียนรายงาน เพื่อให้การเขียนรายงานความก้าวหน้า

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (Out Put)

การเขียนรายงานการวิจัย ต้องมีการนำข้อมูลทุกชุดข้อมูลที่มี มาประมวลการแบ่งหมวดหมู่ของข้อมูลอาจทำให้เห็นข้อมูลชัดเจนขึ้น โดยทีมวิจัยต้องเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อค้นพบ

การวางแผนและดำเนินงาน ต้องทำตามแผน การจับประเด็น และการลำดับข้อมูลควรมีการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างทีมวิจัย เพื่อนำไปเขียนรายงาน

บทเรียน/บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

การใช้ข้อมูลที่ศึกษาจากชุมชนบ้านป่าแฉ่ม ผ่านการใช้เครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือและการจัดระบบข้อมูลภายใต้บริบทชุมชนจะทำให้รายงานเกิดความน่าเชื่อถือ

กิจกรรมที่ 2 ครั้งที่ 6 เวทีติดตามสนับสนุน (เก่า) สัณฐานปี 2560 บ้านหนองบัว ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง จังหวัดพะเยา วันที่ 28 มกราคม 2562 เวลา 09.00 – 16.00 น. ณ โรงเรียนบ้านหนองบัว ตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วม ได้แก่ นักวิจัยชุมชนบ้านหนองบัว นักวิจัยครู กศน.อำเภอมะนัง และนักวิจัยกลไกพี่เลี้ยง ซึ่งใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น และใช้เครื่องมือ Mind mapping โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถอดองค์ความรู้ในพื้นที่ในการทำงานวิจัยในระยะที่ 1 และ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการในงานวิจัยให้แก่ทีมวิจัยในพื้นที่

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

นางพรรณิ ใหม่ประสิทธิ์กุล หัวหน้าโครงการ กล่าวชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดเวทีในครั้งนี้ เริ่มกระบวนการโดย มีนักวิจัยกลไกพี่เลี้ยง เป็นผู้จัดกระบวนการ ได้แก่ นางพวงศรี เข็มพันธ์ (กลไกพี่เลี้ยง) ทำหน้าที่ผู้นำกระบวนการ (Facilitator) นางสุภัทรา เกเย็น (กลไกพี่เลี้ยง) ทำหน้าที่เลขา กระดาน และนางสาวเนตรนภา ประเสริฐสังข์ (กลไกพี่เลี้ยง) ทำหน้าที่เป็นผู้ประมวล ในการดำเนินการเวทีครั้งนี้ นักวิจัยกลไกพี่เลี้ยง มีการกำหนดประเด็นในการถอดองค์ความรู้จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 สิ่งที่ได้รับจากการเป็นนักวิจัยชุมชน ประเด็นที่ 2 ปัญหาและอุปสรรค

จากการเป็นนักวิจัยชุมชนและประเด็นที่ 3 สิ่งที่ต้องการให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงสนับสนุนและพัฒนา ซึ่งผู้นำกระบวนการมีการชวนพูดคุยตามประเด็น โดยให้นักวิจัยในพื้นที่อำเภอแม่ใจ ได้แสดงความคิดเห็นที่ละคนจนครบทุกคน ทุกประเด็น ผู้ประมวลได้ทำการประมวลผลข้อมูลในการดำเนินการเวทีให้ผู้เข้าร่วมเวทีรับทราบ เพื่อตรวจสอบข้อมูลและคืนข้อมูลให้กับนักวิจัยชุมชน หลังจากนั้นนักวิจัยกลไกพี่เลี้ยงร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อร่วมกันวางแผนการดำเนินต่อไป โดยหลายคนได้ให้ความคิดเห็นดังนี้ ได้ทำงานร่วมกัน ได้เข้าพื้นที่ ได้การทำงานร่วมกับชุมชนและภาคีเครือข่าย ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานวิจัย และได้รับการยอมรับจากชุมชน ได้ข้อคิดเห็นว่า การทำงานวิจัยส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่องการบริหารจัดการเวลาการทำงาน การจับประเด็นที่ไม่ครอบคลุม การเขียนรายงานวิจัย การบันทึกข้อมูลและการประมวลและการเป็นบทบาทผู้ดำเนินการเวที (Facilitator) ได้ข้อคิดเห็นว่า นักวิจัยทีม ครู กศน.ต้องการให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาในการเขียนรายงานวิจัย การจดบันทึกหรือการใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล การเป็นผู้นำกระบวนการที่ดี

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (out put)

ผลจากการดำเนินงานในกิจกรรมที่ 4 ทำให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงได้ข้อมูลจำนวน 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 สิ่งที่ได้รับจากงานวิจัย จากการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นทำให้นักวิจัยได้ทักษะการทำงานร่วมกัน ได้เทคนิคในการเข้าพื้นที่ ได้ทำงานร่วมกับชุมชนในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ได้เรียนรู้การใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล และได้เรียนรู้ทักษะกระบวนการงานวิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของ กศน.ได้

ประเด็นที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น พบปัญหาในการบริหารจัดการเรื่องเวลาของครู กศน.ขาดทักษะในการจับประเด็นที่ครอบคลุมเนื้อหา ขาดทักษะในการเป็นบทบาทผู้นำกระบวนการและการประมวล

ประเด็นที่ 3 สิ่งที่ต้องการให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงสนับสนุนและพัฒนา นักวิจัยชุมชนต้องการให้พี่เลี้ยงเติมเต็มในเรื่องบทบาทและหน้าที่ของผู้จัดกระบวนการเวที การเลือกใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่ครอบคลุมได้ข้อมูลเชิงลึก และต้องการให้คำปรึกษาในการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

ข้อค้นพบ

ผลจากการจัดกิจกรรมครั้งนี้ ทำให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงได้ทราบข้อมูล ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของนักวิจัยชุมชนที่เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อให้นักวิจัยกลไกพี่เลี้ยงสามารถนำข้อมูล มาวางแผนการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยชุมชน ในระยะที่ 2 ในการพัฒนาทักษะกระบวนการในการจัดเวที และการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

บทเรียน/บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

การถอดองค์ความรู้ทำให้เราได้ข้อมูลมาใช้ในการวางแผนเพื่อการพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

กิจกรรมที่ 2 ครั้งที่ 7 เวทีการติดตามสนับสนุน(เก่า) สัณฐาน 60 พื้นที่บ้านป่าแหม ตำบลบ้านมาง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2562 เวลา 08.00 – 16.30 สถานที่ ณ กศน. อำเภอเชียงม่วน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา ผู้เข้าร่วมเวที ได้แก่ ทีมวิจัยครู กศน.อำเภอเชียงม่วน จำนวน 10 คน ทีมกลไกพี่เลี้ยง กศน.จังหวัดพะเยา จำนวน 16 คน วัตถุประสงค์ พัฒนาทักษะและการเรียนรู้ของพี่เลี้ยงพะเยาเพื่อใช้ในการดำเนินงานโครงการ ติดตามสนับสนุนโครงการพื้นที่วิจัย อำเภอเชียงม่วน และถอดองค์ความรู้สิ่งที่นักวิจัยได้จากกระบวนการวิจัย

วิธีการ ขั้นตอนการดำเนินงาน

กระบวนการในการดำเนินการ โดยทีมกลไกพี่เลี้ยงเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีนางสาวพิมพ์ชนก กมลขัน (กลไกพี่เลี้ยง) เป็นผู้นำกระบวนการ (Facilitator) นางดวงพร ใจชุ่ม (กลไกพี่เลี้ยง) ทำหน้าที่ประมวลสรุปผล นายอภิชาติ อำมาตย์มณี และนายสันต์ สุธรรมมา (กลไกพี่เลี้ยง) เป็นผู้บันทึกภาพ และทีมกลไกพี่เลี้ยงทุกคนเป็นผู้บันทึกสมุด ให้ครู กศน.อำเภอเชียงม่วน นำเสนอผลการดำเนินการจัดกิจกรรมในระยะที่ 1 เป็นรายบุคคลจากกิจกรรมนี้ Facilitator ชวนคุยและแลกเปลี่ยนกระบวนการทำงานเกี่ยวกับงานวิจัยของ กศน.อำเภอเชียงม่วน และให้นักวิจัยครู กศน.อำเภอเชียงม่วน ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกระบวนการงานวิจัยในประเด็นหัวข้อ ดังนี้ 1.กระบวนการทำงานงานวิจัยในระยะที่ 1 2. ถอดองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย ว่าหลังจากที่ทีมวิจัยได้ทำงานวิจัยในระยะที่ 1 ไปแล้ว นักวิจัยครู กศน.อำเภอเชียงม่วน ได้อะไรจากกระบวนการวิจัยบ้าง

นางสาวพิมพ์ชนก กมลขัน (Facilitator) ได้เชิญนางพรณี ใหม่ประสิทธิกุลหัวหน้าโครงการกลไกพี่เลี้ยง ได้ทักทายและชี้แจงในกระบวนการที่จะลงมือปฏิบัติในเวทีในครั้งนี้ โดยได้ช่วยคุยถึงงานวิจัยที่ผ่านมาว่า ผลจากการการทำงานทั้งทีมกลไกพี่เลี้ยงและทีมวิจัย กศน.เชียงม่วน มีปัญหาและข้อติดขัดลงกระบวนการไหนที่เราต้องมีการแก้ไขและหาแนวทางปรับแก้ นางสาวพิมพ์ชนก (Facilitator) ได้ชวนให้ทีมวิจัย กศน.อำเภอเชียงม่วน ได้แลกเปลี่ยน

โดยเริ่มจาก นางนงนภัส สมภาร (ทีมวิจัย กศน.อำเภอเชียงม่วน) ได้แลกเปลี่ยนถึงปัญหาการเขียนรายงาน ว่าไม่รู้จะเริ่มต้นการเขียนอย่างไร ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของแต่ละเวที

นางเบญจมาศ (ทีมวิจัย กศน.อำเภอเชียงม่วน) พูดถึงการกระบวนการในการลงพื้นที่ในการศึกษารายละเอียดของประเพณีวัฒนธรรมไทลื้อบ้านป่าแหม ปัญหาในการเรียบเรียงข้อมูลเพื่อนำมาประกอบการเขียนบันทึกการลงเวทีและการเขียนรายงานความก้าวหน้า และรายงานฉบับสมบูรณ์ ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้

นายไชยพจน์ สมภาร (ทีมวิจัย กศน.อำเภอเชียงม่วน) การลงพื้นที่ ทีมวิจัยเชียงม่วน ได้แบ่งทีมกันลงพื้นที่ แต่ยังไม่ได้อะไรเชิงลึก เพราะครูจะคิดเอาเองว่าน่าจะศึกษาข้อมูลเองได้ และปัญหาในการเขียนรายงาน คือ ครูยังไม่เข้าใจวิธีการเขียน การเรียบเรียงภาษา

นางสาวสุชาดา มั่งมูล (ทีมวิจัย กศน.อำเภอเชียงม่วน) การมอบหมายและแบ่งบทบาทหน้าที่ของทีม ครู กศน.อำเภอเชียงม่วน ยังไม่มีความชัดเจน ขาดการทำ Session plan ในแต่ละเวที เนื่องจาก ครู กศน.เชียงม่วน ไม่เข้าใจในเรื่องของการเขียน Session plan การใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล จึงอยากให้พี่เลี้ยงได้เติมเต็มในส่วนของการเขียน Session plan และการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาประกอบการเขียนรายงาน

นางนิชาภัทร เชื้อหมอ (ทีมวิจัย กศน.อำเภอเชียงม่วน) ไม่สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการลงเวทีมาประกอบการเขียนรายงานได้ เพราะไม่ได้สรุปข้อมูลเป็นหมวดหมู่ งานวิจัยของ กศน.อำเภอเชียงม่วน ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อ แต่รู้สึกว่าข้อมูลที่ได้ ยังไม่สามารถนำมาเป็นข้อมูลสนับสนุนการตอบตามวัตถุประสงค์นั้นๆ ได้

นายอุดร คำบุญเรือง (ทีมวิจัย กศน.อำเภอเชียงม่วน) มีการเขียน Session plan การลงเวที และการเก็บข้อมูลแบบซ้ำๆ การมอบหมายและแบ่งบทบาทหน้าที่ไม่ชัดเจน Facilitator มีความรู้สึกต้นเวที ทำให้ลืมหัวข้อที่เตรียมไว้ใน การลงพื้นที่ จึงทำให้การได้มาซึ่งข้อมูลในแต่ละครั้งไม่ครบถ้วน

นายปิติพล วงศ์กะโซ่ (ทีมวิจัย กศน.อำเภอเชียงม่วน) งานวิจัยระยะที่ 1 ตอบวัตถุประสงค์ยังไม่ครบ พบปัญหาในการทำ Session plan เพราะไม่เข้าใจ และการลงพื้นที่ไม่ดำเนินการตาม Session plan ที่วางไว้ และมีปัญหาในการเรียบเรียงข้อมูล

นางจารุณี แก้วประภา หัวหน้าโครงการฯบ้านป่าแขม ได้อธิบายบริบทพื้นที่ของบ้านป่าแขม อำเภอเชียงม่วน ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความเข้มแข็ง ในเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ มีภูมิปัญญาที่มีความรู้ที่หลากหลาย ชัดเจน และการให้ความร่วมมือของชุมชนในการให้ข้อมูลเป็นอย่างดี แต่ติดปัญหาตรงตัวของนักวิจัยทีมครู กศน.อำเภอเชียงม่วนเอง ที่ยังไม่มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการทำงาน ว่าภาระหน้าที่ของ กศน.กับงานวิจัยคือเรื่องเดียวกัน และที่สำคัญ นักวิจัยทีมครู กศน.อำเภอเชียงม่วน ขาดทักษะในการทำงานวิจัยท้องถิ่น สืบเนื่องมาจาก ครู กศน.อำเภอเชียงม่วน ยังไม่เข้าใจในกระบวนการทำงานวิจัยท้องถิ่น การวางแผนการดำเนินงาน การเก็บข้อมูล ที่ต้องได้มาจากชุมชน ไม่สามารถแบ่งประเด็นเนื้อหาที่ต้องการให้ชุมชนได้สื่อสารออกมา

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (Out Put)

ทีมวิจัย ครู กศน.เชียงม่วน มีการนำเสนอและแลกเปลี่ยนถึงปัญหา และข้อติดขัดในการจัดทำงานวิจัยท้องถิ่น

ข้อค้นพบ

ทีมวิจัย ครู กศน.เชียงม่วน ยังไม่มีความเข้าใจเรื่องการใช้ session plan และการแบ่งบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนในการลงเวที การเรียบเรียงข้อมูล การเขียนรายงานการวิจัย เทคนิคการตั้งประเด็นคำถาม การใช้เครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล เช่น การเป็น facilitator , co - facilitator การบันทึกข้อมูล การประมวลผล และเทคนิคในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน

บทเรียน/บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

ทีมวิจัย ครู กศน.อำเภอเชียงม่วน ต้องการให้กลไกพี่เลี้ยงติดตาม และหนุนเสริมในกระบวนการวิจัย อย่างต่อเนื่อง การให้ความรู้ในเรื่องการใช้เครื่องมืองานวิจัยและการเขียน ทีมวิจัย ครู กศน.อำเภอเชียงม่วน

กิจกรรมที่ 2 ครั้งที่ 8 เวทีถอดองค์ความรู้และการหนุนเสริม การเขียนรายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น(สกว.)ฉบับสมบูรณ์ โครงการ “กลไกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการขับเคลื่อนวิถีชีวิตชุมชนไทลื้อบ้านป่าแขมหมู่ที่ 4 ตำบลบ้านมาง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา” ระหว่างวันที่ 17-18 เมษายน 2562 ณ ห้องประชุม กศน.อำเภอภูซาง หมู่ที่ 9 ตำบลเชียงแรง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา จำนวนผู้เข้าร่วมเวที จำนวน 56 คน ได้แก่ ทีมนักวิจัย จำนวน 22 คน และชุมชน จำนวน 20 คน พี่เลี้ยงกลไกจำนวน 14 คน **วัตถุประสงค์** เพื่อถอดองค์ความรู้และการหนุนเสริม การเขียนรายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (สกว.) ฉบับสมบูรณ์ โครงการ “กลไกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการขับเคลื่อนวิถีชีวิตชุมชนไทลื้อบ้านป่าแขมหมู่ที่ 4 ตำบลบ้านมาง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา”

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ

วันที่ 17 เมษายน 2562 นางพรณี ใหม่ประสิทธิกุล หัวหน้าโครงการ “การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษาของระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา” ได้กล่าวทักทายผู้เข้าร่วมเวทีและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการลงเวทีในครั้งนี้ จากนั้น นางสาวเนตรนภา ประเสริฐ

สังข์ทิม (กลไกพีเลียง) ทำหน้าที่เป็นผู้นำกระบวนการ (Facilitator) นางผ่องศรี เข็มขันธ (กลไกพีเลียง) ทำหน้าที่ผู้ช่วยผู้นำกระบวนการ (Co-facilitator) นางวรลัญจ์ สิงห์สุวรรณ (กลไกพีเลียง) ทำหน้าที่เป็นเลขาคณะนางสาวสุภัทรา เกย่น (กลไกพีเลียง) ทำหน้าที่เป็นผู้ประมวลผล นางดวงพร ใจชุ่ม (กลไกพีเลียง) ทำหน้าที่เป็นผู้จัดบันทึกหลัก นายวสันต์ สุธรรมมา (กลไกพีเลียง) ทำหน้าที่บันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และทีมกลไกพีเลียงทั้งหมด ทำหน้าที่จัดบันทึกและคอยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมเวทีมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือการให้ข้อมูล โดยมีเป้าหมายที่นักวิจัยชุมชนและนักวิจัยครู กศน.อำเภอเชียงม่วน ร่วมกระบวนการแลกเปลี่ยน

ช่วงเช้า เวลา 8:30-12:00 น. เริ่มเข้าสู่กระบวนการแลกเปลี่ยนและถอดองค์ความรู้โดยนางสาวเนตรนภา ประเสริฐสังข์ (กลไกพีเลียง) ทำหน้าที่เป็นผู้นำกระบวนการ (Facilitator) อธิบายโดยใช้เครื่องมือ Time Line เพื่อให้เกิดความชัดเจนเส้นทางการจัดกิจกรรม ในแต่ละเวทีของโครงการ “กลไกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการขับเคลื่อนวิถีชีวิตชุมชนไทลื้อบ้านป่าแขมหมู่ที่ 4 ตำบลบ้านม่วง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา” อีกทั้งเป็นกระบวนการทบทวนภาพรวมในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมา จากนั้น นางสาวเนตรนภา ประเสริฐสังข์ (กลไกพีเลียง) ทำหน้าที่เป็นผู้นำกระบวนการ (Facilitator) ได้ใช้เครื่องมือ Smart Box เพื่อใช้ดึงข้อมูลและถอดองค์ความรู้ในแต่ละกิจกรรม โดยให้ทีมนักวิจัยชุมชนและนักวิจัยครู กศน.อำเภอเชียงม่วนร่วมกระบวนการแลกเปลี่ยนและสะท้อนผลการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น 2) ข้อค้นพบ และ 3) บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่ ลงในตาราง เครื่องมือ Smart Box โดยมีทีมกลไกพีเลียงร่วมสังเกตการณ์เพิ่มเติมองค์ความรู้ สนับสนุนช่วยเหลือ เทคนิควิธีการ และข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้แนวทางการเขียนสรุปกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม

ช่วงบ่าย เวลา 13:00-16:00 น. นางสาวเนตรนภา ประเสริฐสังข์ (กลไกพีเลียง) ทำหน้าที่เป็นผู้นำกระบวนการ (Facilitator) ได้ใช้กระบวนการแยกกลุ่มย่อย โดยมอบหมายให้ทีมนักวิจัยชุมชนและนักวิจัยครู กศน.อำเภอเชียงม่วน เขียนสรุปกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม โดยให้นักวิจัยอธิบายถึงกระบวนการ ให้เห็นอย่างชัดเจน (ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร) และสรุปเป็นสาระสำคัญจากกระบวนการเรียนรู้ผ่านงานวิจัยในแต่ละกิจกรรม ในระยะที่ 2 โดยแบ่งพีเลียงกลไก ประคบเพื่อหนุนเสริมการเขียนสรุปกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมในระยะที่ 2 (กิจกรรมที่ 6-12) หลังจากนั้นนางสาวสุภัทรา เกย่น (กลไกพีเลียง) ทำหน้าที่เป็นผู้ประมวลผลโดยใช้เครื่องมือ Mind map เพื่อประมวลผลการดำเนินการจัดกิจกรรมครั้งนี้ หลังจากนั้น นางพรณี ใหม่ประสิทธิ์กุล หัวหน้าโครงการ ได้มอบหมายงานและนัดหมายกิจกรรมในวันที่ 18 เมษายน 2562 ต่อไป

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ

วันที่ 18 เมษายน 2562 นางพรณี ใหม่ประสิทธิกุล หัวหน้าโครงการ“การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา” ได้กล่าวทักทายผู้เข้าร่วมเวทีและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการลงเวทีในครั้งนี้ จากนั้น นางสาวเนตรนภา ประเสริฐสังข์ (กลไกพี่เลี้ยง) ทำหน้าที่เป็นผู้นำกระบวนการ (Facilitator) นางผ่องศรี เข็มจันทร์ (กลไกพี่เลี้ยง) ทำหน้าที่ผู้ช่วยผู้นำกระบวนการ (Co-facilitator) นางวรลัญจ์ สิงห์สุวรรณ (กลไกพี่เลี้ยง) ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ นางสุภัทรา เกเย็น (กลไกพี่เลี้ยง) ทำหน้าที่เป็นผู้ประมวลผล นางดวงพร ใจชุ่ม (กลไกพี่เลี้ยง) ทำหน้าที่เป็นผู้จัดบันทึกหลัก นายวสันต์ สุธรรมมา (กลไกพี่เลี้ยง) ทำหน้าที่บันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว กลไกพี่เลี้ยงทั้งหมด ทำหน้าที่จัดบันทึกและคอยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมเวทีมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือการให้ข้อมูล โดยมีเป้าหมายที่ให้นักวิจัยชุมชนและนักวิจัยครู กศน.อำเภอเชียงม่วน ร่วมกระบวนการแลกเปลี่ยน

ช่วงเช้า เวลา 8:30-12:00 น. เริ่มเข้าสู่กระบวนการโดยนางสาวเนตรนภา ประเสริฐสังข์ (กลไกพี่เลี้ยง) ทำหน้าที่เป็นผู้นำกระบวนการ (Facilitator) โดยการทบทวนองค์ความรู้และกระบวนการจัดกิจกรรม ของวันที่ 17 เมษายน 2562 จากนั้น นางสาวเนตรนภา ประเสริฐสังข์ ทำหน้าที่เป็นผู้นำกระบวนการ (Facilitator) ได้ติดตามงานที่มอบหมายให้ ทีมนักวิจัยชุมชน ไปทำเป็นการบ้าน ในการสรุปแต่ละกิจกรรม ระยะที่ 2 (กิจกรรม 6-12) แล้วให้ทีมนักวิจัยชุมชนและนักวิจัยครู กศน.อำเภอเชียงม่วน ร่วมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยทบทวนและเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์และชัดเจน โดยมีทีมกลไกพี่เลี้ยงทั้งหมด ร่วมสังเกตการณ์ เพิ่มเติมองค์ความรู้ สนับสนุนช่วยเหลือ เทคนิควิธีการ และข้อเสนอแนะ แนวทาง เพื่อเพิ่มเติมให้เกิดความสมบูรณ์ของข้อมูลให้มากที่สุดที่จะเขียนรายงานการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

ช่วงบ่าย เวลา 13:00-16:00 น. นางสาวเนตรนภา ประเสริฐสังข์(กลไกพี่เลี้ยง) ทำหน้าที่เป็นผู้นำกระบวนการ(Facilitator) ได้ใช้สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างทีมกลไกพี่เลี้ยงกับนักวิจัยแบบ learning by doing (การเรียนรู้ด้วยการกระทำและการปฏิบัติ) โดยร่วมกันสรุปองค์ความรู้ในแต่ละกิจกรรม ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ แล้วร่วมกันสกัดองค์ความรู้รวบยอดท้ายวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบว่า ผลการดำเนินงานกระบวนการงานวิจัยแต่ละกิจกรรมต่อบัณฑิตหรือไม่ อย่างไร หลังจากนั้น นางสุภัทรา เกเย็น (กลไกพี่เลี้ยง) ทำหน้าที่เป็นผู้ประมวลผลโดยใช้เครื่องมือ Mind map เพื่อประมวลผลการดำเนินการจัดกิจกรรมครั้งนี้ และได้มอบหมายงาน ทีมนักวิจัยชุมชนและนักวิจัยครู กศน.อำเภอเชียงม่วน และนัดหมายส่งรายงานฉบับสมบูรณ์โครงการ “การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา”เพื่อรวบรวมให้ที่ปรึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นต่อไป

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (Out put)

ทีมกลไกพี่เลี้ยง ได้แสดงบทบาทการเป็นกลไกพี่เลี้ยง ในการหนุนเสริม และเพิ่มเติมองค์ความรู้ ฝึกทักษะการใช้เครื่องมือ Time Line , Smart Box , Mind Map และฝึกกระบวนการแลกเปลี่ยนโดยการมีส่วนร่วม ทีมนักวิจัย ครู กศน.อำเภอเชียงม่วน และนักวิจัยชุมชน ได้ร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้แบบการมีส่วนร่วม โดยได้รับการหนุนเสริม ฝึกทักษะการดึงข้อมูลและถอดองค์ความรู้ผ่านเครื่องมือ Smart Box ทำให้สามารถรวบรวมข้อมูลแบบเป็นระบบและมีขั้นตอน จนเกิดความชัดเจนของข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ มาเขียนรายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น(สกว.) ฉบับสมบูรณ์ได้ต่อไป

ข้อค้นพบ

ทีมกลไกพี่เลี้ยงค้นพบว่า กระบวนการหนุนเสริม และฝึกทักษะการใช้เครื่องมือ Time Line และเครื่องมือ Smart Box ทำให้ทีมนักวิจัยชุมชนและทีมนักวิจัยครู กศน.อำเภอเชียงม่วน มีความรู้ความเข้าใจ ในการเขียนรายงาน วิจัยเพื่อท้องถิ่น(สกว.) ฉบับสมบูรณ์ได้ง่ายขึ้น ลดปัญหาและอุปสรรค ในการเขียนรายงานได้เป็นอย่างดี

บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

ทีมกลไกพี่เลี้ยง มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือ และหนุนเสริมทั้งด้านการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการ การใช้เครื่องมือ การรวบรวมข้อมูล การดึงข้อมูล การถอดองค์ความรู้ การเชื่อมโยงความรู้ และเพิ่มเติมองค์ความรู้ ตามที่ ทีมนักวิจัยต้องการและมีความสนใจ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า “บทบาททีมกลไกพี่เลี้ยง จังหวัดพะเยา มีส่วนหนุนเสริม งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา ให้บรรลุเป้าหมาย สู่ความเป็น “พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้” ที่มุ่งสร้าง “ชุมชนวิจัย รากฐานใหม่แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต”” ต่อไปในอนาคต อย่างแท้จริงอย่างเป็นรูปธรรม โดยวิธีการสร้างกลไกพี่เลี้ยง ควบคู่ไปกับการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยอาศัยประสบการณ์ส่งต่อจากทีมกลไก พี่เลี้ยง สู่ทีมนักวิจัย ในระดับพื้นที่

กิจกรรมที่ 3 การพัฒนาศักยภาพทีมพี่เลี้ยงผ่านการฝึกอบรม

กิจกรรมที่ 3 ครั้งที่ 1 เวทีอบรมหลักสูตรการบริหารจัดการโครงการและงบประมาณ โครงการ จังหวัดลำปาง วันที่ 7 - 8 พฤษภาคม 2561 มีผู้เข้าร่วม จำนวน 7 คน ได้แก่ ทีม สกว. 2 คน กลไกพี่เลี้ยง 1 คน ผู้ช่วยนักวิจัย 1 คน นักวิจัยพื้นที่อำเภอแม่ใจ 2 คน นักวิจัยพื้นที่อำเภอเชียงม่วน 1 คน มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความเข้าใจและเรียนรู้ในการบริหารจัดการงบประมาณโครงการ วัตถุประสงค์ 2 เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบในระบบการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

รับฟังการบรรยายโดย นางอัญมณี ตาคำ ทีม สกว.ลำปาง เรื่องการบริหารจัดการงบประมาณโครงการฯ และแนวทางการปฏิบัติเรื่องการเงิน บัญชี ตามระเบียบ สกว.เพื่อสร้างความเข้าใจในทิศทางเดียวกันของการบริหารจัดการงบประมาณโครงการ “การจัดการความรู้เพื่อการบริหารจัดการอาชีพเลี้ยงวัวของกลุ่มผู้เลี้ยงวัวบ้านหนองบัว หมู่ 2 โครงการ “กลไกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการขับเคลื่อนวิถีชีวิตชุมชนไทลื้อบ้านป่าแหม หมู่ 4 ตำบลบ้านมาง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา และโครงการ “การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา” และร่วมแลกเปลี่ยนกระบวนการทำงานและรูปแบบการเขียนรายงานความก้าวหน้า โดยนางนภาพร ขยันดีทีม สกว.ลำปาง ร่วมจัดทำแผน Session plan การลงเวทีการ

เขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 ครั้งที่ 2 ของ อำเภอแม่ใจ อำเภอเชียงม่วน และทำการสรุปการเงินและตรวจสอบเอกสารทางการเงินทั้งหมด

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

มีความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติการจัดการบริหารงบประมาณโครงการ

ข้อค้นพบ

แนวทางในการบริหารจัดการงบประมาณ

บทเรียนใหม่ที่เกิดขึ้น

ได้แบบฟอร์มการคุมงบประมาณ

กิจกรรมที่ 3 ครั้งที่ 2 เวทีเติมเต็มความเข้าใจ เรื่อง งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น นักวิชาการภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 21 - 22 กรกฎาคม 2561 ณ โรงแรมศิรินาถ การ์เด็น อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีผู้เข้าร่วมจำนวน 6 คน ได้แก่กลพี่เลี้ยง 5 คน ผู้ช่วยนักวิจัย 1 คน วัตถุประสงค์ 2 เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

ชี้แจงความเป็นมาของการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การเติมเต็มความเข้าใจเรื่อง งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น : นักวิชาการภาคเหนือ” บรรยายและซักถามเติมเต็มความเข้าใจเรื่อง “งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น” (ตอนที่ 1) การทำความรู้จักและแนะนำตัวด้วยกิจกรรม Check in “ประสบการณ์ความมั่นใจเมื่อเข้าร่วมการ” วิทยากรนำกิจกรรมสนทนากลุ่มเข้ามาให้ผู้เข้าร่วมได้ผ่อนคลายก่อนเริ่มเข้าสู่กระบวนการอบรมโดยให้เหตุผลว่าปกติเวลาเราเป็นนักวิจัย เรามักจะกระโจนเร่งรีบในการฝึกอบรมหรือเก็บข้อมูล ซึ่งเวลาเอาชาวบ้านมานั่งแบบนี้แล้วใช้สมองเยอะก็ควรมีกิจกรรมผ่อนคลายก่อนและหลังจากทำกิจกรรมกระบวนการแลกเปลี่ยนความแตกต่างและการเติมเต็มของกระบวนการ CBR ของนักวิจัย โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเป็นตัวเชื่อมในการทำกิจกรรม คั้นข้อมูลเรื่อง change จากการ AAR โดยคุณดารารัตน์ โพธิ์รักษา ได้ทำการประมวลคำตอบจากบัตรคำแล้วสรุปเป็นภาพรวมนำเสนอ บรรยายและซักถามเติมเต็มความเข้าใจเรื่อง “งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น” (ตอนที่ 2) ผ่านกระบวนการ PAR ยกแต่ก็มีตัวช่วยทั้งต้น - กลาง-ปลาย ต่อด้วยการนำเสนอผลการปฏิบัติงานครั้งที่ 2 ของกลุ่มย่อย พร้อมรับฟังความเห็นและแลกเปลี่ยนมุมมอง ปิดการอบรมโดย รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ผู้เข้าร่วมการอบรมได้ทักษะกระบวนการเรียนรู้การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงจากงาน CBR ทำให้มองเห็นการทำงานที่หลากหลายและเกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของโครงการวิจัยได้ชัดเจน และให้เห็นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น สามารถนำไปปรับใช้ในการทำงานในพื้นที่ได้การมองเห็นกว้างขึ้น ลึกขึ้น เห็นภาพชัดเจน

ข้อค้นพบ

ได้ทักษะการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงจากงาน CBR

บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

ได้กระบวนการคิด วิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

กิจกรรมที่ 3 ครั้งที่ 3 เวทีเชิงปฏิบัติการการถอดองค์ความรู้โครงการการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา วันที่ 4 สิงหาคม 2561 เวลา 08.30 น. ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้ให้นักวิจัยโครงการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา เกิดความชำนาญในการเขียนรายงานความก้าวหน้า เพื่อให้ได้รูปเล่มรายงานความก้าวหน้า ระยะที่ 1 โครงการการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา ผู้เข้าร่วม 20 คน ที่ปรึกษา 2 คน และทีมนักวิจัยกลไก จำนวน 18 คน

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

จัดเวทีแลกเปลี่ยนกระบวนการทำงานของทีมกลไกพี่เลี้ยงและความก้าวหน้าของการพัฒนาทีมกลไกพี่เลี้ยง จะเห็นว่าทีมพี่เลี้ยงมีพลัง มีประสบการณ์ มีความมั่นใจ ทำให้พี่เลี้ยงเป็นผู้บริหารมีกำลังใจ ที่มีน้อยๆ ที่มีความเข้มแข็ง ความตั้งใจที่จะทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อขับเคลื่อนงานให้เดินหน้าต่อไปได้ เพราะพยายามปรับปรุงข้อจำกัดในหลายๆ เรื่องเพื่อให้การทำงานมีระบบขึ้น ต้องการกำลังใจและการเติมเต็มจาก สกว.ลำปาง ทำให้ทีมพี่เลี้ยง มั่นใจ มีความกระตือรือร้นหลายๆ เรื่องต้องได้รับคำแนะนำจาก สกว.การแบ่งบทบาทหน้าที่ของทีมกลไกพี่เลี้ยงอย่างเป็นระบบมีการแก้ไขปัญหาในการลงเวทีและนำปัญหาที่พบมาพูดคุยเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

สถานการณ์ของกลไกต้องถึงเวลาเขียนรายงาน การเขียนรายงานน่าจะเป็นหัวใจสำคัญ ยิ่งไปกว่านี้ก็ต้องมีเค้าโครง สถานการณ์ความเร่งรีบ จะต้องมีความเค้าโครงของรายงานเนื้อหาสำหรับการเขียนมีแบบฟอร์มของการเขียน 5 บท ต้องมีเค้าโครง คนรับผิดชอบอยู่ในกระบวนการเขียนรายงาน เพื่อให้ทุกคนรับผิดชอบในการเขียนรายงานเป็นส่วนๆ ทำให้รวดเร็ว เนื้อหาในแต่ละส่วนที่รับผิดชอบต้องเอากลับไปเขียนเป็นเนื้อหาที่มีคุณภาพ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

เกิดความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับการเขียนรายงานความก้าวหน้าที่ถูกต้อง

ข้อค้นพบ

เกิดกระบวนการและรูปแบบการเขียนรายงานความก้าวหน้า ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทีมกลไกพี่เลี้ยง

บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

ทีมกลไกพี่เลี้ยง มีทักษะการใช้เครื่องมือในการเขียนรายงานความก้าวหน้า โดยนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมการเติมเต็มความเข้าใจ เรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น นักวิชาการ ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ มาเป็นแนวทางในการเขียน

กิจกรรมที่ 3 ครั้งที่ 4 เวทีการเขียนรายงานความก้าวหน้างานวิจัยเพื่อท้องถิ่น วันที่ 9 พฤศจิกายน 2561 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย โหนด สกว. จำนวน 1 คน และทีมพี่เลี้ยงกลไกจังหวัดพะเยา จำนวน 18 คน วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการเขียนรายงานความก้าวหน้างานวิจัยเพื่อท้องถิ่น 2. เพื่อปรับแก้การเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 ของโครงการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยาให้ถูกต้อง

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

คุณดารารัตน์ โพธิ์รักษา ทีม สกว.เป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเขียนรายงานความก้าวหน้า ตั้งแต่บทที่ 1-5 โดยการอภิปรายประกอบ Power Point ระหว่างการชี้แนะในแต่ละบท ก็จะมีการพูดคุยสอบถามพี่เลี้ยงกลไก และได้ให้ข้อเสนอแนะและปรับแก้ไขดังนี้

บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยของกลไก ประกอบด้วย การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ระบบการศึกษา กศน.จังหวัดพะเยา โดยคั่นหางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น

- กระบวนการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- ทฤษฎีการสร้างพี่เลี้ยง

และประมวลสรุป งานที่สืบค้นมา ทั้งทฤษฎีเกี่ยวข้อง งานวิจัยต่างๆว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของเราอย่างไร

บทที่ 3 ประกอบด้วยเนื้อหา กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ รายละเอียดกิจกรรมลำดับตามแผนการดำเนินงานวิจัย การใช้เครื่องมือหนุนเสริม ผลเป็นอย่างไร หลังการใช้เครื่องมือมีการวิเคราะห์ ทำแล้วได้ผลเกิดกิจกรรม ก็ดำเนินการต่อไป

บทที่ 4 เขียนให้เห็นถึงรายละเอียดของเครื่องมือ โดยการเล่าวิธีและการใช้เครื่องมือ หนุนเสริมกระบวนการสร้างพี่เลี้ยง กศน.(กศน.อำเภอเชียงม่วนและกศน.อำเภอแม่ใจ) ว่าสร้างอย่างไร แล้วเขียนรายละเอียดผลการใช้เครื่องมือได้อย่างชัดเจน และเทคนิค ที่ใช้การพัฒนาโจทย์(กศน.อำเภอดอกคำใต้ และกศน.อำเภอเมืองพะเยา) กระบวนการสร้างพี่เลี้ยง กศน.เชื่อมร้อยภาคีเครือข่าย ปี พ.ศ.2555-พ.ศ.2560 เขียนรายละเอียดหรือสรุปย่อ ทำให้เห็นถึงการเชื่อมโยง นำผลการดำเนินงานวิจัยทุกโครงการ มาประมวลแล้วได้ชุดความรู้อะไรและมีการเชื่อมโยงภาคีอย่างไร

สรุปคือ

1. ให้เกริ่นนำบทบาทภารกิจของงาน กศน.หรือวิสัยทัศน์แบบกระชับแล้วมาใส่รายละเอียดของเนื้อหา มีการหนุนเสริมพื้นที่ใหม่อย่างไร

2. ให้สรุปถึงกระบวนการสร้างพี่เลี้ยง (ทีมลำปาง) สร้างอย่างไรและนำไปหนุนเสริมในพื้นที่ใหม่-เก่าอย่างไร

3. นำผลการดำเนินงานวิจัย ตั้งแต่ปีพ.ศ.2555-พ.ศ.2560 ปรากฏชื่อขึ้นมา ได้ประมวลเนื้อหาและได้ชุดความรู้อะไร

4. ให้พี่เลี้ยงและ กศน.ในพื้นที่ เราได้เชื่อมภาคีเครือข่ายอย่างไร กับใครบ้าง แล้วมีวิธีการเชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายอย่างไร โดยอธิบายถึงกระบวนการ เทคนิค ขั้นตอนอะไร ให้ลงรายละเอียดให้ชัดเจน

บทที่ 5

1. กระบวนการและเทคนิค เขียนให้เห็นอย่างชัดเจน

2. ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

3. สรุปแต่ละกิจกรรม ให้ตอบวัตถุประสงค์อะไร

- วัตถุประสงค์ที่ 2 กระบวนการแต่ละแห่งเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เขียนให้เห็นถึงความแตกต่างกระบวนการพัฒนา เรานำผลการสร้างพี่เลี้ยงไปใช้กับพื้นที่ใหม่-เก่าแตกต่างกันอย่างไร และได้ผลออกมาเป็นอย่างไร

- วัตถุประสงค์ที่ 3 งานวิจัยปี 55-60 มีกี่โครงการ ชุดความรู้ได้จากงานวิจัยนั้นมีองค์ความรู้อะไรบ้าง(การตกผลึก) เช่น รูปแบบกระบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างไร เหมือนหรือแตกต่าง อดีตกับปัจจุบัน

- วัตถุประสงค์ที่ 4 การเชื่อมภาคีที่หน่วยงาน ใช้อะไรเชื่อมภาคี เหตุผลที่เชื่อม คืออะไร

4. เราได้เรียนรู้อะไรจากโครงการนี้ และจัดทำแผนระยะที่ 2

5. ได้ชุดความรู้ที่สามารถนำไปเผยแพร่ให้กับบุคคลภายนอกได้ศึกษาหาความรู้ในงานวิจัย

นางพรรณิ ไหมประสิทธิ์กุล หัวหน้าโครงการวิจัย ให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเขียนรายงานความก้าวหน้าว่าแต่ละบทมีวิธีการเขียนอย่างไร มีอุปสรรคปัญหาอะไร โดยเริ่มจากบทที่ 1 นายชนัญชิต ภูติวุธสิริ (กลไกพี่เลี้ยง) ได้สอบถามถึงข้อมูลที่นำมาเขียนโดยนำข้อมูลทั่วไป แต่รอบและแนวคิดยกมาเขียน บทที่ 2 นางสาวเนตรนภา ประเสริฐสังข์ (กลไกพี่เลี้ยง) เล่าว่าข้อมูลที่เขียนเราควรคำนึงถึงกระบวนการโดยไม่ได้จุดประสงค์ทำให้ข้อมูลกิจกรรมและกระบวนการจัดเวทีไม่ตอบตรงวัตถุประสงค์ บทที่ 3 นายวสันต์ สุธรรมมา (กลไกพี่เลี้ยง) เล่าว่าข้อมูลนำมาจากโครงร่างวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในแต่ละกิจกรรมไม่ได้บอกว่าได้อะไรจากเครื่องมือในการจัดกระบวนการ และไม่มีการสะท้อนในการจัดกิจกรรมแต่ละเครื่องมือในการจัดกระบวนการ บทที่ 4 นางผ่องศรี เล่าว่ากลไกพี่เลี้ยงไม่ได้ไปลงพื้นที่ทุกเวที และการเขียนกิจกรรมแต่ละเวทีไม่ได้หนุนเสริมกังวลแต่กิจกรรมและไม่ได้จุดประสงค์ ทำให้การจัดกระบวนการแต่ละเวทีไม่ตอบวัตถุประสงค์ บทที่ 5 นางสาวพิมพ์ชนก กมลขันธ์ (กลไกพี่เลี้ยง) เล่าว่ามีข้อมูลต่อเนื่องจากบทที่ 4 แต่การจัดกระบวนการไม่ได้สะท้อนถึงการใช้เครื่องมือแล้วได้อะไร ทำให้กิจกรรมแต่ละเวทียังไม่ชัดเจน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ผลจากการดำเนินการจัดกิจกรรม ทำให้กลไกพี่เลี้ยงได้แนวทางในการเขียนรายงานความก้าวหน้าในงานวิจัย ในแต่ละบทดังนี้

บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยของกลไก ประกอบด้วย การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ระบบการศึกษา กศน.จังหวัดพะเยา โดยคั่นหางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น กระบวนการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทฤษฎีการสร้างพี่เลี้ยง และประมวลสรุป งานที่สืบค้นมาทั้งทฤษฎีเกี่ยวข้อง งานวิจัยต่างๆ ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของเราอย่างไร

บทที่ 3 ประกอบด้วยเนื้อหา กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ รายละเอียดกิจกรรมลำดับตามแผนการดำเนินงานวิจัย การใช้เครื่องมือหนุนเสริมในกิจกรรมแต่ละพื้นที่ ผลเป็นอย่างไร หลังการใช้เครื่องมือมีการวิเคราะห์ผลหรือไม่ และสามารถนำเครื่องมืออื่นๆ ไปใช้ซ้ำในบางกิจกรรมได้ก็ดำเนินการต่อไป

บทที่ 4 เขียนให้เห็นถึงรายละเอียดของเครื่องมือ โดยการอธิบายวิธีการใช้เครื่องมือ ในการหนุนเสริมกระบวนการสร้างพี่เลี้ยง กศน.(กศน.อำเภอเชียงม่วน และกศน.อำเภอแม่ใจ) ว่าสร้างอย่างไร แล้วเขียนรายละเอียดผลการใช้เครื่องมือได้อย่างชัดเจน และเทคนิค ที่ใช้การพัฒนาโจทย์ (กศน.อำเภอดอกคำใต้ และกศน.อำเภอเมืองพะเยา)

บทที่ 5 ในส่วนสรุปผลและอภิปรายผลให้ดำเนินการเขียนเป็นรายวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ที่ 2 กระบวนการแต่ละแห่งเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เขียนให้เห็นถึงความแตกต่าง กระบวนการพัฒนา เรานำผลการสร้างพี่เลี้ยงไปใช้กับพื้นที่ใหม่-เก่าแตกต่างกันอย่างไร และได้ผลออกมาเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ที่ 3 งานวิจัยปี พ.ศ.2555 - พ.ศ.2560 มีกี่โครงการ ชุดความรู้ที่ได้จากงานวิจัยนั้นมียอดความรู้อะไรบ้าง(การตกผลึก) เช่น รูปแบบกระบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างไรเหมือนหรือแตกต่าง ระหว่างอดีตกับปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ที่ 4 การเชื่อมภาคีเครือข่ายมีกี่หน่วยงาน ใช้เหตุผลอะไรเป็นตัวเชื่อมภาคีเครือข่าย

ข้อค้นพบ

- การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทำวิจัย มาประมวลให้เกิดองค์ความรู้ เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชน ในการนำไปใช้ศึกษาเรียนรู้
- งานวิจัยที่เลี้ยงจะแตกต่างจากงานวิจัยในพื้นที่ เพราะเป็นงานวิจัยในภาพรวม เป็นงานวิจัยเชิงบริหาร เพราะฉะนั้นจะต้องเขียนผลการดำเนินงานให้ตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ
- ควรมีการประมวลสรุปองค์ความรู้ จากงานวิจัยทั้งหมดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555-พ.ศ.2560 แล้วให้ได้ชุดความรู้ (การตกผลึก)

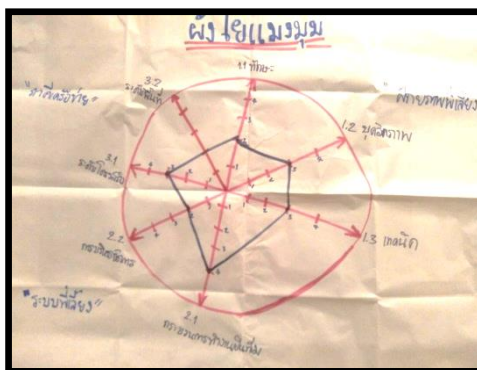
บทเรียน/บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

การเขียนรายงานการวิจัย ต้องมีความเข้าใจทั้งในรูปแบบและเทคนิคกระบวนการ การเขียนรายงานที่ชัดเจน มีการประชุมวางแผนการลงพื้นที่และเลือกใช้เครื่องมือ,เทคนิค ให้เหมาะสมกับพื้นที่ ได้อย่างถูกต้อง การจัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์จะทำให้การเขียนรายงานได้ถูกต้องชัดเจนและตอบโจทย์การวิจัย การอธิบายผลการใช้เครื่องมือให้ชัดเจน เกิดผลอย่างไร

กิจกรรมที่ 3 ครั้งที่ 5 เวทีพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและพี่เลี้ยงผ่านกระบวนการ CBR กิจกรรมการเรียนรู้เครื่องมือกระบวนการลงพื้นที่พัฒนาโจทย์วิจัย วันที่ 25 -26 กุมภาพันธ์ 2562 ณ ภูเก็ตฮิลล์รีสอร์ท ตำบลบ้านต๋อน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา วัตถุประสงค์ 1) เพื่อเรียนรู้กระบวนการเพื่อปรับวิธีคิด การกระตุกความคิด กระตุ้นจินตนาการ 2) เครื่องมือในการประเมินชุมชนและวิเคราะห์หาต้นทุนชุมชน (รู้ทุน รู้ตัวเอง รู้เรื่องราวดี ๆ) 3) แนวคิดการทำงานชุมชนแบบมีส่วนร่วม เรียนรู้เทคนิค ทักษะ เครื่องมือ วิเคราะห์ชุมชน อย่างมีส่วนร่วมมีผู้เข้าร่วม ทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา จำนวน 8 คน ทีมวิทยากร จากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำปาง จำนวน 3 คน

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2562 ณ ภูเก็ตฮิลล์รีสอร์ท การจัดกระบวนการนำโดยวิทยากรที่มีทักษะกระบวนการและประสบการณ์ตรงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สามารถถ่ายทอดเทคนิค เครื่องมือและกระบวนการ ให้กับกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา ได้แก่ 1) คุณภัทรา มาน้อย 2) คุณอัญมณี ตาคำ 3) คุณณภาพร ชัยนดี จากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำปาง คุณอัญมณี ตาคำ ทีม สกว.ลำปาง เป็นวิทยากร นำกระบวนการก่อนเข้าสู่การอบรม ด้วย เครื่องมือ “Check in” โดยมี คุณณภาพร เป็นผู้ช่วยในการประมวล โดยประมวลและจับประเด็น คุณอัญมณี ตาคำ เริ่มต้นด้วยการบอกชื่อกิจกรรม ชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรม ขั้นตอนและเงื่อนไข ต้องเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี ของกิจกรรม “Check in” เพื่อวิเคราะห์ความคาดหวังของผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยระบุให้ผู้เข้าร่วมตอบคำถาม แล้วจับไม้ค้พูดด้วยความสมัครใจ วางไม้ค้กลางวงของผู้เข้ารับการอบรม เมื่อผู้ใดพร้อมก่อนสามารถจับไม้ค้แล้วพูดได้ คุณอัญมณี ตาคำ ใช้คำถาม ถามว่า “ในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมาเรามีความสุขอะไรบ้าง โดยให้ผู้อบรมเดินไปจับไม้ค้กลางวง แล้วเล่าถึงความสุขของทุกคน” คุณณภาพร ชัยนดี เป็นผู้จับประเด็น โดยวาดภาพร่างกายมนุษย์ แล้วนำหัวข้อหรือประเด็นที่ผู้เข้ารับการอบรมได้เล่า และแลกเปลี่ยน แล้วจับเป็นหมวดหมู่ แยกหัวข้ออย่างชัดเจน ให้ทุกคนได้เล่าและแลกเปลี่ยนเมื่อครบทุกคน วิทยากรเป็นผู้สรุปเนื้อหาและข้อมูล ที่คุณณภาพร ช่วยจับประเด็นเป็นแผนภาพร่างกายมนุษย์ โดยคืนข้อมูลของผู้เข้ารับการอบรมว่าถูกต้องหรือไม่ ทำให้บรรยากาศการอบรมมีเสียงหัวเราะ สนุกสนานและพร้อมที่จะเรียนรู้ในวิธีการ เทคนิค ใหม่ ๆ ในกระบวนการเรียนรู้ลำดับต่อไป

แผนภาพ : ผังใยแมงมุม

การวางแผนงาน (session plan) สำหรับฝึกลงเวที บ้านต้นไต้ โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายของชุมชน จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้นำ ให้กลไกพี่เลี้ยง จับคู่เพื่อแบ่งกลุ่มย่อย และมีผู้ดำเนินเวทีกลาง จำนวน 2 คน ให้ออกแบบและวางแผนเป้าหมาย เพื่อให้งานที่จะดำเนินงานผิดพลาดน้อยที่สุด เกิดการเรียนรู้มากที่สุดและสามารถให้เกิดโจทย์วิจัยในพื้นที่ได้

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2562 บ้านต้นไต้ การทดลองฝึกทักษะที่ได้เรียนรู้จากวิทยากร เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2562 กลไกพี่เลี้ยงได้ดำเนินงานตามแผนงาน ผู้ดำเนินเวทีกลาง จำนวน 2 คน จัดให้มีจุดลงทะเบียน ประสานงานกับครู กศน. และชุมชน จัดเวทีกลาง พร้อมวิเคราะห์แยกกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเดิมคาดการณ์ไว้มีจำนวน 3 กลุ่ม เมื่อชุมชนเข้าร่วม มีการปรับเปลี่ยนให้เหลือสองกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มอาชีพ

ผู้ดำเนินกิจกรรม มีการนำเข้าสู่กระบวนการ ด้วยเครื่องมือ “Check in” มีการตั้งคำถามถึงความสุขในรอบ 3 วันที่ผ่านมา โดยให้ชุมชนนั่งเป็นครึ่งวงกลมและวางไม้ตรงกลาง เพื่อให้ชุมชนที่อยากเล่า อยากแลกเปลี่ยน จับไม้มาพูดคุย บอกเล่า ความสุขของตนเอง ด้วยความสมัครใจ หลังจากนั้นแบ่งกลุ่มเป้าหมายให้ กลไกกลุ่มลองฝึกทักษะ การตั้งคำถามเพื่อดึงข้อมูลในแต่ละกลุ่ม โดยมีผู้ประมวลประเด็นช่วย เมื่อเสร็จจากกลุ่มย่อยแล้วผู้ดำเนินเวทีกลาง ขวนพูดคุย เพื่อสรุปเนื้อหาข้อมูลและประเด็น และคืนข้อมูลในกลุ่มใหญ่ ให้ FA ของกลุ่มย่อย สรุป ตรวจสอบข้อมูล และคืนข้อมูลให้ชุมชน หลังจากนั้น ผู้ดำเนินเวทีกลาง ใช้คำถามชวนคิดว่า ชุมชนเราจะเสริมสร้างจุดแข็ง และแก้ไขข้อปัญหา ของชุมชนในเรื่องใดบ้าง จากนั้นปิดกิจกรรม

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

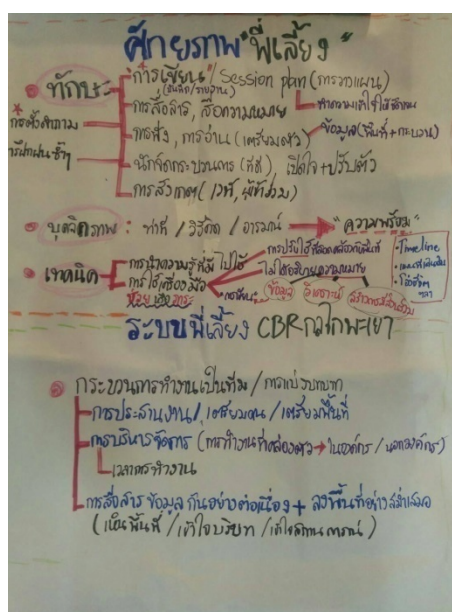
การปรับและเปลี่ยนแปลงรูปแบบ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ สามารถสร้างความเข้าใจในกิจกรรมได้อย่างชัดเจน การเปิดใจยอมรับ และเรียนรู้ให้เข้าใจในเครื่องมือ เทคนิค และทักษะ จะสามารถช่วยให้ทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมีความสุข และงานที่ได้จะมีคุณค่า กลไกพี่เลี้ยงสามารถเตรียมรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา การทบทวน การทำซ้ำบ่อยๆ ในบทบาทหน้าที่ ให้เกิดความชำนาญ การแบ่งกลุ่มย่อยช่วยให้ ชุมชนสามารถบอกเล่าและแลกเปลี่ยนข้อมูลของตนเองได้ดี การทอดบทเรียนจากเวทีการพัฒนากลไกพี่เลี้ยง นำไปใช้ในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในทุกเวทีได้ การทำงานหรือกิจกรรมลงเวที งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มีการทำบ้านและเตรียมตัวเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถบอกวัตถุประสงค์ของเวที แบ่งงานให้ทีมช่วยรับผิดชอบ สร้างความเข้าใจให้ตรงกันในการลงเวที รับรู้กระบวนการและขั้นตอนร่วมกัน ลดความเสี่ยงของการมีปัญหาหรือเวที ไม่เป็นไปตามที่วางไว้

ข้อค้นพบ

การรู้จักตนเอง ว่าถนัดด้านไหนหรือว่ามีจุดอ่อน ด้านความสามารถให้ตนเองเรียนรู้กระบวนการ และเน้นหนักในเรื่องใด จะสามารถประสบความสำเร็จได้ การรู้จักชุมชน เป็นสิ่งสำคัญในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ต่อการวางแผนเป้าหมายร่วมกัน การจับประเด็นที่ดี ควรมาจากคำถามที่เกิดจากกระบวนการคิด ชวนคิด ชวนวิเคราะห์ ชวนให้คิดต่อ ชวนให้ร่วมกันทำต่อ กระบวนการเรียนรู้ที่เราใส่ใจ กระตุ้นอารมณ์ให้มีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญเมื่อจัดเวที การสร้างบรรยากาศ ความสบายใจ และคลายกังวล จะสามารถให้เวทีที่มีข้อมูล อย่างหลากหลาย การตั้งคำถามต้องมีความยืดหยุ่น มีความหลากหลาย และปรับให้เข้าชุมชน และสถานการณ์นั้นๆ การตั้งคำถามเพื่อให้เกิดความรู้ได้อย่างไร เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร จะสามารถให้ข้อมูลได้อย่างหลากหลาย

บทเรียน/บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

การตั้งคำถามที่ดี จะนำไปสู่การได้รับ คำตอบและข้อมูลที่ดี การวางแผนยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เวทีมีความสำเร็จและมีประสิทธิภาพการปรับกระบวนการเวที สามารถกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมมีความสนใจมากขึ้น การเปิดใจของผู้เข้าร่วมเวทีเป็นสิ่งสำคัญที่นำไปสู่การได้รับรู้ข้อมูลได้รูปแบบการตั้งคำถาม ต้องเริ่มจากคำถามที่กว้าง และบีบเนื้อหาข้อมูลให้แคบลง เพื่อให้เกิดความชัดเจน ถูกต้องของคำตอบนั้นๆ การทบทวนและการทำซ้ำบ่อยๆยังเป็นปัจจัยที่เสริมสร้างทักษะ ความรู้และประสบการณ์ให้กับกลไกพี่เลี้ยงได้การทำงานร่วมกับเครือข่าย เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการขับเคลื่อนจากความพร้อมและความสมัครใจ เพื่องานสำเร็จการศึกษาข้อมูลชุมชน องค์ประกอบของชุมชน ก่อนลงเวที ช่วยให้ชุมชนเกิดความไว้วางใจและความเชื่อถือในกลไกพี่เลี้ยงได้

แผนภาพ : ผังสรุปกระบวนการพัฒนาศักยภาพพี่เลี้ยง

กิจกรรมที่ 3 ครั้งที่ 6 เวทีการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา ระหว่างวันที่ 10-11 เมษายน 2562 ณ โรงแรม KM กว๊านพะเยา จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย ทีมพี่เลี้ยงกลไกจังหวัดพะเยา จำนวน 17 คน ทีมวิจัยครู กศน. เชียงม่วน จำนวน 11 คน

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

วันที่ 10 เมษายน 2562 ทีมพี่เลี้ยงกลไกพะเยาถึงที่นัดหมายตามกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ ได้มีการทบทวนข้อมูล เพื่อความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูล โดย นางสาวเนตรนภา ประเสริฐสังข์

(กลไกพี่เลี้ยง) พร้อมกับแบ่งทีมทบทวนข้อมูลของแต่ละเวทีที่ผ่านมา ในการนี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลของบทที่ 1 โดยได้มีการเพิ่มคำนิยามศัพท์ และดำเนินการแก้ไข บทที่ 4 และบทที่ 5 ต่อจากนั้นได้มีการวางแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมในวันที่ 11 เมษายน 2562

วันที่ 11 เมษายน 2562 มีทีมวิจัยครู กศน.เชียงใหม่ โดยการนำของนางจารุณี แก้วประภา หัวหน้าโครงการฯ อ.เชียงใหม่ เข้าร่วมการลงมือปฏิบัติการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ มีการปรับ Time Line และวางแผนกำหนดพื้นที่การศึกษาดูงานเพื่อสืบค้นข้อมูลวิถีชีวิตชุมชนไทลื้อ บ้านธาตุสบแวน หมู่ที่ 1 ตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ในการนี้ทีมพี่เลี้ยงกลไกจังหวัดพะเยา ได้แบ่งทีมออกเป็น 2 ทีม เพื่อแก้ไขบทที่ 4 และให้การสนับสนุนการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์กับทีมวิจัยครู กศน.อ.เชียงใหม่

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

มีการเตรียมตัวและวางบทบาทของทีมพี่เลี้ยงกลไกจังหวัดพะเยา ในการจัดเวที โดยมีการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มทำให้เวทีเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ข้อค้นพบ

ก่อนการจัดเวที ทีมพี่เลี้ยงกลไกจังหวัดพะเยา มีการวางแผน session plan กำหนดประเด็นให้กับทีมวิจัยครู กศน.เชียงใหม่ ทำให้ได้เนื้อหาข้อมูลตรงตามที่กำหนด สามารถตอบโจทย์ได้

บทเรียน/บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

ทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา มีการกำหนดหัวข้อหลัก ให้กับทีมวิจัยครู กศน.เชียงใหม่ ซึ่งทำให้การสืบค้นหาข้อมูลเป็นไปตรงตามประเด็นหัวข้อที่วางเอาไว้

กิจกรรมที่ 3 ครั้งที่ 7 เวทีเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์โครงการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยาวันที่ 23 เมษายน 2562 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยามีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วยทีมพี่เลี้ยงกลไกจังหวัดพะเยา จำนวน 14 คน มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

นางพรรณิ ใหม่ประสิทธิกุล และทีมกลไกพี่เลี้ยง ได้ร่วมกันเพิ่มเติมและแก้ไขข้อมูลเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ โดยให้นางผ่องศรี เข็มจันทร์ (กลไกพี่เลี้ยง) นำเอกสารของกิจกรรมแต่ละเวทีของบทที่ 4 ให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงได้ช่วยกันดูแต่ละเวที เริ่มจากบทที่ 1 เพื่อเพิ่มเติมและแก้ไข ระหว่างการพูดคุยมีการซักถามข้อมูลถึงกระบวนการ และ ให้นางสาวเนตรนภา ประเสริฐสังข์ (กลไกพี่เลี้ยง) นำเอกสารของกิจกรรมแต่ละเวทีของบทที่ 5 ให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงได้ช่วยกันดูแต่ละเวที โดยนางดวงพร ใจชุ่ม(กลไกพี่เลี้ยง) ได้เพิ่มเติมเครื่องมือและนายวันสันต์ สุธรรมมา(กลไกพี่เลี้ยง) ช่วยในการสืบค้นรูปภาพการลงเวทีเพื่อประกอบการเขียนรายงาน จากนั้นทีมกลไกพี่เลี้ยง ได้แบ่งกิจกรรมแต่ละเวทีที่ได้รับการเพิ่มเติมและแก้ไข เพื่อเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ผลจากการดำเนินการจัดกิจกรรม ทำให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงได้เขียนกระบวนการในการลงเวทีจัดกระบวนการวิจัยมากขึ้นเขียนรายงานเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

ข้อค้นพบ

การทำหน้าที่เป็นทีมกลไกพี่เลี้ยงโดยการฝึกปฏิบัติจากการหนุนเสริมให้ทีมนักวิจัยพื้นที่ ทำให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงมีความเข้าใจในการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ และได้พัฒนาตนเองมากขึ้นโดยผ่านกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บทเรียน/บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

ทีมกลไกพี่เลี้ยงโดยการฝึกปฏิบัติจากการหนุนเสริมให้ทีมนักวิจัยพื้นที่ ทำให้ลดปัญหาและอุปสรรคการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์มากขึ้น

กิจกรรมที่ 3 ครั้งที่ 8 เวทีเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ วันที่ 25 เมษายน 2562 ผู้เข้าร่วมเวทีประกอบด้วย ทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา จำนวน .12 .คน ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ความรู้ในการจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ในระยะที่ 2

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

นางพรรณิ ใหม่ประสิทธิกุล หัวหน้าโครงการ ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมให้กับทีมกลไกพี่เลี้ยง สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา นักวิจัยครู กศน.อำเภออำเภอเชียงม่วนและกศน.อำเภอแม่ใจ ได้รับทราบ จากนั้นให้แต่ละอำเภอรายงานความคืบหน้าในแต่ละกิจกรรมในระยะที่ 2 เพื่อให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงได้รับทราบและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในแต่ละกิจกรรม หลังจากนั้น นายวสันต์ สุธรรมมา (กลไกพี่เลี้ยง) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการนำเสนอรายงานฉบับสมบูรณ์แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้ใช้การนำเสนอเป็นแบบวีดิทัศน์ มีภาพประกอบ ไม่เกิน 10 นาที ทีมกลไกพี่เลี้ยงที่เหลือมีหน้าที่จดบันทึกในการจัดกิจกรรมในทุก ๆ กระบวนการ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ทีมครู กศน.ทั้งอำเภอเชียงม่วนและอำเภอแม่ใจได้รับความรู้และทักษะในการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์จากทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยามากยิ่งขึ้น

ข้อค้นพบ

ทีมกลไกพี่เลี้ยงได้ใช้ VDO ในการนำเสนอรายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์แสดงเป็นตัวอย่างให้กับนักวิจัยครู กศน.ทั้ง 2 พื้นที่ได้รับชมทำให้ ทีมนักวิจัยครู กศน.ทั้ง 2 พื้นที่ ได้แนวทางในการนำเสนอรายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

การนำเสนอที่ชัดเจนทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่รวดเร็วและทำให้ทีมนักวิจัย ครู กศน.สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานของตัวเองได้

กิจกรรมที่ 5 เวทีทบทวนผลการดำเนินงานระบบการพัฒนากลไกพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่เหมาะสม

กิจกรรมที่ 5 ครั้งที่ 1 เวทีทบทวนผลการดำเนินงานระบบการพัฒนากลไกพี่เลี้ยงการเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 จัดเมื่อวันที่ 28 - 30 สิงหาคม 2561 ณ โรงแรม เคเอ็ม จังหวัดพะเยา

มีผู้เข้าร่วมจำนวน 15 คน ได้แก่ ทีมกลไกพี่เลี้ยง จำนวน 15 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อให้นักวิจัยโครงการการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยาเกิดความชำนาญในการเขียนรายงานความก้าวหน้า 2. เพื่อให้ได้รูปแบบรายงานความก้าวหน้า ระยะที่ 1 โครงการการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

การรวบรวมข้อมูลจากนักวิจัยกลไกพี่เลี้ยง ที่ได้สรุปเนื้อหาจากการจัดบันทึกในการลงเวทีร่วมกับทีมวิจัยพื้นที่ ร่วมกันวิเคราะห์และอธิบายถึงวัตถุประสงค์โครงการวิจัยการสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดพะเยา เพื่อจะได้นำกิจกรรมที่ดำเนินการไปเขียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยแบ่งประเด็นกิจกรรมเป็น 4 กิจกรรมใหญ่ๆ ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 เวทีที่เกี่ยวกับการหนุนสร้างรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยา กิจกรรมที่ 2 เวทีติดตามเพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบ ในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา(พื้นที่อำเภอเชียงม่วนและอำเภอแม่ใจ)กิจกรรมที่ 3 เวทีที่เกี่ยวกับการเพื่อประมวลองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2560 สู่การสร้างยุทธศาสตร์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา (กรณีพี่เลี้ยง กศน.จังหวัดพะเยา) และกิจกรรมที่ 4 เวทีเกี่ยวกับการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัดโดยในทีมกลไกพี่เลี้ยงมีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันรับผิดชอบอย่างชัดเจนในการรวบรวมข้อมูล โดยใช้การแบ่งกลุ่มย่อยในการระดมข้อคิดเห็นและการรวบรวมข้อมูล และใช้เครื่องมือ smart box ในการดึงข้อมูล

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (Out Put)

ทีมกลไกพี่เลี้ยงสามารถเรียนรู้และสามารถถ่ายทอดการ กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้กับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายและการเขียนรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย ได้อย่างชัดเจน

ข้อค้นพบ

ทีมกลไกพี่เลี้ยงต้องมีกระบวนการและวิธีซึ่งจะได้มาถึงข้อมูลพื้นที่วิจัย แม้ว่าทีมกลไกจะไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการเพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะกับพื้นที่ได้

บทเรียน/บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

การร่วมกระบวนการในครั้งต่อไปของทีมกลไกพี่เลี้ยงทีมกลไกพี่เลี้ยงควรมีการออกแบบการจัดบันทึกข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน สมบูรณ์

กิจกรรมที่ 5 ครั้งที่ 2 เวทีทบทวนผลการดำเนินงานระบบการพัฒนากลไกพี่เลี้ยงการเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 เมื่อวันที่ 27 - 28 เดือน กันยายน พ.ศ. 2561 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา มีผู้เข้าร่วม 12 คน ได้แก่ ทีมพี่เลี้ยงกลไก มีวัตถุประสงค์ เพื่อร่วมกันเขียนรายงานความก้าวหน้า ระยะที่ 1 ของโครงการ

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

มีการจัดทำsession plan เพื่อกำหนดแผนงาน กำหนดวัน เวลาที่เื้อต่อภารกิจงานที่รับผิดชอบ จัดเตรียมข้อมูล ประสานทีมกลไกพี่เลี้ยง ทุกคน กำหนดหน้าที่รับผิดชอบของกลไกพี่เลี้ยง

ประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและชี้แจงรายละเอียดของขั้นตอนการทำงาน รูปแบบการเขียนรายงาน ความก้าวหน้าระยะที่ 1 แจ้งเป้าหมายระยะเวลาการเขียนรายงาน ความคาดหวังในความสำเร็จของการเขียนรายงาน ทบทวนกระบวนการและเนื้อหาที่ดำเนินการเขียนรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ผ่าน มา ด้วยการตรวจสอบข้อมูลด้วยกัน มีการนำเสนอเนื้อหาผ่านจอโปรเจกเตอร์ โดยให้ทีมช่วยกัน กลั่นกรองข้อมูลและสรุปข้อมูลรวมกันในทุกบท ช่วยกันนำเสนอข้อมูลที่ขาดหายและเติมเต็มให้กับ ข้อมูลให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

การตรวจสอบข้อมูล และการช่วยกันกลั่นกรอง ทำให้การเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะ ที่ 1 มีความชัดเจนมากขึ้น เกิดจากกระบวนการทำงานของทีมกลไกพี่เลี้ยงที่ร่วมรับผิดชอบทุกเนื้อหา ทุกบทพร้อมกัน ทำให้การเขียนรายงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น และมีเป้าหมายร่วมกันชัดเจน

ข้อค้นพบ

การตรวจสอบข้อมูล และการเติมเต็มข้อมูล จากทีมกลไกพี่เลี้ยงทุกคน ทำให้ข้อมูลมีความ สมบูรณ์ สามารถเก็บรายละเอียดข้อมูลได้ดี การวิเคราะห์สถานการณ์ร่วมกันทำให้ได้ข้อสรุปได้เร็วขึ้น ลดการโต้แย้งข้อมูลภายหลังได้การแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูลที่หลากหลายของกลไกพี่เลี้ยง ทุกคนแม้จะมีความล่าช้าเพราะต้องอาศัยการกลั่นกรองรวมกัน แต่ด้วยความมีเป้าหมายเดียวกัน จึงทำให้การเขียนรายงานความก้าวหน้าลดความเสี่ยงของข้อมูลที่ผิดพลาดและไม่สมบูรณ์ได้

บทเรียน/บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

การเติมเต็มข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้รายละเอียดของรายงานมีความข้อมูลที่ชัดเจนขึ้น การกลั่นกรองบทความ หรือเนื้อหาในทุกบท ทำให้เกิดกระบวนการวิเคราะห์รวมกันในทุก ๆ ข้อมูล ที่จะช่วยให้การเขียนรายงานทุกบทมีความสมบูรณ์และสามารถสื่อสารได้ดีขึ้น

กิจกรรมที่ 5 ครั้งที่ 3 เวทีทบทวนผลการดำเนินงาน ระบบกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา วันที่ 1 เมษายน 2562 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา วัตถุประสงค์ 1) เพื่อทบทวนผลการดำเนินงานระยะที่ 22) เพื่อนำข้อมูลสู่การเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์กิจกรรมที่ 9 นิทรรศการ วันรักการอ่าน กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่พะเยา Model” เป็นกิจกรรมเสริมที่ไม่ได้ระบุแผนแต่มีความสอดคล้องกับการดำเนินการ วันที่ 2 เมษายน 2562 ผู้เข้าร่วมเวทีประกอบด้วย ทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา จำนวน 9 คน (งานสื่อสารสาธารณะ) ณ ลานจัดกิจกรรมหลังเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 -2562 มีผู้เข้าร่วม ทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา จำนวน 9 คน

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

การจัดนิทรรศการวันรักการอ่าน กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอด ชีวิตสู่พะเยาModel”ของ สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา โดยรูปแบบนิทรรศการมุ่งเน้นเรื่องการ เผยแพร่งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 จนถึงปัจจุบัน โดยมีการ นำเสนอรูปเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์ทั้งหมดในพื้นที่จังหวัดพะเยา เอกสารแผ่นพับ “นวัตกรรม การเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่พะเยา Model”และนำเสนอรูปแบบวิถีทัศน์ ผลงานการวิจัย โดยในนิทรรศการมี การจัดคลินิกงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา เพื่อเผยแพร่และตอบคำถามเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา

บทเรียนที่เกิดขึ้น

การจัดนิทรรศการวันรักการอ่าน กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่พะเยา Model” ของ สำนักงาน กศน. จังหวัดพะเยา ในรูปแบบการจัดนิทรรศการและนำเสนอ บทเรียนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดพะเยา พบว่า ผู้เข้าร่วมงานมีความสนใจในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา เนื่องจากเป็นนวัตกรรมใหม่ที่ คนจังหวัดพะเยาเห็นว่ามีประโยชน์ต่อกระบวนการแก้ไขปัญหาของชุมชน ได้อย่างแท้จริง

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ทีมกลไกพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ได้เทคนิควิธีการการถ่ายทอดองค์ความรู้ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ผ่านเวทีสาธารณะโดยใช้รูปแบบการส่งเสริมการอ่าน เนื่องในวันรักการอ่าน 2 เมษายน ซึ่งกศน.จัดเป็นประจำทุกปี โดยเป็นการบูรณาการการทำงานกศน.กับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ด้านเครือข่ายมีการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ตระหนักถึงการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ รวมถึงการสนับสนุนและการหนุน กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ จังหวัดพะเยา ให้เกิดการปฏิบัติจริงและคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมสู่พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้

ข้อค้นพบ

ได้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการโดยใช้การจัดการศึกษาของกศน. เนื่องในวันรักการอ่าน 2 เมษายน ซึ่งกศน.จัดเป็นเวทีสาธารณะเพื่อเผยแพร่งาน CBR ของจังหวัดพะเยา โดยเป็นการบูรณาการการทำงานกศน.กับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้เป็นเนื้องานเดียวกัน

บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

การจัดนิทรรศการและเผยแพร่งานวิชาการดังกล่าว ทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความสนใจและยอมรับแนวทางการนำ CBR มาใช้ในการขับเคลื่อนการทำงานด้านการจัดการศึกษา ในพื้นที่จังหวัดพะเยา

สรุปข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมตามวัตถุประสงค์วิจัยหลัก เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยา วัตถุประสงค์ย่อยข้อที่ 2) เพื่อสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเชิงระบบ ในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพะเยาพบว่า การสร้างพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ปรากฏว่า

กลไกพี่เลี้ยงได้ทำหน้าที่ของพี่เลี้ยง ตามบทบาทของตนเองในการหนุนเสริมงานวิจัยในพื้นที่ มีการให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ให้คำปรึกษาในเรื่องของการเขียนรายงานความก้าวหน้าให้กับงานวิจัยในพื้นที่ อำเภอเชียงม่วน อำเภอแม่ใจ กระบวนการดำเนินโครงการวิจัย ต้องอาศัยเครื่องมือรูปแบบ วิธีการ และกลไก ที่หลากหลายในการขับเคลื่อนงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ คู่มือเอกสารการพัฒนา กลไกพี่เลี้ยง เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนกระบวนการลงเวที ได้แก่ Time Line , Mind Map, Smart Box , Active learning, การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion), วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation), การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non- Participant Observation), วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing), ทบทวนหลังการทำงานหรือปฏิบัติงาน (After Action Review-AAR), Work shop และ Learning by doing เพื่อให้พี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยาเกิดทักษะและความชำนาญเพื่อสนับสนุนงาน CBR ผ่านแนวทาง

การบูรณาการงาน/คน/พื้นที่วิจัยและพื้นที่ปฏิบัติการของ กศน. สามารถสร้างพื้นที่โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยาส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัดตั้งแต่ผู้บริหาร และครู กศน.ภาคีเครือข่ายในพื้นที่จังหวัดพะเยาเวทีการพัฒนาโครงการใหม่ ของ กศน.อำเภอเมืองและกศน.อำเภอดอกคำใต้ กระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา ที่ร่วมกัน จัดทำเวทีเพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อหนุนสร้างรูปธรรมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอดอกคำใต้และอำเภอเมืองพะเยาจะเห็นว่ากระบวนการที่เกิดขึ้นมีความหลากหลาย สื่อให้เห็นรูปแบบวิธีการ เทคนิคและเครื่องมือมาช่วยในการพัฒนาโจทย์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทำให้พบว่า 1) การวางแผนเป็นสิ่งสำคัญ ก่อนการลงเวทีเป็นสิ่งที่กำหนดเนื้อหา กระบวนการ หน้าที่ และเป้าหมาย สร้างวิถีในการทำงานของนักวิจัยให้รู้จักการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม 2) ความพร้อมของทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา การรู้จักพื้นที่ การทำการบ้าน การสื่อสาร และการวางแผนก่อนลงเวทีที่ร่วมกับนักวิจัยในพื้นที่ เป็นส่วนสำคัญที่คอยหนุนเสริม ขจัดปัญหาบางอย่างให้กับทีมนักวิจัยและสร้างความมั่นใจให้ของทีมครู กศน. ทั้งสองอำเภอ 3) ความต้องการที่จะพัฒนาตนเองของทีมครู กศน.ทั้งสองอำเภอ ที่เห็นได้ชัดจากการพยายามที่จะปรับปรุง แก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น มาร่วมวิเคราะห์สถานการณ์ของแต่ละเวที เพื่อหาข้อสรุปให้ได้ กลไกพี่เลี้ยงจำเป็นต้องเตรียมข้อมูล แนวทาง ที่จะร่วมช่วยให้นักวิจัยสามารถคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นได้ 4) การทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย หน่วยงาน และชุมชนที่เกี่ยวข้อง ต้องมีความชัดเจน สามารถสื่อให้เห็นถึงความเชื่อมั่น ความไว้วางใจระหว่างกลุ่มคน หน่วยงานได้ 5) การเปิดโอกาสให้ชุมชนเป็นผู้นำเสนอข้อมูล ความต้องการ สภาพปัญหา และความคาดหวังด้วยตนเอง เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อท้องถิ่นเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง สร้างความยอมรับ สร้างความเข้าใจได้อย่างเหมาะสม 6) การมีส่วนร่วมของชุมชนกับ ครู กศน.อำเภอ สามารถสะท้อนความใกล้ชิด ความเชื่อมั่นการทำงาน ความไว้วางใจของชุมชนที่มีต่อครู กศน. ช่วยให้การดำเนินงานสามารถลดปัญหา อุปสรรคบางประการได้

สิ่งที่สำคัญและเป็นบทเรียนที่ทำให้ทีมกลไกพี่เลี้ยง สามารถดำเนินการและจัดกระบวนการวิจัย ก็คือ การวางแผนการปฏิบัติงาน (Session plan) ก่อนการลงเวทีเพื่อเป็นตัวกำหนดเนื้อหา กระบวนการ หน้าที่ และเป้าหมาย สร้างวิถีในการทำงานของนักวิจัย การเตรียมความพร้อมของทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา การรู้จักพื้นที่ การทำการบ้าน การสื่อสาร และการวางแผนก่อนลงเวทีที่ร่วมกับนักวิจัยในพื้นที่ เป็นส่วนสำคัญที่คอยหนุนเสริม ขจัดปัญหาบางอย่างให้กับทีมนักวิจัยและสร้างความมั่นใจให้ของทีมนักวิจัยครู กศน.

จากวัตถุประสงค์ย่อยข้อที่ 3 เพื่อประมวลองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ. 2560 ทางโครงการวิจัยกำหนดกิจกรรมที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ไว้จำนวน 1 กิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมที่ 4 ครั้งที่ 1,2,3,6 มีการจัดกิจกรรมตามแผน ดังนี้

กิจกรรมที่ 4 ครั้งที่ 1 เวทีประชุมประจำเดือน ร่วมกับเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (งานสื่อสารสาธารณะ) เวทีแลกเปลี่ยนและให้แนวทางการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา ณ โบราณสถานเวียงลอ อ.จุน จ.พะเยาวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561 ผู้เข้าร่วมเวที ประกอบด้วยทีมสกว. จำนวน 2 คน ทีมสำนักงาน กศน. จำนวน 1 คน ทีมสำนักงาน กศน.จังหวัด จำนวน 3 คน ทีมนักวิจัยกลไก จำนวน 16 คน ทีมนักวิจัยครู กศน./ชุมชน จำนวน 30 คน

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

นางพรรณิ ใหม่ประสิทธิ์กุล หัวหน้าโครงการฯ กล่าวต้อนรับ ดร.อุทัย ดุลยเกษมและนักวิจัยกลไก ครู กศน. นักวิจัยชุมชน หลังจากนั้นเชิญคุณเทพ วงศ์สุภา พัฒนาการอำเภอเมืองพะเยา ดำเนิน

รายการและแลกเปลี่ยนประเด็นวิจัยและให้แนวทางการทำงานร่วมกับโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดพะเยา โดยมีทีมกลไกพี่เลี้ยงรุ่นที่ 1 และนักวิจัย กศน.อำเภอภูซาง ร่วมแลกเปลี่ยนแนวทางการทำงานวิจัย ที่เกิดจากการพัฒนาครู ในการใช้กระบวนการการทำงานตามภารกิจของ กศน.ควบคู่กับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น บนฐานชีวิตจริงโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนเป็นตัวช่วยในการแก้ไขปัญหา ดร.อุทัย ดุลยเกษม ได้ให้คำแนะนำต่อไปนี้การทำหน้าที่เป็นนักวิจัยกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องที่เขายากรู้และช่วยกันวิเคราะห์หาข้อสรุปให้ได้ ดังนั้น ทักษะความสามารถในการวิเคราะห์ชุมชน นักวิจัยกลไกต้องเข้าใจว่ากระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นอย่างไร แล้วคนที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงงานวิจัยและนักวิจัย ต้องตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน ความร่วมมือหมายถึงความสัมพันธ์อันดีที่สำคัญเวลาพูดคุยกับชาวบ้าน คนที่เป็นพี่เลี้ยงงานวิจัยและนักวิจัยต้องมีทักษะในการจับประเด็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติการ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

พี่เลี้ยงงานวิจัยและนักวิจัย ได้กระบวนการ และทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชน

ข้อค้นพบ

พี่เลี้ยงงานวิจัยและนักวิจัย ได้กระบวนการ และทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลทักษะในการจับประเด็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติการ

กิจกรรมที่ 4 ครั้งที่ 2 เวทีแลกเปลี่ยนและให้แนวทางการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา ณ ศาลาอเนกประสงค์บ้านฮวก ต.ภูซาง อ.ภูซาง จ.พะเยา วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561 ณ ศาลาอเนกประสงค์บ้านฮวก ต.ภูซาง อ.ภูซาง จ.พะเยา ผู้เข้าร่วมเวที ประกอบด้วยทีม สกว. จำนวน 2 คน ทีมสำนักงาน กศน. จำนวน 1 คน ทีมสำนักงาน กศน.จังหวัด จำนวน 3 คน ทีมนักวิจัยกลไก จำนวน 5 คน ทีมนักวิจัยครู กศน./ชุมชน จำนวน 16 คน

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

การนำเสนอความเชื่อมโยงของงานกลไกพี่เลี้ยงพะเยา 2 สู่แนวทางการดำเนินการการศึกษาพื้นที่พิเศษชายแดน ผ่านตัวอย่างของพื้นที่ กศน.อำเภอภูซาง โดย ผ่านสื่อ วัตถุประสงค์ความเป็นมาของแต่ละโครงการและแลกเปลี่ยนกับกลุ่มนักวิจัย สตรีชาวลาว แยกนำชุมชนในประเด็นการเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาของ กศน.และกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ว่าสามารถเปลี่ยนแปลงพัฒนาและนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างไร โดยนักวิจัยพื้นที่ นางอุสา ไทยอุบล สตรีชาวลาว ได้เล่าว่าการเปลี่ยนแปลงของตัวเธอเองเกิดจากความอยาก คืออยากที่จะสร้างจุดยืนให้กับตัวเอง และอยากจะสอนการบ้านให้กับลูกของเธอเอง จึงได้เข้ามาสมัครเรียนกับ กศน.และได้เข้าร่วมเป็นหัวหน้าโครงการฯ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นทำให้ตัวเองเกิดการพัฒนาในด้านทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ การฟัง การอ่าน การเขียน หนังสือได้ ทำงานร่วมกับชุมชน สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนในชุมชนอย่างมีความสุข การนำเสนองานวิจัยของพื้นที่อำเภอภูซางทำให้ทีมกลไกพี่เลี้ยงได้แนวคิดและกระบวนการทำงานที่บ่งบอกถึงการที่ทีมวิจัยพื้นที่ลุกขึ้นมาแก้ไขปัญหาของตัวเองด้วยตัวเอง ถึงแม้ว่าการแก้ปัญหานั้นอาจต้องใช้เวลานานแต่ทุกคนก็เชื่อว่าถ้าเราไม่แก้ปัญหาลองแล้วจะรอให้ใครมาแก้ไข และทำให้เห็นว่า กระบวนการและเครื่องมือชนิดไหนที่จะนำมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ ให้มากที่สุด

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

กลุ่มนักวิจัยสตรีชาวลาว (สะไก้ลาว) เกิดกระบวนการพัฒนา มีความกล้าที่จะแสดงออกความคิดเห็นและกล้านำเสนอเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาโดยตัวเองที่มกลไกพีเลียงได้ถอดบทเรียนที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับนักวิจัยชุมชน

ข้อค้นพบ

ทีมวิจัยชุมชนมีความกล้าที่จะนำเสนอตัวตนเพื่อนำไปสู่การพัฒนา

บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

ทีมกลไกพีเลียงได้แนวคิดและกระบวนการทำงานที่บ่งบอกถึงการที่ทีมวิจัยพื้นที่ลุกขึ้นมาแก้ไขปัญหาของตัวเองด้วยตัวเอง ถึงแม้ว่าการแก้ปัญหาที่นั้นอาจต้องใช้เวลาที่นาน แต่ทุกคนก็เชื่อว่าถ้าเราไม่แก้ปัญหาเอง แล้วจะรอให้ใครมาแก้ไขให้และทำให้เห็นว่า กระบวนการ และเครื่องมือชนิดไหนที่จะนำมาใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ ให้มากที่สุด

กิจกรรมที่ 4 ครั้งที่ 3 เวทีนำเสนอรายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัย พื้นที่จังหวัดลำปาง และจังหวัดพะเยา วันที่ 27 มีนาคม 2561 ณ ห้องประชุมทองกวาว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จังหวัดลำปาง ผู้เข้าร่วมเวที ประกอบด้วย ตัวแทนจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง จำนวน 3 คน ตัวแทนจากสกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทนจากทีมที่ปรึกษาศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง จำนวน 2 คน ตัวแทนจากทีมโครงการวิจัย 5 โครงการ จำนวน 30 คน ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วยดร.อุทัย ดุลยเกษม และรศ.ดร.เพิ่มศักดิ์ มกรภิรมย์

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

การนำเสนอรายงานฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยในจังหวัดลำปางและจังหวัดพะเยา จำนวน 5 โครงการ โดยมี ดร.อุทัย ดุลยเกษมและรศ.ดร.เพิ่มศักดิ์ มกรภิรมย์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะต่อโครงการวิจัย โดยนำเสนอข้อมูลโครงการวิจัย 20 นาที และรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ 10 นาที ตามโครงการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะโครงการ “แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม “สตรีชาวลาว”ในพื้นที่ตำบลภูซาง อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา” จะเห็นได้ว่าความน่าสนใจ ชวนให้คิดต่อเรื่องของการนำผลที่ได้จากงานโครงการวิจัยนำเสนอในระดับนโยบายของกศน.อธิบายผลที่เกิดขึ้นให้ครอบคลุมและสอดคล้องในประเด็นที่หลากหลาย ที่โครงการตั้งเป้าหมายที่ประกอบด้วยฐานทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการศึกษา ซึ่งอาจจะมีประเด็นที่ไม่สามารถดำเนินการโดยกศน.จะต้องวิเคราะห์เชื่อมโยงถึงหน่วยงาน หรือใครที่จะมีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถเข้ามามีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือเป็นการวิเคราะห์แนวทางการทำงานต่อไปในพื้นที่และเสนอให้เป็นแนวทางหาทางออกในแต่ละประเด็น แต่โครงการนี้ยังเห็นว่าเป็นการ “พัฒนา”มากกว่า “การวิจัย”ควรอธิบายกระบวนการที่สื่อถึงกระบวนการงานวิจัย มีกระบวนการอะไรบ้างและเป็นอย่างไร

2. ข้อเสนอแนะโครงการ “แนวทางการบริหารจัดการการเงินชุมชน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านสันป่าส้าน หมู่ที่ 12 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา” การบริหารจัดการ สิ่งที่ต้องปรับ สิ่งที่ต้องปรับและ ไม่ควรทำ ส่วนของชุมชนวิเคราะห์ให้เห็นภาพรวมขององค์กรชุมชน ตอบให้ได้ว่าประเด็นชาวบ้านเป็นหนึ่งเกี่ยวข้องกับองค์กรการเงินอย่างไร แล้วใช้ข้อมูลการวิจัยที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาองค์กรการเงิน

3. ข้อเสนอแนะข้อเสนอแนะโครงการ“แนวทางการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรโดยมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านแม่จ๊ะ หมู่ 10 ตำบลปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา” โครงการนี้เป็นโครงการวิจัยที่ตอบโจทย์ปัญหาของชุมชน ตอบโจทย์ปัจจุบันที่ใช้น้ำไม่เพียงพอและใช้ต้นทุนสูงนำไปสู่การวิเคราะห์ระบบการใช้น้ำ ที่จะทำให้มีการใช้น้ำประหยัดขึ้น และหารูปแบบการจัดการที่ยั่งยืนใช้ข้อมูลเป็นฐานในการกำหนดขอบเขต ปริมาณ ที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในชุมชน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ทีมกลไกที่เลี้ยงได้มองเห็นถึงปัญหาการวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน และการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลให้สอดคล้องกับโจทย์วิจัย

ข้อค้นพบ

ทีมกลไกที่เลี้ยงจะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่และข้อจำกัดปัญหาอุปสรรค ความเสี่ยง ความเป็นไปได้ทุนเดิมที่มี ข้อมูลพื้นฐานชุมชนอย่างครบถ้วน

บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

-

กิจกรรมที่ 4 ครั้งที่ 6 จัดนิทรรศการสัมมนาวิชาการเครือข่ายวันที่ 21-22 มิถุนายน 2561 ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงจ.เชียงราย ผู้เข้าร่วมเวทีประกอบด้วย ทีมกลไกจำนวน 18 คน

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

การนำเสนอ Best practice ของ กศน.จังหวัดพะเยา ได้นำเสนอผลงานที่เป็นเลิศ เรื่องกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น“นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต”สู่พะเยา Model แห่งการเรียนรู้ สืบเนื่องจาก กศน.จังหวัดพะเยา ได้เริ่มต้นขับเคลื่อนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น กศน.อำเภอภูซาง โจทย์แรก ในปี พ.ศ.2555 - 2560

ได้เผยแพร่ เรื่อง กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต”สู่พะเยา Model แห่งการเรียนรู้ ในนิทรรศการสัมมนาวิชาการภาคเหนือ กศน.จังหวัดพะเยา ได้นำเสนอ ผลงานที่เป็นเลิศจัดทำโดย สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยาและทีมกลไกที่เลี้ยงจังหวัดพะเยาร่วมกับ เครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (งานสื่อสารสาธารณะ) เพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรมและผลการดำเนินงานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดพะเยาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัดจากการจัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์พบว่า 1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นทำให้ได้ข้อมูลและองค์ความรู้ที่สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้ 2) กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น สามารถพัฒนาคนให้มีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ 3) ทีมกลไกที่เลี้ยงจะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่และข้อจำกัดปัญหาอุปสรรค ความเสี่ยง ความเป็นไปได้จากต้นทุนเดิมทางสังคมที่มีอย่างครบถ้วน 4) การทำงาน CBR เป็นงานวิจัยที่สามารถแก้ไขปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนได้โดยชุมชนส่งผลให้ชุมชนเกิดการพัฒนายั่งยืน5)กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สามารถพัฒนาครู กศน.ให้มีศักยภาพและนำองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยไปพัฒนางาน กศน.ในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) ได้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ สามารถนำรูปแบบของงานวิจัย

เพื่อท้องถิ่นของ กศน.จังหวัดพะเยา ไปพัฒนางานการจัดศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับ กศน.ในเขตพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ และ7) การพัฒนาเป็น Node งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นระดับจังหวัดจำเป็นต้องได้รับการหนุนเสริมจาก Node วิจัยเพื่อท้องถิ่นระดับที่สูงขึ้นและพัฒนาองค์ความรู้ทักษะกระบวนการ ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรในทีมและยกระดับศักยภาพให้เท่าเทียมกัน มีความเป็นมืออาชีพในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บทเรียนที่เกิดขึ้น

การเผยแพร่งานวิชาการ เรื่องกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น“นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต”สู่พะเยา Model แห่งการเรียนรู้ ในรูปแบบการจัดนิทรรศการและนำเสนอบทเรียนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดพะเยา สร้างภาพลักษณ์ที่ดีและน่าสนใจต่อผู้เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการ ทำให้มีความสนใจในงานวิจัย กศน.ในพื้นที่จังหวัดพะเยาและพื้นที่ กศน.ในเขตภาคเหนือและมีคำถามหลายประเด็น ได้แก่ จังหวัดพะเยาทำอะไรถึงสามารถนำวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนงาน กศน.งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับงาน กศน.จริงหรือไม่ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นช่วยพัฒนาครู กศน.จริงหรือไม่อย่างไร ทุกประเด็นคำถามที่เกิดขึ้น กลไกที่เลี้ยงช่วยตอบและแลกเปลี่ยนในจุดนิทรรศการได้เป็นอย่างดี ซึ่งในการพัฒนาสร้างองค์ความรู้ บนพื้นฐานพื้นที่ที่หลากหลายของตนเอง ต้องได้รับการหนุนเสริมจากหน่วยงานสกว.ที่เป็นหน่วยงานหลักสนับสนุนของการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ด้านทีมกลไกที่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและนักวิจัยชุมชน ได้แนวคิดและเทคนิค การสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้มองเห็นถึงปัญหาการวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน และการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเพิ่มเติมข้อมูลให้สอดคล้องกับโจทย์วิจัยที่ทีมกลไกที่เลี้ยงมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องของ CBR เป็นการวิจัยที่เกิดจากความต้องการและปัญหาของชุมชนและชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาได้โดยชุมชน โดยมีทีมกลไกที่เลี้ยงและนักวิจัยชุมชนช่วยเหลือและให้การสนับสนุนในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นๆ นักวิจัยครู กศน.ได้เรียนรู้เทคนิคและกระบวนการการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่เป็นประโยชน์และสอดคล้องกับการศึกษาตลอดชีวิต ที่เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและนำไปใช้ในการขับเคลื่อนภารกิจงาน กศน.ได้รับการพัฒนาตนเองที่ผ่านกระบวนการงานวิจัย ส่งผลให้มีการทำงานอย่างเป็นระบบรู้จักคิดวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลชุมชนเป็นฐานและสามารถนำองค์ความรู้จากการถอดบทเรียนไปแลกเปลี่ยนข้อมูลกับนักวิจัยชุมชนพื้นที่อื่น ๆ ได้

ด้านชุมชนกลุ่มนักวิจัยสตรีชาวลาว มีความมั่นใจ สามารถแสดงความคิดเห็น มีปฏิสัมพันธ์และนำเสนอข้อมูลตนเอง ส่งผลให้ตนเองเกิดการพัฒนาในด้านทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ การฟัง การอ่าน และการเขียนหนังสือได้ ทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับครอบครัวและสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนในชุมชนอย่างมีความสุขด้านการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต”ตระหนักถึงการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ รวมถึงการสนับสนุนและการหนุนกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ จังหวัดในภาคเหนือ ให้เกิดการปฏิบัติจริงและคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมสู่พะเยา Model แห่งการเรียนรู้ ในนิทรรศการสัมมนาวิชาการภาคเหนือ กศน.จังหวัดพะเยาได้นำเสนอผลงานที่เป็นเลิศจัดทำโดย สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยาอยู่บนพื้นฐานการยกระดับไหนดในพื้นที่ให้มีศักยภาพการทำงาน สามารถขยายพื้นที่ การทำงานที่รองรับนโยบายและแผนงาน สกว.อย่างชัดเจน

ข้อค้นพบ

ได้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ สามารถนำรูปแบบของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของ กศน.จังหวัดพะเยา ไปพัฒนางานการจัดศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้กับ กศน.ในเขตพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ

บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

การเผยแพร่งานวิชาการ ทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความสนใจในงานวิจัย กศน.ในพื้นที่จังหวัดพะเยา

กิจกรรมที่ 4 ครั้งที่ 7 เวทีประชุม “การพัฒนาโจทย์กลไกและประชุมเครือข่ายผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภาคเหนือ” ณ โรงแรมฮอลิเดย์การ์เด้น จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 15 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ผู้เข้าร่วมเวทีจำนวน 3 คน ได้แก่ 1) รองฯพรณี ใหม่ประสิทธิกุล 2) ผอ.วารณ วิชัยศิริ และ 3) ครูพิมพ์ชนก กมลจันทร์

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการพัฒนาโจทย์กลไกและประชุมเครือข่ายผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภาคเหนือ เพื่อให้สอดคล้องนโยบายยุทธศาสตร์ประเทศ ยุทธศาสตร์ สกว.และแผนการดำเนินงานของฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อนำเสนอเป้าหมายโครงการตามประเด็นของทีมนโยบายในพื้นที่ จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นื่องใหม่ CBR กลุ่มที่ 2 ผู้ที่มีประสบการณ์ระดับกลางงาน CBR และกลุ่มที่ 3 ผู้มีความชำนาญงาน CBR เพื่อให้แต่ละกลุ่มระบุสภาพสถานะถึงบทบาทหน้าที่ของโหนดวิจัยเพื่อท้องถิ่น และสิ่งที่ต้องการจะพัฒนาและความสนับสนุนในด้านต่างเพื่อขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในโหนดพื้นที่ทุกจังหวัด มีกระบวนการสะท้อนข้อมูลและนำเสนอจาก 3 กลุ่ม มีการประมวลข้อมูลและสรุปเวทีให้บรรลุวัตถุประสงค์การประชุม

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ตัวแทนที่เข้าร่วมประชุมต้องตระหนักถึงการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ รวมถึงการสนับสนุนและการหนุนกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ จังหวัดในภาคเหนือ ให้เกิดการปฏิบัติจริงและคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานการยกระดับโหนดในพื้นที่ให้มีศักยภาพการทำงาน สามารถขยายพื้นที่ การทำงานที่รองรับนโยบายและแผนงาน สกว.อย่างชัดเจน

ข้อค้นพบ

การพัฒนาเป็นโหนดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นระดับจังหวัดจำเป็นต้องได้รับการหนุนเสริมจากโหนดวิจัยเพื่อท้องถิ่นระดับที่สูงขึ้นและพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะกระบวนการ ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรในทีมและยกระดับศักยภาพให้เท่าเทียมกัน ความเป็นมืออาชีพในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บทเรียนที่เกิดขึ้น

การจะพัฒนาศักยภาพความเป็นโหนดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นต้องการอาศัยการเรียนรู้ ด้วยตนเอง สร้างองค์ความรู้บนพื้นฐานพื้นที่ที่หลากหลายของตนเอง รับการหนุนเสริมจากหน่วยงาน สกว. ที่เป็นหน่วยงานหลักสนับสนุนทั้งงบประมาณและบุคคล คำนึงถึงประโยชน์และประสิทธิภาพของการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ตอบสนองต่อนโยบายของ สกว.

จากวัตถุประสงค์ย่อยข้อที่ 4 เพื่อเชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับจังหวัดทางโครงการวิจัยกำหนดกิจกรรมที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ไว้จำนวน 1 กิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมที่ 4 ครั้งที่ 4,5,7,8,9 มีการจัดกิจกรรมตามแผน ดังนี้

กิจกรรมที่ 4 ครั้งที่ 4 เวทีหารือเรื่อง“กลไก CBRN”ครั้งที่ 2 วันที่ 14 พฤษภาคม 2561 ณ โรงแรมฮอริเดย์การ์เด็นส์ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ผู้เข้าร่วมเวทีที่มกลไกพี่เลี้ยงจำนวน 3 คน

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

รับฟังการบรรยาย การทำ CBR ในพื้นที่ ควรจะส่งผลต่อประชาชนคนเล็กคนน้อย ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและสามารถสร้างความรู้ ในระดับความรู้ที่เป็นความรู้ของสังคมได้ งาน CBR ควรมีความหลากหลาย (Diversity) ตามบริบทของพื้นที่ เพื่อผลักดัน ยกระดับและสร้างวัฒนธรรม โดยงาน CBR functionในพื้นที่ภาคเหนือ ควรเป็นไปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อก้าวสู่ความเปลี่ยนแปลง Power Value และผลกระทบ โดยมีสัดส่วนมิติทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 50 มิติทางสังคม ร้อยละ 30 และมิติทางสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 20 และเพื่อการไปถึงจุดมุ่งหมายดังกล่าว ควรมีการสนับสนุนให้เกิด กลไกภาคเหนือCoach : CBR North ซึ่งเป็นผู้ประสานงานภาคและผู้ช่วยประสานงานภาค รวมทั้งหมด 2 คน โดยมีกรอบภาระหน้าที่ ลักษณะการทำงาน ที่ชัดเจนรวมทั้งการบริหารจัดการองค์กรและคุณสมบัติ เฉพาะตำแหน่ง โดย Concept การทำงานและการพัฒนาโจทย์ ต้องคำนึงการใช้ประโยชน์จาก CBR ซึ่งงาน CBR ในพื้นที่ต้องรับผิดชอบผลกระทบเชิงมิติทางสังคม ซึ่งงานพัฒนาโจทย์พื้นที่ภาคเหนือ ควรอยู่ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม ที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร กลุ่มชาติพันธุ์ และการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

การจะขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในอนาคต ควรจะมองย้อนหลังงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น 20 ปี ว่าสามารถสร้างคุณประโยชน์ ต่อประเทศชาติทั้งมิติสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม มากขนาดไหน โดยการถอดองค์ความรู้ ที่ผ่านมางาน CBR เน้นการแก้ปัญหาแบบมีความสุขกับการทำงานงานวิจัย มาวันนี้เราต้องมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจเพื่อให้ขับเคลื่อนและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีเพื่อแก้ปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ ร่วมทั้งการพัฒนาคนด้วยงานวิจัย เพื่อสร้างนวัตกรรมโดยสอดคล้องกับภูมิสังคมและภูมิประเทศ

การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ควรรักษาความต่อเนื่องเน้นการหนุนเสริม โดยการบูรณาการกับภาคีเครือข่ายโดยCBR ควรเน้นการทำงานที่ออกแบบและอธิบายเพื่อตอบโจทย์เชิงยุทธศาสตร์ และนโยบายของรัฐ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ทีมกลไกพี่เลี้ยงมีความเข้าใจในเรื่องของ CBR ว่าเกิดจากความต้องการและปัญหาที่เกิดจากชุมชน และชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาโดยชุมชน โดยมีทีมกลไกพี่เลี้ยงและนักวิจัยชุมชนเป็นตัวช่วยหนุนเสริมในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อค้นพบ

การทำงาน CBR แบบมีความสุข ควรยึดโจทย์ที่มาจากชุมชน

บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

การเขียน CBR ควรยึดโจทย์ที่มาจากชุมชน

กิจกรรมที่ 4 ครั้งที่ 5 เวทีประชุมประจำเดือนร่วมกับเครือข่ายวันที่ 13 มิถุนายน 2561 ณ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา ผู้เข้าร่วมเวทีประกอบด้วย ทีมนักวิจัยกลไก จำนวน 14 คน ทีม สกว.จำนวน 4 คนนักวิจัย อำเภอยางมาว่น จำนวน 3 คน นักวิจัย อำเภอมะนัง จำนวน 3 คน

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

การแลกเปลี่ยนรับฟังและฟังข้อมูลการดำเนินงานของงานวิจัย ในฐานะปีนี้เป็นปีที่เลี้ยงงานวิจัยปีแรก ได้ดำเนินการไปถึงไหน มีอุปสรรคอะไรที่ทาง สกว.จะได้เข้ามาช่วยมาหนุนเสริมนำเสนอและทิศทางที่เป็นเป้าหมายหลักของชุดโครงการวิจัยของพี่เลี้ยง กศน.พะเยา ปี พ.ศ.2562 ต้องได้ด้วยยุทธศาสตร์พุ่งเป้าในการที่จะทำงานถ้าจะใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้งานของ กศน.ในพื้นที่สามารถที่จะนำไปใช้สร้างประโยชน์ให้กับชุมชน ยุทธศาสตร์ใหม่ของ สกว. เป็นหน่วยงานสนับสนุนงานวิจัยซึ่งการสนับสนุนงานวิจัย ที่ให้ชาวบ้านเป็นนักวิจัย เป็นตัวขับเคลื่อนและแก้ปัญหาความต้องการของชุมชนด้วยตัวเอง การวิจัยแปลว่าจะไปข้างหน้าต้องใช้ความรู้ แต่สิ่งที่ตามมาตลอดก็คือความรู้ที่เราใช้อยู่เป็นความรู้ที่ยังไม่รอบด้านผลของการใช้ความรู้ที่ไม่รอบด้าน ทำให้การแก้ไขปัญหาและข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ การวิจัยเพื่อท้องถิ่นไม่ใช่ที่ทำแล้วแก้ปัญหาได้เลย แต่ช่วยเปิดพื้นที่ให้คนเล็กคนน้อยพอได้พื้นที่ปรากฏตัวต่อรอง สกว.ยังเปิดโอกาสให้ภาคีบุคคลในท้องถิ่น แม้แต่ชาวบ้านได้มีโอกาสมาร่วมเป็นนักวิจัย ต้องการทุกฝ่ายเข้ามาร่วมงานเพราะอยากจะส่งผ่านความตั้งใจของ สกว.ไปถึงพื้นที่ต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่มีครู กศน. และทีมกลไกพี่เลี้ยงเป็นตัวขับเคลื่อน หากชุมชนผ่านประสบการณ์ไปสักระยะหนึ่งก็จะเข้มแข็งขึ้นนี้คือกระบวนการที่ต่างกัน การทำงานต่างกัน แต่มีเป้าหมายเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ทีมกลไกพี่เลี้ยงและครู กศน.ได้เรียนรู้เทคนิคและกระบวนการการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นกระบวนการศึกษาตลอดชีวิต ที่เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและนำไปใช้เป็นตัวขับเคลื่อนภารกิจงาน กศน.ทำให้ครู กศน. ได้รับการพัฒนาตนเองมีการทำงานอย่างเป็นระบบรู้จักคิดวิเคราะห์ โดยใช้ฐานข้อมูลจากชุมชน ทำให้คนในชุมชนพยายามที่จะศึกษา ทำให้เกิดการเรียนรู้ไม่มีที่สิ้นสุด

ข้อค้นพบ

ใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นตัวขับเคลื่อนงาน กศน.ในพื้นที่

บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

มีการใช้เครื่องมือในการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล

กิจกรรมที่ 4 ครั้งที่ 7 เวทีประชุม “การพัฒนาจิตวิทยากลไกและประชุมเครือข่ายผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภาคเหนือ” ณ โรงแรมฮอลิเดย์การ์เดน จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 15 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ผู้เข้าร่วมเวทีจำนวน 3 คน (นางพรรณิ ใหม่ประสิทธิ์กุล หัวหน้าโครงการ นางวารณี วิชัยศิริ และนางสาวพิมพ์ชนก กมลพันธ์)

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการพัฒนาโจทย์กลไกและประชุมเครือข่ายผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภาคเหนือ เพื่อให้สอดคล้องนโยบายยุทธศาสตร์ประเทศ ยุทธศาสตร์ สกว.และแผนการดำเนินงานของฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อนำเสนอเป้าหมายโครงการตามประเด็นของทิมโหนดในพื้นที่ จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 น้องใหม่ CBR กลุ่มที่ 2 ผู้ที่มีประสบการณ์ระดับกลางงาน CBR และกลุ่มที่ 3 ผู้มีความชำนาญงาน CBR เพื่อให้แต่ละกลุ่มระบุสภาพสถานะถึงบทบาทหน้าที่ของโหนดวิจัยเพื่อท้องถิ่น และสิ่งที่ต้องการจะพัฒนาและความสนับสนุนในด้านต่างเพื่อขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในโหนดพื้นที่ทุกจังหวัด มีกระบวนการสะท้อนข้อมูลและนำเสนอจาก 3 กลุ่ม มีการประมวลข้อมูลและสรุปเวทีให้บรรลุวัตถุประสงค์การประชุม

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ตัวแทนที่เข้าร่วมประชุมต้องตระหนักถึงการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ รวมถึงการสนับสนุนและการหนุนกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ จังหวัดในภาคเหนือ ให้เกิดการปฏิบัติจริงและคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานการยกระดับโหนดในพื้นที่ให้มีศักยภาพการทำงาน สามารถขยายพื้นที่ การทำงานที่รองรับนโยบายและแผนงาน สกว.อย่างชัดเจน

ข้อค้นพบ

การพัฒนาเป็นโหนดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นระดับจังหวัดจำเป็นต้องได้รับการหนุนเสริมจากโหนดวิจัยเพื่อท้องถิ่นระดับที่สูงขึ้น และพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะกระบวนการ ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรในทีมและยกระดับศักยภาพให้เท่าเทียมกัน ความเป็นมืออาชีพในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บทเรียนที่เกิดขึ้น

การจะพัฒนาศักยภาพความเป็นโหนดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ต้องการอาศัยการเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างองค์ความรู้บนพื้นฐานพื้นที่ที่หลากหลายของตนเอง รับการหนุนเสริมจากหน่วยงาน สกว. ที่เป็นหน่วยงานหลักสนับสนุนทั้งงบประมาณและบุคคล คำนึงถึงประโยชน์และประสิทธิภาพของการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ตอบสนองต่อนโยบายของ สกว.

กิจกรรมที่ 4 ครั้งที่ 8 เวทีประชุมประจำเดือนร่วมกับเครือข่ายงานวิจัย (งานสื่อสารด้านสาธารณะชน) เป็นกิจกรรมเสริมที่ไม่ได้ระบุในแผนแต่มีความสอดคล้องกับการดำเนินการ สถานที่ ห้องประชุมปัญญา สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา วันที่ 14 มีนาคม 2562 เวลา 08.00 – 16.30 ผู้เข้าร่วมเวทีได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาหัวหน้าส่วนราชการ คณะกรรมการสถานศึกษา องค์การภาครัฐและเอกชน ทีมกลไกพี่เลี้ยง นักวิจัย ครู กศน.และนักวิจัยชุมชนวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา ต่อสาธารณะชน

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

กระบวนการในการดำเนินการนำเสนอและเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของสำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา โดย นายสุพล วงศ์หวั่น ผู้อำนวยการ สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา จัดนิทรรศการ และเอกสารเผยแพร่งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (เอกสารวิชาการ) ต่อสาธารณะชน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (Out Put)

สาธารณะชนได้รับการดำเนินงานด้านการพัฒนางานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของสำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา

ข้อค้นพบ

สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา และบุคลากร กศน.จังหวัดพะเยา ได้รับคำชื่นชมจากสาธารณชนที่มีส่วนในการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนได้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยคนในชุมชนเอง โดยผ่านกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สามารถพัฒนาคน พัฒนางานได้

กิจกรรมที่ 4 ครั้งที่ 9 นิทรรศการวันรักการอ่าน กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น“นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่พะเยา Model”เป็นกิจกรรมเสริมที่ไม่ได้ระบุแผนแต่มีความสอดคล้องกับการดำเนินการ วันที่ 2 เมษายน 2562 ผู้เข้าร่วมเวทีประกอบด้วย ทีมกลไกพี่เลี้ยงจังหวัดพะเยา จำนวน 9 คน (งานสื่อสารสาธารณะ) ณ ลานจัดกิจกรรมหลังเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา วัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 - พ.ศ.2562

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

การจัดนิทรรศการวันรักการอ่าน กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่พะเยาModel”ของ สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยา โดยรูปแบบนิทรรศการมุ่งเน้นเรื่องการเผยแพร่งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 จนถึงปัจจุบัน โดยมีการนำเสนอรูปเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์ทั้งหมดในพื้นที่จังหวัดพะเยา เอกสารแผ่นพับ “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่พะเยาModel”และนำเสนอรูปแบบวิถีทัศน์ ผลงานการวิจัย

โดยในนิทรรศการมีการจัดคลินิกงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา เพื่อเผยแพร่และตอบคำถามเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา

บทเรียนที่เกิดขึ้น

การจัดนิทรรศการวันรักการอ่าน กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น “นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่พะเยาModel”ของ สำนักงาน กศน.จังหวัดพะเยาในรูปแบบการจัดนิทรรศการและนำเสนอบทเรียนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดพะเยา พบว่าผู้เข้าร่วมงานมีความสนใจในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา เนื่องจากเป็นนวัตกรรมใหม่ที่คนจังหวัดพะเยาเห็นว่ามีประโยชน์ต่อกระบวนการแก้ไขปัญหาของชุมชน ได้อย่างแท้จริง

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ทีมกลไกพี่เลี้ยงงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ได้เทคนิควิธีการการถ่ายทอดองค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ผ่านเวทีสาธารณะโดยใช้รูปแบบการส่งเสริมการอ่าน เนื่องในวันรักการอ่าน 2 เมษายน ซึ่ง กศน.จัดเป็นประจำทุกปี โดยเป็นการบูรณาการการทำงานกศน.กับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นด้านเครือข่ายมีการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น“นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต”ตระหนักถึงการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ รวมถึงการสนับสนุนและการหนุนกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่ จังหวัดพะเยา ให้เกิดการปฏิบัติจริงและคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมสู่พะเยา Model เมืองแห่งการเรียนรู้

ข้อค้นพบ

ได้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการโดยใช้การจัดการศึกษาของ กศน. เนื่องในวันรักการอ่าน 2 เมษายน ซึ่ง กศน.จัดเป็นเวทีสาธารณะเพื่อเผยแพร่งาน CBR ของจังหวัดพะเยาโดยเป็นการบูรณาการการทำงาน กศน.กับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้เป็นงานเดียวกัน

บทเรียนที่เกิดขึ้นใหม่

การจัดนิทรรศการและเผยแพร่งานวิชาการดังกล่าว ทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความสนใจและยอมรับแนวทางการนำ CBR มาใช้ในการขับเคลื่อนการทำงานด้านการจัดการศึกษา ในพื้นที่จังหวัดพะเยา